00050741

00050741

Digitized with financial assistance from
Shri Brihad Bhartiya Samaj
on 20 February, 2020

SAMANTAPĀSĀDIKĀ

BUDDHAGHOSA'S COMMENTARY ON THE VINAYA PIṬAKA

Pali Text Society

SAMANTAPĀSĀDIKĀ

BUDDHAGHOSA'S COMMENTARY ON THE VINAYA PIṬAKA

B 1466

EDITED BY

J. TAKAKUSU

PH.D.(LEIPZIG), D.LITT., M.A.(LONDON)

HON. PROFESSOR, TOKYO UNIVERSITY; MEMBER IMPERIAL ACADEMY, TOKYO

AND

MAKOTO NAGAI

D.LITT.(TOKYO)

ASSISTANT PROFESSOR, TOKYO UNIVERSITY

50741

VOL. IV.

ae.

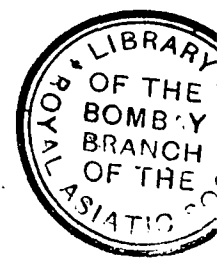

Dx - fr - 67

London

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY

BY

HUMPHREY MILFORD

OXFORD UNIVERSITY PRESS, AMEN HOUSE

WARWICK SQUARE, E.C. 4

1934

50741

PRINTED IN GREAT BRITAIN

[1]Samantapāsādikāya Vinayatthasaṁvaṇṇāya Pācittiyādi aṭṭhakathā

NAMO TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀSAMBUDDHASSA.[1]

---

yesaṁ navahi vaggehi saṅgaho suppatiṭṭhito
khuddakānaṁ ayaṁ dāni tesaṁ bhavati vaṇṇanā.

Tattha musāvādavaggassa tāva paṭhamasikkhāpade *Hatthako* ti tassa therassa nāmaṁ. Sakyānaṁ putto ti *Sakyaputto*, buddhakāle kira Sakyakulato asītipurisasahassāni pabbajiṁsu tesaṁ so aññataro ti. *vādakkhitto* ti vādaṁ karissāmī 'ti evaṁ parivitakkitena vādena paravādisantikaṁ[2] khitto pakkhitto pahito pesito ti attho. vādamhi vā sakena cittena khitto yatra yatra vādo tatra tatr' eva sandissatī 'ti pi vādakkhitto. *avajānitvā paṭijānātī* 'ti attano vāde kiñci dosaṁ sallakkhento n' āyaṁ mama vādo ti avajānitvā puna kathento[3] niddosataṁ sallakkhetvā mam' eva ayaṁ vādo ti paṭijānāti. *paṭijānitvā avajānātī* 'ti kismicid[4] eva vacane ānisaṁsaṁ sallakkhento ayaṁ mama vādo ti paṭijānitvā puna kathento[3] tattha dosaṁ sallakkhetvā n' āyaṁ mama vādo ti avajānāti. *aññen' āññaṁ*[5] *paṭicaratī* 'ti aññena kāraṇena aññaṁ kāraṇaṁ paṭicarati paṭicchādeti ajjhottharati, rūpaṁ aniccaṁ jānitabbato ti vatvā puna jātidhammato ti ādīni vadati. Kurundiyaṁ pana etassa paṭicchādanahetu[6] aññaṁ bahuṁ kathetī 'ti vuttaṁ. tatr' āyaṁ adhippāyo: yan taṁ paṭijānananañ ca avajānananañ ca tassa paṭicchādanatthaṁ ko

---

[1-1] Ssp. khuddakakaṇḍavaṇṇanā.
[2] Ssp. paravādīnaṁ santikaṁ.
[3] Bp.Ssp. *repeat this.*
[4] Bp.Ssp. kismiñcid.
[5] Bp.Ssp. aññaṁ.
[6] Bp. °hetuṁ.

āha kiṁ āha kismiṁ āhā 'ti evam ādi bahuṁ bhāsati.[1] › puna Mahāaṭṭhakathāyaṁ avajānitvā paṭijānanto paṭijānitvā avajānanto eva ca aññen' āññaṁ[2] paṭicaratī 'ti vuttaṁ. *sampajānamusā bhāsatī* 'ti jānanto[3] musā bhāsati. *saṅketaṁ katvā visaṁvādetī* 'ti purebhattādīsu asukasmiṁ nāma kāle asukasmiṁ[4] padese vādo hotū 'ti saṅketaṁ katvā saṅketato pure vā pacchā vā gantvā passatha bho titthiyā na āgatā parājitā 'ti pakkamati. *sampajānamusāvāde* 'ti jānitvā jānantassa ca musā bhaṇane. *visaṁvādanapurekkhārassā* 'ti visaṁvādanacittaṁ purato katvā vadantassa. *vācā* 'ti micchāvācāpariyāpannavacanasamuṭṭhāpikā cetanā. *girā*[5] 'ti tāya cetanāya samuṭṭhāpitasaddaṁ[6] dasseti. *vyappatho*[7] ti vacanapatho, vācā yeva hi aññesaṁ pi diṭṭhānugatiṁ āpajjantānaṁ pathabhūtato vyappatho[7] ti vuccati. *vacībhedo* ti vacīsaññatāya[8] vācāya bhedo pabhedagatā vācā eva evaṁ vuccati.

vācasikā viññattī 'ti vacīciññatti. evaṁ paṭhamapadena suddhacetanā[9] majjhe tīhi taṁ samuṭṭhāpitasaddasahitā[10] cetanā ante ekena viññattisahitā cetanā kathitā 'ti veditabbā. *anariyavohārā* 'ti anariyānaṁ bālaputhujjanānaṁ vohārā. evaṁ sampajānamusāvādaṁ dassetvā idāni ante vuttānaṁ sampajānamusāvādasaṅkhātānaṁ anariyavohārānaṁ lakkhaṇaṁ dessento adiṭṭhaṁ diṭṭhaṁ[11] me 'ti ādim āha. tattha *adiṭṭhaṁ diṭṭhaṁ me* 'ti evaṁ vadato vacanaṁ taṁ samuṭṭhāpikā vā cetanā eko anariyavohāro ti iminā nayena attho veditabbo. api c' ettha cakkhuvasena agahitārammaṇaṁ adiṭṭhaṁ, sotavasena agahitaṁ asutaṁ, ghāṇādivasena mūtvā[12] tīhi indriyehi ekābaddhaṁ viya katvā patvā agahitaṁ amutaṁ, aññatra pañcahi indriyehi suddhena viññāṇen' eva agahitaṁ aviññātan ti veditabbaṁ.

pāḷiyaṁ pana adiṭṭhaṁ nāma na cakkhunā diṭṭhan ti evaṁ oḷāriken' eva nayena desanā katā.[13] diṭṭhādīsu ca attanā

---

1 Ssp. bhāsatī 'ti.
2 Bp.Ssp. aññaṁ.
3 Ssp. sampajananto.
4 Bp.Ssp. *add* nāma.
5 Ssp. gīrā.
6 Ssp. °pitaṁ saddaṁ.
7 Ssp. vyapatho.
8 Bp.Ssp. °saññitāya.
9 Ssp. *adds* 'va.
10 Ssp. samuṭṭhita°.
11 Ssp. nāma *for* diṭṭhaṁ me.
12 Bp. munitvā; Ssp. *omits*.
13 Bp. *adds* 'ti; Ssp. kathitā 'ti.

pi paṭenā[1] 'pi diṭṭhaṁ diṭṭham eva, evaṁ sutamutaviññātānī[2] 'ti ayam eko pariyāyo. aparo nayo[3] yaṁ attanā diṭṭhaṁ diṭṭham eva taṁ, es' eva[4] nayo sutādīsu, yaṁ pana parena diṭṭhaṁ taṁ attanā sutaṭṭhāne tiṭṭhati, evaṁ mutādīni pi. idāni tesaṁ anariyavohārānaṁ vaṣena āpattiṁ ropetvā[5] dassento *tīhi ākārehī* 'ti ādim āha. tass' attho tīhi ākārehi paṭhamajjhānaṁ samāpajjanti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassā 'ti evam ādi catutthapārājikavaṇṇanāyaṁ vuttanayen' eva veditabbo. kevalaṁ hi tattha paṭhamajjhānaṁ samāpajjanti idha adiṭṭhaṁ diṭṭham me 'ti, tattha ca āpatti pārājikassā 'ti idha āpatti pācittiyassā 'ti, evaṁ vatthumatte āpattimatte ca viseso, sesaṁ eka lakkhaṇam evā 'ti. *tīh' ākārehi diṭṭhe vematiko* ti ādīnam pi attho diṭṭhassa hoti pārājikaṁ dhammaṁ ajjhāpajjanto diṭṭhe vematiko ti evam ādi duṭṭhadosapāḷivaṇṇanāya[6] vuttanayena veditabbo. pāḷimattam eva hi ettha viseso, attho[7] pan' esa theravāde kiñci nānākaraṇaṁ n' atthi. *sahasā bhaṇatī* 'ti avīmaṁsitvā anupadhāretvā vā vegena diṭṭham pi adiṭṭhaṁ me 'ti bhaṇati. *aññaṁ bhaṇissāmī* 'ti aññaṁ bhaṇatī 'ti mandattā jaḷattā pakkhalanto cīvaran ti vattabbe cīran ti ādi[8] bhaṇati. yo pana sāmaṇerena api bhante mayhaṁ upajjhāyaṁ passitthā 'ti vutto keḷiṁ kurumāno tava upajjhāyo dārusakaṭaṁ yojetvā gato bhavissatī 'ti vā sigālasaddaṁ[9] sutvā kass' āyaṁ bhante saddo ti vutto mātuyā te yānena gacchantiyā kaddame laggacakkaṁ uddharantānaṁ ayaṁ saddo ti vā evaṁ n' eva davā na ravā aññaṁ bhaṇati, so āpattiṁ āpajjati yeva. aññā pūraṇakathā nāma hoti eko gāme thokaṁ telaṁ labhitvā vihāraṁ āgato sāmaṇeraṁ bhaṇati tvaṁ ajja kuhiṁ gato gāmo ekatelo ahosī 'ti vā pacchikāya ṭhapitaṁ pūvakhaṇḍaṁ labhitvā ajja gāme pacchikāhi pūve cāresuṁ[10] vā ti, ayaṁ musāvādo 'va hoti. sesaṁ uttānam evā 'ti. tisamuṭṭhānaṁ

---

1 Bp.Ssp. parena.
2 Ssp. °tāni *and onits* '
3 Bp. pana.
4 Bp.Ssp. nayo *for* es' eva.
5 Ssp. āropetvā.
6 Bp.Ssp. °ṇṇāyaṁ.
7 Bp. atthe pana sa; Ssp. atthe pana satthera°.
8 Bp.Ssp. ādiṁ.
9 Bp. siṅgāla°.
10 Bp. cāresun ti vā; Ssp. hariṁsū 'ti vā.

kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti. kiriyā[1] saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ tivedanan ti. musāvādasikkhāpadaṁ paṭhamaṁ.

Dutiyasikkhāpade,[2] *omasantī* 'ti ovijjhanti. *khuṁsentī* 'ti akkosenti.[3] vambhentī 'ti padhaṁsenti. *bhūtapubban* ti idaṁ vatthuṁ bhagavā omasavādagarahaṇatthaṁ āhari. *Nandivisālo nāmā* 'ti nandī 'ti tassa balivaddassa nāmaṁ, visāṇāni pan' assa visālāni tasmā nandivisālo ti vuccati, bodhisatto tena samayena[4] hoti. brāhmaṇo taṁ yāgubhattādīhi ativiya posesi. atha so brāhmaṇaṁ anukampamāno gaccha tvaṁ ti ādim āha. *tatth' eva aṭṭhāsī* 'ti ahetukapaṭisandhikāle pi parakhuṁsanaṁ amanāpato yeva paccesi, tasmā brāhmaṇassa dosaṁ dassetukāmo aṭṭhāsi. *sakaṭasataṁ atibaddhaṁ pavaṭṭesī* 'ti paṭipāṭiyā ṭhapetvā heṭṭhā rukkhe datvā ekābaddhaṁ katvā muggamāsavālukādīhi[5] puṇṇaṁ sakaṭasataṁ pavaṭṭento kiñc' āpi pubbe patiṭṭhitārappadesaṁ puna are patte pavaṭṭitaṁ hoti. bodhisatto pana purimasakaṭena patiṭṭhitaṭṭhāne pacchimasakaṭaṁ patiṭṭhāpetuṁ sakaṭasatappamāṇaṁ padesaṁ pavaṭṭesi. bodhisattānaṁ hi sithilakaraṇaṁ nāma n' atthi. tena c' attamano ahū 'ti tena brāhmaṇassa dhanalābhena attano kammena ca so Nandivisālo attamano ahosi. *akkosena pī* 'ti ettha pana yasmā parato dve akkosā hīno ca akkoso ukkaṭṭho cā 'ti vibhajitukāmo tasmā yathā pubbe hīnena pi akkosena khuṁsentī 'ti vuttaṁ. evaṁ avatvā akkosena icc evam āha. *venajātī* 'ti tacchakajāti, veṇukārajātī[6] 'ti pi vadanti. *nesādajātī* 'ti migaluddakajāti. *rathakārajātī* 'ti cammakārajāti. *pukkusajātī* 'ti pupphachaḍḍakajāti. avakaṇṇakādi[7] dāsānaṁ nāmaṁ hoti, tasmā hīnaṁ. *oñātan* ti avaññātaṁ, uññātan ti pi paṭhanti. *avaññātan* ti vambhetvā ñataṁ. *hīlitan*[8] ti je-

---

[1] Bp. kriyaṁ.
[2] Ssp. *inserts* tattha *before* oma°.
[3] Bp.Ssp. akkosanti.
[4] Bp. *inserts* Nandīvisālo nāma *after* samayena.
[5] Ssp. °vālikā°.
[6] Ssp. veḷu°.
[7] Ssp. °ṇṇakā 'ti.
[8] Bp.Ssp. hīḷitan.

gucchitaṁ. *paribhūtan* ti kim etenā 'ti paribhavakataṁ.[1] *acittīkatan*[2] ti agarukataṁ.[3] *koṭṭhakakamman* ti tacchakakammaṁ. *muddā* 'ti hatthamuddagaṇanā.[4] *gaṇanā* 'ti acchiddakādi[5] avasesagaṇanā. *lekhā* 'ti akkharalekhā. *madhumehābādho* vedanāya abhāvato ukkaṭṭho ti vutto. *pāṭikaṅkhā* 'ti icchitabbā. *ya-kārena vā bha-kārena vā* 'ti yakārabhakāre yojetvā yo akkoso. *kāṭakoṭacikāya*[6] vā ti kāṭan ti purisanimittaṁ, koṭacikā[7] 'ti itthīnimittaṁ. etehi vā yo akkoso eso hīno nāma akkoso ti. idāni tesaṃ jātiādīnaṁ pabhedavasena āpattiṁ ropetvā[8] dassento upasampanno upasampannan ti ādim āha. tattha *khuṁsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo* ti akkositukāmo vidhaṁsitukāmo[9] garahitukāmo nittejaṁ kattukāmo ti attho. *hīnena hīnan* ti hīnena jātivacanena hīnajātiyā 'ti[10] etena upāyena sabbapadesu attho veditabbo. ettha ca hīnena hīnaṁ vadanto kiñc' āpi saccaṁ vadati, omasitukāmatāya pan' assa vācāya vācāya pācittiyaṁ.

ukkaṭṭhena hīnaṁ vadanto ca kiñcāpi alikaṁ[11] bhaṇati, omasitukāmatāya pana iminā va sikkhāpadena pācittiyaṁ āpajjati na purimena. yo pi aticaṇḍālo 'si atibrāhmaṇo 'si duṭṭhacaṇḍālo 'si duṭṭhabrāhmaṇo 'sī 'ti ādīni vadati, so pi āpattiyā kāretabbo. *santi idh' ekacce* 'ti vāre pana pariharitvā vuttabhāvena dukkaṭaṁ, es' eva nayo *ye nūna . . . pe . . . na mayan* ti vāresu pi. anupasampanne pana catūsu pi vāresu dukkaṭam eva. coro 'si gaṇṭhibhedako[12] sī 'ti ādivacanehi pana upasampanne pi anupasampanne pi sabbavāresu dukkaṭam eva. davakamyatāya pana upasampanne pi anupasampanne pi sabbavāresu dubbhāsitaṁ. *davakamyatā* nāma keḷihassādhippāyatā,[13] imasmiñ ca sikkhāpade ṭhapetvā bhikkhuṁ bhikkhunīādayo sabbasattā anupasampannaṭṭhāne-

---

1 Ssp. paribhavīkataṁ.
2 Ssp. acitīkatan.
3 Bp.Ssp. na garu°.
4 Ssp. hatthamuddhā.
5 Bp. acchindakādi.
6 Ssp. °vikāya *for* cikāya.
7 Ssp. koṭavikā.
8 Ssp. āropetvā.
9 Ssp. *omits this.*
10 Bp.Ssp. *omit* 'ti.
11 Bp. alīkaṁ.
12 B. gaṇḍi°.
13 Ssp. kelihasādhi°.

ṭhitā 'ti veditabbā. *atthapurekkhārassā* 'ti ādīsu pāḷiyā atthaṁ vaṇṇayanto atthapurekkhāro, pāḷiṁ vācento dhammapurekkhāro, anusiṭṭhiyaṁ[1] ṭhatvā idāni pi caṇḍālo 'si pāpaṁ mā akāsi mā tamotamaparāyano[2] ahosī 'ti ādinā nayena kathento anusāsanīpurekkhāro nāmā 'ti veditabbo. sesaṁ uttānam evā[3] 'ti. tisamuṭṭhānaṁ kāyacittato vācācittato kāyavāvācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. dubbhāsitāpatti pan' ettha vācācittato samuṭṭhāti. kiriyā saññāvimokkhā[4] sacittakā akusalacittā[4] dvivedanā[4] sukhā ca majjhatā cā 'ti. omasavādasikkhāpadaṁ dutiyaṁ.

Tatiyasikkhāpade, *bhaṇḍanajātānan* ti sañjātabhaṇḍanānaṁ bhaṇḍanan ti kalahassa pubbabhāgo, iminā ca iminā ca idaṁ kataṁ, evaṁ vutte evaṁ vakkhāmā 'ti ādikaṁ sakasakapakkhe sammantanaṁ. *kalaho* ti āpattigāmiko kāyavācā vītikkamo. *vivādo* ti viggāhikakathā, taṁ vivādaṁ āpannānaṁ vivādāpannānaṁ. *pesuññan* ti pisuṇavācaṁ, piyabhāvassa suññakaraṇavācan ti vuttaṁ hoti. *bhikkhupesuñño* 'ti bhikkhūnaṁ pesuñño bhikkhuto sutvā bhikkhunā bhikkhussa upasaṁhaṭapesuñño 'ti attho. *dvīhi ākārehī.* 'ti dvīhi kāraṇehi. *piyakamyassa vā* 'ti evaṁ ahaṁ etassa piyo bhavissāmī 'ti attano piyabhāvaṁ patthayamānassa vā. *bhedādhippāyassa vā* 'ti evam ayaṁ etena saddhiṁ bhijjissatī 'ti parassa parena bhedaṁ icchantassa vā. *jātito* vā 'ti ādisabbaṁ purimasikkhāpade vuttanayam eva. idhāpi bhikkhunī[5] ādiṁ katvā sabbe anupasampannā nāma, na piyakamyassa na bhedādhippāyassā 'ti ekaṁ akkosantaṁ ekañ ca khamantaṁ disvā aho nillajjo īdisam pi nāma bhavantaṁ puna vattabbaṁ maññissatī 'ti evaṁ kevalaṁ pāpagarahitāya bhaṇantassa anāpatti, sesaṁ uttānattham eva. tisamuṭṭhānaṁ kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭ-

---

1 Ssp. anusāsaniyaṁ.

2 Bp. tamo 'si, mā tamaparayāno *for* tamotamaparāyano.

3 Bp. eva *and omits* 'ti.

4 Bp.Ssp. °aṁ *for* °ā.

5 Bp.Ssp. °niṁ.

ṭhāti, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ tivedanan ti. pesuññasikkhāpadaṃ tatiyaṃ.

Catutthasikkhāpade, *appatissā* 'ti appatissavā upāsakā 'ti vuttavacanam[1] pi na sotukāmā anādarā 'ti attho. appatissayā vā anīcavuttino ti attho. *asabhāgavuttikā* 'ti visabhāgajīvikā, yathā bhikkhūsu vattitabbaṁ, evaṁ appavattavuttino ti attho. *padaso dhammaṁ vāceyyā* 'ti ekato padaṁ padaṁ dhammaṁ vāceyya koṭṭhāsaṁ koṭṭhāsaṁ vāceyyā 'ti attho, yasmā pana taṁ koṭṭhāsanāmakaṁ padaṁ catubbidhaṁ hoti, tasmā taṁ dassetuṁ padaṁ anupadaṁ anvakkharaṁ anubyañjanan ti padabhājanaṁ vuttaṁ. tattha *padan* ti eko gāthāpādo adhippeto, *anupadan* ti dutiyapādo, *anvakkharan* ti ekekamakkharaṁ, *anubyañjanan* ti purimabyañjanena sadisaṁ pacchā byañjanaṁ, yaṁ kiñci ekam[2] akkharaṁ anvakkharaṁ, akkharasamūho anuvyañjanaṁ, akkharānubyañjanasamūho padaṁ, paṭhamaṁ padaṁ padam eva dutiyaṁ anupadan ti evam ettha nānākaraṇaṁ veditabbaṁ. idāni *padaṁ nāma ekato paṭṭhapetvā ekato osāpentī* 'ti gāthābandhaṁ dhammaṁ vācento manopubbaṅgamā dhammā 'ti[3] ekamekaṁ padaṁ sāmaṇerena saddhiṁ ekato ārabhitvā ekato yeva niṭṭhāpeti, evaṁ vācentassa[4] padagaṇanāya pācittiyo veditabbā.

anupadaṁ nāma pāṭekkaṁ paṭṭhapetvā ekato osāpentī 'ti therena manopubbaṅgamā dhammā 'ti vutte sāmaṇero taṁ padaṁ apāpuṇitvā manoseṭṭhā manomayā 'ti dutiyaṁ padaṁ ekato bhaṇati, ime pāṭekkaṁ paṭṭhapetvā ekato osāpenti nāma. evaṁ vācentassāpi anupadagaṇanāya pācittiyo.[5] anvakkharaṁ nāma rūpaṁ aniccan ti vuccamāno run[6] ti opātetī 'ti. rūpaṁ aniccan ti bhaṇa sāmaṇerā 'ti vuccamāno rū-kāramattam eva ekato vatvā tiṭṭhati, evaṁ vācentassāpi anvakkharagaṇanāya pācittiyo.[5] gāthābandhe pi ca esa[7] nayo labbhati yeva. anubyañjanaṁ nāma rūpaṁ aniccan

[1] Ssp. vutte vacanaṁ.
[2] Ssp. ekakaṁ.
[3] Ssp. *inserts* imaṁ *after* 'ti.
[4] Ssp. °ssā 'pi.
[5] Ssp. pācittiyā.
[6] Bp.Ssp. rū *for* run.
[7] Ssp. es' eva nayo.

ti vuccamāno vedanā aniccā 'ti saddaṁ nicchāretī 'ti rūpaṁ bhikkhave aniccaṁ vedanā aniccā 'ti imaṁ suttaṁ vācayamāno therena rūpaṁ aniccan ti vuccamāno sāmaṇero sīghapaññatāya vedanā aniccā 'ti imaṁ aniccapadaṁ therassa rūpaṁ aniccan ti etena aniccapadena saddhiṁ ekato bhaṇanto vācaṁ nicchāreti, evaṁ vācentassāpi anubyañjanagaganāya pācittiyo.[1] ayaṁ pan' ettha saṅkhepo imesu padādīsu yaṁ yaṁ ekato bhaṇati tena tena āpatti[2] āpajjatī 'ti. *buddhabhāsito* ti sakalaṁ vinayapiṭakaṁ abhidhammapiṭakaṁ dhammapadaṁ cariyāpiṭakaṁ udānaṁ itivuttakaṁ jātakaṁ suttanipāto vimānavatthu petavatthu brahmajālādīni ca suttāni. *sāvakabhāsito* ti catuparisapariyāpannehi sāvakehi bhāsito anaṅgaṇa sammādiṭṭhi anumānasutta cullavedalla[3] mahāvedallādiko. *isibhāsito* ti bāhiraparibbājakehi bhāsito sakalo paribbājakavaggo Bāvāriyassa[4] antevāsikānaṁ soḷasaṇṇaṁ brāhmaṇānaṁ pucchā 'ti evam ādi. *devabhāsito* ti devatāhi bhāsito, so devatāsaṁyutta devaputtasaṁyutta mārasaṁyutta brahmasaṁyutta sakkasaṁyuttādivasena veditabbo. *atthūpasaṁhito* ti aṭṭhakathānissito. *dhammūpasaṁhito* ti pāḷinissito, ubhayenāpi vivaṭṭūpanissitam eva vadati, kiñcāpi vivaṭṭūpanissitaṁ vadati, tisso saṅgītiyo ārūḷhadhammaṁ yeva padaso vācentassa āpatti. vivaṭṭūpanissite 'pi nānābhāsāvasena gāthāsilokabandhādīhi abhisaṅkhate anāpatti. tisso saṅgītiyo anārūḷhe pi kulumbasuttaṁ rājovādasuttaṁ tikkhindriyaṁ[5] catuparivaṭṭaṁ[6] nandopanandan ti īdise āpatti yeva, apalāladamanan pi vuttaṁ Mahāpaccariyaṁ pana paṭisiddhaṁ meṇḍaka-Milindapañhesu therassa sakapaṭibhāṇe anāpatti, yaṁ rañño saññāpanatthaṁ āharitvā vuttaṁ tattha āpatti. vaṇṇapiṭaka aṅgulimālapiṭaka raṭṭhapālagajjita āḷavakagajjita guḷhumagga[7] guḷhavessantara guḷhavinaya vedaḷhapiṭakādīni[8] pana abuddhavacanāni yevā

---

1 Ssp. °yā.
2 Ssp. āpattiṁ.
3 Bp.Ssp. cūḷa°.
4 Ssp. Bāvariyassa.
5 Ssp. °driya.
6 Ssp. catupparivattanandopanandasuttan ti.
7 Bp. guḷha°; Ssp. guḷhaummaṅga°.
8 Bp. vedallapiṭakāni; Ssp. vedallapiṭakādīni.

'ti vuttaṁ. sīlūpadeso nāma dhammasenāpatinā vutto ti vadanti, tasmiṁ āpatti yeva. aññāni pi maggakathā ārammaṇakathā buddhikaradaṇḍaka[1] ñāṇavatthu asubhakathādīni atthi, tesu sattatiṁsabodhipakkhiyadhammā vibhattā, dhutaṅgapañhe paṭipadā vibhattā, tasmā tesu āpattī 'ti vuttaṁ. Mahāpaccari ādīsu pana asaṅgīti[2] ārūḷhesu[3] rājovāda tikkhindriya catuparivaṭṭa[4] nandopananda kulumbasuttesu yeva āpattī 'ti vatvā avasesesu yaṁ buddhavacanato āharitvā vuttaṁ, tad eva āpattivatthu hoti na itaran ti ayam attho paṭiggahīto. ekato uddisāpento ti anupasapannena saddhiṁ ekato uddesaṁ gaṇhanto pi ekato vadati anāpattī 'ti attho. tatr' āyaṁ vinicchayo, upasampanno ca anupasampanno ca nisīditvā uddisāpenti ācariyo nisinnānaṁ bhaṇāmī 'ti tehi saddhiṁ ekato vadati ācariyass[5] 'eva āpatti, anupasampannena saddhiṁ gaṇhantassa anāpatti, dve pi ṭhitā gaṇhanti es' eva nayo. daharabhikkhu nisinno sāmaṇero ṭhito nisinnassa bhaṇāmī 'ti bhaṇato anāpatti. sace daharo tiṭṭhati itaro nisīdati ṭhitassa bhaṇāmī 'ti bhaṇato pi anāpatti. sace bahunnaṁ[6] bhikkhūnaṁ antare eko sāmaṇero nisinno hoti, tasmiṁ nisinne padaso dhammaṁ vācentassa ācariyassa acittakāpatti. sace sāmaṇero upacāraṁ muñcitvā ṭhito vā nisinno vā hoti yesaṁ vāceti tesu apariyāpannattā ekena disābhāgena palāyanakagandhaṁ[7] nāma[8] gaṇhātī 'ti saṅkhyaṁ gacchati tasmā anāpatti. ekato sajjhāyaṁ karonto pi anupasampannena saddhiṁ upasampanno ekato sajjhāyaṁ karonto tena saddhiṁ yeva bhaṇati anāpatti. anupasampannassa santike uddesaṁ gaṇhantassāpi tena saddhiṁ ekato bhaṇantassa anāpatti. ayam pi ekato sajjhāyaṁ karoti cceva saṅkhyaṁ gacchati. yebhuyyena paguṇaṁ ganthaṁ[9] bhaṇantaṁ opātetī 'ti sace ekagāthāya eko pādo na āgacchati, sesaṁ āgacchati ayaṁ yebhuyyena paguṇagantho[10] nāma.

---

[1] Bp. buddhikadaṇḍaka; Ssp. vuḍḍhikaraṇḍaka.
[2] Bp.Ssp. °gītiṁ.
[3] Bp Ssp. anārūḷhesu.
[4] Ssp. catupparivatta.
[5] Bp.Ssp. ācariyassa *and omit* eva.
[6] Bp. bahūnaṁ.
[7] Bp.Ssp. °gaṇṭhaṁ.
[8] Ssp. *omits* nāma.
[9] Ssp. gaṇṭhaṁ.
[10] Ssp. °gaṇṭho.

etena upāyena sutte pi veditabbo. taṁ opādentassa[1] evaṁ bhaṇāmī[2] 'ti ekato pi bhaṇantassa anāpatti. osārentaṁ opātetī 'ti suttaṁ uccārentaṁ parisamajjhe parisaṅkamānaṁ evaṁ vadehī 'ti tena saddhiṁ ekato pi vadantassa anāpatti. yaṁ pana Mahāpaccariyādīsu mayā saddhiṁ mā vadā 'ti vutto yadi vadati anāpattī 'ti vuttaṁ. taṁ Mahāaṭṭhakathāyaṁ n' atthi, n' atthi bhāvo yeva c' assa yutto. kasmā, kiriyasamuṭṭhānattā. itarathā hi kiriyākiriyaṁ bhaveyya, sesaṁ uttānattham eva. padasodhammasamuṭṭhānaṁ vācato ca vācācittato ca samuṭṭhāti. kiriyā nosaññovimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. padasodhammasikkhāpadaṁ catutthaṁ.

Pañcamasikkhāpade, *muṭṭhassatī asampajānā* 'ti pubbabhāge satisampajaññassa akaraṇavasen' etaṁ vuttaṁ, bhavaṅgotiṇṇakāle pana kuto satisampajaññaṁ.[3] *vikūjamānā*[4] 'ti vippalapamānā. *kākacchamānā* 'ti nāsāya kākasaddaṁ viya niratthakasaddaṁ muñcamānā. *upāsakā* 'ti paṭhamataraṁ uṭṭhitaupāsakā. *etad avocun* ti bhagavatā āvuso Rāhula sikkhāpadaṁ paññattan ti bhikkhū sikkhāpadagāraven' eva etaṁ avocuṁ. pakatiyā pana te bhagavati ca gāravena āyasmato ca Rāhulassa sikkhākāmatāya tass'[5] āyasmato ca vasanaṭṭhānaṁ āgatassa cūḷamañcakaṁ vā apassenaṁ vā yaṁ atthi taṁ paññāpetvā cīvaraṁ vā uttarāsaṅgaṁ vā ussīsakaraṇatthāya denti. tatr' īdaṁ tassa āyasmato sikkhākāmatāya,[6] bhikkhū kira taṁ dūrato 'va āgacchantaṁ disvā[7] muṭṭhisammuñjanī[8] ca kacavarachaḍḍanakañ ca bahi khipanti. ath' aññehi āvuso ken' idaṁ pātitaṁ ti vutte aññe evaṁ vadanti, bhante Rāhulo imasmiṁ padese sañcari tena nu kho pātitaṁ ti. so pan' āyasmā na mayhaṁ bhante idaṁ kamman ti ekadivasam pi avatvā taṁ paṭisāmetvā bhikkhū khamāpetvā gacchati. *vaccakuṭiyā seyyaṁ kappesī* 'ti taṁ

---

[1] Bp.Ssp. opātentassa.
[2] Bp.Ssp. bhaṇāhī.
[3] Bp. °ññan ti.
[4] Ssp. vikujja°.
[5] Bp. taṁ.
[6] Bp. *inserts* vatthū *before* bhikkhū.
[7] Ssp. disvāna.
[8] Ssp. °janiñ.

yeva sikkhākāmataṁ anubrūhanto dhammasenāpati Mahāmoggallāna Ānandattherādīnaṁ santikaṁ agantvā bhagavato [1]valañjanakavaccakuṭiyā[2] seyyaṁ kappesi, sā kira kuṭī kavāṭabaddhā gandhaparibhaṇḍakatā samosāritapupphadāmā[3] cetiyaṭṭhānam iva tiṭṭhati aparibhogā aññesaṁ.

uttariṁ dvirattatirattan ti bhagavā sāmaṇerānaṁ saṅgahakaraṇatthāya tirattaṁ parihāraṁ adāsi, na hi yuttaṁ kuladārake pabbājetvā nānuggahetun ti. *sahaseyyan*[4] ti ekato seyyaṁ. *seyyā* 'ti kāyapasāraṇasaṅkhātaṁ sayanam pi vuccati yasmiṁ senāsane sayanti tam pi. tattha senāsanaṁ tāva dassetuṁ seyyā nāma sabbacchannā 'ti ādivuttaṁ. kāyapasāraṇaṁ dassetuṁ anupasampanne nipanne bhikkhu nipajjatī 'ti ādivuttaṁ, tasmā ayam ettha attho, senāsanasaṅkhātaṁ seyyaṁ pavisitvā kāyapasāraṇasaṅkhātaṁ seyyaṁ kappeyya vidaheyya sampādeyyā 'ti. sabbacchannā 'ti ādinā pana tassā senāsanasaṅkhātāya seyyāya lakkhaṇaṁ vuttaṁ, tasmā yaṁ senāsanaṁ upari[5] pañcahi chadanehi aññena vā kenaci sabbam eva paṭicchannaṁ ayaṁ sabbacchannā nāma seyyā. aṭṭhakathāsu pana pākaṭavohāraṁ gahetvā vācuggatavasena sabbacchannā nāma pañcahi chadanehi channā 'ti kiñcāpi vuttaṁ atha kho dussakuṭiyaṁ vasantassāpi na sakkā anāpatti kātuṁ, tasmā yaṁ kiñci paṭicchādanasamatthaṁ idha chadanañ ca parichadanañ ca veditabbaṁ. pañcavidhachadane yeva hi gayhamāne padaracchanne pi sahaseyyā na bhaveyya, tasmā[6] yaṁ pana senāsanaṁ bhūmito paṭṭhāya yāva chadanaṁ āhacca pākārena vā aññena vā kenaci antamaso vatthena pi parikkhittaṁ ayaṁ sabbapāricchannā nāma seyyā.[7] chadanaṁ anāhacca sabbantimena pariyāyena diyaḍḍhahatthubbedhena pākārādinā parikkhittāpi sabbapāricchannā yevā 'ti Kurundaṭṭhakathāyaṁ vuttaṁ. yassa pana upari bahutaraṁ ṭhānaṁ channaṁ appaṁ acchannaṁ, samantato vā bahutaraṁ parikkhittaṁ appaṁ aparikkhittaṁ ayaṁ yebhuyyena channā yebhuyyena paricchannā nāma.

---

[1] Bp. vaḷañja°.
[2] Bp. °ṭiyaṁ.
[3] Bp.Ssp. samosarita°.
[4] Ssp. sīhaseyyaṁ *by mistake*.
[5] Bp. iṭṭhakādīhi *after* upari.
[6] Bp.Ssp. *omit* tasmā.
[7] Ssp. veditabbā *after* seyyā.

iminā hi lakkhaṇena samannāgato sace pi sattabhūmiko pāsādo ekūpacāro hoti satagabbhaṁ vā catussālaṁ vā ekaseyyā icc eva saṅkhyaṁ gacchati, taṁ sandhāya vuttaṁ catutthe divase atthaṅgate suriye[1] anupasampanne nipanne bhikkhu nipajjati āpatti pācittiyassā 'ti ādi. tattha ca nipajjanamatten' eva pācittiyaṁ. sace pana sambahulā sāmaṇerā eko bhikkhu sāmaṇeragaṇanāya pācittiyo. te ce uṭṭhāyuṭṭhāya nipajjanti, tesaṁ payoge payoge bhikkhussa āpatti. bhikkhussa uṭṭhāyuṭṭhāya nipajjane pana bhikkhuss' eva payogena bhikkhussa āpatti. sace sambahulā bhikkhū eko sāmaṇero[2] sabbesaṁ āpatti[3] karoti, tassa uṭṭhāyuṭṭhāya nipajjanena pi bhikkhūnaṁ āpatti yeva, ubhayesaṁ sambahulabhāve pi es' eva nayo. api c' ettha ekāvāsādikam pi catukkaṁ veditabbaṁ, yo hi ekasmiṁ āvāse eken' eva anupasampannena saddhiṁ tirattaṁ sahaseyyaṁ kappeti tassa[4] catutthadivasato paṭṭhāya devasikaṁ[5] āpatti. yo pi ekasmiṁ yeva āvāse nānāanupasampannehi saddhiṁ tirattaṁ sahaseyyaṁ kappeti tassāpi, yo pi nānāāvāsesu eken' eva anupasampannena saddhiṁ tirattaṁ sahaseyyaṁ kappeti tassāpi, yo pi nānāāvāsesu nānāanupasampannehi saddhiṁ yojanasatam pi gantvā sahaseyyaṁ kappeti tassāpi catutthadivasato paṭṭhāya devasikā āpatti. ayañ ca sahaseyyāpatti nāma bhikkhuṁ ṭhapetvā avaseso anupasapanno nāmā 'ti vacanato tiracchānagatena pi saddhiṁ hoti, tatra tiracchānagatassa paricchedo methunadhammāpattiyā vuttanayen' eva veditabbo, tasmā sace pi godhā biḷāra[6] muṅgusādīsu[7] koci pavisitvā bhikkhuno vasanasenāsane ekūpacāraṭṭhāne sayati sahaseyyā 'va hoti, yadi pana thambhānaṁ uparikatapāsādassa uparimatalena saddhiṁ asambandhabhittikassa bhittiyā upariṭhitasusirena[8] pavisitvā tulāya abbhantare sayitvā ten' eva susirena nikkhamitvā

---

1 Bp. sūrye.
2 Bp.Ssp. *insert* eko pi *after this.*
3 Bp.Ssp. āpattiṁ.
4 Ssp. tassāpi.
5 Bp.Ssp. devasikā.
6 Bp. biḷāla.
7 Bp. maṅgusādicatappadādīsu.
8 Bp. °ṭhitasusiratulāsīsassa susirena; Ssp. upari ṭhitassa susiratulāsīsassa susirena.

gacchati heṭṭhāpāsāde sayitabhikkhussa[1] anāpatti. sace chadane chiddaṁ hoti tena pavisitvā anto chadane vasitvā ten' eva pakkamati, nānūpacāre[2] uparimatale chadanabbhantare sayitassa āpatti, heṭṭhimatale sayitassa anāpatti. sace antopāsāden' eva ārohitvā sabbatalāni paribhuñjanti ekūpacārāni honti, tesu yattha katthaci sayitassa āpatti, sabhāsaṅkhepena kate aḍḍhakuḍḍakasenāsane sayitassa vāḷasaṅghāṭādīsu kapotādāyo pavisitvā sayanti āpatti yeva, parikkhepassa bahi gate nimbakosabbhantare[3] sayanti anāpatti. parimaṇḍalaṁ vā caturassaṁ vā ekacchadanāya gabbhamālāya satagabbhaṁ ce pi senāsanaṁ hoti, tatra ce ekena sādhāraṇadvārena pavisitvā visuṁ pākārena aparicchinnagabbhūpacāre sabbagabbhe pavisanti ekagabbhe pi anupasampanne nipanne sabbagabbhesu nipannānaṁ āpatti. sace sapamukhā gabbhā honti pamukhassa[4] upari acchannaṁ uccavatthukañ ce pi hoti pamukhe sayito gabbhe sayitānaṁ āpatti[5] na karoti. sace pana gabbhachadanen' eva saddhiṁ sambandhachadanaṁ hoti tatra sayito sabbesaṁ āpatti[5] karoti. kasmā, sabbacchannattā sabbaparicchannattā ca, gabbhaparikkhepo yeva hi 'ssa parikkhepo ti. [6]eten' eva hi nayena aṭṭhakathāsu lohapāsādaparikkhepassa catūsu dvārakoṭṭhakesu āpatti vuttā.[6]

yam pana Andhakaṭṭhakathāyaṁ aparikkhitte pamukhe anāpatti, bhūmiyaṁ vinā jagatiyā pamukhaṁ sandhāya kathitan ti vuttaṁ, taṁ Andhakaraṭṭhe[7] pāṭekkaṁ[8] sannivesā ekacchadanā gabbhapāliyo sandhāya vuttaṁ. yañ ca tattha bhūmiyaṁ vinā jagatiyā 'ti vuttaṁ, taṁ n' eva aṭṭhakathāsu atthi na pāliyā sameti, dasahatthubbedhāpi hi jagati parikkhepasaṅkhyaṁ na gacchati, tasmā yam pi tattha dutiyasikkhāpade jagatiyā pamāṇaṁ vatvā etaṁ ekūpacāraṁ paṭicchannaṁ nāma hotī 'ti vuttaṁ taṁ na gahetabbaṁ. ye pi ekasāladvisālatisālacatussālasannivesā mahāpāsādā ekasmiṁ okāse pāde dhovitvā paviṭṭhena sakkā honti sabbattha anu-

---

[1] Ssp. sayitassa bhi°.
[2] Bp. °care.
[3] Bp. nibba°.
[4] Ssp. pamukhañ ca.
[5] Bp.Ssp. āpattiṁ.
[6-6] Bp. *omits these words.*
[7] Bp. °raṭṭhesu.
[8] Ssp. pāṭekka.

parigantuṁ tesu pi sahaseyyāpattiyā na muccati. sace tasmiṁ tasmiṁ ṭhāne upacāraṁ paricchinditvā katā honti ekūpacāraṭṭhāne yeva āpatti. dvīhi dvārehi yuttassa sudhāchadanamaṇḍapassa majjhe pākāraṁ karonti, ekena dvārena pavisitvā ekasmiṁ paricchede anupasampanno sayati ekasmiṁ bhikkhu anāpatti, pākāre godhādīnaṁ pavisanamattam pi chiddaṁ hoti, ekasmiñ ca paricchede godhā sayanti anāpatti yeva. na hi chiddena gehaṁ ekūpacāram nāma hoti. sace pākāramajjhe chinditvā dvāraṁ yojenti ekūpacāratāya āpatti, taṁ dvāraṁ kavāṭena pidahitvā sayante[1] āpatti yeva, na hi dvārapidahanena gehaṁ nānūpacāraṁ nāma hoti dvāraṁ vā advāraṁ kavāṭaṁ hi saṁvaraṇavivaraṇehi yathāsukhaṁ valañjanatthāya kataṁ na valañjūpacchedanatthāya, sace pana taṁ dvāraṁ puna iṭṭhakāhi pidahanti advāraṁ hoti, purime nānūpacārabhāve yeva tiṭṭhati, dīghapamukhaṁ cetiyagharaṁ hoti. ekaṁ kavāṭaṁ anto ekaṁ bahi dvinnaṁ kavāṭānaṁ[2] antare anupasampanno anto cetiyaghare sayitassa āpattiṁ karoti ekūpacārattā. tattha yassa siyā ayaṁ ekūpacāranānūpacāratā nāma uddositasikkhāpade vuttā. idha pana seyyā nāma sabbacchannā sabbapāricchannā yebhuyyena channā yebhuyyena paricchannā 'ti ettakam eva vuttaṁ. pihitadvāro ca gabbho sabbapāricchanno 'va hoti, tasmā tattha anto sayiten' eva saddhiṁ āpatti bahi sayitena anāpattī 'ti. so evaṁ vattabbo apihitadvāre pana kasmā bahi sayitena āpattī 'ti, pamukhassa gabbhena saddhiṁ sabbacchannattā. kiṁ pana gabbhe pidahite[3] chadanaṁ viddhastaṁ hotī 'ti. na viddhastaṁ gabbhena saddhiṁ pamukhassa sabbapāricchannatā na hoti. kiṁ parikkhepo viddhasto ti. addhā vakkhati na viddhasto kavāṭena upacāro paricchinno ti, evaṁ sudūram pi gantvā puna ekūpacāranānūpacārataṁ yeva paccā gamissati. api ca yadi vyañjanamatten' eva attho suviññeyyo siyā sabbacchannā 'ti vacanato pañcannaṁ aññatarena chadanena channā eva seyyā siyā na aññena. evañ ca sati padaracchannādīsu anāpatti siyā, tato yad atthaṁ sikkhāpadaṁ paññattaṁ sveva attho parihā-

[1] Bp. sayanti.
[2] Ssp. dvārakavāṭ°.
[3] Bp.Ssp. pihite.

yeyya, parihāyatu vā mā vā kathaṁ avuttaṁ gahetabban ti, ko vā vadati avuttaṁ gahetabban ti. vuttaṁ h' etaṁ aniyatesu aṭicchannaṁ nāma āsanaṁ kuḍḍena vā kavāṭena vā kilañjena vā sāṇipākārena vā rukkhena vā thambhena vā koṭṭhalikāya vā yena kenaci paṭicchannaṁ hotī 'ti, tasmā yathā tattha yena kenaci paṭicchannaṁ[1] paṭicchannam eva ca,[2] evam idhāpi[3] gahetabbaṁ. tasmā senāsanaṁ khuddakaṁ vā hotu mahantaṁ vā aññena saddhiṁ sambandhaṁ[4] vā asambandhaṁ[5] vā dīghaṁ vā vaṭṭaṁ vā caturassaṁ vā ekabhūmakaṁ vā anekabhūmakaṁ[6] vā yaṁ yaṁ ekūpacāraṁ sabbattha yena kenaci paṭicchādanena sabbacchanne sabbapaaricchanne yebhuyyena vā channe yebhuyyena paricchanne sahaseyyāpatti hotī 'ti. upaḍḍhacchanne upaḍḍhaparicchanne āpatti dukkaṭassā 'ti ettha sabbacchanne upaḍḍhaparicchanne 'ti evam ādīsu pi Mahāpaccariyaṁ dukkaṭaṁ evā 'ti vuttaṁ. Mahāaṭṭhakathāyaṁ pana sabbacchanne yebhuyyena paricchanne pācittiyaṁ. sabbacchanne upaḍḍhaparicchanne pācittiyaṁ, yebhuyyenacchanne upaḍḍhaparicchanne pācittiyaṁ. sabbacchanne[7] yebhuyyenaparicchanne[8] pācittiyaṁ, sabbacchanne[7] upaḍḍhaparicchanne[9] pācittiyaṁ. yebhuyyenaparicchanne upaḍḍhaparicchanne pācittiyaṁ. pāliyaṁ vuttapācittiyena saddhiṁ sabba[10] pācittiyānī 'ti vuttaṁ. sabbacchanne cūḷakapaṭicchanne[11] dukkaṭaṁ. yebhuyyenacchanne cūḷakaparicchanne dukkaṭaṁ. sabbapaaricchanne cūḷakacchanne dukkaṭaṁ, yebhuyyena paricchanne cūḷakacchanne dukkaṭaṁ. pāliyā dukkaṭena saha pañcadukkaṭānī 'ti vuttaṁ. upaḍḍhacchanne cūḷakaparicchanne anāpatti. upaḍḍhaparicchanne cūḷakacchanne anāpatti, cūḷakacchanne cūḷakaparicchanne anāpatti. sabbacchanne sabbaparicchanne 'ti ca ettha senāsanaṁ[12] maṇḍa-

---

1 Ssp. *omits this.*
2 Bp.Ssp. *omit* ca.
3 Ssp. *inserts* taṁ.
4 Ssp. saṁbaddhaṁ.
5 Ssp. asaṁbaddhaṁ.
6 Ssp. °bhūmikaṁ.
7 Bp.Ssp. sabbaparicchanne.
8 Bp.Ssp. yebhuyyenacchanne.
9 Bp.Ssp. upaḍḍhacchanne.
10 Ssp. saha tassa *for* saddhiṁ sabba.
11 Bp. °paricchanne.
12 Bp. senamba; Ssp. adhippetaṁ *for this.*

pavaṇṇaṁ[1] hotī 'ti vuttaṁ. iminā p' etaṁ veditabbaṁ yathā jagati parikkhepasaṅkhyaṁ na gacchatī 'ti,[2] sesaṁ vuttānatthaṁ eva.[3] eḷakalomasamuṭṭhānaṁ kāyato ca kāyacittato ca samuṭṭhāti, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. sahaseyyasikkhāpadaṁ pañcamaṁ.

Dutiyasahaseyyasikkhāpade, *āvasathāgāran* ti āgantukānaṁ vasanāgāraṁ. *paññattaṁ hotī* 'ti puññakāmatāya katvā ṭhapitaṁ hoti. *yena sā itthī ten' ūpasaṅkamī* 'ti asukasmiṁ nāma ṭhāne āvasathāgāraṁ paññattaṁ atthī 'ti manussānaṁ sutvā upasaṅkami. *gandhagandhinī* 'ti agarukuṅkumādīnaṁ gandhānaṁ gandho gandhagandho, so assā atthī 'ti gandhagandhinī 'ti. *sāṭakaṁ nikkhipitvā* 'ti app eva nāmassa imam pi vippakāraṁ passantassa rāgo uppajjeyyā 'ti cintetvā evam akāsi. *okkhipitvā* 'ti adhokhipitvā. *accayo* ti aparādho. *maṁ accagamā*[4] 'ti maṁ atikkamma abhibhavitvā pavatto, sesaṁ paṭhamasikkhāpade vuttanayen' eva veditabbaṁ. ayam eva hi viseso paṭhamasikkhāpade catutthadivase āpatti, idha paṭhamadivase pi, yakkhīpetīhi dissamānakarūpāhi tiracchānagatitthiyā ca methunakammavatthubhūtāya eva dukkaṭaṁ, sesāhi anāpatti, samuṭṭhānādīni paṭhamasadisān'[5] evā 'ti. dutiyasahaseyyasikkhāpadaṁ chaṭṭhaṁ.

Sattamasikkhāpade, *gharaṇī* 'ti gharasāminī. *nivesanadvāre* 'ti nivesanassa mahādvāre. *gharasuṇhā* 'ti tasmiṁ ghare suṇhā. *āvasathadvāre* 'ti ovarakadvāre. *vissaṭṭhenā* 'ti suniggatena saddena. *vivaṭenā* 'ti suṭṭhupakāsena asaṁvutena. *dhammo desetabbo* ti ayaṁ saraṇasīlādibhedo dhammo kathetabbo. *aññātun* ti ājānituṁ. *viññunā purisaviggahenā* 'ti viññunā purisena purisaviggahaṁ gahetvāpi ṭhitena, na yakkhena na petena na tiracchānagatena. *anāpatti viññunā purisaviggahenā* 'ti viññunā purisaviggahena saddhiṁ ṭhitāya bahum pi dhammaṁ desentassa anāpatti.

---

[1] Ssp. penambamaṇḍapavaṇṇaṁ.
[2] Ssp. *omits* 'ti.
[3] Ssp. *adds* 'ti.
[4] Bp. accāgamā.
[5] Ssp. paṭhamasikkhāpadasadisāni.

chappañca vācāhī 'ti chahi pañcahi vācāhi yo deseti tassāpi anāpatti. tattha eko gāthāpādo ekā vācā 'ti evaṁ sabbattha vācāpamāṇaṁ veditabbaṁ. sace aṭṭhakathādhammapadaṁ[1] jātakādi vatthuṁ vā kathetukāmo hoti chappadamattam[2] eva kathetuṁ vaṭṭati. pāḷiyā saddhiṁ kathentena ekapadaṁ pāḷito pañca aṭṭhakathāto ti evaṁ chappadāni anatikkamitvā 'va kathetabbo. padaso dhamme vuttappabhedo hi idhāpi sabbo dhammo vutto[3] yeva. tasmiṁ desetī 'ti tasmiṁ khaṇe deseti. sampadānatthe[4] vā etaṁ bhummavacanaṁ, tassā desetī 'ti attho. aññissā mātugāmāyā[5] 'ti ekissā desetvā puna āgatāgatāya aññissāpi desetī 'ti evaṁ ekāsane nisinno mātugāmasatasahassam[6] pi desetī 'ti attho. Mahāpaccariyaṭṭhakathāyaṁ vuttaṁ, samaṁ[7] nisinnānaṁ mātugāmānaṁ tumhākaṁ ekekissā ekekaṁ gāthaṁ desessāmi taṁ suṇathā 'ti deseti anāpatti. paṭhamaṁ ekekissā ekekaṁ gāthaṁ kathessāmī 'ti ābhogaṁ katvā jānāpetvā kathetuṁ vaṭṭati[8] na pacchā 'ti. pañhaṁ pucchati pañhaṁ puṭṭho kathetī 'ti mātugāmo[9] Dīghanikāyo nāma kim atthaṁ dīpetī 'ti pucchati, evaṁ pañhaṁ puṭṭho bhikkhu sabbañ c' eva pi Dīghanikāyaṁ katheti anāpatti. sesam ettha uttānam evā 'ti, padasodhammasamuṭṭhānaṁ vācato ca vācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyākiriyaṁ nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. dhammadesanasikkhāpadaṁ sattamaṁ.

Aṭṭhamasikkhāpade, vatthukathāya[10] tāva yaṁ vattabbaṁ siyā, taṁ sabbaṁ catutthapārājikavaṇṇanāyaṁ vuttanayam eva. ayam eva[11] hi viseso, tattha abhūtaṁ ārocesuṁ, idha bhūtaṁ, bhūtam pi puthujjanā ārocesuṁ na ariyā, ariyānaṁ hi payuttavācā nāma n' atthi, attano guṇe ārocayamāne pana

[1] Bp.Ssp. °kathaṁ dhammapadajāta°.
[2] Ssp. chappañcapadamattam.
[3] Bp.Ssp. *omit* vutto.
[4] Ssp. sāmiatthe.
[5] Bp. mātugāmassā.
[6] Ssp. °masatassāpi.
[7] Ssp. san *for* samaṁ.
[8] Ssp. vaṭṭatī 'ti *and omits* na pucchā 'ti.
[9] Ssp. *inserts* bhante.
[10] Ssp. °thāyaṁ.
[11] Ssp. *omits* eva.

aññe na paṭisedhesuṁ, tathā uppanne ca paccaye sādiyiṁsu, tathā uppannabhāvaṁ ajānantā. *atha kho te bhikkhū bhagavato etam atthaṁ ārocesun* ti ādim hi pana ye uttarimanussadhammassa vaṇṇaṁ bhāsiṁsu, te ārocesun ti veditabbo. kacci pana vo bhikkhave bhūtan ti pucchi, te pana sabbe pi bhūtaṁ bhagavā 'ti paṭijāniṁsu. ariyānam pi hi abbhantare bhūto uttarimanussadhammo ti. atha bhagavā ariyamissakattā moghapurisā 'ti avatvā *kathañ hi māna tumhe bhikkhave* 'ti vatvā *udarassa kāraṇā* ti ādim āha. tattha yasmā ariyā aññesaṁ sutvā ayyo kira bhante sotāpanno ti ādinā nayena pasannehi manussehi pucchiyamānā appaññatte sikkhāpade anādīnavadassino suddhacittatāya attano ca paresañ ca visesādhigamaṁ paṭijāniṁsu. evaṁ paṭijānantehi ca tehi yaṁ aññe udarassa kāraṇā uttarimanussadhammassa vaṇṇaṁ bhāsitvā piṇḍapātaṁ uppādesuṁ, taṁ suddhacittāya sādiyantehi pi udarassa kāraṇā uttarimanussadhammassa vaṇṇo bhāsito viya hoti, tasmā sabbasaṅgāhiken' eva nayena kathañ hi nāma tumhe bhikkhave udarassa kāraṇā gihīnaṁ aññamaññassa[1] uttarimanussadhammassa vaṇṇaṁ bhāsissathā 'ti āha. sesaṁ catutthapārājikavatthusadisam eva.[2] sikkhāpadavibhaṅge pi kevalaṁ tattha pārājikañ c' eva thullaccayañ ca idha bhūtattā pācittiyañ c' eva dukkaṭañ ca ayaṁ viseso, sesaṁ vuttanayam eva.

upasampannassa bhūtaṁ ārocetī 'ti utarimanussadhammam eva sandhāya vuttaṁ. parinibbānakāle hi antarā vā atikaḍḍhiyamānena upasampannassa bhūtaṁ ārocetuṁ vaṭṭati, sutapariyattisīlaguṇaṁ pana anupampannassāpi ārocetuṁ vaṭṭati. ādikammikassa anāpatti. ummattakassā 'ti idaṁ pana idha na vuttaṁ. kasmā, diṭṭhisampannānaṁ ummādassa vā cittakkhepassa vā abhāvā 'ti. Mahāpaccariyaṁ pi[3] hi vicāritaṁ, jhānalābhī pana parihīne jhāne ummattako bhaveyya, tassāpi bhūtārocanappaccayā anāpatti na vattabbā bhūtass' eva abhāvato ti. sesaṁ vuttānam eva. bhūtārocanaṁ nām' etaṁ pubbe avutte pi tīhi samuṭṭhāṇehi samuṭṭhāti, kāyato vācato kāyavācato cā[4] 'ti.

---

[1] Bp. aññamaññaṁ.
[2] Ssp. evā 'ti.
[3] Bp. *omits* pi hi.
[4] Bp. ca *for* cā 'ti.

kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇativajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ kusalābyākatacittehi dvicittaṁ sukhamajjhattavedanāhi dvivedanan ti. bhūtārocanasikkhāpadaṁ aṭṭhamaṁ.

Navamasikkhāpade, *duṭṭhullā nāma āpatti cattāri pārājikāni terasasaṅghādisesā*[1] 'ti imissā pāḷiyā pārājikāni duṭṭhullasaddatthadassanatthaṁ vuttāni, saṅghādisesaṁ pana idhādhippetan ti aṭṭhakathāsu vuttaṁ. tatrāyaṁ vicāraṇā. sace pārājikaṁ dhammaṁ[2] ārocentassa pācittiyaṁ na bhaveyya, yathā samāne pi bhikkhubhikkhunīnaṁ upasampannasadde yattha bhikkhunī anadhippetā hoti. tattha bhikkhuṁ ṭhapetvā avaseso anupasampanno ti vuccati. evam idha samāne pi pārājikasaṅghādisesānaṁ duṭṭhullasadde yadi pārājikaṁ anadhippetaṁ duṭṭhullā nāma āpatti terasasaṅghādisesā 'ti etad eva vattabbaṁ siyā. tattha bhaveyya yo pārājikaṁ āpanno so bhikkhubhāvato cuto, tasmā tassa āpattiṁ ārocento dukkaṭaṁ āpajjatī 'ti. evaṁ sati akkosento pi dukkaṭaṁ āpajjeyya pācittiyam eva ca āpajjati.[3] vuttaṁ h' etaṁ asuddho hoti puggalo aññataraṁ pārājikaṁ dhammaṁ ajjhāpanno tañ ce asuddhadiṭṭhi[4] samāno okāsaṁ kārāpetvā akkosādhippāyo vadati āpatti omasavādassā 'ti, evaṁ pāḷiyā vicāriyamānāya[5] pārājikaṁ ārosentassāpi pācittiyam eva dissati. kiñ cāpi dissati. atha kho sabbaaṭṭhakathāsu vuttattā aṭṭhakathācariyā 'va ettha pamāṇaṁ na aññā vicāraṇā, pubbe pi ca avocumhā: buddhena dhammo vinayo ca vutto, yo tassa puttehi tath' eva ñāto ti ādi. aṭṭhakathācariyā hi buddhassa adhippāyaṁ jānanti, iminā pi c' etaṁ pariyāyena veditabbaṁ.

aññatra bhikkhusammutiyā 'ti hi vuttaṁ. bhikkhusammuttiyā ca ārocanaṁ āyatiṁ saṁvaratthāya puna tathārūpaṁ āpattiṁ anāpajjanatthāya bhagavatā anuññātaṁ na[6] tassa bhikkhuno avaṇṇamattappakāsanatthāya na[7] sāsane vāssa[8]

---

[1] Bp. terasa ca saṅghā°.
[2] Bp.Ssp. *omit* this.
[3] Bp. āpajjatī 'ti.
[4] Ssp. suddhadiṭṭhi.
[5] Ssp. vicāraya°.
[6] Ssp. na ca tassa.
[7] Ssp. na ca sāsane tassa *for* na sāsana vāssa.
[8] Bp. c' assa.

patiṭṭhā nisedhanatthāya, na ca pārājikaṁ āpannassa puna tathārūpāya āpattiyā anāpajjanena bhikkhubhāvo nāma atthi, tasmā pārājikāni duṭṭhullasaddatthadassanatthaṁ vuttāni. saṅghādisesaṁ pana idhādhippetan ti yaṁ aṭṭhākathāsu vuttaṁ taṁ suvuttam eva.[1] atthi bhikkhusammuti āpattipariyantā 'ti ādīsu pana yā ayaṁ bhikkhusammuti vuttā, sā na katthaci āgatā, idha vuttattā yeva pana abhiṇhāpattikaṁ bhikkhuṁ disvā evaṁ c'[2] esa paresu hirottappenāpi āyatiṁ saṁvaraṁ āpajjissatī 'ti tassa bhikkhuno hitesitāya tikkhattuṁ apaloketvā saṅghena kātabbā 'ti[3] veditabbā.[4] aduṭṭhullaṁ āpattim āroceti āpatti dukkhaṭassā 'ti pañcaāpattikkhandhe[5] ārocentassa dukkaṭaṁ. Mahāpaccariyaṁ pana pārājikaṁ ārocentassāpi dukkaṭam eva vuttaṁ. anupasampannassa duṭṭhullaṁ vā aduṭṭhullaṁ vā ajjhācāran ti ettha ādito pañcasikkhāpadāni duṭṭhullo nāma ajjhācāro, sesāni aduṭṭhullāni.[6] sukkavisaṭṭhi kāyasaṁsagga duṭṭhulla attakāmā pan' assa dujjhācāro[7] nāmā 'ti vuttaṁ. vatthuṁ ārocetī 'ti ayaṁ sukkavisaṭṭhiṁ āpanno duṭṭhullaṁ āpanno attakāmaṁ āpanno kāyasaṁsaggaṁ āpanno ti evaṁ vadantassa anāpatti. āpattiṁ ārocetī 'ti[8] ayaṁ pārājikaṁ āpanno saṅghādisesaṁ[9] thullaccayaṁ[9] pācittiyaṁ pāṭidesanīyaṁ dukkaṭaṁ dubbhāsitaṁ āpanno ti vadati anāpatti. ayaṁ asuciṁ mocetvā saṅghādisesaṁ āpanno ti ādinā pana nayena vatthunā saddhiṁ āpattiṁ ghaṭetvā ārocentass' eva āpatti. sesam ettha uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti. kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. duṭṭhullārocanasikkhāpadaṁ navamaṁ.

Dasamasikkhāpade, *jātā ca paṭhavī ajātā ca paṭhavī* 'ti imehi padehi jātapaṭhaviñ ca ajātapaṭhaviñ ca dasseti. appapāsāṇādīsu appā pāsāṇā etthā 'ti *appapāsaṇā* 'ti evam

---

[1] Ssp. *omits* eva.
[2] Bp.Ssp. *omit* c'.
[3] Ssp. *omits* 'ti veditabbā.
[4] Bp. *adds* 'ti.
[5] Ssp. pañca pi āpatti°.
[6] Ssp. °llo.
[7] Bp.Ssp. ajjhācāro.
[8] Bp. ettha *before* ayaṁ.
[9] Ssp. *inserts* āpanno *after these words.*

attho daṭṭhabbo. tattha muṭṭhippamāṇato upari pāsāṇā[1] veditabbā. muṭṭhippamāṇā sakkharā. *kaṭhalā* 'ti kapālakhaṇḍāni. *marumbā* 'ti kaṭasakkharā.[2] *vālikā* 'ti vālikā yeva. *yebhuyyena paṁsū* 'ti tīsu koṭṭhāsesu dve koṭṭhāsā paṁsum eko pāsāṇādīsu aññatarakoṭṭhāso.[3] *adaḍḍhāpī* 'ti uddhana pattapacana kumbhakārāvāpādivasena[4] tathātathā adaḍḍhā,[5] sā pana visuṁ n' atthi suddhapaṁsuādīsu aññatarā 'va[6] veditabbā. *yebhuyyena sakkharā* 'ti bahutarā sakkharā. Hatthikucchiyaṁ kira ekaṁ pacchipūraṁ āharāpetvā doṇiyaṁ dhovitvā paṭhaviyā yebhuyyena sakkharābhāvaṁ[7] ñatvā sayaṁ bhikkhū pokkharaṇiṁ khaṇiṁsu. yāni pana majjhe appapaṁsu appamattikā 'ti dvepadāni, tāni yebhuyyena pāsāṇādi pañcakam eva pavisanti, tesaṁ yeva hi dvinnaṁ pabhedadassanam etaṁ. *sayaṁ khaṇati āpatti pācittiyassā* 'ti ettha pahāre pahāre pācittiyaṁ veditabbaṁ. *sakiṁ āṇatto bahukam pi khaṇatī* 'ti sace pi sakaladivasaṁ khaṇati āṇāpakassa ekañ ñeva pācittiyaṁ, sace pana kusīto hoti punappunaṁ āṇāpetabbo, taṁ āṇāpetvā khaṇāpentassa vācāya vācāya pācittiyaṁ. ayaṁ tāva pāḷivaṇṇanā. ayaṁ pana pāḷimuttakavinicchayo, pokkharaṇiṁ khaṇā 'ti vadati vaṭṭati, khatā[8] yeva hi pokkharaṇī nāma hoti, tasmā ayaṁ kappiyavohāro, esanayo vāpiṁ taḷākaṁ āvāṭaṁ khaṇā 'ti ādīsu pi. imaṁ okāsaṁ khaṇa imasmiṁ okāse pokkharaṇiṁ khaṇā 'ti vattuṁ pana na vaṭṭati, kandaṁ khaṇa mūlaṁ khaṇā 'ti aniyametvā vattuṁ vaṭṭati, imaṁ valliṁ khaṇa imasmiṁ okāse kandaṁ vā mūlaṁ vā khaṇā 'ti vattuṁ na vaṭṭati, pokkharaṇiṁ sodhentehi yo kūṭehi ussiñcituṁ sakkā hoti tanukakaddamo taṁ apanetuṁ vaṭṭati, bahaḷo[9] na vaṭṭati, ātapena sukkhakaddamo phalati, tatra yo heṭṭhā paṭhaviyā asambaddho tam eva apanetuṁ vaṭṭati.

udakena gataṭṭhāne udakapappaṭako nāma hoti vātappahārena calati taṁ apanetuṁ vaṭṭati. pokkharaṇī ādīnaṁ

---

[1] Bp. *adds* 'ti; Ssp. pāsāṇo.
[2] Ssp. pākaṭa°.
[3] Ssp. aññataro *and omits* koṭṭhāso.
[4] Bp. °kārātapādi°.
[5] Bp. *adds* pathavī.
[6] Bp. *omits* 'va.
[7] Bp.Ssp. sakkhara°.
[8] Bp. khaṇā.
[9] Ssp. bahalaṁ.

taṭaṁ bhijjitvā udakasāmantā patati, sace omakacātumāsaṁ ovaṭṭaṁ chindituṁ vā bhindituṁ vā vaṭṭati. cātumāsato uddhaṁ na vaṭṭati. sace pana udake yeva patati deve atireka cātumāsaṁ ovaṭṭe[1] pi udake yeva udakassa patitattā vaṭṭati, pāsāṇapiṭṭhiyaṁ soṇḍiṁ khaṇanti, sace tattha paṭhamam eva sukhumarajaṁ patati, taṁ[2] devena ovaṭṭaṁ[1] hoti cātumāsaccayena akappiyapaṭhavīsaṅkhyaṁ gacchati. udake pariyādiṇṇe soṇḍiṁ sodhentehi[3] vikopetuṁ na vaṭṭati. sace paṭhamam eva udakena pūreti pacchā rajaṁ patati taṁ vikopetuṁ vaṭṭati. tattha hi deve vassante pi udake yeva udakaṁ patatī 'ti. piṭṭhipāsāṇe[4] sukhumarajaṁ hoti, [5]deve phusāyante alliyati,[6] tam pi cātumāsaccayena vikopetuṁ na vaṭṭati. [7]sace pana akaṭapabbhāre vammiko uṭṭhito hoti yathāsukhaṁ vikopetuṁ vaṭṭati. sace abbhokāse uṭṭhahati omakacātumāsaṁ ovaṭṭo[8] yeva vaṭṭati. rukkhādīsu ārūḷhaupacikāmattikāya[9] pi es' eva nayo. gaṇḍuppāda gūtha[10] mūsikakukkura gokaṇṭakādīsu pi es' eva nayo.

gokaṇṭako nāma gāvīnaṁ khuracchinnakaddamo vuccati. sace pana heṭṭhimatalena bhūmisambandho[11] hoti ekadivasam pi na vaṭṭati. kasitaṭṭhāne pi naṅgalacchinna[12] mattikāpiṇḍaṁ gaṇhantassa es' eva nayo. purāṇasenāsanaṁ hoti, acchadanaṁ vā vinaṭṭhacchadanaṁ vā atirekacātumāsaṁ ovaṭṭaṁ[13] jātapaṭhavī saṅkhyam eva gacchati. tato avasesaṁ chadanitṭhikaṁ[14] vā gopāṇasīādikaṁ upakaraṇaṁ vā gaṇhantena[15] iṭṭhakaṁ gaṇhāmi gopāṇasiṁ bhittipādaṁ padaratthaṛaṇaṁ pāsāṇatthambhaṁ gaṇhāmī 'ti saññāya gaṇhituṁ vaṭṭati. tena saddhiṁ mattikā patati anāpatti, bhittimattikaṁ gaṇhantassa pana āpatti. sace yā yā atintā taṁ taṁ gaṇhāti anāpatti. antogehe mattikāpuñjo hoti,

---

1 Ssp. ovuṭṭe.
2 Bp. tañ ce.
3 Ssp. *adds* taṁ.
4 Ssp. °pāsāṇesu.
5 Ssp. *inserts* taṁ *before* deve.
6 Bp. allīyati.
7 Ssp. *omits* sace pana, *and* akata° *for* akaṭa°.
8 Bp. ovaṭṭho; Ssp. vuṭṭho.
9 Bp. °kamatti°.
10 Sp. gūthaka mūsikukkura.
11 Ssp. °sambaddho.
12 Ssp. °cchinnaṁ.
13 Bp. ovaṭṭhaṁ; Ssp. ovuṭṭhaṁ.
14 Bp.Ssp. °niṭṭhakaṁ.
15 Bp.Ssp. *omit this.*

tasmiṁ ekadivasaṁ ovaṭṭe[1] gehaṁ chādenti, sace sabbo tinto cātumāsaccayena jātapaṭhavī yeva. ath' assa upari-bhāgo yeva tinto anto atinto yattakaṁ tintaṁ taṁ kappiya-kārakehi kappiyavohārena apanāmetvā sesaṁ, yathāsukhaṁ valañjetuṁ[2] vaṭṭati. udakena temetvā ekābaddhā yeva hi jātapaṭhavī hoti, na itarā 'ti. abbhokāse mattikāpākāro hoti, atirekacātumāsaccayena[3] ovaṭṭo[4] jātapaṭhavīsaṅkhyaṁ gacchati. tattha laggapaṁsuṁ pana allahatthena chupitvā gahetuṁ vaṭṭati. sace iṭṭhakapākāro hoti yebhuyyena kaṭha-laṭṭhāne tiṭṭhati yathāsukhaṁ vikopetuṁ vaṭṭati. abbho-kāse ṭhitamaṇḍapatthambhaṁ itocito ca sañcaletvā paṭhaviṁ vikopentena gahetuṁ na vaṭṭati. ujukam eva uddharituṁ vaṭṭati. aññam pi sukkharukkhaṁ vā sukkhakhāṇukaṁ vā gaṇhantassa es' eva nayo.

navakammatthaṁ thambhaṁ[5] vā pāsāṇaṁ vā rukkhaṁ vā daṇḍakehi uccāletvā pavaṭṭentā gacchanti, tattha paṭhavī bhijjati, sace suddhacittā pavaṭṭenti anāpatti. atha pana tena apadesena paṭhaviṁ bhinditukāmā yeva honti anāpatti. sākhādīni kaḍḍhantānam pi paṭhaviyaṁ dārūni phālentānam pi es' eva nayo. paṭhaviyaṁ aṭṭhisūcikaṇṭakādīsu pi yaṁ kiñci ākoṭetuṁ vā pavesetuṁ vā na vaṭṭati. passāvadhā-rāya vegena paṭhaviṁ bhindissāmī 'ti evaṁ passāvam pi kātuṁ na vaṭṭati, karontassa bhijjati āpatti. visamabhūmiṁ samaṁ karissāmī 'ti sammuñjaniyā ghaṁsituṁ[6] na vaṭṭati, vattasīsen' eva hi sammajjitabbaṁ. keci kattarayaṭṭhiyā bhūmiṁ koṭṭenti pādaṅguṭṭhakena pi[7] vilikhanti caṅkami-taṭṭhānaṁ dassessāmā 'ti punappunaṁ bhūmiṁ bhindantā caṅkamanti sabbaṁ na vaṭṭati, viriyasampaggahatthaṁ[8] pana samaṇadhammaṁ karontena suddhacittena caṅkamituṁ vaṭṭati. [9]hatthaṁ dhovissāmā 'ti paṭhaviyaṁ ghaṁsanti

---

[1] Bp. ovaṭṭhe; Ssp. vuṭṭhe.
[2] Bp. vaḷañ°.
[3] Ssp. °cātummāsaṁ *and adds* ce.
[4] Bp. ovaṭṭho; Ssp. ovuṭṭho.
[5] Bp.Ssp. *omit* thambhaṁ vā.
[6] Bp. *adds* pi.
[7] Ssp. *omits* pi.
[8] Bp. vīriya°; Ssp. viriyassa sampa°.
[9] Ssp. *inserts* karontassa bhijjati anāpatti.

na vaṭṭati. aghaṁsantena pana allahatthaṁ paṭhaviyaṁ ṭhapetvā rajaṁ gahetuṁ vaṭṭati, keci kaṇḍukacchuādīhi ābādhikā chinnataṭādīsu aṅgapaccaṅgāni ghaṁsanti na vaṭṭati.

khaṇati vā khaṇāpeti vā 'ti antamaso pādaṅguṭṭhakena pi sammajjanīsalākāya pi sayaṁ vā khaṇati aññena vā khaṇāpeti. *bhindati vā bhindāpeti*[1] *vā* 'ti antamaso udakam pi chaḍḍento sayaṁ vā bhindati aññena vā bhindāpeti. *dahati vā dahāpeti vā* 'ti anatamaso pattam pi pacanto sayaṁ va dahati aññena vā dahāpeti, yattakesu ṭhānesu aggiṁ deti vā dāpeti vā tattakāni pācittiyāni. pattaṁ pacantena pi hi pubbe pakkaṭṭhāne yeva hi pacitabbo. adaḍḍhāya paṭhaviyā aggiṁ ṭhapetuṁ na vaṭṭati. pattapacanakapālassa pana upari aggiṁ ṭhapetuṁ vaṭṭati. dārūnaṁ upari ṭhapeti, so aggi tāni dahanto gantvā paṭhaviṁ dahati na vaṭṭati, iṭṭhaka kapālādīsu[2] pi es' eva nayo. tatrāpi hi iṭṭhakādīnaṁ yeva upari ṭhapetuṁ vaṭṭati. kasmā, tesam anupādānattā, na hi tāni aggissa upadānasaṅkhyaṁ gacchanti. sukkhakhāṇusukkharukkhādīsu[3] aggiṁ dātuṁ na vaṭṭati. sace pana paṭhaviṁ appattam eva nibbāpetvā gamissāmī 'ti deti vaṭṭati. pacchā nibbāpetuṁ na sakkoti avisayattā anāpatti. tiṇukkaṁ gahetvā gacchanto hatthe ḍayhamāne bhūmiyaṁ pāteti anāpatti. patitaṭṭhāne yeva upādānaṁ datvā aggiṁ kātuṁ vaṭṭatī 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. daḍḍhapaṭhaviyā ca yattakaṁ ṭhānaṁ usumāya anugataṁ sabbaṁ vikopetuṁ vaṭṭatī 'ti tatth' eva vuttaṁ. yo pana ajānanako bhikkhu araṇisahitena[4] aggiṁ nibbattetvā hatthena ukkhipitvā kiṁ karomī 'ti vadati jālehī 'ti vattabbo. hattho[5] ḍayhatī 'ti vadati, yathā na ḍayhati tathā karohī 'ti vattabbo. bhūmiyaṁ pātehī 'ti pana na vattabbo. sace hatthe ḍayhamāne pāteti paṭhaviṁ ḍahissāmī 'ti apātitattā anāpatti. patitaṭṭhāne pana aggiṁ kātuṁ vaṭṭatī 'ti Kurundiyaṁ vuttaṁ. anāpatti imaṁ jānāhī 'ti ādīsu imassa thambhassa āvāṭaṁ jāna mahāmattikaṁ jāna thusamattikaṁ[6] jāna mahāmattikaṁ dehi thusamattikaṁ[6] dehi mattikaṁ āhara paṁsuṁ āhara

[1] Bp. bhedāpeti.
[2] Bp.Ssp. pāsāṇādīsu.
[3] Bp. *adds* pi.
[4] Bp. araṇī°.
[5] Ssp. *adds* me.
[6] Bp. thūsa°.

mattikāya attho paṁsunā attho imassa thambhassa āvāṭaṁ kappiyaṁ karohi imaṁ mattikaṁ kappiyaṁ karohi imaṁ paṁsuṁ kappiyaṁ karohī 'ti evaṁ attho veditabbo. *asañciccā* 'ti pāsāṇarukkhādīni vā pavaṭṭentassa kaṭṭaradaṇḍena vā āhacca[1] gacchantassa paṭhavī bhijjati, sā tena bhindissāmī 'ti evaṁ sañcicca abhiṇṇattā asañcicca bhiṇṇa nāma hoti, iti asañcicca bhindantassa anāpatti.

asatiyā 'ti aññavihito kenaci saddhiṁ kiñci kathento pādaṅguṭṭhakena vā kattarayaṭṭhiyā vā paṭhaviṁ vilikhanto tiṭṭhati, evaṁ asatiyā vilikhantassa vā bhindantassa vā anāpatti. *ajānantassā* 'ti anto gehe ovaṭṭaṁ[2] channaṁ paṭhaviṁ akappiyapaṭhavī 'ti na jānāti kappiyapaṭhavī 'ti saññāya vikopeti, khaṇāmi bhindāmi dahāmi[3] vā na jānāti, kevalaṁ saṅgopanatthāya khaṇittādīni vā ṭhapeti, ḍayhamānahattho vā aggiṁ pāteti, evaṁ ajānantassa anāpatti, sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti. kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. paṭhavīkhaṇasikkhāpadaṁ dasamaṁ. samatto[4] vaṇṇanākkamena musāvādavaggo paṭhamo.

Senāsanavaggassa paṭhamasikkhāpade *anādiyanto* ti tassā vacanaṁ aganhanto. *dārakassa bāhuṁ ākoṭesī* 'ti ukkhittaṁ pharasuṁ niggahetuṁ asakkonto manussānaṁ cakkhuvisayātīte[5] mahārājasantikā[6] laddhe rukkhaṭṭhakadibbavimāne nipannassa dārakassa bāhuṁ thanamūle yeva chindi. *na kho m' etaṁ paṭirūpan* ti ādimhi ayaṁ saṅkhepavaṇṇanā. Himavante kira pakkhadivasesu devatāsannipāto hoti, tattha rukkhadhammaṁ pucchanti tvaṁ rukkhadhamme ṭhitā na ṭhitā 'ti. rukkhadhammo nāma rukkhe chijjamāne rukkhadevatāya manopadosassa akaraṇaṁ. tattha ya devatā rukkhadhamme aṭṭhitā hoti sā devatāsannipātaṁ pavisituṁ na labhati. iti sā devatā imañ ca rukkhadhamme aṭṭhānapacca-

---

1 Bp.Ssp. *repeat this.*

2 Bp. ovaṭṭhachannaṁ; Ssp. ovuṭṭhaṁ channaṁ.

3 Bp.Ssp. °mī 'ti.

4 Bp. niṭṭhito *for* samatto vaṇṇa°.

5 Ssp. °yātikkante.

6 Ssp. cātumahā°.

yaṁ ādīnavaṁ addasa, bhagavato ca sammukhā sutadhammadesanānusārena[1] tathāgatassa chaddantādikāle pubbacaritaṁ anussari. ten' assā etad ahosi *na kho m'*[2] *etaṁ paṭirūpaṁ . . . pe . . . voropeyyan* ti. *yannūnāhaṁ bhagavato etam attham āroceyyan* ti idaṁ pan' assā ayaṁ bhikkhu sapitiko putto addhā bhagavā imaṁ[3] imassa ajjhācāraṁ sutvā mariyādaṁ bandhissati sikkhāpadaṁ paññāpessatī 'ti iti paṭisañcikkhantiyā ahosi. *sacajja tvaṁ devate* 'ti sace ajja tvaṁ devate.

pasaveyyāsī 'ti janeyyāsi uppādeyyāsi, evañ ca pana vatvā bhagavā taṁ devataṁ saññāpento:

yo ve uppitaṁ kodhaṁ
rathaṁ bhantaṁ 'va vāraye
tam ahaṁ sārathi[4] brūmi,
rasmiggāho itaro jano.[5]

ti imaṁ gātham abhāsi, gāthāpariyosāne sā devatā sotāpattiphale patiṭṭhāsi. puna bhagavā sampattaparisāya dhammaṁ desento:

yo ve uppatitaṁ vineti kohhaṁ,
visataṁ[6] sappavisaṁ 'va osadhehi
so bhikkhu jahāti orapāraṁ,
urago jiṇṇam iva tacaṁ purāṇan.[7]

ti imaṁ gātham abhāsi. tatra paṭhamagāthā dhammapade saṅgahaṁ āruḷhā, dutiyā suttanipāte, vatthuṁ pana vinaye 'ti.

atha bhagavā dhammaṁ desento yeva tassā devatāya vasanaṭṭhānaṁ āvajjento paṭirūpaṁ ṭhānaṁ disvā gaccha devate amukasmiṁ[8] okāse rukkho vivitto tasmiṁ upagacchā 'ti āha. so kira rukkho na Āḷavīraṭṭhe Jetavanassa anto parikkhep'[9] assa devaputtassa pariggaho ahosi, so cuto tasmā vivitto ti vutto. tato paṭṭhāya ca pana sā devatā sammāsambuddhato laddhaparihārā buddhupaṭṭhāyikā ahosi. yadā devatāsamāgamo hoti, tadā mahesakkhadevatāsu āgacchan-

---

1 Bp.Ssp. sutapubbadhamma°.
2 Ssp. pan' etaṁ *for* m' etaṁ.
3 Ssp. imassa imaṁ.
4 Ssp. sārathiṁ.
5 Dhammapada, 222.
6 Bp.Ssp. visaṭaṁ.
7 Suttanipāta, Uragavaggo, 1.
8 Bp. asuka°.
9 Bp.Ssp. parikkhepe yassa.

tīsu aññā appesakkhā devatā yāva mahāsamudda-Cakkavāḷapabbatā tāva paṭikkamanti. ayaṁ pana attanā[1] vasanaṭṭhāne nisīditvā 'va dhammaṁ suṇāti, yam pi paṭhamayāme bhikkhū pañhaṁ pucchanti majjhimayāme devatā taṁ sabbaṁ tath' eva nisīditvā suṇāti, cattāro ca mahārājāno pi bhagavato upaṭṭhānaṁ āgantvā gacchantā taṁ devataṁ disvā 'va gacchanti. *bhūtagāmapātabyatāyā* 'ti ettha bhavanti ahuvanti[2] cā 'ti *bhūtā*, jāyanti vaḍḍhanti vā jātā vaḍḍhitā cā 'ti attho. *gāmo* ti rāsi, bhūtānaṁ gāmo ti bhūtagāmo bhūtā eva vā gāmo bhūtāgāmo, patiṭṭhitaharitatiṇarukkhānam[3] etaṁ adhivacanaṁ. pātabyassa bhāvo pātabyatā, chedanabhedanādīhi yathārūciṁ paribhuñjitabbatā 'ti attho. tassā bhūtagāmapātabyatāya nimittatthe bhummavacanaṁ, bhūtagāmapātabyatāya[4] hetu bhūtagāmassa chedanādipaccayā pācittiyan ti attho. idāni taṁ bhūtagāmaṁ vibhajitvā dassento bhūtagāmo nāma pañcabījajātānī 'ti ādim aha. tattha *bhūtagāmo nāmā* 'ti bhūtagāmaṁ uddharitvā yasmiṁ sati bhūtāgamo hoti taṁ dassetuṁ *pañca bījajātānī* 'ti āhā[5] 'ti aṭṭhakathāsu vuttaṁ, evaṁ sante pi yāni vā pan' aññāni pi atthi mūle jāyantī 'ti ādīni na samenti. na hi mūlabījāni[6] mūlādīsu jāyanti, mūlādīsu jāyamānāni pana tāni bījāni,[7] tasmā evam ettha vaṇṇanā veditabbā. bhūtagāmo nāmā 'ti vibhajitabbapadaṁ. pañcā 'ti tassa vibhāgaparicchedo, bījajātānī 'ti paricchinnadhammanidassanaṁ. tass' attho bījehi jātāni[8] bījajātāni, rukkhādīnaṁ etaṁ adhivacanaṁ. aparo nayo bījāni ca tāni jātāni ca bījajātāni[9] pasutāni[10] nibbattapaṇṇamūlānī 'ti bījajātāni, etena allavālikādīsu ṭhapitānaṁ nibbattapaṇṇamūlānaṁ siṅgiverādīnaṁ saṅgaho kato hoti. idāni yehi bījehi jātattā rukkhādīni bījajātānī 'ti vuttāni, tāni dassento mūlabījan ti ādim āha. tesaṁ uddeso pākaṭo eva. niddese yāni vā pan' aññāni pi atthi mūle jāyanti mūle sañjāyantī 'ti ettha bījato nibbattena[11] bījaṁ

---

[1] Bp. attano.
[2] Ssp. āhuvanti.
[3] Bp.Ssp. °kkhādīnaṁ.
[4] Bp.Ssp. °byatā.
[5] Ssp. ādim āhā 'ti.
[6] Bp.Ssp. bijādīni.
[7] Bp. bījakatāni.
[8] Ssp. jātānī 'ti.
[9] Bp.Ssp. *omit this.*
[10] Bp. pasūtāni.
[11] Ssp. nibbattana.

dassitaṁ, tasmā evam ettha attho daṭṭhabbo, yāni vā pan' aññāni pi atthi āluva-kaseru-kamaḷuppala[1]-puṇḍarīka-kuvalaya-kandapāṭalimūlādibhede[2] mūle gacchavallirukkhādīni jāyanti sañjāyanti, tāni yamhi mūle jāyanti c' eva sañjāyanti ca, taṁ ca pāḷiyaṁ vuttahaliddādi[3] ca sabbam pi etaṁ mūlabījaṁ nāma, esa nayo khandhabījādīsu, ye vā pana khandhabījesu[4] pan' ettha ambāṭaka-indasāla-nuhī-pāḷibhadda-kaṇikārādīni[5] khandhabījāni, amūlakavalli[6] caturassavalli kaṇavīrādīni[7] phaḷubījāni nāma,[8] makacisumana-jayasumanādīni aggabījāni, amba-jambū panasaṭṭhiādīni bījabījānī 'ti daṭṭhabbāni.

idāni yaṁ vuttaṁ bhūtagāmapātabyatāya pācittiyan ti tattha saññāvasena āpattānāpattibhedaṁ pātabyatābhedañ ca dassento bīje bījasaññī 'ti ādim āha. tattha yathā sālīnañ ce pi[9] odanaṁ bhuñjattī 'ti ādīsu sālitaṇḍulānaṁ odano sālīnaṁ odano ti vuccati, evaṁ bījato sambhūto bhūtagāmo bījan ti vutto ti veditabbo. yam pana bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato ti ādīsu vuttaṁ bhūtagāmaparimocanaṁ katvā ṭhapitaṁ bījaṁ, taṁ dukkaṭavatthu. athavā yad etaṁ bhūtagāmo nāmā ti sikkhāpade[10] vibhaṅgassa ādipadaṁ tena saddhiṁ yojetvā yaṁ bījaṁ bhūtagāmo nāma hoti. tasmiṁ bīje bījasaññī satthakādīni gahetvā sayaṁ vā chindati aññena vā chedāpeti pāsāṇādīni gahetvā sayaṁ vā bhindati aññena vā bhedāpeti, aggiṁ upasaṁharitvā sayaṁ vā pacati aññena vā pacāpeti āpatti pācittiyassā 'ti evam ettha attho veditabbo. yathārutaṁ pana gahetvā bhūtagāmavinimmuttassa[11] bījassa chindanādibhedāya[12] pātabyatāya pācittiyaṁ na vattabbaṁ. ayaṁ h' ettha vinicchayakathā. bhūtagāmaṁ vikopentassa pācittiyaṁ, bhūtagāmaparimocitaṁ pañcavidham pi bījagāmaṁ vikopentassa dukkaṭaṁ, bījagāmabhūtagāmo[13] nām' esa atthi udakaṭṭho atthi tha-

1 Ssp. kamaluppala-.
2 Bp. kunda-pāṭali°; Ssp. kaṇḍa-
3 Bp.Ssp. vuttaṁ hali°.
4 Ssp. bījesu.
5 Ssp. kaṇṇika°.
7 Ssp. kaṇaverādīni.
6 Bp.Ssp. ambilavallī.
8 Bp.Ssp. *omit* nāma.
9 Ssp. 'va.
10 Ssp. °pada.
11 Bp.Ssp. nimuttassa.
12 Bp. chindanāya.
13 Bp. °gāmesu *and omits* nām' esa.

laṭṭho. tattha udakaṭṭho sāsapamattika[1]-tilabījakādibhedā sapattikā[2] apattikā ca sabbā sevālajāti antamaso udakapappaṭakaṁ upādāya bhūtagāmo ti veditabbo. udakapappaṭako nāma upari thaddho pharusavaṇṇo heṭṭhā mudu nīlavaṇṇo hoti. tattha yassa sevālassa mūlaṁ orohitvā[3] paṭhaviyaṁ patiṭṭhitaṁ tassa paṭhavīṭṭhānaṁ, yo udake sañcarati tassa udakaṁ, paṭhaviyaṁ patiṭṭhitaṁ yattha katthaci vikopentassa vā[4] uddharitvā vā ṭhānantaraṁ saṅkāmentassa pācittiyaṁ. udake sañcarantaṁ vikopentassa[5] pācittiyaṁ, hatthehi pana itocito ca viyūhitvā nahāyituṁ vaṭṭati. sakalaṁ hi udakaṁ tassa ṭhānaṁ, tasmā na so ettāvatā ṭhānantaraṁ saṅkāmito hoti, udakato pana udakena vinā sañcicca ukkhipituṁ na vaṭṭati, udakena saddhiṁ ukkhipitvā puna udake pakkhipituṁ vaṭṭati. parissāvanantarena nikkhamati kappiyaṁ kārāpetvā 'va udakaṁ paribhuñjitabbaṁ. uppalapaduminiādīni[6] jalajavallitiṇāni udakato uddharantassa vā tatth' eva vikopentassa vā pācittiyaṁ. parehi uppāṭitāni vikopentassa dukkaṭaṁ. tāni hi bījagāme saṅgahaṁ gacchanti. tilabījaka sāsapamattikasevālo[7] pi udakato uddhaṭo amilāto aggabījasaṅgahaṁ gacchati. Mahāpaccarīādīsu anantakatilabījakaudakapappaṭakādīni dukkaṭavatthukānī 'ti vuttaṁ, tattha kāraṇaṁ na dissati. Andhakaṭṭhakathāyaṁ sampuṇṇabhūtagāmo[8] na hoti tasmā dukkaṭan ti vuttaṁ tam pi na sameti, bhūtagāme hi pācittiyaṁ bījagāme dukkaṭaṁ vuttaṁ, asampuṇṇabhūtagāmo nāma tatiyo koṭṭhāso n' eva pāliyaṁ na aṭṭhakathāsu āgato. [9]api ca taṁ bījagāmasaṅgahaṁ gacchissatī 'ti, tam pi na yuttaṁ abhūtagāmamūlattā tādisassa bījagāmassā[10] 'ti, api ca garukalahukesu garuke ṭhātabban ti etaṁ vinayalakkhaṇaṁ.

thalaṭṭhe chinnarukkhānaṁ avasiṭṭho haritakhāṇu nāma hoti, tattha kakudha karañja piyaṅgu paṇasādīnaṁ khāṇu

---

1 Bp.Ssp. °mattikā-.
2 Bp.Ssp. sapaṇṇikā apaṇṇikā ca *for* sapattikā apattikā ca.
3 Bp. oruhitvā.
4 Bp. *omits* vā.
5 Bp.Ssp. °tass' eva.
6 Bp.Ssp. uppalinī paduminī-.
7 Ssp. °mattaka°.
8 Bp. °gāmaṁ.
9 Bp. atha etaṁ; Ssp. atha ca taṁ *for* api ca taṁ.
10 Ssp. bījassā 'ti.

uddhaṁ vaḍḍhati, so bhūtagāmena saṅgahīto, tāḷanāḷikerādīnaṁ khāṇu uddhaṁ na vaḍḍhati, so bījagāmena saṅgahīto, kadaliyā pana aphalitāya khāṇu bhūtagāmena saṅgahito, phalitāya bījagāmena, kadalī pana phalitā yāva nīlapaṇṇī[1] tāva bhūtagāmen' eva saṅgahītā, tathā phalito veḷu. yadā pana aggato paṭṭhāya sussati tadā bījagāmena saṅgahaṁ gacchati, katarabījagāmena, phaḷubījagāmena, kiṁ tato nibbattati, na kiñci, yadi hi nibbatteyya bhūtagāmena saṅgahaṁ gaccheyya, indasālādirukkhe chinditvā rāsiṁ karonti, kiñcāpi rāsikatadaṇḍakehi ratanappamāṇāpi sākhā nikkhamanti bījagamen' eva saṅgahaṁ gacchanti, [2]maṇḍapatthāya vā vatiatthāya vā valliāropanatthāya vā bhūmiṁ[3] nikhaṇanti, mūlesu c' eva paṇṇesu ca niggatesu pana[4] bhūtagāmasaṅkhyaṁ gacchanti. mūlamattesu pana paṇṇamattesu vā niggatesu bījagāme[5] saṅgahītā eva. yāni kānici bījāni paṭhaviyaṁ vā udakena siñcitvā ṭhapitāni kapālādīsu vā allapaṁsuṁ pakkhipitvā nikkhittāni honti. sabbāni mūlamatte vā paṇṇamatte vā niggate pi bījāni yeva. sace pi mūlāni ca upari aṅkuro ca niggacchati, yāva aṅkuro harito na hoti tāva bījāni yeva. muggādīnaṁ pana paṇṇesu uṭṭhitesu vīhiādīnaṁ vā aṅkure harite nīlapaṇṇavaṇṇe jāte bhūtagāmasaṅgahaṁ gacchanti, tālaṭṭhīnaṁ paṭhamaṁ sūkaradāṭhā viya mūlaṁ niggacchati, niggate pi yāva upari pattavaṭṭī na niggacchati tāva bījagāmo yeva. nāḷikerassa tacaṁ bhinditvā dantasūci[6] viya aṅkuro niggacchati yāva migasiṅgasadisā nīlapattavaṭṭī na hoti tāva bījagāmo yeva. mūle aniggate pi tādisāya pattavaṭṭiyā jātāya amūlakabhūtagāme saṅgahaṁ gacchati. ambaṭṭhi ādīni vīhiādīhi vinicchanitabbāni. vandakā[7] vā aññā vā yā kāci rukkhe jāyitvā rukkhaṁ ottharati rukkho 'va[8] tassā[9] ṭhānaṁ, taṁ vikopentassa vā tato uddharantassa vā pācittiyaṁ. ekā amūlakā latā hoti, aṅguliveṭhako viya vanappagumbadaṇḍake veṭheti, tassāpi ayam eva vinicchayo. gehamukhapākāravedikācetiyādīsu nī-

---

[1] Bp. paṇṇā.
[2] Bp. *inserts* tattha *before this.*
[3] Ssp. bhūmiyaṁ.
[4] Bp.Ssp. puna.
[5] Bp. °gāmena; Ssp. °gāma.
[6] Bp. sūciṁ; Ssp. daṇḍasūci.
[7] Bp.Ssp. vaṇṭakā.
[8] Ssp. yeva.
[9] Bp. tassa.

lavaṇṇo sevāḷo hoti, yāva dve tīṇi pattāni na sañjāyanti tāva aggabījasaṅgahaṁ gacchati. pattesu jātesu pācittiyavatthu, tasmā tādisesu ṭhānesu sudhālepam pi dātuṁ na vaṭṭati. anupasampannena littassa upari snehalepo[1] dātuṁ vaṭṭati. sace nidāghasamaye sukkhasevāḷo tiṭṭhati, taṁ sammuñjanī ādīhi ghaṁsitvā apanetuṁ vaṭṭati. pāṇīyaghaṭādīnaṁ bahi sevāḷo dukkaṭavatthu anto abbohāriko, dantakaṭṭhapūvādīsu kaṇṇakam pi abbohārikam eva. vuttaṁ h' etaṁ sace gerukaparikammatā bhitti kaṇṇakitā hoti coḷakaṁ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā 'ti. pāsāṇajāti pāsāṇadaddu sevāḷa seleyyakādīni aharitavaṇṇāni apattāni ca dukkaṭavatthukāni, ahicchattakaṁ yāva makulaṁ hoti tāva dukkaṭavatthu, pupphitakālato paṭṭhāya abbohārikaṁ, allarukkhato pana chattakaṁ[2] gaṇhanto rukkhattacaṁ vikopeti, tasmā tattha pācittiyaṁ. rukkhapapaṭikāya[3] pi es' eva nayo. yā pana indasālakakudhādīnaṁ papaṭikā[4] rukkhato muccitvā tiṭṭhati, taṁ gaṇhantassa anāpatti. nīyāsam pi rukkhato muccitvā vā ṭhitaṁ sukkharukkhe vā laggaṁ gaṇhituṁ vaṭṭati allarukkhato na vaṭṭati, sākhāya pi es' eva nayo. rukkhaṁ cāletvā paṇḍupalāsaṁ vā pariṇatakaṇikārādipupphaṁ[5] vā pātentassa pācittiyam eva. hatthakukkuccena mudukesu indasālanuhikhandhādīsu vā tattha jātakatālapaṇṇādīsu vā akkharaṁ chindantassāpi es' eva nayo. sāmaṇerānaṁ pupphaṁ ocinantānaṁ sākhaṁ nāmetvā dātuṁ vaṭṭati, tehi pana pupphehi pāṇīyaṁ na vāsetabbaṁ pānīyavāsatthikena sāmaṇeraṁ ukkhipitvā ocināpetabbāni. phalasākhāpi attanā khāditukāmena na onametabbā, sāmaṇeraṁ ukkhipitvā phalaṁ gāhāpetabbaṁ.[6] yaṁ kiñci gacchaṁ vā lataṁ vā uppāṭentehi sāmaṇerehi saddhiṁ gahetvā ākaḍḍhituṁ na vaṭṭati, tesaṁ pana ussāhajananatthaṁ anākaḍḍhantena[7] kaḍḍhanākāraṁ dassentena viya agge[8] gahetuṁ vaṭṭati, yesaṁ rukkhānaṁ sākhā rūhati tesaṁ sākhaṁ makkhikabījanādīnaṁ atthāya kappiyaṁ akārāpetvā gahitaṁ

---

1 Ssp. siniddhalepaṁ.
2 Ssp. ahicchattakaṁ.
3 Bp.Ssp. °pappaṭi°.
4 Bp.Ssp. pappaṭikā.
5 Ssp. °kaṇṇi°.
6 Ssp. gāhetabbaṁ.
7 Bp. akaḍḍha°; Ssp. ākaḍḍha°.
8 Bp. aggaṁ.

tace vā patte vā antamaso nakhena pi vilikhantassa[1] duk kaṭaṁ. allasiṅgiverādīsu pi es' eva nayo. sace pana kappiyaṁ kārāpetvā sītale padese ṭhapitassa mūlaṁ sañjāyati uparibhāge chinditum vaṭṭati. sace aṅkuro jāyati heṭṭhā bhāge chinditum vaṭṭati mūle ca nīlaṅkure ca jāte [2]na vaṭṭati.

chindati vā chedāpeti vā 'ti antamaso sammuñjanīsalākāya pi tiṇāni chindissāmī 'ti bhūmiṁ sammajjanto sayaṁ vā chindati aññena vā chedāpeti. *bhindati vā bhedāpeti vā* 'ti anatamaso caṅkamanto pi chijjanakaṁ chijjatu bhijjanakaṁ bhijjatu caṅkamitaṭṭhānaṁ dassessāmī 'ti sañcicca pādehi akkamanto tiṇavallīādīni sayaṁ bhindati vā aññena vā bhedāpeti. sace pi hi tiṇaṁ vā lataṁ vā gaṇṭhiṁ karontassa bhijjati [3]gaṇṭhim pi kātuṁ na vaṭṭati.[3] tāḷarukkhādīsu pana corānaṁ anāruhanatthāya dārumakkaṭakaṁ ākoṭenti[4] kaṇṭake bandhanti, bhikkhussa evaṁ kātuṁ na vaṭṭati. sace[5] dārumakkaṭako rukkhe allīnamatto 'va hoti rukkhaṁ na pīḷeti vaṭṭati. rukkhaṁ chinda lataṁ chinda kandaṁ[6] vā mūlaṁ vā uppaṭehī 'ti vattum pi vaṭṭati aniyāmitattā, niyāmetvā pana imaṁ rukkhaṁ chindā[7] 'ti ādi vattuṁ na vaṭṭati. nāmaṁ gahetvā[8] 'pi ambarukkhaṁ caturassa vallim āluvakandaṁ[9] muñjatiṇaṁ asukarukkhacchallim chinda bhinda uppāṭehī 'ti ādivacanam pi aniyāmitam eva hoti, imaṁ ambarukkhan ti ādivacanam eva hi niyāmitaṁ nāma, taṁ na vaṭṭati. *pacati vā pacāpeti vā* 'ti antamaso pattam pi pacitukāmo tiṇādinaṁ upari sañcicca aggiṁ karonto sayaṁ vā pacati aññena vā pacāpetī 'ti sabbaṁ paṭhavīkkhaṇanasikkhāpade vuttanayena veditabbaṁ. aniyāmetvā pana mugge paca māse pacā 'ti ādivuttaṁ vaṭṭati. ime mugge paca ime māse pacā 'ti evaṁ vattuṁ na vaṭṭati. anāpatti imaṁ jānā 'ti ādīsu imaṁ mūlabhesajjaṁ jāna imaṁ mūlaṁ vā paṇṇaṁ vā dehi imaṁ rukkhaṁ vā lataṁ vā āhara iminā pupphena vā phalena vā attho imaṁ rukkhaṁ vā lataṁ vā

---

1 Bp.Ssp. vilekha°.

[2] Ssp. *inserts* chinditum.

[3-3] Bp. gaṇṭhi pi na kātabbo *for these.*

4 Bp. ākoṭṭenti.

[5] Ssp. *adds* pana.

6 Ssp. kaṇḍaṁ.

7 Ssp. chindāhī 'ti ādiṁ.

8 Ssp. gaṇhitvā.

9 Ssp. āluvakaṇḍaṁ.

phalaṁ vā kappiyaṁ karohī 'ti evam attho daṭṭhabbo. ettāvatā bhūtāgamaparimocanaṁ kataṁ hoti, paribhuñjantena pana bījagāmaparimocanatthaṁ puna kappiyaṁ karetabbā.[1]

kappiyakaraṇaṁ c' ettha iminā suttānusārena veditabbaṁ, anujānāmi bhikkhave pañcahi samaṇakappehi phalaṁ paribhuñjituṁ aggiparijitaṁ[2] satthaparijitaṁ[2] nakhaparijitaṁ[2] abījaṁ nibbaṭṭabījam[3] eva pañcaman ti. tattha aggiparijitan[2] ti agginā parijitaṁ[2] adhibhūtaṁ daḍḍhaṁ phuṭṭhan ti attho. satthaparijitan[2] ti satthena parijitaṁ[2] adhibhūtaṁ jinnaṁ[4] viddhaṁ vā 'ti attho, es' nayo nakhaparijite.[2] abījanibbaṭṭabījāni[5] sayam eva kappiyāni. agginā kappiyaṁ karontena kaṭṭhaggigomayaggiādīsu yena kenaci antamaso lohakhaṇḍena pi āditteṇa kappiyaṁ kātabbaṁ. tañ ca kho ekadese[6] phusantena kappiyan ti vatvā va kātabbaṁ. satthena karontena yassa kassaci lohamayasatthassa antamaso sūcīnakhacchedanādīnam[7] pi tuṇḍena vā dhārāya vā chedaṁ vā vedhaṁ vā dassentena kappiyan ti vatvā va kātabbaṁ, nakhena kappiyaṁ karontena pūtinakhena na kātabbaṁ, manussānaṁ pana sīha-byaggha-dīpa-makkaṭānaṁ[8] sakuntānañ ca nakhā tikhiṇā honti tehi kātabbaṁ. assa-mahisa-sūkara-miga-gorūpādīnaṁ khurā atikhiṇā tehi na kātabbaṁ, katam pi akataṁ hoti. hatthinakhā pana khurā na honti tehi vaṭṭati, yehi pana kātuṁ vaṭṭati tehi tattha jātakehi pi uddharitvā gahitakehi pi chedaṁ[9] vā vedhaṁ[10] vā dassentena kappiyan ti vatvā 'va kātabbaṁ. tattha sace pi bījānaṁ pabbatamatto rāsi rukkhasahassaṁ vā chinditvā ekābaddhaṁ katvā ucchūnaṁ vā mahābhāro bandhitvā ṭhapito hoti ekasmiṁ bīje vā rukkhasākhāya vā ucchumhi vā kappiye kate sabbaṁ kataṁ hoti, ucchū[11] ca dārūni ca ekato baddhā honti, ucchuṁ kappiyaṁ karissāmī 'ti dāru[12] vijjhati vaṭṭati yeva. sace pana yāya rajjuyā vā valliyā vā baddhāni[13] tan tā vijjhati

---

1 Bp.Ssp. kāretabbaṁ.
2 Ssp. °paricitaṁ.
3 Bp. nippaṭṭa°.
4 Bp.Ssp. chinnaṁ.
5 Bp. abījanippaṭṭa°.
6 Ssp. ekadesaṁ.
7 Bp. °cchedānam pi.
8 Ssp. °ṭādīnaṁ.
9 Ssp. chedanaṁ.
10 Ssp. vedhanaṁ.
11 Ssp. ucchūni.
12 Ssp. dāruṁ.
13 Bp. taṁ vijjhati; Ssp. honti taṁ vijjhati *for* tan tā vijjhati.

na vaṭṭati. ucchukhaṇḍānaṁ pacchiṁ pūretvā āharanti, ekasmiṁ khaṇḍe kappiye kate sabbaṁ katam eva hoti. [1]maricapakkādīhi missetvā bhattaṁ āharaṇti kappiyaṁ karohī 'ti vutte sace pi bhattasitthe vijjhati vaṭṭati yeva. tiḷatanḍulādīsu pi es' eva nayo. yāguya pakkhittāni pana ekābaddhāni hutvā na santiṭṭhanti, tattha ekam ekaṁ vijjhitvā kappiyaṁ kātabbam eva. kapitthaphalādīnaṁ[2] anto bījāni[3] kaṭāhaṁ muñcitvā sañcaranti[4] bhindāpetvā kappiyaṁ kārāpetabbaṁ, [5]sace ekābaddhā honti kaṭāhe pi kātuṁ vaṭṭati.

asañciccā 'ti pāsāṇarukkhādīni vā pavaṭṭentassa sākhaṁ[6] vā kaḍḍhantassa kattaradaṇḍena vā bhūmiṁ paharitvā gacchantassa tiṇāni[7] chijjanti, tānī tena chindissāmī 'ti evaṁ sañcicca acchinnattā asañcicca chinnāni nāma honti. iti asañcicca chindantassa anāpatti. *asatiyā* 'ti aññāvihito kenaci saddhiṁ kiñci kathento pādaṅguṭṭhakena[8] vā hatthena vā tiṇaṁ vā lataṁ vā chindanto tiṭṭhati, evaṁ asatiyā chindantassa anāpatti. ajānantassā 'ti etth' abbhantare bījagāmo 'ti vā bhūtagāmo ti vā na jānāti, chindāmī 'ti pi na jānāti, kevalaṁ tiṇe[9] vā palāḷapuñje[10] vā[11] khaṇittiṁ vā kuddālaṁ vā saṅgopanatthāya ṭhapeti, ḍayhamānahattho vā aggiṁ pāteti, tatra ce tiṇādīni[12] chijjanti vā ḍayhanti vā anāpatti. manussaviggahapārājikavaṇṇanāyaṁ pana sabbaaṭṭhakathāsu sace bhikkhu rukkhena vā ajjhotthaṭo[13] hoti opāte vā patito sakkā ca[14] hoti rukkhaṁ chinditvā[15] bhūmiṁ vā khaṇitvā nikkhamituṁ jīvitahetu pi attanā na kātabbaṁ.

aññena pana bhikkhunā bhūmiṁ vā khaṇitvā rukkhaṁ vā chinditvā allarukkhato vā daṇḍakaṁ chinditvā taṁ rukkhaṁ pavaṭṭetvā nikkhāmetuṁ vaṭṭati anāpattī 'ti vuttaṁ. tattha

---

1 Ssp. sace pana *before* mari°.
2 Ssp. kapiṭṭha°.
3 Ssp. miñjaṁ *for this*.
4 Ssp. sañcarati.
5 Ssp. ekābaddhaṁ hoti *for* sace ekābaddhā honti.
6 Ssp. sākhā.
7 Ssp. tiṇādīni.
8 Ssp. °guṭṭhena.
9 Bp.Ssp. vatiyā *for* tiṇe.
10 Ssp. palāsapuñje.
11 Bp.Ssp. *add* nikhādanaṁ vā.
12 Bp. tiṇāni.
13 Ssp. ajjhottharito.
14 Ssp. 'va.
15 Ssp. *adds* taṁ rukkhaṁ pavaṭṭetvā *after* chinditvā.

kāraṇaṁ na dissati, anujānāmi bhikkhave davaḍāhe[1] ḍayhamāne paṭaggiṁ dātuṁ parittaṁ kātun ti, idaṁ pana ekam eva suttaṁ dissati. sace etassa anulomaṁ attano na vaṭṭati aññassa vaṭṭatī 'ti idaṁ nānākaraṇaṁ na saṅkā laddhuṁ,[2] attano atthāya karonto attasinehena akusalacitten' eva karoti. paro pana kāruññena, tasmā anāpattī 'ti ce. etam pi akāraṇaṁ, kusalacittenāpi hi idaṁ[3] āpattiṁ āpajjati. sabbaaṭṭhakathāsu pana vuttattā na sakkā paṭisedhetuṁ gavesitabbā ettha yutti. aṭṭhakathācariyānaṁ vā saddhāya gantabban ti. sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti. kiriyā saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti. bhūtagāmasikkhāpadaṁ paṭhamaṁ.

Dutiyasikkhāpade, *anācāraṁ ācaritvā* 'ti akātabbaṁ katvā. kāyavacīdvāresu āpattiṁ āpajjitvā 'ti vuttaṁ hoti. *aññen' aññaṁ paṭicaratī* 'ti aññena vacanena aññaṁ vacanaṁ paṭicarati paṭicchādeti ajjhottharati, idāni taṁ paṭicaraṇavidhiṁ dassento *ko āpanno* ti ādim āha. tatrāyaṁ vacanasambandho. so kira kiñci vītikkamaṁ disvā āvuso āpattiṁ āpanno 'sī 'ti saṅghamajjhe āpattiyā anuyuñjiyamāno ko āpanno ti vadati. tato tvan ti vutte ahaṁ kiṁ āpanno ti vadati, atha pācittiyaṁ vā dukkaṭaṁ vā 'ti vutte vatthuṁ pucchanto ahaṁ kismiṁ āpanno ti vadati. tato asukasmiṁ [4]nāma vatthusmin ti vutte ahaṁ kathaṁ āpanno kiṁ karonto[5] āpanno 'mhī 'ti pucchati, atha idaṁ nāma karonto āpanno ti vutte kiṁ bhaṇathā ti vadati, tato taṁ bhaṇāmā 'ti vutte kiṁ bhaṇathā 'ti vadati. api c' ettha ayaṁ pāḷimuttakko 'pi aññena aññaṁ paṭicaraṇavidhi, bhikkhūhi tava sipāṭikāya kahāpaṇo diṭṭho kiss' eva masāruppaṁ karosī 'ti vutto sudiṭṭhaṁ bhante na pan' eso kahāpaṇo tipumaṇḍalaṁ etan ti bhaṇanto vā tvaṁ suraṁ pivanno diṭṭho kiss' eva[6] masāruppaṁ karosī 'ti vutto

---

[1] Ssp. davadāhe dayhamāne.
[2] Ssp. ettha attano.
[3] Ssp. imaṁ.
[4] Ssp. *omits* nāma vatthusmin.
[5] Ssp. *inserts* ca.
[6] Bp. evaṁ *and omits* masāruppaṁ.

sudiṭṭho bhante na pan' esā surā bhesajjatthāya sampāditaṁ ariṭṭhan ti bhaṇanto vā, tvaṁ paṭicchanne āsane mātugāmena saddhiṁ sisinno diṭṭho kiss' eva masāruppaṁ karosī 'ti vutto yena diṭṭhaṁ sudiṭṭhaṁ viññū pan' ettha dutiyo atthi, so kissa na diṭṭho ti bhaṇanto vā īdisaṁ tayā kiñci diṭṭhan ti puṭṭho na suṇāmī 'ti sotam upanento vā sotadvāre pucchantānaṁ cakkhuṁ upanento vā aññen' aññaṁ paṭicaratī 'ti veditabbo.

aññavādake vihesake pācittiyan ti ettha aññaṁ vadatī 'ti aññavādakaṁ, aññen' aññaṁ paṭicaraṇass' etaṁ nāmaṁ. *viheseti* 'ti vihesakaṁ, tuṇhībhūtass' etaṁ nāmaṁ, tasmiṁ aññavādake vihesake. *pācittiyan* ti vatthudvaye pācittidvayaṁ vuttaṁ. *aññavādakaṁ ropetū* 'ti aññavādakaṁ āropetu patiṭṭhāpetū 'ti attho. vihesakaṁ ropetū 'ti ekasmim pi es' eva nayo. *aropite aññavādake* 'ti kammavācāya anāropite aññavādake. *āropite vihesake* 'ti ekasmim pi es' eva nayo. *dhammakamme dhammakammasaññī* 'ti ādīsu yan taṃ aññavādakavihesakaropanakammaṁ kataṁ, taṁ ce dhammakammaṁ hoti, so ca bhikkhu tasmiṁ dhammakammasaññī aññavādakañ ca vihesakañ ca karoti, ath' assa tasmiṁ aññavādake ca vihesake ca āpatti pācittiyassā 'ti iminā nayena attho veditabbo. *ajānanto pucchatī* 'ti āpattiṁ vā āpannabhāvaṁ vā ajānanto yeva kiṁ tumhe bhaṇatha ahaṁ na jānāmī 'ti pucchati. *gilāno na kathetī* 'ti mukhe tādiso vyādhi hoti yena kathetuṁ na sakkoti. *saṅghassa bhaṇḍanaṁ vā . . .* pe *. . . vivādo vā bhavissati so mā ahosī* 'ti maññamāno na kathetī 'ti iminā nayena attho veditabbo, sesaṁ uttānam evā 'ti. tisamuṭṭhānaṁ, kāyacittato vācācittato kāyavācācittato samuṭṭhāti, siyā kiriyā siyā akiriyā, aññen' aññaṁ paṭicarantassa hi kiriyā hoti. tuṇhībhāvena hi vihesentassa akiriyā, saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedan ti. aññavādakasikkhāpadaṁ dutiyaṁ.

Tatiyasikkhāpade, *Dabbaṁ Mallaputtaṁ bhikkhū ujjhāyantī* 'ti *chandāya Dabbo Mallaputto* ti ādīni vadantā taṁ āyasmantaṁ tehi bhikkhūhi avajānāpenti avaññāya olokāpenti lāmakato vā cinṭāpentī 'ti attho. lakkhaṇaṁ pan' ettha saddasatthānusārena veditabbaṁ. *ujjhāpentī* 'ti pi pāṭho. ayam ev'

attho. *chandāyā* 'ti chandena pakkhapātena, attano[1] attano sandiṭṭhasambhattānaṁ paṇītāni paññāpetī 'ti adhippāyo. *khīyantī* 'ti chandāya Dabbo Mallaputto ti ādīni vadantā pakāsenti. *ujjhāpanake khīyanake pācittiyan* ti ettha yena vacanena ujjhāpenti taṁ ujjhāpanakaṁ, yena ca khīyanti taṁ khīyanakaṁ, tasmiṁ ujjhāpanake khīyanake, pācittiyan ti vatthudvaye pācittiyadvayaṁ vuttaṁ. ujjhāpanakaṁ nāma upasampannaṁ saṅghena sammataṁ senāsanapaññāpakaṁ vā . . . pe . . . appamattakavissajjanakaṁ vā 'ti etesaṁ padānaṁ maṅkuṁ kattukāmo ti iminā sambandho. avaṇṇaṁ kattukāmo ayasaṁ kattukāmo ti imesaṁ pana vasena upasampannan ti ādīsu upasampannassā 'ti evaṁ vibhattiviparināmo kātabbo. ujjhāpeti vā khīyati vā āpatti pācittiyassā 'ti ettha pana yasmā[2] khīyanakaṁ nāmā 'ti evaṁ mātikāpadaṁ uddharitvāpi ujjhāpanakaṁ nāmā 'ti imassa padassa vuttavibhaṅgo yeva vattabbo hoti, aññavādakasikkhāpade viya añño viseso n' atthi, tasmā taṁ visuṁ anuddharitvā avibhajivā 'va nigamanam eva ekato katan ti veditabbaṁ. dhammakamme dhammakammasaññī 'ti ādīsu yaṁ tassa upasampannassa sammutikammaṁ kataṁ, taṁ ce dhammakammaṁ hoti so ca bhikkhu tasmiṁ dhammakammasaññī ujjhāpanakañ ca khīyanakañ ca karoti, ath' assa tasmiṁ ujjhāpanake ca khīyanake ca āpatti pācittiyassā 'ti iminā nayen' attho veditabbo. anupasampannaṁ ujjhāpeti vā khīyati vā 'ti ettha upasampannaṁ saṅghena sammataṁ aññaṁ anupasampannaṁ ujjhāpeti[3] avajānāpeti, tassa vā taṁ santike khīyatī 'ti attho. upasampannaṁ saṅghena asammatan ti kammavācāya asammataṁ, kevalaṁ tav' eso bhāro ti saṅghena āropitabhāraṁ bhikkhūnaṁ vā phāsuvihāratthāya sayam eva taṁ bhāraṁ vahantaṁ, yatra vā dve tayo bhikkhū viharanti tatra tādisaṁ kammaṁ karontan[4] ti adhippāyo. anupasampannaṁ saṅghena sammataṁ vā asammataṁ vā 'ti ettha pana kiñcāpi anupasampannassa terasa sammutiyo dātuṁ na vaṭṭati. atha kho upasampannakāle laddhasammutiko pacchā anupasampannabhāve ṭhito taṁ sandhāya saṅghe-

[1] Bp. *does not repeat* attano; Ssp. tena attano.
[2] Bp. kasmā.
[3] Ssp. *adds* vā *after this.*
[4] Bp. karonti 'ti.

na sammatam vā 'ti vuttaṁ. yassa pana vyattassa sāmaṇerassa kevalaṁ saṅghena vā sammatena vā bhikkhunā tvaṁ idaṁ kammaṁ karohī 'ti bhāro kato tādisaṁ sandhāya asammataṁ vā 'ti vuttaṁ. sesam ettha uttānam evā 'ti. tisamuṭṭhānaṁ, kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti. kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. ujjhāpanasikkhāpadaṁ tatiyaṁ.

Catusikkhāpade, *hemantike kāle* 'ti hemantakāle himapātasamaye. *kāyaṁ otāpentā* 'ti mañcapīṭhādīsu nisinnā bālātapena kāyaṁ otāpentā. *kāle ārocite* 'ti yāgubhattādīsu yassa kassaci kāle ārocite. *ovaṭṭhaṁ hotī* 'ti himavassena ovaṭṭhaṁ[1] tintaṁ hoti. *avassikasaṅkete* 'ti vassikā[2] vassāna māsā 'ti evaṁ apaññatte cattāro hemantike cattāro ca gimhike aṭṭha māse 'ti attho. *maṇḍape vā* 'ti sākhāmaṇḍape vā padaramaṇḍape vā. *rukkhamūle*[3] 'ti yassa kassaci rukkhassa heṭṭhā. *yattha kākā vā kulalā vā na ūhadantī* 'ti yattha dhuvanivāsena[4] kulāvake katvā vasamānā ete kākakulalā vā aññe vā sakuntā taṁ senāsanaṁ na ūhadanti tādise rukkhamūle nikkhipituṁ anujānāmī 'ti, tasmā yattha gocarapasutādi[5] sakuntā[6] vissamitvā gacchanti, tassa rukkhassa mūle nikkhipituṁ vaṭṭati. yasmiṁ pana dhuvanivāsena[4] kulāvake katvā vasanti, tassa rukkhassa mūle na nikkhipitabbaṁ. aṭṭha māse 'ti vacanato yesu janapadesu vassakāle[7] na vassati, tesu pi[8] cattāro māse nikkhipituṁ na vaṭṭati yeva. avassikasaṅkete 'ti vacanato yattha hemante devo vassati, tattha hemante pi ajjhokāse nikkhipituṁ na vaṭṭati, gimhe pana sabbattha vigatavalāhakaṁ visuddhaṁ nabhaṁ hoti, evarūpe kāle kenacid eva karaṇīyena ajjhokāse mañcapīṭhaṁ nikkhipituṁ vaṭṭati. abbhokāsikenāpi vattaṁ jānitabbaṁ, tassa hi sace puggalikakamañcako atthi tatth' eva sayitabbaṁ, saṅghikaṁ gaṇhan-

---

[1] Ssp. ovuṭṭhaṁ.
[2] Ssp. vassikavassānaṁ māsā 'ti.
[3] Ssp. °mūle vā 'ti.
[4] Ssp. dhuvasannivāsena.
[5] Bp.Ssp. pasutā.
[6] Ssp. sakuṇā.
[7] Ssp. *inserts* devo.
[8] Ssp. janapadesu *after* pi.

tena vettena vā vākena vā vāyitamañcako[1] gahetabbo, tasmiṁ asati purāṇamañcako gahetabbo, tasmim pi asati navayāyimo vā onaddhako[2] vā gahetabbo, gahetvā pana ahaṁ ukkaṭṭharukkhamūliko vā ukkaṭṭhaabbhokāsiko ti cīvarakuṭim pi akatvā asamaye ajjhokāse vā rukkhamūle vā[3] paññāpetvā nipajjituṁ na vaṭṭati. sace pana catugguṇena pi cīvarena katākuṭiṁ[4] atementaṁ[5] rakkhituṁ na sakkoti, sattāhavaddalikādīni bhavanti, bhikkhuno kāyānugatikattā vaṭṭati. araññe paṇṇakuṭīsu vasantānaṁ sīlasampadāya pasannacittā manussā navamañcapīṭhaṁ denti saṅghikaparibhogena paribhuñjathā 'ti, vasitvā gacchantehi sāmantavihāre sabhāgabhikkhūnaṁ pesetvā gantabbaṁ. sabhāgānaṁ abhāve anovassake nikkhipitvā gantabbaṁ, anovassake asati rukkhe laggetvā gantabbaṁ. cetiyaṅgaṇe sammajjaniṁ gahetvā bhojanasālaṅgaṇaṁ vā uposathāgāraṅgaṇaṁ vā parivenadivāṭṭhāna-aggisālādīsu vā aññataraṁ sammajjitvā dhovitvā puna sammajjanīmāḷake yeva ṭhapetabbā.[6] uposathāgārādīsu aññatarasmiṁ gahetvā avasesāni sammajjantassāpi es' eva nayo. yo pana bhikkhācāramaggaṁ sammajjanto gantukāmo hoti tena sammajjitvā sace antarāmagge sālā atthi tattha ṭhapetabbā, sace n' atthi valāhakānaṁ anuṭṭhitabhāvaṁ sallakkhetvā yāvāhaṁ gāmato nikkhamāmi tāva na vassissatī 'ti jānantena yattha katthaci nikkhipitvā puna pacchāgacchantena pākatikaṭṭhāne ṭhapetabbā. sace vassissatī [7]'ti jānanto ajjhokāse ṭhapeti dukkaṭan ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. sace pana tatra tatr' eva sammajjanatthāya sammajjanī nikkhittā hoti taṁ taṁ ṭhānaṁ sammajjitvā [7]tatra tatr' eva nikkhipituṁ vaṭṭati. āsanasālaṁ sammajjantena vattaṁ jānitabbaṁ. tatr' īdaṁ vattaṁ, majjhato paṭṭhāya pādaṭṭhānābhimukhā vālikā haritabbā, kacavaraṁ hatthehi gahetvā bahi chaḍḍetabbaṁ. *masārako* ti mañcapāde vijjhitvā tattha aṭaniyo pavesetvā kato. *bundikābaddho* ti aṭanīhi mañcapāde ḍaṁsāpetvā pallaṅkasaṅkhepena kato. *kuḷīra-*

---

[1] Bp. vītamañcako.
[2] Bp. onandhako.
[3] Ssp. *inserts* taṁ.
[4] Ssp. katakuṭiṁ.
[5] Bp. atemantaṁ.
[6] Bp. °tabbo.
[7] Ssp. tattha tatth' eva *for* tatra tatr' eva.

pādako ti assa-meṇḍakādīnaṁ pādasadisehi pādehi kato. yo vā pana koci vaṅkapādako ayaṁ vuccati kuḷīrapādako. *āhaccapādako* ti ayaṁ pana āhaccapādako nāma mañcaṅge[1] vijjhitvā kato hotī 'ti evaṁ parato pāḷiyaṁ yeva vutto, tasmā aṭaniyo vijjhitvā tattha pādasikhaṁ pavesetvā upari āṇiṁ datvā katamañco āhaccapādako ti veditabbo. pīṭhe pi es' eva nayo. *anto saṁveṭhetvā baddhaṁ hotī* 'ti heṭṭhā ca upari ca vitthataṁ, majjhe saṅkhittaṁ paṇavasaṇṭhānaṁ katvā baddhaṁ hoti, taṁ kira majjhe sīha-byagghacammaparikkhittan pi karonti, akappiyacammaṁ nām' ettha n' atthi, senāsanaṁ hi sovaṇṇamayam pi vaṭṭati, tasmā taṁ mahagghaṁ hoti. anupasampannaṁ santharāpeti tassa paḷibodho ti yena santharāpitaṁ tassa paḷibodho. leḍḍupātaṁ atikkamantassa āpatti pācittiyassā 'ti thāmamajjhimassa purisassa leḍḍupātaṁ atikkāmentassa[2] pācittiyaṁ. ayaṁ pan' ettha vinicchayo, thero bhojanasālāyaṁ bhattakiccaṁ katvā daharaṁ āṇāpeti gaccha divāṭṭhāne mañcapīṭhaṁ paññāpehī 'ti, so tathā katvā nisinno. thero yathāruciṁ vicaritvā tattha gantvā thavikaṁ vā uttarāsaṅgaṁ vā ṭhapeti, tato paṭṭhāya therassa paḷibodho. nisīditvā sayaṁ, gacchanto n' eva uddharati na uddharāpeti leḍḍupātātikkame pācittiyaṁ. sace pana thero tattha thavikaṁ vā uttarāsaṅgaṁ vā aṭhapetvā caṅkamanto 'va daharaṁ gaccha tvan ti bhaṇati, tena idaṁ bhante mañcapīṭhan ti ācikkhitabbaṁ. sace thero vaṭṭaṁ jānāti tvaṁ gaccha ahaṁ pākatikaṁ karissāmī 'ti vattabbaṁ. sace bālo hoti anuggahītavatto gaccha mā idha tiṭṭha n' eva nisīdituṁ na nipajjituṁ dehī[3] 'ti daharaṁ tajjeti yeva. daharena bhante sukhaṁ sayathā 'ti kappaṁ labhitvā vanditvā gantabbaṁ. tasmiṁ gate therass' eva paḷibodho, purimanayen' eva c' assa āpatti veditabbo. atha pana āṇattikkhaṇe yeva daharo mayhaṁ bhante bhaṇḍakadhovanādi kiñci karaṇīyaṁ atthī 'ti vadati, thero ca naṁ tvaṁ paññāpetvā gacchāhī 'ti vatvā bhojanasālato nikkhamitvā aññattha gacchati pāduddhārena kāretabbo. sace tatth' eva gantvā nisīdati purimanayen' eva tassa leḍḍupātātikkame āpatti. sace pana thero sāmaṇeraṁ āṇā-

[1] Ssp. mañco aṅge. [2] Bp.Ssp. atikkamantassa. [3] Bp.Ssp. demī.

peti, sāmaṇero[1] tattha mañcapīṭhaṁ paññāpetvā nisinno[2] pi bhojanasālato aññattha gacchanto pāduddhārena kāretabbo. gantvā nisinno puna gamanakāle leḍḍupātātikkame āpattiyā kāretabbo. sace pana aṇānatto[3] mañcapīṭhaṁ paññāpetvā tatth' eva nisīdā 'ti āṇāpeti yatr' icchati tatra gantvā āgantuṁ labhati. sayaṁ pana pākatikaṁ akatvā gacchantassa leḍḍupātātikkame pācittiyaṁ. antarasannipāte mañcapīṭhāni paññāpetvā nisinnehi gamanakāle ārāmikānaṁ idaṁ paṭisāmethā 'ti vattabbaṁ, avatvā gacchantānaṁ leḍḍupātātikkame āpatti.

mahādhammasavaṇaṁ nāma hoti tattha uposathāgārato pi bhojanasālato pi āharitvā mañcapīṭhāni paññāpenti āvāsikānaṁ yeva paḷibodho. sace āgantukā idaṁ amhākaṁ upajjhāyassa idaṁ ācariyassā 'ti gaṇhanti tato paṭṭhāya tesaṁ paḷibodho, gamanakāle pākatikaṁ akatvā leḍḍupātaṁ atikkamantānaṁ āpatti.

Mahāpaccariyaṁ pana vuttaṁ yāva aññe na nisīdanti tāva yehi paññattaṁ tesaṁ bhāro, aññesu āgantvā nisinnesu nisinnakānaṁ bhāro, sace te anuddharitvā vā anuddharāpetvā vā gacchanti dukkaṭaṁ. kasmā, anāṇattiyā paññāpitattā 'ti dhammāsane paññatte yāva ussārako vā dhammakathiko vā nāgacchati tāva paññāpakānaṁ paḷibodho-tasmiṁ āgantvā nisinne tassa paḷibodho. sakalaṁ ahorattaṁ dhammasavaṇaṁ hoti, añño ussārako vā dhammakathiko vā uṭṭhahati añño nisīdati, yo yo āgantvā nisīdati tassa tassa bhāro, uṭṭhahantena pana idam āsanaṁ tumhākaṁ bhāro ti vatvā 'va gantabbaṁ. sace pi itarasmiṁ anāgate yeva paṭhamaṁ nisinno uṭṭhāya gacchati, tasmiṁ ca anto upacāraṭṭhe yeva itaro āgantvā nisīdati, uṭṭhāya gato āpattiyā na kāretabbo. sace pana itarasmiṁ anāgate yeva paṭhamaṁ nisinno uṭṭhāy' āsanā leḍḍupātaṁ atikkamati āpattiyā kāretabbo. sabbatth' eva leḍḍupātātikkame paṭhamapāde dukkaṭaṁ, dutiye pācittiyan ti ayaṁ nayo Mahāpaccariyaṁ vutto. cimilikaṁ[4] vā 'ti ādīsu *cimilikaṁ* nāma sudhādi parikammakatāya bhūmiyā vaṇṇānurakkhaṇatthaṁ katā

[1] Bp. °ṇere.
[2] Bp. nisinne.
[3] Bp.Ssp. āṇāpento.
[4] Ssp. vilimi° *for* cimili° *sic passim*.

hoti, taṁ heṭṭhā pattharitvā upari kaṭasārakaṁ pattharanti.

uttaraṭṭhāraṇaṁ nāma mañcapīṭhānaṁ upari attharitabbakaṁ paccattharaṇaṁ. *bhummattharaṇaṁ* nāma bhūmiyaṁ attharitabbakaṭasārakādivikati.[1] taṭṭikā[2] nāma tālapaṇṇehi vā vākehi vā katataṭṭikā.[3] cammakhaṇḍaṁ nāma sīhabyaggha-dipī-taraccha cammādīsu pi yaṁ kiñci cammaṁ. aṭṭhakathāsu hi senāsanaparibhoge paṭikkhittacammaṁ nāma na dissati, tasmā sīhacammādīnaṁ pariharaṇe yeva paṭikkhepo veditabbo. pādapuñchanī nāma rajjukehi vā pilotikāhi vā pādapuñchanatthaṁ katā. phalakapīṭhaṁ nāma phalakamayaṁ pīṭhaṁ, athavā phalakañ c' eva dārumayapīṭhañ ca, etena sabbam pi dārubhaṇḍādi saṅgahītaṁ. Mahāpaccariyaṁ pana vitthāren' eva vuttaṁ, ādhārakaṁ pattapidhānakaṁ pādakaṭhalikaṁ tālavaṇṇaṁ vījanīpattakaṁ yaṁ kiñci dārubhaṇḍaṁ antamaso pānīyauḷuṅkaṁ pānīyasaṅkhaṁ ajjhokāse nikkhipitvā gacchantassa dukkaṭan ti. Mahāaṭṭhakathāyaṁ pana esa nayo dutiyasikkhāpade dassito, ajjhokāse rajanaṁ pacitvā rajanabhājanaṁ rajanauḷuṅko rajanadoṇikā 'ti sabbaṁ aggisālāya paṭisāmetabbaṁ. sace aggisālā n' atthi anovassake pabbhāre nikkhipitabbaṁ. tasmim pi asati yattha olokentā bhikkhū passanti tādise ṭhāne ṭhapetvāpi gantuṁ vaṭṭati. aññassa puggalike 'ti yasmiṁ vissāsagāho na rūhati, tassa santake dukkaṭaṁ. yasmiṁ pana vissāso rūhati tassa santakaṁ attano puggalikam iva hotī 'ti Mahāpaccariyādīsu vuttaṁ.

āpucchitvā gacchatī 'ti yo bhikkhu vā sāmaṇero vā ārāmiko vā lajjī hoti attano pāḷibodhaṁ viya maññati yo tathārūpaṁ āpucchitvā gacchati tassa anāpatti. otāpento gacchatī 'ti ātape otāpento āgantvā uddharissāmī 'ti gacchati evaṁ gacchato anāpatti. *kenaci paḷibuddhaṁ hotī* 'ti senāsanaṁ kenaci upaddutaṁ hotī 'ti attho. sace pi hi buddhataro bhikkhu uṭṭhāpetvā gaṇhāti, sace pi yakkho vā peto vā āgantvā nisīdati, koci vā issaro āgantvā gaṇhāti senāsanaṁ paḷibuddhaṁ hoti, sīha-vyagghādīsu vā pana taṁ padesaṁ

[1] Ssp. °tabbākaṭa°.
[2] Bp.Ssp. tiṭṭikaṁ.
[3] Ssp. kaṭā taṭṭikā.

āgantvā ṭhitesu pi senāsanaṁ paḷibuddhaṁ yeva hoti, evaṁ kenaci paḷibuddhe anuddharitvāpi gacchato anāpatti. āpaḍāsū 'ti jīvitabrahmacariyantarāyesu anāpatti,[1] sesaṁ uttānam evā 'ti. kaṭhiṇasamuṭṭhānaṁ kāyato[2] vācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyākiriyaṁ nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ[3] ticittaṁ tivedanan ti. paṭhamasenāsanasikkhāpadaṁ catuttham.

Dutiyasenāsanasikkhāpade, *bhisī* 'ti mañcakabhisi vā pīṭhakabhisi vā. cimilikādīni pi purimasikkhāpade vuttappakārāni yeva. *nisīdanan* ti sadasaṁ veditabbaṁ. *paccattharaṇan* ti pāvāro kojavo ti ettakam eva vuttaṁ. *tiṇasanthāro* ti yesaṁ kesañci tiṇānaṁ santhāro, esa nayo paṇṇasanthāre. parikkhepaṁ atikkamantassā[4] 'ti ettha paṭhamaṁ pādaṁ atikkamantassa[4] dukkaṭaṁ, dutiyātikkame pācittiyaṁ. aparikkhittassa upacāro nāma senāsanato dve leḍḍupātā. *anāpucchaṁ vā gaccheyyā* 'ti ettha bhikkhumhi sati bhikkhu āpucchitabbo, tasmiṁ asati sāmaṇero, tasmiṁ asati ārāmiko, tasmim pi asati yena vihāro kārito so vihārasāmiko, tassa vā kule yo koci āpucchitabbo, tasmim pi asati catūsu pāsāṇesu mañcaṁ ṭhapetvā mañce avasesamañcapīṭhāni āropetvā upari bhisīādikaṁ dasavidham pi seyyaṁ rāsiṁ katvā dārubhaṇḍaṁ mattikābhaṇḍaṁ paṭisāmetvā dvāravātapāṇāni pidahitvā gamiyavattaṁ pūretvā gantabbaṁ. sace pana senāsanaṁ ovassati chādanatthañ[5] ca tiṇaṁ vā iṭṭhakā vā ānītā honti sace ussahati chādetabbaṁ. no ce sakkoti yo okāso anovassako tattha mañcapīṭhādīni nikkhipitvā gantabbaṁ. sace sabbam pi ovassati ussāhantena antogāme upāsakānaṁ ghare ṭhapetabbaṁ, sace te pi saṅghikaṁ nāma bhante bhāriyaṁ aggidāhādīnaṁ bhāyāmā 'ti na sampaṭicchanti, ajjhokāse pi pāsāṇānaṁ upari mañcaṁ ṭhapetvā sesaṁ pubbe vuttanayen' eva nikkhipitvā tiṇehi ca paṇṇehi ca paṭicchādetvā gantuṁ vaṭṭati. yaṁ hi tattha aṅgamattam pi avasissati, taṁ aññesaṁ tattha āgatānaṁ bhikkhūnaṁ upakāraṁ

[1] Bp.Ssp. *omit this.*
[2] Ssp. kāyavācato *for these.*
[3] Bp. *omits this.*
[4] Ssp. atikkāmentassā 'ti.
[5] Ssp. chadana°.

bhavissatī 'ti. *vihārassa upacāre* 'ti ādīsu vihārassūpacāro nāma pariveṇaṁ. *upaṭṭhānasālā* 'ti pariveṇabhojanasālā. *maṇḍapo* ti pariveṇamaṇḍapo. *rukkhamūlan* ti pariveṇarukkhamūlaṁ, ayaṁ tāva nayo Kurundaṭṭhakathāyaṁ vutto. kiñcāpi vutto, atha kho vihāro ti antogabbho vā aññaṁ vā sabbaparicchannaṁ guttasenāsanaṁ veditabbaṁ. *vihārassa upacāre* 'ti tassa bahi āsanne okāse. *upaṭṭhānasālāya vā* 'ti bhojanasālāya vā. *maṇḍape vā* 'ti aparicchanne paricchanne vā 'pi bahunnaṁ sannipātamaṇḍape. rukkhamūle vattabbaṁ n' atthi. *āpatti dukkaṭassā* 'ti vuttappakāraṁ hi dasavidhaṁ seyyaṁ antogabbhādimhi guttaṭṭhāne[1] paññāpetvā gacchantassa yasmā seyyāpi senāsanam pi upacikāhi[2] palujjati vammikarāsi yeva hoti, tasmā pācittiyaṁ vuttaṁ. bahi pana upaṭṭhānasālādīsu paññāpetvā gacchantassa seyyamattam eva nasseyyaṭhānassa aguttatāya na senāsanaṁ tasmā ettha dukkaṭaṁ vuttaṁ. *mañcaṁ vā pīṭhaṁ vā* 'ti ettha yasmā na sakkā mañcapīṭhaṁ sahasā upacikāhi khāditum, tasmā taṁ vihāre 'pi santharitvā gacchantassa dukkaṭaṁ vuttaṁ. vihārūpacāre pana taṁ vihāracārikaṁ āhiṇḍantāpi [3]disvā paṭisāmessanti. *uddharitvāpi gacchatī* 'ti ettha uddharitvā gacchantena mañcapīṭhakavāṭaṁ[4] sabbaṁ apanetvā saṁharitvā cīvaravaṁse lagetvā[5] gantabbaṁ, pacchā āgantvā vasanakabhikkhunāpi puna mañcapīṭhaṁ[6] paññāpetvā[7] sayitvā[8] gacchantena tath' eva kātabbaṁ, antokuḍḍato[9] seyyaṁ bahi kuḍḍe[10] paññāpetvā vasantena gamanakāle gahitaṭṭhāne[11] yeva paṭisāmetabbaṁ. upari pāsādato oropetvā heṭṭhā pāsāde vasantassāpi es' eva nayo. rattiṭṭhānadivāṭṭhānesu mañcapīṭhaṁ paññāpetvāpi gamaṇakāle puna gahitaṭṭhāne yeva ṭhapetabbaṁ.

āpucchitva[12] *gacchatī* 'ti etthāyaṁ āpucchitabbānāpucchitabbavinicchayo, yā vatā[13] bhūmiya[14] dīghasālā vā paṇ-

---

[1] Ssp. *adds* ca.
[2] Ssp. upacikādīhi.
[3] Ssp. bhikkhū *before* disvā.
[4] Ssp. °kavānaṁ.
[5] Bp.Ssp. laggetvā.
[6] Bp. *adds* vā.
[7] Ssp. *omits this.*
[8] Ssp. vāyitvā.
[9] Bp. °kuṭṭato.
[10] Bp. kuṭṭe.
[11] Ssp. gahitagahita°.
[12] Ssp. āpucchaṁ.
[13] Ssp. yā tāva *for* yā vatā.
[14] Bp.Ssp. bhūmiyaṁ.

ṇasālā vā hoti, yaṁ vā rukkhatthambhesu katagehaṁ upacikānaṁ uṭṭhānaṭṭhānaṁ hoti, tato pakkamantena tāva āpucchitvā 'va pakkamitabbaṁ, tasmiṁ hi katipayadivasāni[1] ajaggiyamāne vammikāvasantiṭṭhan ti. yaṁ pana pāsāṇapiṭṭhiyaṁ vā pāsāṇatthambhesu vā katasenāsanaṁ siluccayaleṇaṁ vā sudhālittasenāsanaṁ vā yattha upacikāsaṅkā n' atthi, tato pakkamantassa āpucchitvāpi anāpucchitvāpi gantuṁ vaṭṭati, āpucchanaṁ pana vattaṁ. sace tādise pi senāsane ekena passena upacikā ārohanti āpucchitvā gantabbaṁ. yo pi āgantuko bhikkhu saṅghikaṁ senāsanaṁ gahetvā vasantaṁ bhikkhuṁ anuvattanto attano senāsanaṁ agahetvā[2] vasati, yāva so na gaṇhāti tāva taṁ senāsanaṁ purimabhikkhuss' eva paḷibodho. yadā pana senāsanaṁ gahetvā attano issariyena vasati, tato paṭṭhāya āgantukass' eva paḷibodho. sace ubho pi vibhajitvā gaṇhanti ubhinnam pi paḷibodho. Mahāpaccariyaṁ pana vuttaṁ sace dve tayo ekato hutvā paññāpenti gamanakāle sabbehi pi āpucchitabbaṁ, tesu sace[3] paṭhamaṁ gacchanto pacchimo jaggissatī 'ti ābhogaṁ katvā gacchati vaṭṭati. pacchimassa ābhogena mutti n' atthi, bahū ekaṁ pesetvā santharāpeti gamanakāle sabbehi pi[4] āpucchitabbaṁ ekaṁ vā pesetvā āpucchitabbaṁ, aññato mañcapīṭhādīni ānetvā aññatra vasitvāpi gamanakāle tatth' eva netabbāni. sace aññāvāsato[5] ānetvā vasamānassa añño buḍḍhataro āgacchati na paṭibāhitabbo, mayā bhante aññāvāsato ānītaṁ pākatikaṁ kareyyāthā 'ti vattabbaṁ. tena evaṁ karissāmī 'ti sampaṭicchite itarassa gantuṁ vaṭṭati. evaṁ aññattha haritvāpi saṅghikaparibhogena paribhuñjantassa hi naṭṭhaṁ vā jiṇṇaṁ vā corehi vā haṭaṁ gīvā na hoti, puggalikaparibhogena paribhuñjantassa pana gīvā hoti, aññassa mañcapīṭhaṁ pana saṅghikaparibhogena vā puggalikaparibhogena vā paribhuñjantassa naṭṭhaṁ gīvā yeva. kenaci paḷibuddhaṁ hotī 'ti buḍḍhatarabhikkhu-issariya-yakkha-sīha vāḷamiga-kaṇhasappāsīdu yena kenaci senāsanaṁ paḷibuddhaṁ hoti, sāpekho gantvā tattha ṭhito āpucchati kenaci paḷibuddho hotī 'ti ajj' eva āgantvā paṭijaggissāmī 'ti evaṁ

---

[1] Bp.Ssp. katipayāni divasāni.
[2] Bp.Ssp. aggahetvā.
[3] Bp.Ssp. ce.
[4] Bp. vā.
[5] Ssp. aññato.

sāpekkho nadīparaṁ vā gāmantaraṁ vā gantvā yatth' assa gamanacittaṁ uppannaṁ tatth' eva ṭhito kañci pesetvā āpucchati, nadīpūrarājacorādīsu vā kenaci paḷibuddho hoti, upadduto na sakkoti paccāgantuṁ evaṁ bhūtassa[1] 'pi anāpatti. sesaṁ paṭhamasikkhāpade vuttanayam eva saddhiṁ samuṭṭhānādīhī 'ti.[2] dutiyasenāsanasikkhāpadaṁ pañcamaṁ.

Chaṭṭhasikkhāpade, *paḷibuddhantī* 'ti paṭhamataraṁ gantvā pattacīvaraṁ atiharitvā rumbhitvā tiṭṭhanti. *there bhikkhū vuṭṭhāpentī* 'ti amhākaṁ āvuso pāpuṇātī 'ti vassaggena gahetvā vuṭṭhāpenti. *anupakhajja seyyaṁ kappentī* 'ti tumhākaṁ bhante mañcaṭṭhānaṁ yeva pāpuṇāti, na sabbo vihāro amhākaṁ dāni idaṁ ṭhānaṁ pāpuṇātī 'ti anupavisitvā mañcapīṭhaṁ paññāpetvā nisīdanti pi nipajjanti pi sajjhāyam pi karonti. *jānan* ti anuṭṭhāpanīyo ayan ti jānanto, ten' ev' assa Vibhaṅge vuḍḍho ti jānātī 'ti ādivuttaṁ. vuḍḍho hi attano vuḍḍhatā[3] hi anuṭṭhāpanīyo, gilāno gilānatāya, saṅgho pana bhaṇḍagārikassa vā dhammakathikavinayadharādīnaṁ vā gaṇavācakaācariyassa vā bahūpakāraṭaṁ guṇavisiṭṭhatañ ca sallakkhento dhuvavāsatthāya vihāraṁ sammannitvā deti, tasmā yassa saṅghena dinno, so pi anuṭṭhāpanīyo. kāmañ c' ettha gilānassāpi saṅgho yeva anucchavikaṁ senāsanaṁ deti, gilāno pana apaloketvā saṅghena adinnasenāsano[4] pi na pīḷetabbo anukampitabbo ti dassetuṁ visuṁ vutto.

upacāre 'ti ettha mañcapīṭhānaṁ tāva mahallake vihāre samantā diyaḍḍho hattho upacāro, khuddake yato pahoti tato diyaḍḍho hattho, pāde dhovitvā pavisantassa passāvatthāya nikkhamantassa ca yāva dvāre nikkhittapādadhovanapāsāṇato[5] passāvaṭṭhānato ca mañcapīṭhaṁ tāva diyaḍḍhahatthavitthāro maggo upacāro nāma, tasmiṁ mañcassa vā pīṭhassa vā upacāre ṭhitassa vā bhikkhuno pavisantassa vā nikkhamantassa vā upacāre yo anupakhajja seyyaṁ kappetukāmo seyyaṁ santharati vā santharāpeti vā āpatti dukkaṭassa.

---

[1] Ssp. tassa *for* bhūtassa.
[2] Ssp. *omits* 'ti.
[3] Bp.Ssp. vuḍḍhatāya.
[4] Bp. °sane.
[5] Ssp. °pāsāṇaṭṭhānato.

abhinisīdati vā abhinipajjati vā 'ti ettha abhinisīdanamattena abhinipajjanamatten' eva vā pācittiyaṁ. sace pana dve pi karoti dve pācittiyāni, uṭṭhāyuṭṭhāya nisīdato vā nipajjato vā payoge poyoge pācittiyaṁ. upacāraṁ ṭhapetvā *seyyaṁ santharati vā santharāpeti vā* 'ti imasmiṁ itopare ca vihārassa upacāre 'ti ādike vā dukkaṭavāre pi yathā idha abhinisīdanamatte[1] abhinipajjanamatte ubhayakaraṇe payogabhede ca pācittiyappabhedo vutto, evaṁ dukkaṭappabhedo veditabbo. evarūpena hi visabhāgapuggalena ekavihāre vā ekapariveṇe vā vasantena attho n' atthi, tasmā sabbatth' ev' assa nivāso vārito. *aññassa puggalike* 'ti idhāpi vissāsikassa puggalikaṁ attano puggalikasadisam eva, tattha anāpatti. *āpadāsū* 'ti sace bahi vasantassa jīvitabrahmacariyantarāyo hoti evarūpāsu āpadāsu yo pavisati, tassāpi anāpatti. sesaṁ uttānam evā 'ti, paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. anupakhajjasikkhāpadaṁ chaṭṭhaṁ.

Sattamasikkhāpade, ekena payogena bahuke pi dvāre atikkāmetī 'ti ye catubhūmikā[2] pañcabhūmikā[3] vā pāsādā chasattakoṭṭhakāni vā catussālāni vā, tādisesu senāsanesu hatthe vā gīvāya vā gahetvā antarā aṭṭhapento ekena payogena atikkāmeti ekam eva pācittiyaṁ, ṭhapetvā ṭhapetvā nānāpayoge hi atikkāmentassa dvāragaṇanāya pācittiyāni, hatthena anāmasitvā nikkhamā 'ti vatvā vācāya nikkaḍḍhantassāpi es' eva nayo. *aññaṁ āṇāpetī* 'ti ettha imaṁ nikkaḍḍhā 'ti āṇattimatte dukkaṭaṁ. sace so sakiṁ āṇatto bahuke pi dvāre atikkāmeti ekaṁ pācittiyaṁ. sace pana ettakāni dvārāni nikkaḍḍhāhī 'ti vā yāva mahādvāraṁ tāva nikkaḍḍhāhī 'ti vā evaṁ niyāmetvā āṇatto hoti dvāragaṇanāya pācittiyāni. *tassa parikkhāran* ti yaṁ kiñci tassa santakaṁ patta-cīvara-parissāvana-dhammakaraka[4] mañcapīṭhaṁ-bhisi-bimbohanādi bhedaṁ antamaso rajanachallim pi, yo nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā tassa vatthugaṇanāya

[1] Ssp. abhinisīdana.
[2] Bp. °bhūmaka.
[3] Bp. °bhūmakā.
[4] Bp. °karaṇa; Ssp. dhamakaraka.

dukkaṭāni. gāḷhaṁ bandhitvā ṭhapitake[1] pana ekā 'va āpattī 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. *aññassa puggalike* 'ti idhāpi vissāsikapuggalikaṁ attano puggalikasadisam eva. yathā ca idha evaṁ sabbattha. yatra[2] pana viseso bhavissati tatra[3] vakkhāma. *alajjiṁ nikkaḍḍhati*[4] *vā* 'ti ādīsu bhaṇḍanakārakakalahakārakam eva sakalasaṅghārāmato nikkaḍḍhituṁ labbhati, so hi pakkhaṁ labhitvā saṅgham pi bhindeyya. alajjiādayo pana attano vasanaṭṭhānato yeva nikkaḍḍhitabbā. sakalasaṅghārāmato te[5] nikkaḍḍhituṁ na vaṭṭati. ummattakassā 'ti sayaṁ ummattakassa anāpatti, sesaṁ uttānam evā 'ti. tisamuṭṭhānaṁ, kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhati. kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedan ti. nikkaḍḍhanasikkhāpadaṁ sattamaṁ.

Aṭṭhasikkhāpade, *uparivehāsakuṭiyā* 'ti upari acchannatalāya dvibhūmikakuṭiyā vā tibhūmikādikuṭiyā vā. *mañcaṁ sahasā abhinisīdatī* 'ti mañcaṁ sahasā abhibhavitvā ajjhottaritvā nisīdati, bhummatthe vā etaṁ upayogavacanaṁ, mañce nisīdatī 'ti attho. *abhī* 'ti idaṁ pana padasobhaṇatthaṁ upasaggamattam eva. *nippaṭitvā*[6] 'ti nipatitvā nikkhamitvā vā, tassa hi upari āṇi pi[7] na dinnā tasmā nikkhanto. *vissaram akāsī* 'ti virūpaṁ āturassaram akāsi. *vehāsakuṭī* nāma majjhimassa purisassa asīsaghaṭṭā 'ti yā pamāṇamajjhimassa purisassa sabbahetṭhimāhi tulāhi sīsaṁ na ghaṭṭeti. etena idha adhippetā[8] vehāsakuṭī dassitā hoti. na vehāsakuṭīlakkhaṇaṁ,[9] yā hi kāci upari acchannatalā dvibhūmikakuṭikā[10] vā tibhūmikādikuṭikā[11] vā vehāsakuṭī 'ti vuccati, idha pana asīsaghaṭṭā adhippetā. abhinisīdanādīsu pubbe vuttanayen' eva payogavasena āpattibhedo veditabbo. *avehāsakuṭiyā* 'ti bhūmiyaṁ katapaṇṇasālādīsu anāpatti, na hi

---

[1] Bp. ṭhapitesu; Bp. ṭhapitakesu.
[2] Ssp. yattha.
[3] Ssp. tattha.
[4] Ssp. *adds* nikkaḍḍhāpeti vā *after this.*
[5] Bp. *omits* te.
[6] Ssp. patitvā 'ti.
[7] Bp. āṇī hi *for* āṇi pi.
[8] Ssp. adhippeta.
[9] Ssp. *adds* dassitaṁ.
[10] Ssp. °kā kuṭī.
[11] Bp.Ssp. °ṭī.

sakkā tattha parassa pīṭhā kātuṁ. sīsaghaṭṭāyā 'ti yā[1] sīsaghaṭṭā hoti tatthāpi anāpatti, na hi sakkā tattha heṭṭhāpāsāde anonatena vicarituṁ, tasmā asañcaraṇaṭṭhānattā parapīṭhā[2] na bhavissati. heṭṭhā aparibhogaṁ hotī 'ti yassā heṭṭhā dabbasambhārādīnaṁ nikkhittattā aparibhogaṁ hoti tatthāpi anāpatti. padarasañcitaṁ hotī 'ti yassā uparimatalaṁ[3] dāruphalakehi vā ghanasanthataṁ hoti, sudhādiparikammakataṁ vā tatthāpi anāpatti. paṭānī[4] dinnā hotī 'ti mañcapīṭhānaṁ[5] pādasikhāsu āṇī dinnā hoti, yattha nisīdante pi na nippaṭan[6] ti tādise mañcapīṭhe nisīdato 'pi anāpatti. tasmiṁ ṭhito ti āhaccapādake mañce vā pīṭhe vā ṭhito upari nāgadantakādīsu lagitakaṁ[7] cīvaraṁ vā kiñci vā gaṇhā 'ti vā aññaṁ vā laggeti tassāpi anāpatti. sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ kāyato ca kāyacittato ca samuṭṭhāti, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. vehāsakuṭīsikkhāpadaṁ aṭṭhamaṁ.

Navasikkhāpade, *yāva dvārakosā* 'ti ettha dvārakoso nāma piṭṭhasaṁghāṭakassa[8] samantā kavāṭavitthārappamāṇo okāso. Mahāpaccariyaṁ pana dvārabāhato paṭṭhāya diyaḍḍhahattho ti vuttaṁ. Kurundiyam pana dvārassa ubhosu passesu kavāṭappamāṇan ti.[9] Mahāaṭṭhakathāyaṁ kavāṭaṁ nāma diyaḍḍhahattham pi hoti dvihattham pi aḍḍhateyyahattham pi vuttaṁ, taṁ suvuttaṁ tad eva hi sandhāya bhagavatāpi piṭṭhasaṁghāṭassa samantā hatthapāsā 'ti ayaṁ ukkaṭṭhaniddeso[10] kato. *aggalaṭṭhapanāyā* 'ti sakavāṭakadvārabandhaṭṭhapanāya, sakavāṭakassa dvārabandhassa niccalabhāvatthāyā 'ti attho. *dvāraṭhapanāyā* 'ti idam pi hi padabhājanaṁ imam ev' atthaṁ sandhāya bhāsitaṁ. ayaṁ pan' ettha adhippāyo, kavāṭaṁ hi lahuparivaṭṭakaṁ vivaraṇakāle bhittiṁ āhananti, pidahanakāle dvārabandhaṁ. tena āhaṇanena

---

[1] Bp. yāyaṁ.
[2] Ssp. parassa pīṭhā.
[3] Ssp. upari talaṁ.
[4] Ssp. paṭṭāṇi.
[5] Ssp. mañcapīṭhādīnaṁ.
[6] Ssp. nipatan.
[7] Bp.Ssp. laggitakaṁ.
[8] Bp. ghātassa.
[9] Ssp. *adds* vuttaṁ.
[10] Ssp. ukkaṭṭhaparicchedo.

bhitti kampati, tato mattikā calati calitvā sithilā vā hoti patati vā, ten' āha bhagavā yāva dvārakosā aggalaṭṭhapanāyā' 'ti, tattha kiñcāpi idaṁ nāma kattabban ti. n' eva mātikāya[1] na padabhājane vuttaṁ. aṭṭhuppattiyaṁ pana punappunaṁ chādāpesi punappunaṁ limpāpesī 'ti adhikārato yāva dvārakosā aggalaṭṭhapanāya punappunaṁ lepitabbā[2] vā lepāpetabbā[3] vā 'ti evam attho daṭṭhabbo. yaṁ pana padabhājane piṭṭhasaṅghāṭassa samantā hatthapāsā 'ti vuttaṁ. tattha yassa vemajjhe dvāraṁ hoti upari bhāge 'va uccā bhitti tassa tīsu disāsu samantā hatthapāsā upacāro hoti, khuddakassa vihārassa dvīsu disāsu upacāro hoti, tatrāpi yaṁ bhittiṁ vivariyamānaṁ kavāṭaṁ āhanti sā aparipūraupacārāpi hoti. ukkaṭṭhaparicchedena pana tīsu disāsu samantā hatthapāsā dvārassa niccalabhāvatthāya lepo anuññāto, sace pana dvārassa adhobhāge pi lepokāso atthi tam pi limpituṁ vaṭṭati. *ālokasandhiparikammāyā* 'ti ettha ālokasandhī 'ti vātapānakavāṭakā vuccati, te[4] vivaraṇakāle vidatthimattam pi atirekam pi bhittippadesaṁ paharanti. upacāro pan' ettha sabbadisāsu labbhati, tasmā sabbadisāsu kavāṭavitthārappamāṇo okāso ālokasandhiparikammatthāya limpitabbo vā limpāpetabbo vā 'ti ayam ettha adhippāyo. *setavaṇṇan* ti ādikaṁ na mātikāya[5] padabhājanaṁ, iminā hi vihārassa bhārikattaṁ nāma n' atthī 'ti padabhājane yeva anuññātaṁ, tasmā sabbam etaṁ yathāsukhaṁ kattabbaṁ.

evaṁ lepakamme yaṁ kattabbaṁ taṁ dassetvā puna[6] chadane kattabbaṁ[7] dassetuṁ dvatticchadanassā 'ti ādi vuttaṁ. tattha *dvatticchadanassa*[8] *pariyāyan* ti chadanassa dvattipariyāyaṁ, pariyāyaṁ[9] vuccati parikkhepo, parikkhepadvayaṁ vā parikkhepattayaṁ vā adhiṭṭhātabban ti attho. *appaharite ṭhitenā* 'ti aharite ṭhitena. *haritan* ti c' ettha sattadhaññabhedaṁ pubbaṇṇaṁ mugga-māsa-tila-kulattha-alābu-kumbhaṇḍādibhedaṁ ca aparaṇṇaṁ adhippetaṁ, ten' ev' āha haritaṁ nāma pubbaṇṇaṁ aparaṇṇaṁ ti. *sace harite*

---

[1] Bp.Ssp. °kāyaṁ.
[2] Ssp. limpitabbo.
[3] Ssp. limpāpetabbo.
[4] Bp. te pi.
[5] Ssp. mātikā.
[6] Ssp. *adds* yaṁ.
[7] Ssp. *adds* taṁ.
[8] Ssp. dvitti°.
[9] Ssp. pariyāyo.

ṭhito adhiṭṭhāti āpatti dukkaṭassā 'ti ettha pana yasmiṁ pi khette vuttaṁ bījaṁ na tāva sampajjati, vasse vā pana patite sampajjissati, tam pi haritasaṅkhyam eva gacchati, tasmā evarūpe khette pi ṭhitena na adhiṭṭhātabbaṁ, aharite yeva ṭhitena adhiṭṭhātabbaṁ, tatrāpi ayaṁ paricchedo, piṭṭhivaṁsassa vā kūṭagārakaṇṇikāya vā upari thūpikāya[1] vā passe nisinno chadanamukhavaṭṭi antena olokento yasmiṁ bhūmibhāge ṭhitaṁ passati, yasmiñ ca bhūmibhāge ṭhito taṁ upari nisinnakaṁ passati, tasmiṁ ṭhāne[2] adhiṭṭhātabbaṁ, tassa anto aharite pi ṭhatvā adhiṭṭhātuṁ na labbhati. kasmā, vihārassa hi pataṅtassa ayaṁ patanokāso ti. maggena chādentassā 'ti ettha maggena chādanaṁ[3] nāma aparikkhipitvā ujukam eva chādanaṁ, taṁ iṭṭhaka-silā-sudhāhi labbhati. *dve magge adhiṭṭhahitvā* 'ti dve maggā sace ducchannā honti apanetvāpi punappunaṁ chādāpetuṁ[4] labbhati, tasmā yathā icchati tathā dve magge adhiṭṭhahitvā tatiyaṁ maggaṁ idāni evaṁ chādehī 'ti āṇāpetvā pakkamitabbaṁ. *pariyāyenā* 'ti parikkhepena. evaṁ chadanaṁ pana tiṇā-paṇṇehi labbhati, tasmā idhāpi yathā icchati tathā dve pariyāye adhiṭṭhahitvā tatiyaṁ pariyāyaṁ idāni evaṁ chādehī 'ti āṇāpetvā pakkamitabbaṁ. sace[5] na pakkamati tuṇhībhūtena ṭhātabbaṁ. sabbam pi ce taṁ chadanaṁ[6] chadanūpari[7] veditabbaṁ. uparūparicchanno hi vihāro ciraṁ anovassako hotī 'ti maññamānā evaṁ chādenti. *tato ce uttarin* ti tiṇṇaṁ maggānaṁ vā pariyāyānaṁ pā upari catutthe magge vā pariyāye vā. *karaḷe karaḷe* ti tiṇamuṭṭhiyaṁ. sesam ettha uttānam evā 'ti. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. mahallakavihārasikkhāpadaṁ navamaṁ.

Dasasikkhāpade, *jānaṁ sappāṇakan* ti sappāṇakaṁ etan ti yathā tathā vā jānanto. *siñceyya vā siñcāpeyya vā* 'ti

---

[1] Bp. thupi°.
[2] Ssp. ṭhātabbaṁ *for* ṭhāne adhiṭṭhātabbaṁ.
[3] Bp. chāditaṁ.
[4] Bp. chādetuṁ.
[5] Ssp. *adds* pana.
[6] Ssp. chādanaṁ.
[7] Ssp. chādan°.

tena udakena sayaṁ vā siñceyya aññena[1] vā āṇāpetvā siñcāpeyya. pāḷiyam pana siñceyyā 'ti sayaṁ siñcatī 'ti īdisānaṁ vacanānaṁ attho pubbe vuttanayen' eva veditabbo. tattha dhāraṁ avicchinditvā siñcantassa ekasmiṁ udakaghaṭe ekā 'va āpatti. esanayo sabbabhājanesu, dhāraṁ vicchindantassa pana payoge payoge āpatti. mātikaṁ sammukhaṁ karoti divasam pi sandatu ekā 'va āpatti. sace tattha tattha bandhitvā aññato aññato neti payoge payoge āpatti. sakaṭabhāramattaṁ ce pi tiṇaṁ ekapayogena udake pakkhipati ekā 'va āpatti. ekeka[2] tiṇaṁ vā paṇṇaṁ vā pakkhipantassa payoge payoge āpatti. mattikāya 'pi aññesu pi kaṭṭhagomayādīsu[3] es' eva nayo. idam pana na mahāudakaṁ sandhāya vuttaṁ, yaṁ tiṇena vā mattikāya vā pakkhittāva pariyādānaṁ gacchati, āvilaṁ vā hoti, yattha pāṇakā maranti tādisaṁ udakaṁ sandhāya vuttan ti veditabbaṁ. sesam uttānam evā 'ti. tisamuṭṭhānaṁ, kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti. kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. sappāṇakasikkhāpadaṁ dasamaṁ. samatto vaṇṇanākkamena senāsanavaggo dutiyo.

Bhikkhunīvaggassa paṭhamasikkhāpade, *lābhino hontī* 'ti ettha na tesaṁ bhikkhuniyo denti na dāpenti, mahākulehi pabbajitā pana kuladhītaro attano santikaṁ āgatānaṁ ñātimanussānaṁ kuto ayye ovādaṁ uddesaṁ paripucchaṁ labhathā 'ti pucchantānaṁ asuko ca asuko ca thero ovadatī 'ti asītimahāsāvake[4] uddisitvā kathānusārena tesaṁ sīlasutācārajātigottādibhedaṁ vijjamānaguṇaṁ kathayanti. evarūpāpi[5] vijjamānaguṇā kathetuṁ vaṭṭanti. tato pasannacittā manussā therānaṁ cīvarādibhedaṁ mahantaṁ lābhasakkāraṁ abhiharimsu. tena vuttaṁ lābhino honti cīvara . . . pe . . . parikkhārānan ti. *bhikkhuniyo upasaṅkamitvā* 'ti tesaṁ kira santike tāsu ekā bhikkhunī pi na āgacchati, lābhataṇhāya pana ākaḍḍhiyamānahadayā tāsaṁ upassayaṁ agamaṁsu.

---

[1] Bp.Ssp. aññaṁ.
[2] Ssp. ekekaṁ.
[3] Ssp. kaṭṭhakaddamagoma°.
[4] Bp. asītiasīti°.
[5] Bp. evarūpā hi.

taṁ sandhāya vuttaṁ bhikkhuniyo upasaṅkamitvā 'ti. tāpi bhikkhuniyo calacittatāya tesaṁ vacanaṁ akaṁsu yeva.[1] tena vuttaṁ atha kho tā bhikkhuniyo . . . pe . . . nisīdiṁsū 'ti.

'tiracchānakathan ti saggamaggagamane 'pi tiracchānabhūtaṁ rājakathādim anekavidhaṁ tiracchānakathaṁ. *iddho* ti samiddho sahitatto gambhīro bahuraso lakkhaṇapaṭivedasaṁyutto ti adhippāyo. *anujānāmi bhikkhave* 'ti ettha yasmā te bhikkhū mā tumhe bhikkhave bhikkhuniyo ovadittha 'ti vuccamānā aditṭhasaccattā tathāgate āghātaṁ bandhitvā apāyūpagā bhaveyyuṁ, tasmā nesaṁ taṁ apāyūpagataṁ pariharanto bhagavā aññen' eva upāyena te bhikkhuniovādato[2] paribāhire kattukāmo imaṁ bhikkhuniovādakasammutiṁ[3] anujānī[4] 'ti veditabbo. evaṁ idha paribāhire kattukāmatāya anujānitvā purato[5] karontā ca anujānāmi bhikkhave aṭṭhah' aṅgehi samannāgatan ti ādim āha. imāni hi aṭṭhaṅgāni[6] chabbaggiyānaṁ supinantena pi na bhūtapubbāni 'ti.

tattha sīlam assa atthī 'ti *sīlavā*, idāni yaṁ ca taṁ sīlaṁ yathā ca taṁ tassa atthi nāma hoti, taṁ dassento *pātimokkhasaṁvarasaṁvuto* ti ādim āha. tattha pātimokkho 'va saṁvaro pātimokkhasaṁvaro, pātimokkhasaṁvarena saṁvuto samannāgato ti pātimokkhasaṁvarasaṁvuto viharatī 'ti vattati. vuttaṁ h' etaṁ Vibhaṅge, pātimokkhan ti sīlaṁ patiṭṭhāādi caraṇaṁ saṁyamo saṁvaro mokkhaṁ[7] pamokkhaṁ[8] kusalānaṁ dhammānaṁ samāpattiyā. saṁvaro ti kāyito avītikkamo vācasiko avītikkamo kāyikavācāsiko[9] avītikkamo. saṁvuto ti iminā pātimokkhasaṁvarena upeto hoti samupeto upagato samupagato uppanno sampanno samannāgato, tena vuccati pātimokkhasaṁvarasaṁvuto ti. *viharatī* 'ti irīyati vattati pāleti yapeti yāpeti carati viharati, tena vuccati viha-

---

[1] Bp. *omits* eva.
[2] Bp.Ssp. bhikkhun' ovādato.
[3] Bp.Ssp. bhikkhun' ovā°; Ssp. bhikkhunī ovā°.
[4] Ssp. anujānātī 'ti.
[5] Bp. parato karonto; Ssp. parato karonto 'va.
[6] Ssp. aṭṭha aṅgāni.
[7] Ssp. mukhaṁ.
[8] Ssp. pamukhaṁ.
[9] Ssp. °sako.

ratī 'ti. *ācāragocarasampanno* ti micchājīvapaṭisedhakena na veḷudānādinā ācārena vesiyādiagocaraṁ sahāya saddhāsampannakulādinā ca gocarena sampanno. *aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī* 'ti appamattakesu vajjesu bhayadassāvī, tāni[1] tāni vajjāni bhayato dassanasīlo ti vuttaṁ hoti. *sāmādāya sikkhati sikkhāpadesū* 'ti adhisīlasikkhādibhāvena tidhā thitesu sikkhāpadesu taṁ taṁ sikkhāpadaṁ samādāya sammā ādāya sādhukaṁ gahetvā avijahanto sikkhatī 'ti attho. ayam ettha saṅkhepo, vitthāraṁ pana yo icchati tena[2] Visuddhimaggato gahetabbo. bahuṁ[3] sutamassā 'ti *bahussuto*, sutaṁ dhāretī 'ti *sutadharo*, yad' assa taṁ bahussutaṁ nāma taṁ na sutamattam eva, atha kho taṁ dhāretī 'ti attho. mañjūsāyaṁ[4] viya ratanaṁ sutaṁ sannicitam asmin ti sutasannicayo. etena yaṁ so sutaṁ dhāreti tassa mañjūsāya gopetvā sannicitaratanass' eva cirakālenāpi avināsanaṁ dasseti. idāni taṁ sutaṁ sarūpato dassento ye te dhammā 'ti ādim āha, taṁ Verañjākaṇḍe uttanayam[5] eva. idaṁ pan' ettha nigamanaṁ, tathārūpassa dhammā bahussutā honti, tasmā bahussuto, dhatā[6] tasmā sutadharo, vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyāsuppaṭividdhā tasmā sutasannicayo, tattha *vacasā paricitā* 'ti vācāya paguṇaṁ[7] katā. *manasānupekkhitā* 'ti manasā anupekkhitā, āvajjantassa dīpasahassena obhāsitā viya honti. *diṭṭhiyā suppaṭividdhā* 'ti atthato ca kāraṇato ca paññāya suṭṭhu paṭividdhā supaccakkhakatā[8] honti.

ayaṁ pana bahussuto nāma tividho hoti nissayamuccanako parisupaṭṭhāko[9] bhikkhun' ovādako ti. tattha nissayamuccanakena upasampadāya pañcavassena sabbantimena paricchedena dve mātikā paguṇā vācuggatā katvā[10] pakkhadivasesu dhammasāvanaṭṭhāya[11] suttantato cattāro bhāṇavārā

---

1 Bp.Ssp. *do not repeat this.*

2 Ssp. *adds* Papañcasūdaniyaṁ vā Majjhimaṭṭhakathāyaṁ Sammohavinodaniyaṁ vā Vibhaṅgaṭṭhakathāyaṁ, *after* tena.

3 Bp. bahu.

4 Bp.Ssp. mañjusāyaṁ.

5 Bp. vuttanayam.

6 Bp. dhātā.

7 Bp. paguṇā; Ssp. paguṇī.

8 Ssp. °ccakkhī katā.

9 Bp. °paṭṭhānako; Ssp. °paṭṭhāpako.

10 Ssp. kātabbā.

11 Bp.Ssp. dhammasavan°.

sampattānaṁ parikathanatthāya[1] Andhakavinda Mahārāhulovāda Ambaṭṭhasadiso eko kathāmaggo, saṅghabhatta maṅgalāmaṅgalesu anumodanatthāya tisso anumodanā uposathapavāraṇādi jānanatthaṁ kammākammavinicchayo samaṇadhammakaraṇatthaṁ samādhivasena vā vipassanāvasena vā arahattapariyosānam[2] ekaṁ kammaṭṭhānaṁ ettakaṁ uggahetabbaṁ. ettāvatā hi ayaṁ bahussuto hoti cātuddiso yattha katthaci attano issariyena vasituṁ labhati. purisupaṭṭhāpakena upasampadāya dasavassena sabbantimena paricchedena parisaṁ abhivinaye vinetuṁ dvevibhaṅgā paguṇā vācuggatā kātabbā, asakkontena tīhi janehi saddhiṁ pariyattanakkhamā kātabbā, kammākammañ ca khandhakavattaṁ ca uggahetabbaṁ. parisāya pana abhidhamme[3] vinayanatthaṁ sace majjhimabhāṇako hoti mūlapaṇṇāsako uggahetabbo, dīghabhāṇakena mahāvaggo, saṁyuttakabhāṇakena[4] heṭṭhimā vā tayo vaggā mahāvaggo vā, aṅguttarabhāṇakena heṭṭhā vā upari vā upaḍḍhanikāyo uggahetabbo, asakkontena tikanipātato[5] paṭṭhāya heṭṭhā uggahetum pi vaṭṭati.

Mahāpaccariyaṁ pana ekaṁ gaṇhantena catukkanipātaṁ vā pañcanipātaṁ vā gahetuṁ[6] vaṭṭatī 'ti vuttaṁ. jātakabhāṇakena sāṭṭhakathaṁ[7] jātakaṁ uggahetabbaṁ, tato oraṁ na vaṭṭati. dhammapadam pi saha vatthunā uggahetuṁ vaṭṭatī 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. tato tato samucchayaṁ katvā mūlapaṇṇāsakamattaṁ vaṭṭati na vaṭṭatī ti. na vaṭṭatī 'ti Kurandaṭṭhakathāyaṁ parikkhittaṁ,[8] itarāsu vicāraṇā yeva n' atthi. abhidhamme kiñci gahetabban ti na vuttaṁ, yassa pana sāṭṭhakatham pi vinayapiṭakaṁ abhidhammapiṭakañ ca paguṇaṁ suttante ca vuttappakāro gantho[9] n' atthi parisaṁ upaṭṭhāpetuṁ na labhati. yena pana suttantato ca vinayato ca vuttappamāṇo gantho[9] uggahīto ayaṁ parisūpaṭṭhāpako bahussuto hoti disāpāmokkho yena kāmaṅgamo parisaṁ upaṭṭhāpetuṁ labhati. bhikkhun'

---

1 Bp. parisānaṁ *before this.*
2 Bp. °sanaṁ.
3 Ssp. abhidhamma.
4 Ssp. saṁyuttabhāṇakena.
5 Ssp. tikka°.
6 Ssp. uggahetuṁ.
7 Ssp. saaṭṭhakathaṁ.
8 Bp.Ssp. paṭi°.
9 Ssp. gaṇṭho.

ovadakena pana sāṭṭhakathāni[1] tīṇi piṭakāni uggahetabbāni, asakkontena catūsu nikāyesu ekassa aṭṭhakathā paguṇā kātabbā. ekanikāyena hi sesanikāyesu pi pañhaṁ kathetuṁ sakkhissati, sattasu pakaraṇesu catuppakaraṇassa aṭṭhakathā paguṇā kātabbā, tattha laddhanayehi[2] sesapakaraṇesu pañhaṁ kathetuṁ sakkhissati. vinayapiṭakaṁ pana nānatthaṁ nānākāraṇaṁ[3] tasmā taṁ saddhiṁ aṭṭhakathāya paguṇaṁ kātabbam eva, ettāvatā hi[4] bhikkhun' ovādako bahussuto hotī 'ti.

ubhayāni kho pan' assā 'ti ādi pana yasmā aññasmiṁ sakale navaṅge pi bāhusacce sati sāṭṭhakathaṁ[1] vinayapiṭakaṁ vinā na vaṭṭati yeva, tasmā visuṁ vuttaṁ. tattha vitthārenā 'ti ubhato-Vibhaṅgena saddhiṁ. *svāgatānī* 'ti suṭṭhu āgatāni, yathā āgatāni pana svāgatāni honti taṁ dassetuṁ *suvibhattānī* 'ti ādi vuttaṁ, tattha suvibhattānī 'ti suṭṭhubhattāni,[5] padapaccābhaṭṭhasaṅkaradosavirahitāni.[6] *suppavattīnī* 'ti paguṇāni vācuggatāni. *suvinicchitāni suttato*[7] ti khandhakaparivārato āharitabbasuttavasena suṭṭhu vinicchitāni. *anubyañjanaso* ti akkharapadapāripūriyā ca suvinicchitāni akhaṇḍāni aviparītakkharāni, etena aṭṭhakathā dīpitā, aṭṭhakathāto hi esa vinicchayo hotī[8] 'ti. *kalyāṇavāco* ti sithiladhanitādīnaṁ yathā vidhānavacanena parimaṇḍalapadabyañjanāya poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā. *kalyāṇavākkaraṇo* ti madhurassaro, mātugāmo hi sarasampattirato tasmā parimaṇḍalapadabyañjanam pi vacanaṁ sarasampattirahitaṁ hīḷeti. *yebhuyyena bhikkhunīnaṁ piyo hoti manāpo* ti sabbāsaṁ piyo nāma dullabho, bahutarānaṁ pana paṇḍitānaṁ bhikkhunīnaṁ sīlācārasampattiyā piyo hoti manavaḍḍhanako. *paṭibalo hoti bhikkhuniyo ovadituṁ* ti suttaṁ ca kāraṇaṁ ca dassento vaṭṭabhayena tajjetvā bhikkhuniyo ovadituṁ tādisaṁ[9] dhammaṁ desetuṁ samattho hoti. *kāsāyavatthavasanāyā* 'ti kāsāyavatthanivatthāya. *garudhamman* ti gihikāle bhikkhuniyā kāyasaṁsag-

---

[1] Ssp. saaṭṭha°.
[2] Ssp. °nayena hi.
[3] Ssp. nānākaraṇaṁ.
[4] Ssp. ca *for* hi.
[5] Ssp. suṭṭhu vibhattāni.
[6] Ssp. padapacchā°.
[7] Ssp. suttaso.
[8] Ssp. hoti.
[9] Bp.Ssp. tāsaṁ.

gaṁ vā sikkhamānasāmaṇerāsu[1] methunadhammaṁ vā anajjhāpannapubbo hoti, mātugāmo hi pubbe katam anussaranto saṁvare ṭhitassāpi dhammadesanāya gāravaṁ na karoti. athavā tasmiñ[2] ñeva asaddhamme cittaṁ uppādeti. *vīsativasso vā* 'ti upasampadāya vīsativasso tato atirekavasso[3] vā, evarūpo[4] hi visabhāgehi vatthūhi punappuṇaṁ samāgacchanto pi daharo viya sahasā sīlavināsaṁ na pāpuṇāti, attano vayaṁ paccavekkhitvā ayuttaṭṭhāne chandarāgaṁ vinetuṁ paṭibalo hoti, tena vuttaṁ vīsativasso vā hoti atirekavīsativasso vā ti. ettha ca sīlavā 'ti ādi ekamaṅgaṁ, bahussuto hotī 'ti ādi dutiyaṁ, ubhayāni kho pan' assā 'ti ādi tatiyaṁ, kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo ti catutthaṁ, yebhuyyena bhikkhunīnaṁ piyo hoti manāpo ti pañcamaṁ, paṭibalo hoti bhikkhunīyo ovaditun ti chaṭṭhaṁ, na kho pan' etan ti ādi sattamaṁ, vīsativasso ti ādi aṭṭhaman ti veditabbaṁ.

ñatticatutthenā 'ti pubbe vatthusmiṁ vuttanayen' eva. *garudhammehī* 'ti garukehi dhammehi, te hi gāravaṁ katvā bhikkhunīhi sampaṭicchitabbattā[5] garudhammā 'ti vuccanti. ekato upasampannāyā 'ti ettha bhikkhunīnaṁ santike ekato upasampannāya, yo garudhammena vadati[6] tassa dukkaṭaṁ, bhikkhūnaṁ santike upasampannāya pana yathā vatthukam eva. *pariveṇaṁ sammajjitvā* 'ti sace pāto asammaṭṭhaṁ sammaṭṭham pi vā puna tiṇapaṇṇādīni[7] uklāpaṁ[8] pādappahārehi[9] ca vikiṇṇavālikaṁ jātaṁ sammajjitabbaṁ, asammaṭṭhaṁ hi taṁ disvā ayyo attano nissitake daharabhikkhū pi vattapaṭivattiyaṁ na yojeti, dhammaṁ yeva kathetī 'ti tā bhikkhuniyo asotukāmā[10] viya bhaveyyuṁ, tena vuttaṁ pariveṇaṁ sammajjitvā 'ti. antogāmato panā bhikkhuniyo āgacchantiyo pipāsitā ca kilantā ca honti, tā pānīyaṁ ca hatthapādamukhasītalakaraṇaṁ ca paccāsiṁsanti,[11] tasmiṁ ca asati purimanayen' eva agāravaṁ janetvā asotukāmāpi[10]

---

1 Ssp. °ṇerīsu.
2 Ssp. tasmiṁ yeva.
3 Ssp. atirekavīsativasso.
4 Ssp. evarūpe.
5 Bp. °cchittatā.
6 Ssp. ovadati.
7 Ssp. °dīhi.
8 Ssp. ukkalāpaṁ.
9 Bp. pāta°.
10 Ssp. assotu°.
11 Bp. paccāsisanti.

honti. tena vuttaṁ *pānīyaṁ paribhojanīyaṁ upaṭṭhapetvā* 'ti. *āsanan* ti nīcapīṭhakaphalakataṭṭikakaṭasārakādibhedaṁ antamaso sākhābhaṅgam pi idaṁ tāsaṁ āsanaṁ bhavissatī 'ti evaṁ āsanaṁ paññāpetvā. dhammadesanāpattimocanatthaṁ pana dutiyo icchitabbo, tena vuttaṁ *dutiyaṁ gahetvā*[1] *nisīditabbaṁ* ti, [2]na vihārapaccante atha kho vihāramajjhe uposathāgārassa vā bhojanasālāya vā dvāre sabbesaṁ osaraṇaṭṭhāne nisīditabbaṁ. *samagg' atthā* 'ti sabbā āgaman' atthā 'ti attho, *vattantī* 'ti āgacchanti, paguṇā vācuggatā 'ti attho. *niyyādetabbo* ti appetabbo. *osāretabbo*[3] ti pāḷi vattabbo.[4] *vassasatūpasampannāyā* 'ti ādi vattabbapāḷidassanaṁ, tattha sāmīcikamman[5] ti maggasampadānavīnjanapānīyāpucchanādikaṁ anucchavikavattam.[6] ettha ca bhikkhuniyā bhikkhussa abhivādanaṁ nāma anto gāme vā bahi gāme vā anto vihāre va bahi vihāre vā antaraghare vā rathikāya vā antamaso rājussāraṇāya pi vattamānāya deve vassamāne sakaddamāya bhūmiyā chattapattahatthāya pi hatthi-assādīhi anubaddhāya pi kattabbam eva. ekābaddhāya pāḷiyā bhikkhācāraṁ pavisante disvā ekasamiṁ ṭhāne panamāmi[7] ayyā 'ti vanditum vaṭṭati, sace antarantarā dvādasahatthe muñcitvā gacchanti visuṁ visuṁ vanditabbā, mahāsannipāte nisinne ekasmiṁ yeva ṭhāne vanditum vaṭṭati. esa nayo añjalikamme pi, yattha katthaci nisinnāya pana paccuṭṭhānaṁ kātabbaṁ, tassa tassa sāmīcikammassa[5] anurūpadese ca kāle ca taṁ taṁ kātabbaṁ. *sakkatvā* 'ti yathā kato sukato hoti evaṁ katvā. *garukatvā* 'ti tattha gāravaṁ janetvā. *mānetvā* 'ti manena piyaṁ katvā. *pūjetvā* imesaṁ yeva tiṇṇaṁ kiccānaṁ karaṇena pūjetvā. *anatikkamanīyo*[8] ti na atikkamitabbo. *abhikkhuke āvāse* 'ti ettha sace bhikkhunīupassayato[9] addhayojanabbhantare[10] [11]ovādadāyakā bhikkhū na vasanti, ayaṁ

---

1 Ssp. gehetvā 'ti, nisīditabban ti na . . .
2 Bp. *repeats* nisīditabban ti, *and inserts them before* na.
3 Ssp. °tabbā.
4 Ssp. °bbā.
5 Bp. sāmici°.
6 Ssp. °vikaṁ vattaṁ.
7 Bp.Ssp. vandāmi.
8 Ssp. nātikkamanīyo.
9 Bp. bhikkhun' upa°.
10 Bp.Ssp. aḍḍha°.
11 Ssp. *inserts* okāse.

abhikkhuko āvāso nāma, ettha vassaṁ na vasitabbaṁ. vuttaṁ h' etaṁ abhikkhuko nāma āvāso na sakkā hoti ovādāya vā saṁvāsāya vā gantun ti. na ca sakkā tato paraṁ pacchābhattaṁ gantvā dhammaṁ sutvā āgantuṁ, sace tattha vassaṁ vasituṁ anicchamānā bhikkhuniyo ñātakā vā upaṭṭhākā vā evaṁ vadanti vasatha ayye mayaṁ bhikkhū ānessāmā 'ti vaṭṭati. sace pana vuttappamāṇe padese vassaṁ upagantukāmā bhikkhū āgantvā sākhāmaṇḍape pi ekarattaṁ vutthā honti, na nimantitā bhutvā gantukāmā ettāvatāpi sabhikkhuko āvāso hoti, ettha vassaṁ upagantuṁ vaṭṭati. upagacchantīhi ca pakkhassa terasiyaṁ yeva bhikkhū yācitabbā mayaṁ ayyā tumhākaṁ ovādena vasissāmā 'ti, yato pana ujunā maggena addhayojane[1] bhikkhūnaṁ vasanaṭṭhānaṁ tena pana maggena gacchantīnaṁ jīvitantarāyo vā brahmacariyantarāyo vā hoti aññena maggena gacchantīnaṁ atirekaddhayojanaṁ hoti ayaṁ abhikkhukāvāsaṭṭhāne yeva tiṭṭhati. sace pana tato gāvutamatte añño bhikkhunīupassayo[2] khemaṭṭhāne hoti, tāhi bhikkhunīhi tā bhikkhuniyo yācitvā puna gantvā bhikkhū yācitabbā ayyā amhākaṁ ujukamagge antarāyo atthi, aññena maggena atirekaddhayojanaṁ hoti, antarāmagge pana amhākaṁ upassayato gāvutamatte añño bhikkhunīupassayo atthi ayyānaṁ santikā tattha āgataovādena vasissāmī ti, tehi bhikkhūhi sampaṭicchitabbaṁ, tato tāhi bhikkhunīhi taṁ bhikkhunīupassayaṁ āgantvā uposatho kātabbo. tā vā bhikkhuniyo disvā attano upassayam eva gantvā kātum pi vaṭṭati. sace pana vassaṁ upagantukāmā bhikkhū cātuddese vihāraṁ āgacchanti, bhikkhunīhi ca idha ayyā vassaṁ vasissathā 'ti pucchitā āmā 'ti vatvā puna tāhi tena hi ayyā mayam pi tumhākaṁ ovādaṁ anujīvantiyo vasissāmā 'ti vuttā, dutiyadivase gāme bhikkhācārasampadaṁ apassantā na sakkā idha vasitun ti pakkamanti, atha tā bhikkhuniyo uposathadivase vihāragatā[3] bhikkhū na passanti ettha kiṁ kātabban ti, yattha bhikkhū vasanti tattha gantvā pacchimikāya vassaṁ upagantabbaṁ, pacchimikāya vassaṁ upagantuṁ āgamissantī 'ti vā ābhogaṁ katvā

[1] Bp. *always* aḍḍha° *for* addha°.
[2] Bp. °n' ūpa°; Ssp. °n' ūpa°.
[3] Ssp. vihāraṁ gatā.

āgatānaṁ santike ovādena vasitabbaṁ. sace pana pacchimikāya pi na keci[1] āgacchanti, antarāmagge ca rājabhayaṁ vā corabhayaṁ vā dubhikkhaṁ vā hoti abhikkhukāvāse[2] vasantiyā āpatti vassacchedaṁ katvā gacchantiyāpi āpatti, sā rakkhitabbā. āpadāsu hi abhikkhuke āvāse vasantiyā anāpatti vuttā. sace āgantvā vassaṁ upagatā bhikkhū puna kenaci kāraṇena pakkamanti vasitabbam eva. vuttam h' etaṁ anāpatti vassūpagatā bhikkhū pakkantā vā honti vibbhantā vā kālakatā[3] vā pakkhasaṅkantā vā āpadāsu ummattikāya ādikammikāyā 'ti, pavāretiyā pana yattha bhikkhū atthi tattha gantvā pavāretabbaṁ. anvaddhamāsan ti addhamāse addhamāse. dve dhammā paccāsiṁsitabbā ti dve dhammā icchitabbā. uposathapucchakan ti uposathapucchanaṁ, tattha paṇṇarasike uposathe pakkhassa cātuddasiyaṁ cātuddasike terasiyaṁ gantvā uposatho pucchitabbo. Mahāpaccariyaṁ pana pakkhassa terasiyaṁ yeva gantvā ayaṁ uposatho cātuddasiko paṇṇarasiko ti pucchitabban ti vuttaṁ. uposathadivase ovādatthāya upasaṅkamitabbaṁ, pāṭipadadivasato pana paṭṭhāya dhammasavaṇatthāya gantabbaṁ.

iti bhagavā aññassa kammassa okāsaṁ adatvā nirantaraṁ bhikkhunīnaṁ bhikkhūnaṁ santike gamanam eva paññāpesi. kasmā, mandapaññattā mātugāmassa, mandapañño hi mātugāmo, tassa[4] niccaṁ dhammasavaṇaṁ bahūpakāraṁ, evañ ca sati yaṁ mayaṁ jānāma tad eva ayyā jānantī 'ti mānaṁ akatvā bhikkhusaṅghaṁ payirūpāsamānā sātthikaṁ pabbajjaṁ karissantī[5] 'ti, tasmā bhagavā evam akāsi. bhikkhuniyo pi yathānusiṭṭhaṁ paṭipajjissāmā 'ti sabbā eva nirantaraṁ vihāraṁ upasaṅkamiṁsu. vuttaṁ h' etaṁ tena kho pana samayena sabbo bhikkhunīsaṅgho ovādaṁ gacchati, manussā ujjhāyanti khīyanti vipācenti jāyāyo imā imesaṁ jāriyo imā imesaṁ idāni ime imāhi saddhiṁ abhiramissantī' ti, bhagavato etam atthaṁ ārocesuṁ... na bhikkhave sabbena bhikkhunīsaṅghena ovādo gantabbo gaccheyya ce āpatti dukkaṭassa, anujānāmi bhikkhave catūhi pañcahi

[1] Ssp. koci āgacchati.
[2] Ssp. abhikkhuke āvāse.
[3] Bp. kālaṅ katā.
[4] Bp. tasmā.
[5] Ssp.° anti *and omits* 'ti.

bhikkhunīhi ovādaṁ gantuṁ ti. puna pi tath' eva ujjhāyiṁsu, puna bhagavā anujānāmi bhikkhave dve tisso bhikkhuniyo ovādaṁ gantun ti āha. tasmā bhikkhunīsaṅghena dve tisso bhikkhuniyo yācitvā pesetabbā, eth' ayye bhikkhusaṅghaṁ ovādūpasaṅkamanaṁ yācatha bhikkhunīsaṅgho ayyā bhikkhusaṅghassa pāde vandati ovādūpasaṅkamanaṁ ca yācati labhatu kira ayyā bhikkhunīsaṅgho ovādūpasaṅkamanaṁ ti. tāhi bhikkhunīhi ārāmaṁ gantabbaṁ, tato ovādapaṭiggāhakaṁ ekaṁ bhikkhuṁ upasaṅkamitvā vanditvā so bhikkhu ekāya bhikkhuniyā evam assa vacanīyo bhikkhunīsaṅgho ayya bhikkhusaṅghassa pāde vandati ovādūpasaṅkamanaṁ ca yācati, labhatu kira ayya bhikkhunīsaṅgho ovādūpasaṅkamanaṁ ti. tena bhikkhunā pātimokkuddesako bhikkhu upasaṅkamitvā evam assa vacanīyo bhikkhunīsaṅgho bhante bhikkhusaṅghassa pāde vandati ovādūpasaṅkamanañ ca yācati labhatu kira bhante bhikkhunīsaṅgho ovādūpasaṅkamanaṁ ti pātimokkhuddesakena vattabbo atthi koci bhikkhu bhikkhun' ovādako sammato ti. sace hoti koci bhikkhu bhikkhun' ovādako sammato pātimokkhuddesakena vattabbo itthannāmo bhikkhu bhikkhun' ovādako sammato taṁ bhikkhunīsaṅgho upasaṅkamantū 'ti, sace na hoti koci bhikkhu bhikkhun' ovādako sammato pātimokkhuddesakena vattabbo ko āyasmā ussahati bhikkhunīyo ovadituṁ ti. sace koci ussahati bhikkhuniyo ovadituṁ so ca hoti uṭṭhahaṅgehi samannāgato[1] sammannitvā vattabbo itthannāmo bhikkhu bhikkhun' ovādako sammato taṁ bhikkhunīsaṅgho upasaṅkamatū 'ti. sace pana koci na ussahati bhikkhu bhikkhuniyo ovadituṁ pātimokkhuddesakena vattabbo n' atthi koci bhikkhu bhikkhun' ovādako sammato pāsādikena bhikkhunīsaṅgho sampādetū 'ti, ettāvatā hi sakalaṁ sikkhattayasaṅgahaṁ sāsanam ārocitaṁ hoti. tena bhikkhunā sādhū 'ti sampaṭicchitvā pāṭipade bhikkhunīnaṁ ārocetabbaṁ. bhikkhunīsaṅghena pi tā bhikkhuniyo pesetabbā gacchath' ayye pucchata kiṁ ayya labhati bhikkhunīsaṅgho ovādūpasaṅkamanaṁ ti. tāhi sādhu ayye 'ti sampaṭicchitvā ārāmaṁ gantvā taṁ bhikkhuṁ upasaṅkamitvā evaṁ vattabbaṁ.

[1] Bp. *adds* taṁ.

kiṁ ayya labhati bhikkhunīsaṅgho ovādūpasaṅkamanan ti, tena vattabbaṁ n' atthi koci bhikkhu bhikkhun' ovādakena sammato pāsādikena bhikkhunīsaṅgho sampādetū 'ti, tāhi sādhu ayyā 'ti sampaṭicchitabbaṁ. ekato āgatānaṁ vasena c' taṁ vuttaṁ, tāsu pana ekāya bhikkhuniyā vattabbaṁ ca sampaṭicchitabbaṁ ca, itarā tassā sahāyikā, sace pana bhikkhunīsaṅsaṅgho vā bhikkhusaṅgho vā na pūrati ubhayato pi vā gaṇamattam eva puggalamattaṁ vā hoti ekā bhikkhunī vā bahūhi bhikkhunīupassayehi ovādatthāya pesitā hoti. tatrāyaṁ vacanakkamo, bhikkhuniyo ayya bhikkhusaṅghassa pāde vandanti ovādūpasaṅkamaṇañ ca yācanti labhantu kira ayya bhikkhuniyo ovādūpasaṅkamanan ti, ahaṁ ayya bhikkhusaṅghassa pāde vandāmi ovādūpasaṅkamanaṁ ca yācāmi labhām' ahaṁ ayya ovādūpasaṅkamanan ti. bhikkhunīsaṅgho ayya ayyānaṁ pāde vandati ovādūpasaṅkamanañ ca yācati labhatu kira ayya bhikkhunīsaṅgho ovādūpasaṅkamanan ti. bhikkhuniyo ayya ayyānaṁ pāde vandanti ovādūpasaṅkamanañ ca yācanti labhantu kira ayya bhikkhuniyo ovādūpasaṅkamanan ti. ahaṁ ayya ayyānaṁ pāde vandāmi ovādūpasaṅkamanañ ca yācāmi labhām' ahaṁ ayya ovādūpasaṅkamanan ti, bhikkhunīsaṅgho ayya ayyassa pāde vandati ovādūpasaṅkamanañ ca yācati labhatu kira ayya bhikkhunīsaṅgho ovādūpasaṅkamanan ti, bhikkhuniyo ayya ayyassa pāde vandanti ovādūpasaṅkamanañ ca yācanti labhantu kira ayya bhikkhuniyo ovādūpasaṅkamanan ti, ahaṁ ayya ayyassa pāde vandāmi ovādūpasañkamanañ ca yācāmi labhām' ahaṁ ayya ovādūpasaṅkamanan ti. bhikkhunīsaṅgho ca ayya bhikkhuniyo ca bhikkhunī ca bhikkhusaṅghassa [1]ayyānaṁ ayyassa pāde vandati vandanti vandati ovādūpasaṅkamanaṁ ca yācati yācanti yācati labhatu kira labhantu kira labhatu kira ayya bhikkhunīsaṅgho ca bhikkhuniyo ca bhikkhunī ca ovādūpasaṅkamanan ti.

tena pi bhikkhunā uposathakāle evaṁ vattabbaṁ bhikkhuniyo bhante bhikkhusaṅghassa pāde vandanti ovādūpasaṅkamanañ ca yācanti labhantu kira bhante bhikkhuniyo ovādūpasaṅkamanan ti, bhikkhunī bhante bhikkhusaṅghassa

[1] Bp. *inserts* ca.

pāde vandati ovādūpasaṅkamanañ ca yācati labhatu kira bhante bhikkhunīovādūpasaṅkamanan ti. bhikkhunīsaṅgho bhante bhikkhuniyo bhante bhikkhunī bhante āyasmantānaṁ pāde vandati ovādūpasaṅkamanañ ca yācati labhatu kira bhante bhikkhunīovādūpasaṅkamanan ti. bhikkhunīsaṅgho ca bhante bhikkhuniyo ca bhikkhunī ca bhikkhusaṅghassa āyasmantānaṁ ayyassa pāde vandati vandanti vandati ovādūpasaṅkamanañ ca yācati yācanti yācati labhatu kira labhantu kira labhatu kira bhante bhikkhunīsaṅgho ca bhikkhuniyo ca bhikkhunī ca ovādūpasaṅkamanan ti. pātimokkhuddesakenāpi sace sammato bhikkhu atthi purimanayen' eva taṁ [1]bhikkhuniyo ca taṁ bhikkhunī ca taṁ bhikkhunīsaṅgho ca bhikkhuniyo ca bhikkhunī ca upasaṅkamantu upasaṅkamatu upasaṅkamatu upasaṅkamantu upasaṅkamatū 'ti vattabbaṁ.[1]

sace n' atthi pāsādikena [2]bhikkhuniyo bhikkhūnī bhikkhunīsaṅgho ca bhikkhuniyo ca bhikkhunī ca sampādentu sampādetu sampādetu sampādentu sampadetū 'ti vattabbaṁ.[2] ovādapaṭiggāhakena pāṭipade paccāharitvā tath' eva vattabbaṁ. ovādaṁ pana bālagilānagamike ṭhapetvā aññho sace pi araññako hoti apaṭiggahetuṁ na labhati, vuttaṁ h' etaṁ bhagavatā, anujānāmi bhikkhave ṭhapetvā bālaṁ ṭhapetvā gilānaṁ ṭhapetvā gamikaṁ[3] avasesehi ovādaṁ gahetun ti. tattha yo cātuddasikapaṇṇarasikesu vā uposathesu pāṭipāde vā gantukāmo so gamiyo dutiyapakkhadivase gacchanto 'pi agahetuṁ na labhati. na bhikkhave ovādo na gahetabbo yo na gaṇheyya āpatti dukkaṭassā 'ti vuttaṁ āpattiṁ āpajjati yeva. ovādaṁ gahetvā ca uposathagge anārocetuṁ vā pāṭipade bhikkhunīnaṁ apaccāharituṁ vā na vaṭṭati, vuttaṁ

[1–1] Bp. bhikkhuniyo taṁ bhikkhunī taṁ bhikkhunīsaṅgho ca bhikkhunīyo ca bhikkhunī ca bhikkhunīsaṅgho ca upasaṅkamantu upasaṅkamatu upasaṅkamatū 'ti vattabbaṁ; Ssp. bhikkhunīsaṅgho taṁ bhikkhuniyo taṁ bhikkhunī upasaṅkamatu upasaṅkamantu upasaṅkamatū 'ti vattabbaṁ.

[2–2] Bp. bhikkhunīsaṅgho ca bhikkhuniyo bhikkhunī ca sampādetu sampādentu sampādetū 'ti vattabbaṁ; Ssp. bhikkhunīsaṅgho bhikkhuniyo bhikkhunī sampādetu sampādentu sampādetū 'ti vattabbaṁ.

[3] Bp.Ssp. gamiyaṁ.

h' etaṁ, na bhikkhave ovādo nārocetabbo yo nāroceyya āpatti dukkaṭassā 'ti. aparam pi vuttaṁ, na bhikkhave ovādo na paccāharitabbo yo na paccāhareyya āpatti dukkaṭassā 'ti. tattha āraññakena paccāharaṇatthaṁ saṅketo kātabbo. vuttaṁ h' etaṁ, anujānāmi bhikkhave āraññakena bhikkhunā ovādaṁ gahetuṁ saṅketaṁ ca kātuṁ atra paṭiharissāmī 'ti. tasmā āraññako bhikkhu sace bhikkhunīnaṁ vasanagāme bhikkhuṁ labhati tatth' eva caritvā bhikkhuniyo disvā ārocetvā gantabbaṁ. no c' assa tattha bhikkhā sulabhā hoti sāmantagāme caritvā bhikkhunīnaṁ gāmaṁ āgamma tath' eva kātabbaṁ. sace dūraṁ gantabbaṁ hoti saṅketo kātabbo ahaṁ amukaṁ nāma tumhākaṁ gāmadvāre sabhaṁ vā maṇḍapaṁ vā rukkhamūlaṁ vā upasaṅkamissāmi tatra āgaccheyyathā 'ti. bhikkhunīhi tattha gantabbā,[1] agantuṁ na labhati. vuttaṁ h' etam, na bhikkhave bhikkhuniyā saṅketaṁ na gantabbaṁ yā na gaccheyya āpatti dukkaṭassā 'ti.

ubhato saṅghe tīhi ṭhānehi pavāretabban ti ettha bhikkhunīhi cātuddase attanā pavāretvā uposathe bhikkhusaṅghe pavāretabbaṁ. vuttaṁ h' etaṁ, anujānāmi bhikkhave ajjatanāya pavāretvā aparajju bhikkhusaṅghe[2] pavāretuṁ ti, bhikkhunīkhandhake vuttanayan' eva c' ettha vinicchayo veditabbo. vuttaṁ h' etaṁ, tena kho pana samayena sabbo bhikkhunīsaṅgho pavārento kolāhaḷam akāsi. anujānāmi bhikkhave ekaṁ bhikkhuniṁ vyattaṁ paṭibalaṁ sammannituṁ bhikkhunīsaṅghassa atthāya bhikkhusaṅghaṁ pavāretuṁ, evañ ca pana bhikkhave sammannitabbā, paṭhamaṁ bhikkhunī yācitabbā, yācitvā vyattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṅgho ñāpetabbo. suṇātu me ayye saṅgho, yadi saṅghassa pattakallaṁ saṅgho itthannāmaṁ bhikkhuniṁ sammanneyya bhikkhunīsaṅghassa atthāya bhikkhusaṅghaṁ pavāretuṁ, esā ñatti. suṇātu me ayye saṅgho[3] itthannāmaṁ bhikkhuniṁ sammannati bhikkhunīsaṅghassa atthāya bhikkhusaṅghaṁ pavāretuṁ, yassā ayyāya khamati ittannāmāya bhikkhuniyā sammati[4] bhikkhunīsaṅghassa atthāya bhik-

[1] Bp.Ssp. gantabbaṁ.
[2] Ssp. °saṅghaṁ.
[3] Ssp. *repeats* saṅgho.
[4] Bp. sammuti.

khusaṅghaṁ pavāretuṁ, sā tuṇh' assa, yassā na kkhamati sā bhāseyya. sammatā saṅghena itthannāmā bhikkhunī bhikkhunīsaṅghassa atthāya bhikkhusaṅghaṁ pavāretuṁ, khamati saṅghassa tasmā tuṇhī evam etaṁ dhārayāmī 'ti.

tāya sammatāya bhikkhuniyā bhikkhunīsaṅghaṁ ādāya bhikkhusaṅghaṁ upasaṅkamitvā ekaṁsaṁ uttarāsaṅgaṁ karitvā añjaliṁ paggahetvā evam assa vacanīyo bhikkhunīsaṅgho ayya bhikkhusaṅghaṁ pavāreti diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā vadath'[1] ayya bhikkhusaṅgho bhikkhunīsaṅghaṁ anukampaṁ upādāya passanto paṭikarissati. dutiyam pi ayya tatiyam pi ayya bhikkhunīsaṅgho . . . pe . . . paṭikarissatī 'ti. sace bhikkhunīsaṅgho na pūrati bhikkhuniyo ayya bhikkhusaṅghaṁ pavārenti diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā, vadath'[1] ayya bhikkhusaṅgho bhikkhunīnaṁ[2] anukampaṁ upādāya passantiyo paṭikarissantī 'ti ca, ahaṁ ayya bhikkhusaṅghaṁ pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā, vadatu maṁ ayya bhikkhusaṅgho anukampaṁ upādāya passantī paṭikarissāmī 'ti ca, evaṁ tikkhattuṁ vattabbaṁ. sace bhikkhusaṅgho na pūrati bhikkhunīsaṅgho ayyā ayye pavāreti diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā vandant'[3] ayyā bhikkhunīsaṅghaṁ anukampaṁ upādāya passanto paṭikarissatī 'ti ca, bhikkhunīsaṅgho ayya ayyaṁ pavāreti diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā vadat'[4] ayyo bhikkhunīsaṅghaṁ anukampaṁ upādāya passanto paṭikarissatī 'ti ca evaṁ tikkhattuṁ vattabbaṁ. ubhinnaṁ upāripūriyā bhikkhuniyo ayyā ayye pavārenti diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā vadant'[3] ayyā bhikkhunīnaṁ[2] anukampaṁ upādāya passantiyo paṭikarissantīti ca, bhikkhuniyo ayya ayyaṁ pavārenti diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā vadat'[5] ayyo bhikkhunīnaṁ[2] anukampaṁ upādāya passantiyo paṭikarissantī 'ti ca, ahaṁ ayyā ayye pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā vadantu maṁ ayyā anukampaṁ upādāya passantī paṭikarissāmī 'ti ca, ahaṁ ayya ayyaṁ pavāremi diṭ-

[1] Bp. vadat' ayya; Ssp. vadatu 'yya.
[2] Ssp. bhikkhuniyo.
[3] Ssp. vadantu 'yyā.
[4] Ssp. vadatu 'yyo.
[5] Ssp. vadatu 'yya.

ṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā vadatu maṁ ayyo anukampaṁ upādāya passantī paṭikarissāmī 'ti ca, evaṁ tikkhattuṁ vattabbaṁ. mānattacaraṇañ cá upasampadāpariyesanā ca yathāṭhāne yeva āvibhavissati.

na bhikkhuniyā kenaci pariyāyenā 'ti dasahi vā akkosavatthūhi aññena vā kenaci pariyāyena bhikkhu n' eva akkositabbo na paribhāsitabbo na bhayena tajjetabbo. *ovaṭo* ti pihito vārito paṭikkhitto. vacanaṁ yeva vacanapatho. *anovaṭo* ti apihito avārito apaṭikkhitto, tasmā bhikkhuniyā ādhipaccaṭṭhāne jeṭṭhakaṭṭhāne ṭhatvā evaṁ abhikkama evaṁ paṭikkama evaṁ nivāsehi evaṁ pārupāhī 'ti kenaci pariyāyena n' eva bhikkhu ovaditabbo na anusāsitabbo. dosaṁ pana disvā pubbe mahātherā na evaṁ abhikkamanti na paṭikkamanti na nivāsenti na pārupanti, īdisaṁ kāsāvam pi na dhārenti, na evaṁ akkhīni añjentī 'ti ādinā nayena vijjamānadose[1] dassetuṁ vaṭṭati, bhikkhūhi pana ayaṁ buddhasamaṇī evaṁ nivāseti evaṁ pārupati mā evaṁ nivāsehi mā evaṁ pārupāhi mā tilakammapaṇṇakammādīni[2] karohī 'ti yathā sukhaṁ bhikkhuniṁ ovadituṁ anusāsituṁ vaṭṭati.

samaggamhayyā 'ti bhaṇantan ti samaggā amha[3] ayya iti bhaṇantaṁ bhikkhunīsaṅghaṁ. *aññaṁ dhammaṁ bhaṇatī* 'ti aññaṁ suttantaṁ[4] vā abhidhammaṁ vā, samaggamhayyā 'ti vacanena pi[5] ovādaṁ paccasiṁsanti, tasmā ṭhapetvā ovādaṁ aññaṁ dhammaṁ bhaṇantassa dukkaṭaṁ. *ovādaṁ anīyādetvā*[6] 'ti eso bhaginīyo ovādo ti avatvā. adhammakamme 'ti ādīsu bhikkhun' ovādakasammutikammaṁ[7] kamman ti veditabbaṁ. tattha adhammakamme dvinnaṁ navakānaṁ vasena aṭṭhārasa pācittiyāni, dhammakamme dutiyassa navakassa avasānapade anāpatti, sesesu sattarasa dukkaṭāni. *uddesaṁ dento* ti aṭṭhannaṁ garudhammānaṁ pāḷiṁ uddisanto. *paripucchaṁ dento* ti tassā yeva paguṇāya garudhammapāḷiyā aṭṭhakathaṁ bhaṇanto ti attho. *osārehi ayyā* 'ti vuccamāno osārehī 'ti evaṁ vuccamāno aṭṭhagarudhamma-

---

1 Bp.Ssp. °dosaṁ.
2 Bp.Ssp. tilakkamma°.
3 Bp.Ssp. amhā ayyā.
4 Ssp. suttaṁ.
5 Bp. hi.
6 Bp.Ssp. aniyyādetvā.
7 Ssp. °sammati°.

pāḷiṁ osāretī 'ti attho. evaṁ uddesaṁ dento paripucchaṁ dento yo ca osārehī 'ti vuccamāno aṭṭhagarudhamme[1] bhaṇati tassa pācittiyena anāpatti. aññaṁ dhammaṁ bhaṇantassa dukkaṭena anāpatti.

pañhaṁ pucchati pañhaṁ puṭṭho kathetī 'ti bhikkhunī garudhammanissitaṁ vā khandhādinissitaṁ[2] vā pañhaṁ pucchati, taṁ yo bhikkhu katheti tassāpi anāpatti. aññass' atthāya bhaṇantan ti catuparisatiṁ[3] dhammaṁ desentaṁ bhikkhuṁ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo suṇanti, tatrāpi bhikkhussa anāpatti. *sikkhamānāya sāmaṇerāyā* 'ti etāsaṁ desentassāpi anāpatti, sesaṁ uttānam eva. padaso dhammasamuṭṭhānaṁ vācato ca vācācittato ca samuṭṭhāti. kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. ovādasikkhāpadaṁ paṭhamaṁ.

Dutiyasikkhāpade, *pariyāyenā* 'ti vārena, paṭipāṭiyā ti attho. *adhicetaso* ti adhicittavaso, sabbacittānaṁ adhikena arahattaphalacittena samannāgatassā 'ti attho. *appamajjato* ti nappamajjito,[4] appamādena kusalānaṁ dhammānaṁ sātaccakiriyāya samannāgatassā 'ti vuttaṁ hoti. *munino* ti yo munāti ubho loke munī tena pavuccatī 'ti evaṁ ubhayalokamunanena[5] vā monaṁ vuccati ñāṇaṁ, tena ñāṇena samannāgatattā vā khīṇāsavo muni nāma vuccati, tassa munino. monapathesu sikkhato ti arahattañāṇasaṅkhātassa monassa pathesu sattatiṁsabodhipakkhiyadhammesu tīsu vā sikkhāsu sikkhato. idaṁ ca pubbabhāgapaṭipadaṁ gahetvā vuttaṁ, tasmā evaṁ pubbabhāge sikkhato imāya sikkhāya munibhāvaṁ pattassa munino ti evam ettha attho daṭṭhabbo. *sokā na bhavanti tādino* ti tādisassa khīṇāsavamunino abbhantare iṭṭhaviyogādivatthukā sokā na santi. athavā, *tādino* ti tādilakkhaṇasamannāgatassa evarūpassa munino sokā na bhavantī 'ti ayam ettha attho.

upasantassā 'ti rāgādīnaṁ upasamena upasantassa. *sadā satīmato* ti sativepullapattattā niccakālaṁ satiyā avijahi-

---

[1] Ssp. °dhammaṁ.
[2] Bp. °nissi.
[3] Bp. °sati; Ssp. catupparisāya.
[4] Bp.Ssp. °majjato.
[5] Bp. °munane vā; Ssp. ubhayaloke munanena.

tassa.[1] *ākāse antalikkhe* 'ti antalikkhasaṅkhāte ākāse na kasiṇugghāṭime na rūpaparicchede. *caṅkamati pi tiṭṭhati pī* 'ti tāsaṁ bhikkhunīnaṁ kathaṁ sutvā imā bhikkhuniyo maṁ ettakam eva ayaṁ jānātī 'ti avamaññanti handa[2] dāni etāsaṁ attano ānubhāvaṁ dassessāmī[3] 'ti dhammabahumānaṁ uppādetvā abhiññāpādakaṁ catutthajjhānaṁ samāpajjitvā vuṭṭhāya evarūpaṁ iddhipāṭihāriyaṁ dassesi. *ākāse antalikkhe caṅkamati pi . . . pe . . . antaradhāyati*[4] *pī* 'ti, tattha antaradhāyati[4] pī 'ti antaradhāyati pi adassanam pi gacchatī 'ti attho. *taṁ*[5] *c' eva udānaṁ bhaṇati aññañ ca bahuṁ buddhavacanan* ti thero kira attano bhātutherassa santike,

padumaṁ[6] yathā kokanadaṁ[7] sugandhaṁ
pāto siyā phullamavītagandhaṁ
aṅgīrasaṁ passa virocamānaṁ
tapantam ādiccam iv' antalikkhe 'ti

imaṁ gāthaṁ uddisāpetvā cattāro māse sajjhāyi, na ca paguṇaṁ kattum asakkhi, tato naṁ thero abhabbo tvaṁ imasmiṁ sāsāne 'ti vihārā nikkaḍḍhāpesi, so rudamāno[8] dvārakoṭṭhake aṭṭhāsi. atha bhagavā buddhacakkhunā[9] veneyyasatte olokento taṁ disvā vihāracārikaṁ caramāno viya tassa santikaṁ gantvā Cūḷapanthaka kasmā rodasī 'ti āha. so tam atthaṁ ārocesi. ath' assa bhagavā suddhaṁ pilotikakhaṇḍaṁ datvā idaṁ rajoharaṇaṁ[10] rajoharaṇan ti parimajjāhī 'ti āha. so sādhū 'ti sampaṭicchitvā attano nivāsaṭṭhāne nisīditvā tassa ekamantaṁ parimajji, [11]parimajjitaṭṭhānaṁ kāḷakam ahosi. so evaṁ parisuddham pi nāma vatthaṁ imaṁ attabhāvaṁ nissāya kāḷakaṁ jātan ti saṁvegaṁ paṭilabhitvā vipassanaṁ ārabhi, ath' assa bhagavā āraddhaviriyabhāvaṁ[12] ñatvā adhicetaso ti imaṁ obhāsagāthaṁ abhāsi. thero gāthāpariyosāne arahattaṁ pāpuṇi, tasmā thero pakatiyā ca[13] imaṁ gāthaṁ mamāyati. so taṁ imissā gāthāya mamāyanabhāvaṁ

1 Bp. avirahitassa.
2 Ssp. handāhaṁ.
3 Ssp. dassemī 'ti.
4 Bp.Ssp. antarā pidhāyatī 'ti.
5 Ssp. taṁ ñeva.
6 Bp.Ssp. padmaṁ.
7 Bp.Ssp. kokanudaṁ.
8 Bp.Ssp. rodamāno.
9 Ssp. buddhavineyyasatte.
10 Ssp. *does not repeat this.*
11 Ssp. *inserts* taṁ.
12 Bp. °vīriya°.
13 Bp.Ssp. va.

jānāpetuṁ taṁ[1] ñeva bhaṇati aññaṁ ca antarantarā āharitvā bahuṁ buddhavacanaṁ. tena vuttaṁ taṁ c' eva udānaṁ bhaṇati aññaṁ ca bahuṁ buddhavacanan ti. ekato upasampannāyā 'ti bhikkhunīsaṅghe upasampannāya, bhikkhusaṅghe pana upasampannaṁ ovadantassa pācittiyaṁ. sesam ettha uttānam eva, idam pi padasodhammasamuṭṭhānam eva. atthaṅgatasikkhāpadaṁ dutiyaṁ.

Tatiyasikkhāpade, *aññatra samayā ovadati āpatti pācittiyassā* 'ti ādīsu aṭṭhahi garudhammehi ovadantass' eva pācittiyaṁ, aññena dhammena dukkaṭan ti veditabbaṁ. *ekato upasampannāyā* 'ti bhikkhunīsaṅghe upasampannāya, bhikkhusaṅghe upasampannāya pana ovadato pācittiyam eva, ito param pi ca yattha yattha ekato upasampannā[2] 'ti vuccati sabbattha ayam ev' attho daṭṭhabbo, sesaṁ uttanām eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ, kāyavācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. bhikkhunīupassayasikkhāpadaṁ tatiyaṁ.

idaṁ pan' ettha Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ pakiṇṇakaṁ. asammato ce bhikkhu atthaṅgate suriye[3] bhikkhunī[4] upassayaṁ upasaṅkamitvā aṭṭhahi garudhammehi ovadati tīṇī pācittiyāni. aññena dhammena ovadato dve dukkaṭāni ekaṁ pācittiyaṁ. kathaṁ, asammatamūlakaṁ dukkaṭaṁ, upassayaṁ gantvā aññena dhammena ovadanamūlakaṁ dukkaṭaṁ, aṭṭhaṅgate suriye[3] ovadanamūlakaṁ pācittiyan ti. sammatassa atthaṅgate suriye tattha gantvā aṭṭhahi garudhammehi ovadantassa ekā anāpatti dve pācittiyāni. kathaṁ, sammatattā anāpatti, atthaṅgate suriye[3] ovadanamūlakaṁ ekaṁ, gantvā aṭṭhahi garudhammehi ovadanamūlakaṁ[5] ekan ti dve pācittiyāni. tass' eva aññena dhammena ovadato ekā anāpatti ekaṁ dukkaṭaṁ ekaṁ pācittiyaṁ. kathaṁ, sammatattā anāpatti, gantvā aññena dhammena ovadanamūlakaṁ dukkaṭaṁ, aṭṭhaṅgate suriye[3] ovadanamūlakaṁ pācittiyan ti.

---

[1] Bp. taṁ yeva. [2] Ssp. °pannāya.
[3] Bp. sūriye. [4] Bp. bhikkhun' upa°.
[5] Bp. garudhammamūlakaṁ *for these.*

divā pana gantvā ovadato sammatassa asammatassa ca rattiovadanamūlakaṁ[1] [2]pācittiyaṁ apanetvā avasesā āpattānāpattiyo veditabbā ti.

Catutthasikkhāpade, *na bahukatā* 'ti na katabahumānā, na dhammabahumānaṁ[3] katvā ovadantī 'ti adhippāyo. *bhikkhun' ovādakaṁ avaṇṇaṁ kattukāmo* ti ādīnaṁ ujjhāpanake vuttanayen' ev' attho veditabbo. upasampannaṁ saṅghena asammatan ti ettha asammato nāma sammatena vā saṅghena vā bhāraṁ katvā ṭhapito veditabbo. anupasampannaṁ[4] sammataṁ vā asammataṁ vā 'ti ettha pana bhikkhukāle sammutiṁ[5] labhitvā sāmaṇerabhūmiyaṁ ṭhito sammato, sammatena vā saṅghena vā ṭhapito bahussuto sāmaṇero asammato ti veditabbo. sesaṁ vuttanayattā uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti. kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. āmisasikkhāpadaṁ catutthaṁ.

Pañcamasikkhāpade, *visikhāyā* 'ti rathikāya. *piṇḍāya caratī* 'ti nibaddhācāravasena abhiṇhaṁ carati. *sanditṭhā* 'ti sanditṭhamittā ahesuṁ. sesam ettha padato uttānatthaṁ, vinicchayato cīvarapaṭiggahaṇasikkhāpade vuttanayan' eva veditabbaṁ saddhiṁ samuṭṭhānādīhi, tatra hi bhikkhu paṭiggāhako, idha bhikkhunī, ayaṁ viseso. sesaṁ tādisam evā 'ti. cīvaradānasikkhāpadaṁ pañcamaṁ.

Chaṭṭhamasikkhāpade, Udāyī 'ti Lāḷudāyi.[6] *paṭū*[7] 'ti paṭibalo, nipuṇo c' eva samattho cā 'ti vuttaṁ hoti. *aññatarā bhikkhunī* 'ti tass' eva purāṇadutiyikā. *paṭibhāṇacittan* ti attano paṭibhāṇena katacittaṁ, so kira cīvaraṁ rajitvā tassa majjhe nānāvaṇṇehi vippakatamethunaṁ itthipurisarūpam akāsi. tena vuttaṁ majjhe paṭibhāṇacittaṁ vuṭṭhāpetvā 'ti. *yathā saṁhatan* ti yathā saṁharitam eva. *cīvaran* ti yaṁ nivāsituṁ vā pārupituṁ vā sakkā hoti evaṁ hi Mahāpaccari-

---

1 Ssp. rattiṁ ovada°.
2 Bp.Ssp. *insert* ekaṁ.
3 Bp. dhamme bahu°.
4 Ssp. *inserts* saṅghena.
5 Ssp. sammatiṁ.
6 Ssp. Loludāyi.
7 Bp. paṭho ti; Ssp. paṭṭho ti.

yādīsu vuttaṁ. *sayaṁ sibbatī* 'ti ettha sibbissāmī 'ti vicārentassāpi chindantassāpi dukkaṭaṁ, sibbantassa pana pācittiyaṁ.[1] *ārapathe*[2] *ārapathe* 'ti sūciṁ pavesetvā pavesetvā nīharaṇe. sace pana sakalasūciṁ anīharanto dīghasuttappavesanatthaṁ[3] satakkhattum pi vijjhiyitvā nīharati ekam eva pācittiyaṁ. *sakiṁ āṇatto* ti sakiṁ cīvaraṁ sibbā 'ti vutto. *bahukam*[4] *pi sibbatī* 'ti sace pi sabbaṁ sūcikammaṁ pariyosāpetvā cīvaraṁ niṭṭhāpeti ekam eva pācittiyaṁ. atha pana imasmiṁ cīvare kattabbakiccaṁ[5] tava bhāro ti vutto karoti āṇattassa ārapathe[2] ārapathe ekam ekaṁ pācittiyaṁ, āṇāpakassa ekavācāya sambahulāni[6] pi, punappunaṁ āṇattiyaṁ pana vattabbam eva n' atthi. ye pi sace ācariyupajjhāyesu attano ñātikānaṁ cīvaraṁ sibbantesu tesaṁ nissitakā ācariyupajjhāyavattaṁ vā kaṭhinavattaṁ vā karomā 'ti sibbanti tesaṁ pi ārapathagananāya[7] āpattiyo, ācariyupajjhāyā attano ñātikānaṁ cīvaraṁ[8] antevāsikehi sibbāpenti ācariyupajjhāyānaṁ dukkaṭaṁ, antevāsikānaṁ pācittiyaṁ, antevāsikā attano ñātikānaṁ ācariyupajjhāyehi sibbāpenti tatrāpi es' eva nayo. antevāsikānam pi ācariyupajjhāyānam pi ñātikāya cīvaraṁ hoti, ācariyupajjhāyā pana[9] antevāsike vañcetvā sibbāpenti ubhinnam pi dukkaṭaṁ. kasmā, antevāsikānaṁ aññātikasaññāya sibbitattā, itaresaṁ akappiye niyojitattā, tasmā idaṁ te mātu cīvaraṁ idaṁ bhaginiyā 'ti ācikkhitvā sibbāpetabbaṁ. aññaṁ parikkhāran ti yaṁ kiñci upāhanatthavikādi. sesaṁ uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. cīvarasibbanasikkhāpadaṁ chaṭṭhaṁ.

Sattamasikkhāpade, *pacchā gacchantīnaṁ corā acchindiṁsū* 'ti pacchā gacchantīnaṁ pattacīvaraṁ corā hariṁsu. dūsesun ti tā bhikkhuniyo corā[10] dūsayiṁsu, sīlavināsaṁ pāpayiṁsū

---

[1] Ssp. *omits this*, sibbantassa pana ārāpathe ārāpathe 'ti.
[2] Bp.Ssp. ārāpathe ārāpathe.
[3] Ssp. dīghasuttaṁ pave°.
[4] Ssp. bahum.
[5] Bp.Ssp. kattabbakammaṁ.
[6] Bp. sambalā pi.
[7] Bp. ārāpatha°.
[8] Ssp. *omits* cīvaraṁ.
[9] Bp. *omits* pana.
[10] Ssp. *omits* corā.

'ti attho. *saṁvidhāyā* 'ti saṁvidahitvā, gamanakāle saṅketaṁ katvā 'ti attho. kukkuṭasampāde 'ti ettha yasmā gāmā nikkhamitvā kukkuṭo padasā 'va aññaṁ gāmaṁ gacchati ayaṁ kukkuṭasampādo ti vuccati. tatrāyaṁ vacanattho, sampadan ti etthā 'ti sampādo, ke sampadan ti, kukkuṭā, kukkuṭānaṁ sampādo kukkuṭasampādo. athavā sampādo ti gamanaṁ, kukkuṭānaṁ sampādo ettha atthī 'ti pi kukkuṭasampādo, kukkuṭasampāte iti pi pāṭho. tattha yassa gāmassa gehacchadanapiṭṭhito kukkuṭo uppatitvā aññassa gehacchadanapiṭṭhiyaṁ patati ayaṁ kukkuṭasampāto ti vuccati, vacanattho pan' ettha vuttanayeṇ' eva veditabbo. dvidhā vuttappakāro pi c' esa gāmo accāsanno hoti upacāro na labbhati, yasmiṁ pana gāme paccūse[1] vassantassa kukkuṭassa saddo anantaragāme[2] suyyati, tādisehi gāmehi sampuṇṇaraṭṭhe gāmantare gāmantare pācittiyan ti aṭṭhakathāyaṁ vuttaṁ. kiñcāpi vuttaṁ gāmantare gāmantare āpatti pācittiyassā 'ti vacanato pana sace pi ratanamattantaro gāmo hoti yo tassa manussehi ṭhapitaupacāro taṁ okkamantassa āpatti yeva. [3]tatrāyaṁ āpattivinicchayo saṁvidhānakāle hi sace ubho pi bhikkhunīupassaye vā antarārāme vā āsanasālāya vā titthiyaseyyāya vā ṭhatvā saṁvidahanti anāpatti. kappiyabhūmi kirāyaṁ, tasmā ettha saṁvidahanapaccayā dukkaṭāpattiṁ na vadanti, gacchantassa yathāvatthukam eva. sace pana antogāme bhikkhunīupassayadvāre rathikāya aññesu vā catukkasiṅghāṭakahatthisālādisu saṁvidahanti bhikkhuno āpatti dukkaṭassa. evaṁ saṁvidahitvā gāmato nikkhamanti, nikkhamane anāpatti, anantaragāmassa upacārokkamane pana bhikkhuno pācittiyaṁ, tatrāpi paṭhamapāde dukkaṭaṁ dutiyapāde pācittiyan ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. gāmato nikkhmamitvā pana yāva antaragāmassa upacāraṁ na okka-

---

[1] Ssp. paccūsasamaye. [2] Bp.Ssp. antare gāme.

[3] Ssp. *inserts* taṁ pāliyā na sameti, sace āsannabhāvena tathā laddhavohārato evarūpo pi gāmo āsannabhāvena kukkuṭasaṁpādo ti vā na kukkuṭasaṁpādo ti vā vohāraṁ labhati tasmā taṁ na sametī 'ti, itaresu pana etassa upacāraṁ atikkamitvā aññassa upacār' okkamanam eva na paññāyati. tasmā āpattiropanaṭṭhānam yeva na dissati *after* āpatti eva.

manti etthantare saṁvidahite 'pi bhikkhuno dukkaṭaṁ, antaragāmassa upacārokkamane purimanayen' eva āpatti. sace dūraṁ[1] gantukāmo hoti, gāmūpacāragaṇanāya okkamane okkamane āpatti. tassa tassa pana gāmassa atikkamane anāpatti. sace pana bhikkhunī asukaṁ nāma gāmaṁ gamissāmī 'ti upassayato nikkhamati bhikkhu pi tam eva gāmaṁ sandhāya asukaṁ nāma gāmaṁ gamissāmī 'ti vihārato nikkhamati, atha dve pi gāmadvāre samāgantvā tumhe kuhiṁ gacchatha asukaṁ nāma gāmaṁ[2] tumhe kuhin ti mayam pi tatth' evā 'ti vatvā, ehi dāni gacchāmā 'ti saṁvidhāya gacchanti anāpatti. kasmā, pubbam eva gamissāmī 'ti nikkhantattā 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ, taṁ n' eva pāḷiyā na sesaaṭṭhakathāya sameti. addhayojane addhayojane 'ti ekam ekaṁ addhayojanaṁ atikkamantassa idāni atikkamissatī 'ti paṭhamapāde dukkaṭaṁ dutiyapāde pācittiyaṁ, imasmiṁ hi naye atikkamane āpatti okkamane anāpatti. *bhikkhu saṁvidahatī* 'ti nagaradvāre vā rathikāya vā bhikkhuniṁ disvā asukaṁ gāmaṁ nāma gatapubbatthā 'ti vadati, nāmhi[3] ayyā gatapubbā 'ti, ehi gacchāmā 'ti vā sve ahaṁ gamissāmi tvam pi āgaccheyyāsī 'ti vā vadati. *bhikkhunī saṁvidahatī* 'ti gāmantaṛe cetiyavandanatthaṁ gāmato nikkhamantaṁ bhikkhuṁ disvā ayyā kuhiṁ gacchathā 'ti vadati. asukaṁ gāmaṁ cetiyavandanatthan ti, aham pi ayyā āgacchāmī 'ti evaṁ bhikkhunī yeva saṁvidahati na bhikkhu. *visaṅketenā* 'ti ettha purebhattaṁ gacchissāmā 'ti vatvā pacchābhattaṁ gacchanti, ajja[4] vāgamissāmā 'ti vatvā sve gacchanti evaṁ kālavisaṅkete yeva anāpatti, dvāravisaṅkete pana maggavisaṅkete vā sati pi āpatti yeva. *āpadāsū* 'ti raṭṭhabhede cakkasamārūḷhā janapadā pariyāyan ti evarūpāsu āpadāsu anāpatti. sesaṁ uttānam evā 'ti. catusamuṭṭhānaṁ kāyato kāyāvācato kāyacittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. saṁvidhānasikkhāpadaṁ sattamaṁ.

---

[1] Ssp. dūrataraṁ gantukāmā honti.

[2] Bp. *omits* gāmaṁ.

[3] Ssp. n' amhi.

[4] Ssp. ajja āgacchissāmā 'ti.

Aṭṭhamasikkhāpade, *saṁvidhāyā* 'ti lokassādamittasanthavavasena[1] kiḷāpurekkhārā saṁvidahitvā. *uddhagāminin*[2] ti uddhaṁ nadiyā paṭisotaṁ gacchantiṁ, yasmā pana yo uddhaṁ javanato ujjavanikāya nāvāya kiḷati so uddhagāminiṁ[2] abhirūhatī 'ti vuccati. ten' assa padabhājane attham eva dassetuṁ ujjavanikāyā 'ti vuttaṁ. *adhogāminin* ti adho anusotaṁ gacchantiṁ. yasmā pana yo adhojavanato ojavanikāya[3] nāvāya kiḷati so adhogāminiṁ abhirūhatī 'ti vuccati, ten' assāpi padabhājane attham eva dassetuṁ ojavanikāyā[3] 'ti vuttaṁ. tattha yaṁ titthaṁ[4] sampaṭipādanatthaṁ uddhaṁ vā adho vā haranti ettha anāpatti. *tiriyaṁ taraṇāyā* 'ti upayogatthe nissakkavacanaṁ. *gāmantare gāmantare* 'ti ettha yassā nadiyā ekaṁ tīraṁ kukkuṭasampādehi[5] gāmehi nirantaraṁ ekaṁ agāmakaṁ araññaṁ tassā sagāmakatīrapassena gamanakāle gāmantaragaṇanāya pācittiyāni, agāmakatīrapassena gamanakāle addhayojanagaṇanāya, yā pana yojanavitthatā[6] hoti tassā majjhena gamane pi addhayojanagaṇanāya pācittiyāni veditabbāni. *anāpatti tiriyaṁ taraṇāyā* 'ti ettha na kevalaṁ nadiyā yo pi mahātitthapaṭṭanato[7] Tāmalittiṁ vā Suvaṇṇabhūmiṁ vā gacchati tassāpi anāpatti, sabbaaṭṭhakathāsu hi nadiyaṁ yeva āpatti vicāritā na samudde. *visaṅketenā* 'ti idhāpi kālavisaṅketen' eva anāpatti. titthavisaṅketena[8] pana nāvāvisaṅketena vā gacchantassa āpatti yeva, sesaṁ paṭhamasikkhāpadasadisam eva saddhiṁ samuṭṭhānādīhī 'ti. nāvābhirūhaṇasikkhāpadaṁ aṭṭhamaṁ.

Navamasikkhāpade, *mahānāge tiṭṭhamāne* 'ti bhummatthe upayogavacanaṁ, mahānāgesu tiṭṭhamānesū 'ti attho. athavā mahānāge tiṭṭhamāne adisvā 'ti ayam ettha pāṭhaseso daṭṭhabbo. itarathā hi attho na yujjati. *antarā kathā* 'ti avasānaṁ appatvā ārambhassa ca avasānassa ca vemajjhaṭṭhānaṁ pattakathā. *vippakathā* 'ti kayiraṁānā[9] hoti.[10] *saccaṁ mahānāgā kho tayā gahapatī* 'ti addhacchikena olokaya-

---

1 Bp. °sandhavavasena.
2 Bp. uddhaṁ gā°.
3 Bp. ojja°.
4 Bp. tittha.
5 Bp.Ssp. °sampāta.
6 Bp. yojanāvi°.
7 Ssp. mahātiṭṭhā°.
8 Ssp. tiṭṭha°.
9 Bp. kariyamānā.
10 Ssp. honti.

mānā there pavisante disvā tehi sutabhāvaṁ ñatvā evam āha. *bhikkhunīparipācitan* ti bhikkhuniya paripācitaṁ, guṇappakāsanena nipphāditaṁ laddhabbaṁ katan ti attho. padabhājane pan' assa bhikkhuniñ ca tassā paripācanākārañ ca dassetuṁ bhikkhunī nāma ubhato saṅghe upasaṁpannā. *paripāceti*[1] *nāma pubbe adātukāmānan* ti ādi vuttaṁ. *pubbe gihīsamārambhā* 'ti ettha pubbe ti paṭhamaṁ. *samārambho* ti samāraddhaṁ vuccati, paṭiyāditass' etaṁ adhivacanaṁ, gihīnaṁ samārambho gihīsamārambho, bhikkhuniyā paripācanato paṭhamam eva, yaṁ gihīnaṁ paṭiyāditam[2] bhattaṁ tato aññatra tam pi piṇḍapātaṁ ṭhapetvā aññaṁ bhuñjantassa āpatti, taṁ pana bhuñjantassa anāpattī 'ti vuttaṁ hoti. padabhājane pana yasmā ñātakapavāritehi bhikkhussa atthāya asamāraddho pi piṇḍapāto atthato samāraddho 'va hoti yathāsukhaṁ āharāpetabbato, tasmā vyañjanaṁ anādiyitvā attham eva dassetuṁ gihīsamārambho nāma ñātakā vā honti pavāritā vā 'ti vuttaṁ. *pakati paṭiyattan* ti pakatiyā tass' eva bhikkhuno atthāya paṭiyāditaṁ hoti therassa dassamā 'ti. Mahāpaccariyaṁ pana tassa aññassā 'ti avatvā bhikkhūnaṁ dassāmā 'ti paṭiyattaṁ hotī 'ti avisesena vuttaṁ. pañcabhojanāni ṭhapetvā sabbattha anāpattī 'ti yāgukhajjakaphalāphale sabbattha bhikkhunīpāpācite pi anāpatti, sesaṁ uttānam eva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, kāyacittato samuṭṭhāti, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. paripācitasikkhāpadaṁ navamaṁ.

Dasamasikkhāpade, sabbo pāḷiattho ca vinicchayo ca dutiyaaniyate vuttanayen' eva veditabbo, idaṁ hi sikkhāpadaṁ dutiyaaniyatena ca upari Upanandassa catutthasikkhāpadena ca saddhiṁ ekaparicchedaṁ, aṭṭhuppattivasena pana visuṁ paññattan ti. rahonisajjasikkhāpadaṁ dasamaṁ. samatto vaṇṇanākkamena bhikkhunī vaggo tatiyo.

Bhojanavaggassa paṭhamasikkhāpade, *āvasathapiṇḍo* ti āvasathe piṇḍo. samantā parikkhittaṁ adhikagilānagabbhi-

[1] Ssp. paripācitaṁ. [2] Ssp. paṭipādana.

nīpabbajitānaṁ yathānurūpaṁ paññattamañcapīṭhaṁ anekagabbhapamukhapariccheḍaṁ āvasathaṁ katvā tattha puññakāmatāya piṇḍo paññatto hoti, yāgubhattabhesajjādi sabbaṁ tesaṁ tesaṁ dānatthāya ṭhapitaṁ hotī 'ti attho. *bhīyyo pī* 'ti sve pi. *apasakkantī* 'ti apagacchanti. manussā ujjhāyantī 'ti titthiye apassantā titthiyā kuhiṁ gatā[1] ime passitvā pakkantā 'ti sutvā ujjhāyanti. *kukkuccāyanto* ti kukkuccaṁ karonto, akappiyasaññaṁ uppādento ti attho. sakkoti tamhā āvasathā pakkamitun ti addhayojanaṁ vā yojanaṁ vā gantuṁ sakkoti. na sakkotī 'ti ettakam eva na sakkoti. *anodissā*[2] 'ti imesaṁ yeva vā ettakānaṁ yeva vā 'ti ekaṁ pāsaṇḍaṁ anuddisitvā sabbesaṁ paññatto hoti. yāvadattho ti bhojanam pi ettakan ti aparicchinditvā yāvadattho paññatto hoti. sakiṁ bhuñjitabban ti ekadivasaṁ bhuñjitabbaṁ, dutiyadivasato paṭṭhāya paṭiggahaṇe dukkaṭaṁ, ajjhohāre ajjhohāre pācittiyaṁ, ayaṁ pan' ettha vinicchayo. ekakulena vā nānākulehi vā ekato hutvā ekasmiṁ ṭhāne vā nānāṭhānesu vā ajja ekasmiṁ sve ekasmin ti evaṁ aniyatatṭhāne vā paññattaṁ ekasmiṁ ṭhāne ekadivasaṁ bhuñjitvā dutiyadivase tasmiṁ vā ṭhāne aññasmiṁ vā bhuñjituṁ na vaṭṭati, nānākulehi pana nānāṭhānesu paññattaṁ ekasmiṁ ṭhāne ekadivasaṁ bhuñjitvā dutiyadivase aññattha bhuñjituṁ vaṭṭati. paṭipāṭiṁ pana khepetvā puna ādito paṭṭhāya bhuñjituṁ na vaṭṭatī 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. ekapūganānāpūgaekagāmanānāgāmesu pi es' eva nayo, yo pi ekakulassa vā nānākulānaṁ vā ekato paññatto taṇḍulādīnaṁ abhāvena antarantarā chijjati so pi na bhuñjitabbo. sace pana na sakkoma dātun ti upacchinditvā puna kaḷyāṇacitte uppanne dātuṁ ārabhanti[3] etaṁ puna ekadivasaṁ bhuñjituṁ vaṭṭatī 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. *anāpatti gilānassā* 'ti gilānassa anuvasitvā bhuñjantassa anāpatti, gacchanto vā 'ti yo gacchanto antarāmagge ekadivasaṁ gataṭṭhāne ca ekadivasaṁ bhuñjati, tassāpi anāpatti, āgacchante pi es' eva nayo. gantvā pacchāgacchanto pi[4] antarāmagge ekadivasaṁ āgataṭṭhāne ca ekadivasaṁ bhuñjituṁ labbhati, gacchissāmī 'ti bhuñjitvā

---

[1] Ssp. *adds* 'ti pucchitvā.
[2] Ssp. anudissā 'ti *after* gatā.
[3] Bp. āharanti.
[4] Ssp. hi.

nikkhantassa nadī vā pūrati corādibhayaṁ vā hoti, so nivattitvā khemabhāvaṁ ñatvā gacchanto puna ekadivasaṁ bhuñjituṁ labhatī 'ti sabbam idaṁ Mahāpaccariyādīsu vuttaṁ. *odissa*[1] *paññatto hotī* 'ti bhikkhūnaṁ yeva atthāya uddisitvā paññatto hoti. *na yāvad attho* ti yāvad atthaṁ paññatto na hoti, thokaṁ thokaṁ labbhati, tādisaṁ niccam pi bhuñjituṁ vaṭṭati. *pañcabhojanāni ṭhapetvā sabbatthā* ti yāgukhajjakaphalāphalādibhede sabbattha anāpatti, yāguādīni hi niccam pi bhuñjituṁ vaṭṭati, sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kāyato ca kāyacittato ca samuṭṭhāti, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. āvāsathasikkhāpadaṁ paṭhamaṁ.

Dutiyasikkhāpade, *parihīnalābhasakkāro* ti so kira Ajātasattunā rājānaṁ mārāpetvāpi abhimāre payojetvā[2] pi ruhiruppādaṁ katvāpi guḷhapaṭicchanno 'va ahosi. yadā pana divāye 'va dhanapālakaṁ payojesi tadā pākaṭo jāto. kathaṁ, Devadatto hatthim payojesī 'ti hi kathāya[3] uppannāya na kevalaṁ hatthim payojesi rājānam pi mārāpesi abhimāre pi pesesi silam pi pavijjhi pāpo Devadatto ti pākaṭo ahosi. kena saddhiṁ idaṁ kammam akāsī 'ti ca vutte rañño Ajātasattunā 'ti āhaṁsu. tato nāgarā kaṭhaṁ hi nāma rājā evarūpaṁ coraṁ sāsanakaṇṭakaṁ gahetvā vicarissatī 'ti uṭṭhahiṁsu. rājā nagarasaṅkhobhaṁ ñatvā Devadattaṁ nīhari. tato paṭṭhāya c' assa pañcathālipākasatāni upacchindi, upaṭṭhānam pi 'ssa na agamāsi. aññe pi 'ssa manussā na kiñci dātabbaṁ vā kātabbaṁ vā maññiṁsu. tena vuttaṁ parihīnalābhasakkāro ti. *kulesu viññāpetvā viññāpetvā bhuñjatī* 'ti mā me gaṇo bhijjī 'ti parisaṁ posento tvaṁ ekassa bhikkhuno bhattaṁ dehi tvaṁ dvinnan ti, evaṁ viññāpetvā sapariso kulesu bhuñjati. *cīvaraṁ parittaṁ uppajjatī* 'ti bhattaṁ agaṇhantānaṁ[4] cīvaraṁ na denti tasmā parittaṁ uppajjati.[5] *cīvarakārake bhikkhū bhattena nimantentī* 'ti gāme piṇḍāya caritvā cirena cīvaraṁ niṭṭhapente disvā evaṁ lahuṁ niṭṭha-

[1] Ssp. uddissa.
[2] Bp.Ssp. yojetvā.
[3] Bp. parikathāya.
[4] Ssp. aggaṇhan°.
[5] Bp. uppajjatī 'ti.

petvā cīvaraṁ paribhuñjissantī 'ti puññakāmatāya[1] nimantenti. *nānāverajjake*[2] 'ti nānāvidhehi aññarajjehi āgate, nānāverañjake[2] iti pi pāṭho, ayam ev' attho. *gaṇabhojane* 'ti gaṇassa bhōjane. idha gaṇo nāma cattāro bhikkhū ādiṁ katvā tanuttariṁ[3] bhikkhū adhippetā. ten' eva sabbantimaṁ paricchedaṁ dassento āha yattha cattāro bhikkhū . . . pe . . . etaṁ gaṇabhojanaṁ nāmā 'ti. taṁ pan' etaṁ gaṇabhojanaṁ dvīhi ākārehi pasavati nimantanato vā viññattito vā kathaṁ nimantito pasavati. cattāro bhikkhū upasaṅkamitvā tumhe bhante odanena nimantemi odanaṁ me gaṇhatha ākaṅkhatha oloketha adhivāsetha paṭimānethā 'ti. evaṁ yena kenaci vevaćanena vā bhāsantarena vā pañcannaṁ bhojanānaṁ nāmaṁ gahetvā nimanteti. evaṁ ekato nimantitā paricchinnakālavasena ajjatanāya vā svātanāya vā ekato gacchanti ekato gaṇhanti ekato bhuñjanti gaṇabhojanaṁ hoti sabbesaṁ āpatti. ekato nimantitā ekato vā nānato vā gacchanti ekato gaṇhanti nānato bhuñjanti āpatti yeva, paṭiggahanam eva hi[4] pamāṇaṁ. ekato nimantitā ekato vā nānato vā gacchanti nānato gaṇhanti ekato vā nānato vā bhuñjanti anāpatti. cattāri pariveṇāni vā vihāre vā gantvā nānato nimantitā ekaṭṭhāne ṭhitesu yeva vā eko puttena eko pitarā 'ti evam pi nānato nimantitā ekato ca nānato vā gacchantu ekato vā nānato vā bhuñjantu sace ekato gaṇhanti gaṇabhojanaṁ hoti, sabbesaṁ āpatti, evaṁ tāva nimantanato pasavati. kathaṁ viññattito, cattāro bhikkhū ekato ṭhitā vā nisinnā vā upāsakaṁ disvā amhākaṁ catunnam pi bhattaṁ dehī 'ti viññāpeyyuṁ, pāṭekkaṁ vā passitvā mayhaṁ dehi mayhaṁ dehī 'ti evaṁ ekato vā nānato vā viññāpetvā ekato vā gacchantu nānato vā, bhattaṁ gahetvāpi ekato vā bhuñjantu nānato vā sace ekato gaṇhanti gaṇabhojanaṁ hoti sabbesaṁ āpatti. evaṁ viññattito pasavati. *pādāpi phālitā* 'ti yathā cammassa[5] paraṭo maṁsaṁ dissati evaṁ phālitā, vāḷikāya vā sakkharāya vā pahaṭamatte[6] dukkhaṁ uppādenti, na sakkā hoti antogāme piṇḍāya carituṁ,

---

[1] Ssp. °kamyatāya.
[2] Bp. nānāvirajjake.
[3] Ssp. taduttaraṁ.
[4] Ssp. *inserts* ettha *after* hi.
[5] Bp.Ssp. mahācammassa.
[6] Ssp. mahatamattā.

īdise[1] gelaññe gilānasamayo ti bhuñjitabbaṁ, na lesakappaṁ[2] kātabbaṁ. *cīvare kayiramāne*[3] 'ti yadā sāṭakañ ca suttañ ca labhitvā cīvaraṁ karonti tadā visuṁ hi cīvarakārasamayo nāma n' atthi, tasmā yo tattha cīvare kattabbaṁ yaṁ kiñci kammaṁ karoti, Mahāpaccariyaṁ hi antamaso sūcivedhanako ti pi vuttaṁ, tena cīvarakārasamayo ti bhuñjitabbaṁ. Kurundiyaṁ pana vitthāren' eva vuttaṁ, yo cīvaraṁ vicāreti chindati moghasuttaṁ saṇṭhapeti āgantukapattaṁ[4] ṭhapeti paccāgataṁ sibbeti[5] āgantukapattaṁ[4] bandhati anuvātaṁ chindati ghaṭṭeti āropeti, tattha paccāgataṁ sibbati suttaṁ karoti valeti pipphalikaṁ niseti parivattanaṁ karoti sabbo pi cīvaraṁ karoti yevā 'ti vuccati, yo pana samīpe nisinno Jātakaṁ vā Dhammapadaṁ vā katheti ayaṁ na cīvarakārako, etaṁ ṭhapetvā sesānaṁ gaṇabhojane anāpattī 'ti. *addhayojanan* ti ettakam pi addhānaṁ gantukāmena, yo pana dūraṁ gantukāmo tattha vattabbam eva n' atthi, gacchantenā 'ti addhānaṁ gacchantena, addhayojanabbhantare gāvute pi bhuñjituṁ vaṭṭati. *gatena bhuñjitabban* ti gatena ekadivasaṁ bhuñjitabbaṁ. nāvābhiruhane[6] pi es' eva nayo, ayaṁ pana viseso, abhirūḷhena[7] icchitaṭṭhānaṁ gantvāpi yāva na orohati tāva bhuñjitabban ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. *catutthe āgate* 'ti ayaṁ antimaparicchedo, catutthe 'pi āgate yattha na yāpenti so mahāsamayo, yattha pana sataṁ vā sahassaṁ vā sannipatanti tattha vattabbam eva n' atthi, tasmā tādise kāle mahāsamayo ti adhiṭṭhahitvā bhuñjitabbaṁ. *yo koci paribbājakasamāpanno* ti sahadhammikesu vā titthiyesu vā aññataro. etesaṁ hi yena kenaci kate bhante samaṇabhattasamayo ti bhuñjitabbaṁ. *anāpatti samaye* 'ti sattasu samayesu aññatarasmiṁ anāpatti. *dve tayo ekato* ti ye pi akappiyanimantanaṁ sādiyitvā dve tayo vā ekato gahetvā bhuñjanti tesam pi anāpatti, tattha animantitacatukkaṁ piṇḍapātikacatukkaṁ[8] anupasampannacatukkaṁ[8] pattacatukkaṁ[8] gilānacatukkan[8] ti pañcannaṁ catukkānaṁ vasena vinicchayo

---

1 Ssp. tādise.
2 Bp.Ssp. lesakappiyaṁ.
3 Bp.Ssp. kariyamāne.
4 Bp. °paṭṭaṁ; Ssp. °paṭaṁ.
5 Bp. sibbati.
6 Bp. °ṛūhane.
7 Ssp. abhirul°.
8 Ssp. °catutthaṁ.

veditabbo. kathaṁ, idh' ekacco cattāro bhikkhū bhattaṁ gaṇhāthā 'ti nimanteti, tesu tayo gatā eko na gato, upāsako eko bhante thero kuhin ti pucchati, nāgato upāsakā 'ti. so aññaṁ taṅkhaṇappattaṁ kiñci ehi bhante 'ti pavesetvā catuṇṇam pi bhattaṁ deti, sabbesaṁ anāpatti. kasmā, gaṇapūrakassa animantitattā, tayo eva hi tattha nimantitā gaṇhiṁsu tehi gaṇo na pūrati gaṇapūrako ca animantito tena gaṇo bhijjatī 'ti, idaṁ animantitacatukkaṁ.[1] piṇḍapātikacatukke[2] nimantanakāle 'pi eko piṇḍapātiko hoti so nādhivāseti, gamanavelāyaṁ[3] pana ehi bhante 'ti vutte anadhivāsitattā anāgacchantam pi etha bhikkhaṁ lacchathā 'ti gahetvā gacchanti, so taṁ gaṇaṁ bhindati, tasmā sabbesaṁ anāpatti. anupasampannacatukke,[2] sāmaṇerena saddhiṁ nimantitā honti, so pi gaṇaṁ bhindati, pattacatukke[2] eko sayaṁ agantvā pattaṁ peseti, evam pi gaṇo bhijjati, tasmā sabbesaṁ anāpatti. gilānacatukke[2] gilānena saddhiṁ nimantitā honti, tattha gilānass' eva anāpatti, itaresaṁ pana gaṇapūrako hoti, na hi gilānena gaṇo bhijjati, tasmā tesaṁ āpatti yeva. Mahāpaccariyaṁ pana avisesena vuttaṁ, samayaladdhako sayam eva muccati, sesānaṁ gaṇapūrakattā āpattikaro hoti,[4] tasmā cīvaradānasamayaladdhakādīnam pi vasena catukkāni veditabbāni.

sace pana adhivāsetvā gatesu pi catūsu janesu eko paṇḍito bhikkhu ahaṁ tumhākaṁ gaṇaṁ bhindissāmī 'ti nimantanaṁ sādiyathā 'ti vatvā yāgukhajjakāvasāne bhattatthāya pattaṁ gaṇhantānaṁ adatvā ime tāva bhikkhū bhojetvā vissajjetha ahaṁ pacchā anumodanaṁ katvā gamissāmī 'ti nisinno, tesu bhutvā gatesu detha bhante pattan ti upāsakena pattaṁ gahetvā bhatte dinne bhuñjitvā anumodanaṁ katvā gacchati sabbesaṁ anāpatti. pañcannaṁ hi bhojanānaṁ yeva vasena gaṇabhojane visaṅketaṁ n' atthi, odanena nimantitā kummāsaṁ gaṇhantāpi āpattiṁ āpajjanti tāni ca tehi ekato na gahitāni, yāguādīhi[5] pana visaṅketaṁ hoti, tāni tehi ekato gahitānī 'ti, evaṁ eko paṇḍito aññesam pi anāpattiṁ karoti, tasmā sace koci saṅghabhattaṁ kattukāmena nimantanat-

---

[1] Ssp. °catutthaṁ. [2] Ssp. °catutthe.
[3] Ssp.Bp. °lāya. [4] Ssp. hotī 'ti. [5] Bp. °ādīsu.

thāya pesito vihāraṁ āgamma bhante sve amhākaṁ ghare bhikkhaṁ gaṇhathā 'ti avatvā bhattaṁ gaṇhathā 'ti vā saṅghabhattaṁ gaṇhathā 'ti vā saṅgho bhattaṁ gaṇhatū 'ti vā vadati, bhattuddesakena paṇḍitena bhavitabbaṁ, nemantanikā[1] gaṇabhojanato piṇḍapātikā ca dhutaṅgabhedato mocetabbā. kathaṁ, evaṁ tāva vattabbaṁ sve na sakkā upāsakā 'ti, punadivase bhante ti, punadivase pi na sakkā 'ti evaṁ yāva addhamāsam pi haritvā puna vattabbo tvaṁ kiṁ avacā 'ti. sace puna pi saṅghabhattaṁ gaṇhathā 'ti vadati, tato imaṁ tāva upāsaka pupphaṁ kappiyaṁ karohi imaṁ tiṇan ti evaṁ vikkhepaṁ katvā puna tvaṁ kiṁ kathayitthā 'ti pucchitabbo. sace puna pi tath' eva vadati āvuso tvaṁ piṇḍapātike vā mahāthere vā na lacchasi, sāmaṇere lacchasī 'ti vattabbo. nanu bhante asukasmiṁ ca asukasmiṁ ca gāme bhadante bhojesuṁ ahaṁ kasmā na labhāmī 'ti vutte te nimantetuṁ jānanti tvaṁ na jānāsī 'ti. te kathaṁ nimantesuṁ bhante 'ti. te evam āhaṁsu amhākam bhante bhikkhaṁ gaṇhathā 'ti. sace so pi tath' eva vadati vaṭṭati. atha puna pi bhattaṁ gaṇhathā 'ti vadati, na dāni tvaṁ āvuso bahūbhikkhū lacchasi tayo eva lacchasī 'ti vattabbo. nanu bhante amukasmiṁ[2] ca amukasmiṁ[2] ca gāme sakalaṁ bhikkhusaṅgham bhojesuṁ, ahaṁ kasmā na labhāmī 'ti. tvaṁ nimantituṁ na jānāsī 'ti. te kathaṁ nimantesun[3] ti. [4]te bhikkhaṁ gaṇhathā 'ti āhaṁsū[4] 'ti. sace so pi bhikkhaṁ[5] gaṇhathā 'ti vadati vaṭṭati. atha puna pi bhattam evā 'ti vadati, tato vattabbo gaccha tvaṁ n' atth' amhākaṁ tava bhatten' attho nibaddhagocāro esa amhākaṁ mayam ettha piṇḍāya carissāmā 'ti, taṁ caratha bhante 'ti vatvā āgataṁ pucchanti kiṁ bho laddhā bhikkhū 'ti. kiṁ etena bahuṁ ettha vattabbaṁ therā sve piṇḍāya carissāmā 'ti āhaṁsu, mā dāni tumhe pamajjitthā 'ti, dutiyadivase cetiyavattaṁ katvā ṭhitā bhikkhū saṅghattherena vattabbā āvuso dhuragāme saṅghabhattaṁ apaṇḍitamanusso pana

[1] Ssp. nimantanikā. [2] Bp.Ssp. asakasmiṁ.

[3] Ssp. *adds* bhante.

[4-4] Bp. . . . āhāmsu *and omits* 'ti; Ssp. te evam āhaṁsu amhākaṁ bhante bhikkhaṁ gaṁhāthā 'ti.

[5] Ssp. tath' eva vadati *for* bhikkhaṁ gaṇhathā 'ti vadati.

agamāsi gacchāma dhuragāme piṇḍāya carissāmā 'ti. bhikkhūhi therassa vacanaṁ kātabbaṁ, na dubbacehi bhavitabbaṁ, gāmadvāre aṭhatvā 'va piṇḍāya caritabbaṁ, tesu pattāni gahetvā nisīdāpetvā bhojentesu bhuñjitabbaṁ. sace āsanasālāya bhattaṁ ṭhapetvā rathikāsu āhiṇḍantā ārocenti āsanasālāya bhante bhattaṁ gaṇhathā 'ti[1] na vaṭṭati. atha pana bhattaṁ ādāya tattha tattha gantvā bhattaṁ gaṇhathā 'ti vadanti, paṭigacc'[2] eva vā vihāraṁ abhiharitvā patirūpe ṭhāne ṭhapetvā āgatāgatānaṁ denti, ayaṁ abhihaṭabhikkhā nāma vaṭṭati. sace pana bhattasālāya dānaṁ sajjetvā taṁ taṁ pariveṇaṁ pahiṇanti bhattasālāya bhattaṁ gaṇhathā 'ti na vaṭṭati. ye pana manussā piṇḍacārike[3] bhikkhū disvā[4] āsanasālaṁ sammajjitvā tattha nisīdāpetvā bhojenti na te paṭikkhipitabbā. ye pana gāme bhikkhaṁ alabhitvā gāmato nikkhamante bhikkhū disvā bhante bhattaṁ gaṇhathā 'ti vadanti te paṭikkhipitabbā, na vā nivattitabbā. sace nivattatha bhante bhattaṁ gaṇhathā 'ti vadanti, nivattathā 'ti vuttapade nivattituṁ vaṭṭati. nivattatha bhante ghare bhattaṁ kataṁ gāme ca[5] bhattaṁ katan ti vadanti,[6] gehe ca gāme ca bhattaṁ nāma yassa kassaci hoti[7] nivattituṁ vaṭṭati. nivattatha bhattaṁ gaṇhathā 'ti sambandhaṁ katvā vadanti nivattituṁ na vaṭṭati. āsanasālato piṇḍāya carituṁ nikkhamante disvā nisīdatha bhante bhattaṁ gaṇhathā 'ti vutte pi es' eva nayo.

niccabhattan ti dhuvabhattaṁ vuccati. niccabhattaṁ gaṇhathā 'ti vadanti bahunnam pi ekato gahetuṁ vaṭṭati. salākabhattādīsu pi es' eva nayo. sesam ettha uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. gaṇabhojanasikkhāpadaṁ dutiyaṁ.

Tatiyasikkhāpade, *na kho orakaṁ bhavissati yathā*[8] *ime manussā sakkaccaṁ bhattaṁ karontī* 'ti yena[9] niyāmena ime

---

[1] Bp. *adds* vadati *after* 'ti.
[2] Bp.Ssp. paṭikacc' eva.
[3] Ssp. piṇḍāya paviṭṭhe *for* piṇḍācarike.
[4] Ssp. *adds* 'va.
[5] Ssp. *omits* ca.
[6] Ssp. *omits this.*
[7] Ssp. hotī 'ti.
[8] Bp. yatha yime.
[9] Bp. tena.

manussā sakkaccaṁ bhattaṁ karonti tena ñāyati[1] idaṁ sāsanaṁ idaṁ vā buddhapamukhe saṅghe dānaṁ na kho orakaṁ bhavissati parittaṁ lāmakaṁ n' eva bhavissatī 'ti. *Kirapatiko* ti ettha kiro ti tassa kulaputtassa nāmaṁ, adhipaccaṭṭhena pana Kirapatiko ti vuccati. so kira issaro adhipati māsa-utu-saṁvaccharaniyāmena vetanaṁ[2] datvā kammakare[3] kammaṁ kāreti. *badarā paṭiyattā* 'ti upacāravasena vadati. badaramissenā 'ti badarasāḷavena. *ussūre*[4] *āhariyitthā* 'ti atidivā āhariyittha. mayhaṁ bhattapaccāsaṁ itthannāmassa dammī 'ti ayaṁ bhattavikappanā nāma sammukhāpi parammukhāpi vaṭṭati. sammukhā disvā tuyhaṁ vikappemī 'ti vatvā bhuñjitabbaṁ, adisvā pañcasu sahadhammikesu itthannāmassa vikappemī 'ti vatvā bhuñjitabbaṁ. Mahāpaccariādīsu pana parammukhāvikappanā 'va vuttā. sa[5] cāyaṁ yasmā vinayakammena saṅgahītā tasmā bhagavato vikappetuṁ na vaṭṭati, bhagavati hi gandhakuṭiyaṁ nisinne 'pi saṅghamajjhe nisinne pi saṅghena gaṇapahoṇake bhikkhū gahetvā taṁ taṁ kammaṁ kataṁ sukatam eva hoti. bhagavā n' eva kammaṁ kopeti na sampādeti, na kopeti dhammassarattā, na sampādeti gaṇapūrakattā.[6] dve tayo nimantane ekato bhuñjatī 'ti dvetiṇi nimantaṇāni ekapatte pakkhipitvā missetvā ekaṁ katvā bhuñjatī 'ti attho. dvetiṇi kulāni nimantetvā ekasmiṁ ṭhāne nisīdāpetvā itocito ca āharitvā bhattaṁ ākiranti sūpabyañjanaṁ ākiranti ekamissekaṁ[7] hoti, ettha anāpattī 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. sace pana mūlanimantaṇaṁ heṭṭhā hoti pacchimaṁ pacchimaṁ[8] upari taṁ uparito paṭṭhāya bhuñjantassa āpatti, hatthaṁ pana anto pavesetvā paṭhamanimantaṇato ekam pi kabaḷaṁ uddharitvā bhuttakālato paṭṭhāya yathā tathā vā bhuñjantassa anāpatti. sace pi tattha khīraṁ vā rasaṁ vā ākiranti yena ajjhotthaṭaṁ bhattaṁ ekarasaṁ hoti koṭito paṭṭhāya bhuñjantassa anāpattī 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. Mahāaṭṭhakathāyaṁ pana vuttaṁ khīrabhattaṁ

---

1 Ssp. paññāyati.
2 Bp.Ssp. vettanaṁ.
3 Bp.Ssp. kammakārake kammaṁ kāreti.
4 Bp. ussūrena; Ssp. ussūre.
5 Ssp. sā cāyaṁ.
6 Bp.Ssp. agaṇa°.
7 Bp.Ssp. ekamissakaṁ.
8 Bp.Ssp. *do not repeat this.*

vā rasabhattaṁ vā labhitvā nisinnassa tatth' eva aññe pi khīrabhattaṁ vā rasabhattaṁ vā ākiranti, khīraṁ vā rasaṁ vā pivato anāpatti. bhuñjantena paṭhamaṁ laddhamaṁsakhaṇḍaṁ vā bhattapiṇḍaṁ vā mukhe pakkhipitvā koṭito paṭṭhāya bhuñjituṁ vaṭṭati. sappipāyāse pi es' eva nayo. mahāupāsako bhikkhuṁ[1] nimanteti tassa kulaṁ upagatassa upāsako 'pi tassa putta-dāra-bhātu[2]-bhaginī-ādayo pi attano attano koṭṭhāsaṁ āharitvā patte pakkhipanti. upāsakena paṭhamaṁ dinnaṁ abhuñjitvā pacchā laddhaṁ bhuñjantassa anāpattī 'ti Mahāaṭṭhakathāyaṁ vuttaṁ.[3] Kurundaṭṭhakathāyaṁ pana vaṭṭatī 'ti vuttaṁ. Mahāpaccariyaṁ sace pāṭekkaṁ pacanti attano attano pakkabhattato āharitvā denti, tattha pacchā āhaṭaṁ paṭhamaṁ bhuñjantassa pācittiyaṁ. yadi pana sabbesaṁ eko va pāko hoti paramparabhojanaṁ na hotī 'ti vuttaṁ. mahāupāsako nimantetvā nisīdāpeti añño manusso pattaṁ gaṇhāti na dātabbaṁ, kiṁ bhante na dethā 'ti. nanu upāsaka tayā nimantit' amhā 'ti, hotu bhante laddhaṁ laddhaṁ bhuñjathā 'ti vadati bhuñjituṁ vaṭṭati, aññena āharitvā bhatte dinne āpucchitvā bhuñjituṁ vaṭṭatī 'ti Kurundiyaṁ vuttaṁ. anumodanaṁ katvā gacchantaṁ dhammaṁ sotukāmā sve pi bhante āgaccheyyāthā 'ti sabbe nimantenti, punadivase[4] āgantvā laddhaṁ laddhaṁ bhuñjituṁ vaṭṭati. kasmā, sabbe nimantitattā, eko bhikkhu piṇḍāya caranto bhattaṁ labhati, tam aññο upāsako nimantetvā ghare nisīdāpeti na ca[5] bhattaṁ sampajjati, sace so bhikkhu piṇḍāya caritvā laddhabhattaṁ bhuñjati āpatti, [6]abhutvā nisinne kiṁ bhante na bhuñjasī 'ti vutte, tayā nimantitattā 'ti vatvā laddhaṁ laddhaṁ bhuñjatha bhante 'ti vutte[7] bhuñjati vaṭṭati. sakalena gāmenā 'ti sakalena gāmena ekato hutvā nimantitass' eva yattha katthaci bhuñjato anāpatti. pūge pi es' eva nayo. nimantiyamāno bhikkhuṁ gahessāmī 'ti bhaṇatī 'ti bhattaṁ gaṇhāti

---

[1] Bp. bhikkhū.
[2] Bp.Ssp. -bhātika-.
[3] Bp. *omits* vuttaṁ.
[4] Bp. *inserts* so.
[5] Ssp. *inserts* tāva *after* ca.
[6] Bp. *inserts* bhattaṁ *before this.*
[7] Ssp. vutto.

nimantiyamāno na mayhaṁ tava bhatten' attho bhikkhaṁ gaṇhissāmī 'ti vadati. ettha pana Mahāpadumatthero āha, evaṁ vadanto imasmiṁ sikkhāpade animantanaṁ kātuṁ na[1] sakkoti, bhuñjanatthāya pana okāso kato hotī 'ti n' eva gaṇabhojanato na cārittato muccatī 'ti. Mahāsummatthero pana āha, yad aggena animantaṇaṁ kātuṁ sakkoti tad aggena n' eva gaṇabhojanaṁ na cārittaṁ hotī 'ti, sesaṁ uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ, kāyavācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyākiriyañ ca ettha hi bhojanaṁ kiriyā, avikappanaṁ akiriyā, nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. paramparabhojanasikkhāpadaṁ tatiyaṁ.

Catutthasikkhāpade, *Kāṇamātā* 'ti kāṇāya mātā. sā kir' assā dhītā abhirūpā ahosi ye ye taṁ passanti te te rāgena kāṇā honti rāgandhā hontī 'ti attho, tasmā paresaṁ kāṇabhāvakaraṇato kāṇā 'ti vissutā ahosi, tassā vasena mātā 'pi 'ssā kāṇamātā ti pākaṭā jātā. *āgatan* ti āgamanaṁ. *kismiṁ viyā* 'ti kīdisaṁ viya, lajjanakaṁ viya hotī 'ti adhippāyo. *rittahatthaṁ gantun* ti rittā hatthā asmiṁ gamane tad idaṁ rittahatthaṁ, taṁ rittahatthaṁ gamanaṁ gantuṁ lajjanakaṁ viya hotī 'ti vuttaṁ hoti. *parikkhayaṁ agamāsī* 'ti upāsikā ariyasāvikā, sā[2] bhikkhū disvā santaṁ adātuṁ na sakkoti tasmā tāva dāpesi yāva sabbaṁ parikkhayaṁ agamāsi. *dhammiyā kathāyā* 'ti ettha Kāṇāpi mātu atthāya desiyamānaṁ dhammaṁ suṇanti desanāpariyosāne sotāpaṇṇā ahosi. *uṭṭhāyāsanā pakkāmī* 'ti āsanato uṭṭhahitvā gato. so pi puriso satthā kira Kāṇāmātāya nivesanaṁ agamāsī 'ti sutvā Kāṇaṁ ānetvā pakatiṭṭhāne yeva ṭhapesi. imismiṁ pana vatthusmiṁ uppannamatte appaññatte yeva sikkhāpade pātheyyavatthu udapādi, tasmā anantaram eva c' etaṁ dassetuṁ tena kho pana samayenā 'ti ādi vuttaṁ. so pi ca upāsako ariyasāvakattā sabbam eva dāpesi, tena vuttaṁ parikkhayaṁ agamāsī 'ti. *yaṁ kiñci paheṇakatthāyā*[3] 'ti paṇṇākāratthāya paṭiyattaṁ yaṁ kiñci atirasakamodakasakkhalikādi sabbaṁ idha pūvo tv eva saṅkhyaṁ gacchati. *yaṁ*

[1] Bp.Ssp. *omit* na. [2] Ssp. *omits* sā. [3] Bp.Ssp. pahiṇa°.

kiñci patheyyatthāyā 'ti maggaṁ gacchantānaṁ antarāmaggatthāya paṭiyattaṁ yaṁ kiñci baddhasattu abaddhasattutilataṇḍulādi sabbaṁ idha mantho tv eva saṅkhyaṁ gacchati. *tato ce uttarin* ti sace pi tatiyaṁ pattaṁ thūpikataṁ gaṇhāti pūvagaṇanāya pācittiyaṁ. *dvattipattapūre paṭiggahetvā* 'ti mukhavaṭṭiyā hetthimalekhā[1] samaṁ pūre patte gahetvā. tatra mayā dvattipattapūrā 'ti ettha sace dvegahitā atra[2] mayā dve pattapūrā paṭiggahītā tvaṁ ekaṁ gaṇheyyāsī 'ti vattabbaṁ. tenāpi aññaṁ passitvā paṭhamaṁ āgatena dve pattapūrā gahitā mayā eko mā tvaṁ gaṇhā[3] 'ti vattabbaṁ, yena paṭhamaṁ eko gahito tassāpi paramparārocaṇe es' eva nayo, yena pana sayam eva taṁ gahitā tena aññaṁ disvā mā kho ettha patigaṇhi[4] cc' eva vattabbaṁ. *paṭikkamanaṁ haritvā*[5] 'ti āsanasālaṁ haritvā, āsanasālaṁ gacchantena[6] ca chaḍḍitasālā na gantabbaṁ, yattha hi[7] bhikkhusaṅgho nisīdati tattha gantabbaṁ. Mahāpaccariyaṁ pana vuttaṁ yā laddhaṭṭhānato āsannā āsanasālā tattha gantabbaṁ, attano sandiṭṭhasambhattānaṁ[8] vā ekanikāyikānaṁ vā dassāmī 'ti aññattha gantuṁ na labbhati, sace pan' assa nibaddhanisīdanaṭṭhānaṁ hoti dūram pi gantuṁ vaṭṭati. saṁvibhajitabban ti sace tayo pattapūrā gahitā ekaṁ attano ṭhapetvā dve[9] bhikkhusaṅghassa dātabbā.

sace dve gahitā ekaṁ attano ṭhapetvā eko saṅghassa dātabbo. yathā mittaṁ pana dātuṁ na labbhati, yena eko gahito na tena kiñci akāmā dātabbaṁ yathāruci kātabbaṁ. *gamane paṭippassaddhe* 'ti antarāmagge upaddavaṁ vā disvā anatthikatāya vā mayaṁ idāni na pesissāma na gamissāmā 'ti evaṁ gamane paṭippassaddhe upacchinne. ñātakānaṁ pavāritānan ti etesaṁ bahum pi dentānaṁ patigaṇhantassa anāpatti. aṭṭhakathāsu pana tesam pi pātheyyapaheṇakathāya[10] paṭiyattato pamāṇaṁ eva vaṭṭatī 'ti vuttaṁ, sesaṁ uttānam eva.

---

1 Bp.Ssp. °lekhāya sama.
2 Ssp. amutra.
3 Bp.Ssp. gaṇhī 'ti.
4 Ssp. paṭiggaṇhā 'ti *for* patigaṇhi cc' eva.
5 Bp.Ssp. nīharitvā.
6 Bp. gacchante.
7 Bp.Ssp. *omit* hi *and* mahābhikkhu° *for* bhikkhu°.
8 Bp. sandiṭṭhānaṁ sam°.
9 Ssp. dve pattapūrā.
10 Bp.Ssp. °pahiṇatthāya.

chasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. Kāṇamātusikkhāpadaṁ catutthaṁ.

Pañcamasikkhāpade, *bhikkhū bhuttāvī pavāritā* 'ti brāhmaṇena gaṇhatha bhante yāva icchathā 'ti evaṁ yāvad atthapavāraṇāya sayañ ca alaṁ āvuso thokaṁ thokaṁ dehī 'ti evaṁ paṭikkhepapavāraṇāya pavāritā. *paṭivissake* 'ti sāmantagharavāsike. *kākoravasaddan* ti kākānaṁ oravasaddaṁ sannipatitvā viravantānaṁ saddaṁ. *alam etaṁ sabban* ti ettha tikāraṁ avatvā 'va alam etaṁ sabbaṁ ettakaṁ vattuṁ vaṭṭati. *bhuttavī* 'ti bhuttavā, tattha ca yasmā yena ekam pi sitthaṁ saṅkhāditvā vā asaṅkhāditvā vā ajjhoharitaṁ hoti so bhuttāvī 'ti saṅkhyaṁ gacchati. ten' assa padabhājane bhuttāvī nāma pañcannaṁ bhojanānan ti ādi vuttaṁ. *pavārito* ti katapavāraṇo katapaṭikkhepo, so pi ca yasmā na paṭikkhepamattena atha kho sañcaṅgavasena, ten' assa padabhājane pavārito nāma asanaṁ paññāyatī 'ti ādi vuttaṁ. tattha yasmā *asanaṁ paññāyatī* 'ti iminā vippakatabhojano pavārito ti vutto, yo ca vippakatabhojano tena kiñci bhuttaṁ kiñci abhuttaṁ yañ ca bhuttaṁ taṁ sandhāya bhuttāvī 'ti pi saṁkhyaṁ gacchati, tasmā bhuttāvī vacanena[1] visuṁ kañci[2] atthasiddhiṁ na passāma. dvirattatirattaṁ chappañcavācāhī 'ti ādīsu pana dvirattādivacanaṁ viya pavāritapadassa parivārakabhāvena[3] byañjanasiliṭṭhatāya c' etaṁ vuttan ti veditabbaṁ. *asanaṁ paññāyatī* 'ti ādīsu vippakatabhojanaṁ dissati, bhuñjamāno ce so puggalo hotī 'ti attho. *bhojanaṁ paññāyatī* 'ti pavāraṇapahoṇakaṁ[4] bhojanaṁ dissati. odanādīnaṁ ce aññataraṁ paṭikkhipitabbabhojanaṁ hotī 'ti attho. *hatthapāse ṭhito* ti pavāraṇapahoṇakaṁ ce[5] bhojanaṁ gaṇhitvā dāyako aḍḍhateyyahatthappamāṇe okāse hotī 'ti attho. *abhiharatī* 'ti so ce dāyako tassa taṁ bhattaṁ kāyena abhiharatī 'ti attho. *paṭikkhepo paññāyatī* 'ti paṭikkhepo dissati. tañ c' eva abhihaṭaṁ so bhikkhu[6] kāyena vā

---

[1] Ssp. °vī 'ti vacanena.
[2] Bp. kiñci.
[3] Ssp. °vārika°.
[4] Bp.Ssp. °naka.
[5] Bp. *omits* ce.
[6] Ssp. bhikkhuṁ.

vācāya vā paṭikkhipatī 'ti attho, evaṁ pañcannaṁ aṅgānaṁ vasena pavārito nāma hotī 'ti. vuttam pi c' etaṁ pañcahi Upāḷi ākārehi pavāraṇā paññāyati[1] asanaṁ paññāyati, bhojanaṁ paññāyati hatthapāse ṭhito abhiharati paṭikkhepo paññāyatī 'ti. tatrāyaṁ vinicchayo, asanan ti ādīsu tāva yañ ca asanaṁ,[2] yañ ca bhojanaṁ hatthapāse ṭhitena abhihaṭaṁ paṭikkhipati taṁ odano kummāso sattu maccho maṁsan ti imesaṁ aññataram eva veditabbaṁ. tattha odano nāma sāḷi vīhi yavo godhumo kaṅgu varako kudrūso[3] ti sattannaṁ dhaññānaṁ taṇḍulehi nibbatto. tattha sāḷī 'ti antamaso nivāraṁ upādāya sabbāpi sāḷijāti. vīhī 'ti sabbāpi vīhijāti, yavagodhumesu bhedo n' atthi. kaṅgū 'ti setarattakāḷabhedā sabbāpi kaṅgujāti. varako ti antamaso varakacorakaṁ[4] upādāya sabbāpi setavaṇṇā varakajāti. kudrūsako[5] ti kāḷakodruvo c' eva sāmākādibhedā ca sabbāpi tiṇadhaññajāti, nīvāravarakacorakā[6] c' ettha dhaññānulomakā[7] 'ti vadanti. dhaññāni vā hontu dhaññānulomāni vā etesaṁ vuttappabhedānaṁ sattannaṁ dhaññānaṁ taṇḍule gahetvā bhattaṁ pacissāmā 'ti vā yāguṁ pacissāmā 'ti vā ambilapāyāsādīsu aññataraṁ pacissāmā 'ti vā yaṁ kiñci sandhāya pacantu. sace uṇhaṁ vā sītalaṁ vā bhuñjantānaṁ bhojanakāle gahitagahitaṭṭhāne odhi paññāyati odanasaṅgaham eva gacchati pavāraṇaṁ janeti. sace odhi na paññāyati yāgusaṅgahaṁ gacchati pavāraṇaṁ na janeti, yo pi pāyāse[8] vā paṇṇaphalakaḷīramissikā ambilayāgu vā uddhanato otāritamattā abbhuṇṇa[9] hoti āvijjhitvā pivituṁ sakkā hatthena gahitokāse pi odhiṁ na dasseti pavāraṇaṁ na janeti. sace pana usumāya vigatāya sītalībhūtā ghanabhāvaṁ gacchati odhim dasseti puna pavāraṇaṁ janeti, pubbe tanubhāvo na rakkhati. sace pi dadhi-takkādīni āropetvā bahu[10] paṇṇaphalakaḷīre pakkhipitvā muṭṭhimattāpi taṇḍulā pakkhittā honti, bhojanakāle[11] odhi paññāyati pavāraṇaṁ janeti.

---

[1] Ssp. hoti *for this*.
[2] Bp. asnā 'ti; Ssp. asati.
[3] Bp. kudrūsako; Ssp. kudrusako.
[4] Ssp. °porakaṁ.
[5] Ssp. kudrusako.
[6] Ssp. nivāravarakaporakā.
[7] Bp. °lomā 'ti.
[8] Bp.Ssp. pāyāso.
[9] Bp.Ssp. abbhuṇhā.
[10] Ssp. bahū.
[11] Bp. *inserts* ce.

ayāguke nimantaṇe yāguṁ dassāmā 'ti bhatte udakakañjikakhīrādīni ākiritvā[1] yāguṁ gaṇhathā 'ti denti, kiñcāpi tanukā hoti pavāraṇaṁ janeti yeva. sace pana pakkaṭṭhitesu[2] udakādīsu pakkhipitvā pacitvā denti yāgusaṅgahaṁ eva gacchati. yāgusaṅgahaṁ gate pi tasmiṁ vā aññasmiṁ vā yattha macchamaṁsaṁ pakkhipanti, sace sāsapamattam pi macchamaṁsakhaṇḍaṁ vā nahāruṁ[3] vā paññāyati pavāraṇaṁ janeti, suddharasako pana rasakayāgu vā na janeti, ṭhapetvā vuttadhaññānaṁ taṇḍule aññehi veṇutaṇḍulādīhi vā kanda-mūla-phalehi vā yehi kehici kataṁ bhattam pi pavāraṇaṁ na janeti, pag eva ghanayāguṁ, sace pan' ettha macchamaṁsaṁ pakkhipanti[4] janeti.

Mahāpaccariyaṁ pana buddhiatthāya[5] bhattam pi pavāraṇaṁ janetī 'ti vuttaṁ. buddhiatthāya[5] bhattaṁ nāma buddhikhajjakatthāya[6] kaṭhitūdake[7] pakkhipitvā seditā taṇḍulā vuccanti. sace pana[8] taṇḍule sukkhāpetvā khādanti vaṭṭati. n' eva sattusaṅkhyaṁ na bhattasaṅkhyaṁ gacchanti, puna tehi katabhattaṁ pavāreti yeva. te taṇḍule sappitelādīsu vā pacanti pūvaṁ vā karonti na pavārenti, puthukā vā tāhi katasattubhattādīni vā na pavārenti. kummāso nāma yavehi katakummāso, aññehi pana muggādīhi katakummāso pavāraṇaṁ na janeti. sattu nāma sāḷivīhiyavehi katasattu, kaṅguvarakakudrūsakasīsāni[9] pi bhajjitvā īsakaṁ koṭṭetvā thuse palāpetvā puna daḷhaṁ koṭṭetvā cuṇṇaṁ karonti, sace pi taṁ allattā ekābaddhaṁ hoti sattusaṅgaham eva gacchati, kharapākabhajjitānaṁ vīhīnaṁ taṇḍule koṭṭetvā denti, tam pi cuṇṇaṁ sattusaṅgaham eva gacchati. samapākabhajjitānaṁ pana vīhīnaṁ vā vīhipalāpānaṁ vā taṇḍulā bhajjitataṇḍulā eva vā na pavārenti, tesaṁ pana taṇḍulādīnaṁ cuṇṇaṁ pavāreti kharapākabhajjitānaṁ vīhī-

---

[1] Ssp. ākī°.
[2] Bp. pakkuthitesu; Ssp. pakkuṭṭhitesu.
[3] Bp. nhāru.
[4] Ssp. *inserts* pavāraṇaṁ.
[5] Bp. pupphiatthāya; Ssp. khubbiatthāya.
[6] Bp. pupphikhajja°; Ssp. khubbikhajja°.
[7] Bp. kuthitudake; Ssp. kuṭṭhitūdake.
[8] Bp. Ssp. *insert* te.
[9] Ssp. °kudrusa°.

naṁ kuṇḍakam pi pavāreti, samapākabhajjitānaṁ pana ātape[1] sukkhānaṁ vā kuṇḍakaṁ na pavāreti, lājā vā tehi katabhattasattuādīni vā na pavārenti, bhajjitapiṭṭhaṁ vā yaṁ kiñci suddhakhajjakaṁ vā na pavāreti, macchamaṁsapūritakhajjakaṁ pana sattumodako vā pavāreti. maccho[2] maṁsañ ca pākaṭam eva, ayaṁ pana viseso, sace pi yāguṁ pivantassa yāgusitthamattān'[3] eva dve macchakhaṇḍāni vā maṁsakhaṇḍāni vā ekabhājane vā nānābhājane vā denti, tāni ce akhādanto aññaṁ yaṁ kiñci pavāraṇapahonakaṁ paṭikkhipati na pavāreti, tato ekaṁ khādati,[4] ekaṁ hatthe vā patte vā hoti, so ce aññaṁ paṭikkhipati pavāreti, dve pi khāditā[5] honti mukhe sāsapamattaṁ pi avasiṭṭhaṁ n' atthi, sace pi aññaṁ paṭikkhipati na pavāreti. kappiyamaṁsaṁ khādanto kappiyamaṁsaṁ paṭikkhipati pavāreti, kappiyamaṁsaṁ khādanto akappiyamaṁsaṁ paṭikkhipati na pavāreti. kasmā, avatthutāya, yaṁ hi bhikkhuno khādituṁ vaṭṭati, taṁ yeva paṭikkhipato pavāraṇā hoti, idaṁ pana jānanto akappiyattā paṭikkhipati, ajānanto pi paṭikkhitabbaṭṭhāne ṭhitam eva paṭikkhipati nāma, tasmā na pavāreti.

sace pana akappiyamaṁsaṁ khādanto kappiyamaṁsaṁ paṭikkhipati pavāreti. kasmā, vatthutāya, yaṁ hi tena paṭikkhittaṁ, taṁ pavāraṇāya vattu, yaṁ pana khādati taṁ kiñcāpi paṭikkhipitabbaṭṭhāne ṭhitaṁ khādiyamānaṁ pana maṁsabhāvaṁ na jahāti, tasmā pavāreti. akappiyamaṁsaṁ khādanto akappiyamaṁsaṁ paṭikkhipati purimanayen' eva na pavāreti, kappiyamaṁsaṁ vā akappiyamaṁsaṁ vā khādanto pañcannaṁ bhojanānaṁ yaṁ kiñci kappiyabhojanaṁ paṭikkhipati pavāreti, kuladūsakavejjakamma[6] uttarimanussadhammārocana-sāditarūpiyādīhi nibbattaṁ buddhapaṭikuṭṭhaṁ anesanāya uppannaṁ akappiyabhojanaṁ paṭikkhipati na pavāreti, kappiyabhojanaṁ vā akappiyabhojanaṁ vā bhuñjanto 'pi kappiyabhojanaṁ paṭikkhipati pavāreti, akappiyaṁ bhojanaṁ paṭikkhipati na pavāreti, sabbattha vuttanayan' eva kāraṇaṁ veditabbaṁ.

---

[1] Bp.Ssp. ātapa.
[2] Ssp. maccha.
[3] Ssp. °sitṭha°.
[4] Bp. khāditaṁ.
[5] Bp. Ssp. khāditāni.
[6] Ssp. kuladasaka° *by mistake.*

evaṁ yaṁ[1] *asnān* ti ādīsu yaṁ ca asnāti[2] yañ ca bhojanaṁ hatthapāse ṭhitena abhihaṭaṁ paṭikkhipanto pavāranaṁ āpajjati, taṁ ñatvā idāni yathā āpajjati, tassa jānanattaṁ ayaṁ vinicchayo, asanaṁ bhojanan ti ettha tāva yena ekasittam[3] pi ajjhohaṭaṁ hoti, so sace pattamukhahatthānaṁ yattha katthaci pañcasu bhojanesu ekasmin pi sati aññaṁ pañcasu bhojanesu ekam pi paṭikkhipati pavāreti, katthaci bhojanaṁ n' atthi āmisagandhamattaṁ paññāyati na pavāreti, mukhe vā[4] hatthe vā[3] bhājanaṁ n' atthi patte atthi, tasmiṁ pana āsane na bhuñjitukāmo vihāraṁ pavisitvā bhuñjitukāmo aññassa vā dātukāmo, tasmiṁ ce antare bhojanaṁ paṭikkhipati na pavāreti. kasmā, vippakatabhojanabhāvassa upacchinnattā. yo pi aññatra gantvā bhuñjitukāmo mukhe bhattaṁ gilitvā sesaṁ ādāya gacchanto antarāmagge aññaṁ bhojanaṁ paṭikkhipati, tassāpi pavāraṇā na hotī 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. yathā ca patte evaṁ hatthe pi mukhe pi vā vijjamānabhojanaṁ sace anajjhoharitukāmo hoti tasmiñ ca khaṇe aññaṁ paṭikkhipati na pavāreti, ekasmiṁ hi pade vuttalakkhaṇaṁ sabbattha veditabbaṁ hoti. api ca Kurundiyaṁ esa nayo dassito yeva. vuttaṁ hi tattha mukhe bhattaṁ *gilitvā*[5] hatthe bhattaṁ vighāsādassa dātukāmo patte bhattaṁ bhikkhussa dātukāmo sace tasmiṁ khaṇe paṭikkhipati na ppavāretī 'ti.

hatthapāse ṭhito ti ettha pana sace bhikkhu nisinno hoti āsanassa[6] pacchimantato paṭṭhāya, sace ṭhito paṇhiantato paṭṭhāya sace nipanno yena passena nipanno tassa pārimantato paṭṭhāya dāyakassa nisinnassa vā ṭhitassa vā nipannassa vā ṭhapetvā pasāritahatthaṁ yaṁ āsannataraṁ aṅgaṁ tassa orimantena paricchinditvā aḍḍhateyyahattho hatthapāso ti veditabbo. tasmiṁ ṭhatvā abhihaṭaṁ paṭikkhipantass' eva pāvaraṇā hoti na tato paraṁ. abhiharatī 'ti hatthapāsabbhantare ṭhito gahaṇatthaṁ upanāmeti. sace pana anantaranisinno 'pi bhikkhu hatthe vā ūrūsu vā ādhārake vā ṭhitaṁ pattaṁ anabhiharitvā 'va bhattaṁ gaṇhāti vadati, taṁ paṭik-

---

[1] Bp.Ssp. *omit* yaṁ, *and* asanan ti *for* asnān ti. [2] Ssp. asati.
[3] Ssp. ekaṁ sitthaṁ pi. [4] Bp. Ssp. ca *for* vā.
[5] Bp.Ssp. gilitaṁ. [6] Bp. ānisadassa.

khipato pavāraṇā n' atthi, bhattapacchiṁ ānetvā purato bhūmiyaṁ ṭhapetvā gaṇhāhī 'ti[1] vutte pi es' eva nayo. īsakaṁ pana uddharitvā vā apaṇāmetvā vā gaṇhathā 'ti vutte[2] paṭikkhipato pavāraṇā hoti, therāsane nisinno thero dūre nisinnassa daharabhikkhussa pattaṁ pesetvā ito odanaṁ gaṇhāhī 'ti vadati, gaṇhitvā pana gato tuṇhī ṭhito,[3] daharo alaṁ mayhan ti paṭikkhipati na pavāreti. kasmā, therassa dūrabhāvato dūtassa ca anabhiharaṇato ti.

sace pana gahetvā āgato bhikkhu idaṁ bhattaṁ gaṇhā 'ti vadati taṁ paṭikkhipato pavāraṇā hoti. parivesanāya eko ekena hatthena odanapacchiṁ ekena kaṭacchuṁ gahetvā bhikkhū parivasati. tatra ce aññο āgantvā ahaṁ pacchiṁ dhāressāmi tvaṁ odanaṁ dehī 'ti vatvā gahitamattakam eva karoti, parivesako eva pana taṁ[4] dhāreti, tasmā sā abhihaṭā 'va hoti, tato dātukāmatāya gaṇhantaṁ paṭikkhipantassa pavāraṇā hoti. sace pana parivesakena[5] phuṭṭhamattā 'va hoti itaro ca naṁ dhāreti, tato dātukāmatāya gaṇhantaṁ paṭikkhipantassa pavāraṇā na hoti. kaṭacchunā uddhaṭamatte pana hoti, kaṭacchuabhihāro yeva hi tassa abhihāro, dvinnaṁ sambhāre[6] pi paṭikkhipanto pavāreti yevā 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. anantarassa bhikkhuno bhatte diyyamāne itaro pattaṁ hatthena[7] pidahati pavāraṇā n' atthi. kasmā, aññassa abhihaṭe paṭikkhittattā.

paṭikkhepo paññāyatī 'ti ettha vācāya abhihaṭaṁ paṭikkhipato pavāraṇā n' atthi, kāyena vā abhihaṭaṁ pana kāyena vācāya vā paṭikkhipantassa pavāraṇā hotī 'ti veditabbā. tattha kāyena paṭikkhepo nāma aṅguliṁ vā hatthaṁ vā macchikavījaniṁ vā cīvarakaṇṇaṁ vā cāleti, bhamukāya vā ākāraṁ karoti, kuddho vā oloketi, vācāya paṭikkhepo nāma alan ti vā na gaṇhāmī 'ti vā mā ākirā 'ti vā apagacchā 'ti vā vadati, evaṁ yena kenaci ākārena kāyena vā vācāya vā paṭikkhitte pavāraṇā hoti. eko abhihaṭe bhatte pavāraṇāya bhīto hatthe[8] apanetvā punappunaṁ patte odanaṁ ākirantaṁ

[1] Ssp. gaṇhāti, *and omits* 'ti.
[2] Ssp. *inserts* pana.
[3] Ssp. tiṭṭhati.
[4] Ssp. *inserts* odanapacchiṁ.
[5] Bp. parivisakena.
[6] Bp.Ssp. samabhāre.
[7] Ssp. hatthehi.
[8] Bp. hatthaṁ.

ākirākira[1] koṭṭetvā koṭṭetvā pūrehī 'ti vadati ettha, kathan ti. Mahāsummatthero tāva anākiraṇatthāya[2] vuttattā pavāraṇā hotī 'ti āha. Mahāpadumatthero pana ākira[3] pūrehī 'ti vadantassa nāma kassaci pavāraṇā atthī 'ti vatvā na pavāretī 'ti āha.

aparo bhattaṁ abhiharantaṁ bhikkhuṁ sallakkhetvā kiṁ āvuso ito pi kiñci gaṇhissasi, dammi te kiñcī 'ti āha. tatrāpi evaṁ nāma[4] gamissatī 'ti vuttattā pavāraṇā hotī 'ti Mahāsummatthero āha. Mahāpadumatthero pana gaṇhissasī 'ti vadantassa nāma kassaci pavāraṇā atthī 'ti vatvā na pavāretī 'ti āha. eko samaṁsakaṁ rasaṁ abhiharitvā rasaṁ gaṇhathā 'ti vadati, taṁ sutvā paṭikkhipato pavāraṇā n' atthi, maccharasaṁ maṁsarasan ti vutte paṭikkhipato hoti. idaṁ gaṇhathā 'ti. vutte pi hoti yeva. maṁsaṁ visuṁ katvā maṁsarasaṁ gaṇhathā 'ti vadati. tattha ce sāsapamattaṁ pi maṁsakhaṇḍaṁ atthi, taṁ paṭikkhipato pavāraṇā hoti, sace parissāvito hoti vaṭṭatī 'ti. Abhayatthero āha, maṁsarasena āpucchantaṁ mahātthero muhuttaṁ āgamehī 'ti vatvā thālakaṁ āvuso āharā 'ti āha ettha kathan ti. Mahāsummatthero tāva abhiharākassa gamanaṁ[5] upacchinnaṁ tasmā pavāretī 'ti āha. Mahāpadumatthero pana ayaṁ kuhiṁ gacchati kīdisaṁ etassa gamaṇaṁ gaṇhantassa pi nāma pavāraṇā atthī 'ti vatvā na pavāretī 'ti āha. kaḷīrapanasādīhi missetvā maṁsaṁ[6] pacanti taṁ gahetvā kaḷīrasūpaṁ gaṇhatha pana sabyañjanaṁ gaṇhathā 'ti vadanti, evam pi na pavāreti. kasmā, apavāraṇārahassa nāmena vuttattā. sace pana macchasūpaṁ maṁsasūpan ti vā idaṁ gaṇhathā 'ti vā vadati pavāreti. maṁsakarambako nāma hoti taṁ dātukāmo 'pi karambakaṁ gaṇhathā 'ti vadati vaṭṭati na pavāreti. maṁsakarambakan ti vā idan ti vā vutte pana pavāreti, es' eva nayo sesa[7] macchamaṁsamissakesu.

yo pana nimantanena[8] bhuñjamāno maṁsaṁ abhihaṭaṁ

---

1 Bp. ākiraākira; Ssp. ākīrākīra.
2 Ssp. anākīra°.
3 Ssp. ākīra.
4 Bp.Ssp. nāgamissatī 'ti *for* nāma gamissatī 'ti.
5 Bp. *inserts* paṭhamaṁ.
6 Ssp. macchamaṁsaṁ.
7 Bp.Ssp. sabbesu.
8 Bp.Ssp. °tane.

uddissa kaṭan ti maññamāno paṭikkhipati pavārito 'va hoti 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. missakakathā pana Kurundiyaṁ suṭṭhu vuttā, evaṁ hi tattha vuttaṁ piṇḍacāriko bhikkhu bhattamissakaṁ yāguṁ āharitvā yāguṁ gaṇhathā 'ti vadati na pavāreti, bhattaṁ gaṇhathā 'ti vutte pavāreti. kasmā, yen' āpucchito tassa atthitāya, ayam ettha adhippāyo, yāgumissakaṁ gaṇhathā 'ti vadati, tatra ce yāgu bahutarā vā hoti samasamā vā na pavāreti. yāgu mandā bhattaṁ bahutaraṁ pavāreti, idaṁ ca sabbaṭṭhakathāsu vuttattā na sakkā paṭikkhipituṁ kāraṇaṁ pan' ettha duddasaṁ, bhattamissakaṁ gaṇhathā 'ti vadati, bhattaṁ bahukaṁ[1] vā maṁsaṁ vā appataraṁ vā hoti pavāreti eva. bhattaṁ vā yāguṁ vā anāmasitvā missakaṁ gaṇhathā 'ti vadati, tatra ce bhattaṁ bahutaraṁ vā samakaṁ cā hoti pavāreti, appataraṁ na pavāreti, idañ ca karambakena na samānetabbaṁ. karambako hi maṁsamissako pi hoti amaṁsamissako pi tasmā karambakan ti vutte pavāraṇā n' atthi, idaṁ pana bhattamissakaṁ yeva, ettha vuttanayen' eva pavāraṇā hoti, bahurase bhatte rasaṁ bahu khīre khīraṁ bahu sappimhi ca pāyāse sappiṁ gaṇhathā 'ti visuṁ katvā deti, taṁ paṭikkhipito pavāraṇā n' atthi. yo pana gacchanto pavāreti so gacchanto 'va bhuñjituṁ labhati, kaddamaṁ vā udakaṁ vā patvā ṭhitena atirittaṁ kāretabbaṁ, sace antarā nadī purā hoti nadītīre gumbaṁ anupariyāyantena bhuñjitabbaṁ. atha nāvā vā setu vā atthi taṁ abhirūhitvāpi caṅkamanten' eva bhuñjitabbaṁ gamanaṁ na upacchinditabbaṁ. yāne vā hatthiassapiṭṭhe vā candamaṇḍale vā suriyamaṇḍale vā nisīditvā pavāritena yāva majjhantikaṁ tāva tesu gacchantesu pi nisinnen' eva bhuñjitabbaṁ. yo ṭhito pavāreti ṭhiten' eva, yo nisinno[2] nisinnen' eva bhuñjitabbaṁ, taṁ taṁ iriyāpathaṁ kopentena atirittaṁ kāretabbaṁ. yo ukkuṭiko nisīditvā pavāreti tena ukkuṭiken' eva bhuñjitabbaṁ, tassa pana heṭṭhā palāḷapīṭhaṁ[3] vā kiñci vā nisīdanakaṁ dātabbaṁ, pīṭhake nisīditvā pavāritena āsanaṁ acāletvā 'va catasso disā parivattentena[4] bhuñjituṁ labbhati. mañce ca nisī-

[1] Ssp. bahutaraṁ.
[2] Bp. *inserts* pavāreti.
[3] Ssp. palāsapīṭhaṁ.
[4] Bp.Ssp. °vattantena.

ditvā pavāritena ito vā etto[1] vā saṁsarituṁ na labbhati, sace pana naṁ saha mañcena ukkhipitvā aññatra nenti vaṭṭati. nipajjitvā pavāritena nipannen' eva bhuñjitabbaṁ, parivattentena[2] yena passena nipanno tassa ṭhānaṁ nātikkametabbaṁ.

anatirittan ti na atirittaṁ na adhikan ti attho, taṁ pana yasmā akappiyakatādīhi sattahi vinayakammākārehi akataṁ vā gilānassa anadhikaṁ vā hoti, tasmā padabhājane akappiyakatan ti ādi vuttaṁ. tattha akappiyakatan ti yaṁ tattha phalaṁ vā kandamūlādi[3] vā pañcahi samaṇakappehi kappiyaṁ akataṁ, yaṁ ca akappiyamaṁsaṁ vā akappiyabhojanaṁ vā etaṁ akappiyaṁ nāma, taṁ akappiyaṁ alam. etaṁ sabban ti evaṁ atirittaṁ kataṁ akappiyakatan ti veditabbaṁ. *apaṭiggahītakatan* ti bhikkhunā apaṭiggahitaṁ yeva purimanayen' eva atirittaṁ kataṁ. *anuccāritakatan* ti kappiyaṁ kārāpetuṁ āgatena bhikkhunā īsakam pi anukkhittaṁ vā anapanāmitaṁ[4] vā kataṁ. *ahatthapāse katan* ti kappiyaṁ kāretuṁ[5] āgatassa hatthapāsato bahi ṭhitena kataṁ. abhuttāvinā katan ti yo alam etaṁ sabban ti atirittaṁ karoti, tena pavāraṇapahonakabhojanaṁ[6] abhuttena kataṁ. *bhuttāvinā pavāritena āsanā vuṭṭhitena katan* ti idaṁ uttānam eva. *alam etaṁ sabban* ti avuttan ti vacībhedaṁ katvā evaṁ avuttaṁ hoti. iti imehi sattahi vinayakammākārehi yaṁ atirittaṁ kappiyaṁ akataṁ, yaṁ ca na gilānātirittaṁ, tad ubhayam pi anatirittan ti veditabbaṁ. atirittaṁ pana tass' eva paṭipakkhanayena[7] veditabbaṁ. api c' ettha *bhuttāvinā kataṁ* hotī 'ti anantaranisinnassa[8] sabhāgassa bhikkhuno pattato ekam pi sitthaṁ vā saṁsahīraṁ vā khāditvā katam pi bhuttāvinā vā[9] kataṁ hotī 'ti veditabbaṁ.

āsanā avuṭṭhitenā 'ti ettha pana asammohatthaṁ ayaṁ vinicchayo. dve bhikkhū pāto 'va bhuñjamānā pavāritā honti, ekena tatth' eva nisīditabbaṁ, itarena niccabhattaṁ vā saḷākabhattaṁ vā ānetvā upaḍḍaṁ tassa bhikkhuno patte

---

1 Ssp. eto.
2 Bp.Ssp. °vattantena.
3 Ssp. kaṇḍa°.
4 Ssp. anupa°.
5 Bp. kārāpetuṁ.
6 Ssp. °kaṁ bhoja°.
7 Bp. paṭipakkhen' eva; Ssp. paṭikkhepena.
8 Bp. anantare nisi°.
9 Bp. 'va.

ākiritvā hatthaṁ dhovitvā sesaṁ tena bhikkhunā kappiyaṁ kārāpetvā bhuñjitabbaṁ. kasmā, ya hiṁ tassa hatthe laggaṁ taṁ akappiyaṁ hoti, sace pana paṭhamaṁ nisinno bhikkhu sayam eva tassa pattato hatthena gaṇhāti hatthadhovanakiccaṁ n' atthi. sace pana evaṁ kappiyaṁ kāretvā[1] bhuñjantassa puna kiñci byañjanaṁ vā khādanīyaṁ vā patte ākiranti yena paṭhamaṁ kappiyaṁ kataṁ so puna kātuṁ na labbhati.[2] yena akataṁ tena kātabbaṁ, yaṁ ca akataṁ taṁ kātabbaṁ, yena akatan ti aññena bhikkhunā yena paṭhamaṁ na kataṁ tena kātabbaṁ. yaṁ ca akatan ti yena paṭhamaṁ kappiyaṁ kataṁ tenāpi yaṁ akataṁ taṁ kātabbaṁ, paṭhamabhājane pana kātuṁ na labhati,[3] tattha hi kayiramānā[4] paṭhamaṁ katena saddhiṁ kataṁ hoti, tasmā aññasmiṁ bhājane kātuṁ vaṭṭatī 'ti adhippāyo, evaṁ kataṁ pana tena bhikkhunā paṭhamaṁ katena saddhiṁ bhuñjituṁ vaṭṭati. kappiyaṁ karontena ca na kevalaṁ patte yeva bhaṇḍukkhaliyam[5] pi kuṇḍe pi pacchiyam pi yattha katthaci purato ṭhapetvā onāmitabhājane[6] kātabbaṁ, taṁ sace pi bhikkhusataṁ pavāritaṁ hoti sabbesaṁ bhuñjituṁ vaṭṭati. appavāritānam pi vaṭṭati. yena pana kappiyaṁ kataṁ tassa na vaṭṭati. sace pi pavāretvā piṇḍāya paviṭṭhaṁ bhikkhuṁ[7] pattaṁ gahetvā avassaṁ bhuñjanake maṅgalanimantaṇe nisīdāpenti atirittaṁ kāretvā 'va bhuñjitabbaṁ. sace tattha aññō bhikkhu n' atthi āsanasālaṁ vā vihāraṁ vā pattaṁ pesetvā kāretabbaṁ. kappiyaṁ karontena pana anupasampannassa hatthe ṭhitaṁ na kātabbaṁ. sace pana āsanasālāyaṁ abyatto bhikkhu hoti sayaṁ gantvā kappiyaṁ kārāpetvā ānetvā bhuñjitabbaṁ.

gilānātirittan ti ettha na kevalaṁ yaṁ gilānassa bhuttāvasesaṁ hoti taṁ gilānātirittaṁ, atha kho yaṁ kiñci gilānaṁ uddissa ajja vā sve[8] vā yadā vā icchati tadā khādissatī 'ti āhaṭaṁ, taṁ sabbaṁ gilānātirittan ti veditabbaṁ. yaṁ yāmakālikādīsu ajjhohāre ajjhohāre dukkaṭaṁ, taṁ asaṁsaṭ-

1 Bp. kārāpetvā.
2 Bp.Ssp. labhati.
3 Bp.Ssp. labbhati.
4 Bp. kariyamānaṁ; Ssp. karīyamānaṁ.
5 Bp.Ssp. *omit this and next* pi.
6 Ssp. onami°.
7 Ssp. *inserts* disvā *after this.*
8 Bp. *omits* sve vā.

ṭhavasena vuttaṁ, sace pana āmisasaṁsaṭṭhāni honti āhāratthāya pi anāhāratthāya pi paṭiggahetvā ajjhoharantassa pācittiyam eva. satipaccaye 'ti yāmakālikaṁ pipāsāya sati pipāsacchedanatthaṁ sattāhakālikaṁ yāvajīvikaṁ ca tena tena upasametabbake ābādhe sati tassa upasamanatthaṁ paribhuñjato anāpatti, sesam ettha uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ kāyavācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyakiriyaṁ nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. paṭhamapavāraṇāsikkhāpadaṁ pañcamaṁ.

Chaṭṭhamasikkhhāpade, *anācāraṁ ācaratī* 'ti paṇṇattivītikkamaṁ karoti, *upanandhī* 'ti upanāhaṁ janento tasmiṁ puggale attano kodhaṁ bandhi, punappunaṁ āghātaṁ janesī 'ti attho. *upanando bhikkhū* 'ti so janitaupanāho bhikkhu. *abhihaṭṭhuṁ pavāreyyā* 'ti abhiharitvā handa bhikkhu khāda vā bhuñja vā 'ti evaṁ pavāreyya. padabhājane pana handa bhikkhū 'ti ādiṁ anuddharitvā sādhāraṇam eva abhihaṭṭhuṁ pavāraṇāya atthaṁ dassetuṁ yāvatakaṁ icchasi tāvatakaṁ gaṇhāhī 'ti vuttaṁ. jānan ti pavāritabhāvaṁ jānanto. taṁ pan' assa jānanaṁ yasmā tīh' ākārehi hoti tasmā jānāti nāma sāmaṁ vā jānātī 'ti ādina nayena padabhājanaṁ vuttaṁ. *āsādanāpekkho* ti āsādanaṁ codanaṁ maṅkukaraṇabhāvaṁ apekkhamāno. *patiganhāti āpatti dukkaṭassā* 'ti yassa abhihaṭaṁ tasmiṁ paṭiggaṇhante abhihārakassa bhikkhunā[1] dukkaṭaṁ, itarassa pana sabbo āpattibhedo paṭhamasikkhāpade vutto. imasmiṁ pana sikkhāpade sabbā āpattiyo abhihārakass' eva veditabbo, sesaṁ paṭhamasikkhāpade vuttanayattā pākaṭam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. dutiyapavāraṇasikkhāpadaṁ chaṭṭhaṁ.

Sattamasikkhāpade, *giraggasamajjo* ti girimhi aggasamajjo, girassa vā aggadese[2] saṁajjo. so kira sattame divase bhavis-

[1] Ssp. *omits this.*

[2] Ssp. aggappadese.

satī 'ti nagare ghosanā kayirati[1] nagarassa bahiddhā same bhūmibhāge pabbatacchāyāya[2] mahājanakāyo sannipatati anekappakārāni naṭanāṭakāni pavattanti, tesaṁ dassanatthaṁ mañcātimañce bandhanti. sattarasavaggiyā appañ-ñatte sikkhāpade daharā 'va[3] upasampannā, te nāṭakāni āvuso passissāmā 'ti tattha agamaṁsu. atha nesaṁ ñātakā amhākaṁ ayyā āgatā 'ti tuṭṭhacittā nahāpetvā vilimpitvā bhojetvā aññam pi pūvakhādanīyādiṁ hatthe adaṁsu, te sandhāya vuttaṁ manussā sattarasavaggiye bhikkhū passitvā 'ti ādi. *vikāle* 'ti vigate kāle, kālo ti bhikkhūnaṁ bhojanakālo adhippeto. so ca sabbantimena paricchedena majjhantiko tasmiṁ vītivatte 'ti adhippāyo. ten' ev' assa padabhājane vikālo nāma majjhantike vītivatte yāva aruṇuggamanā 'ti vuttaṁ. ṭhitamajjhantiko[4] pi vikālasaṅgahaṁ[5] gacchati, tato paṭṭhāya pana khādituṁ vā bhuñjituṁ vā na sakkā sahasā pivituṁ sakkā bhaveyya, na kukkuccakena pana kattabbaṁ, kālaparicchedajānanatthaṁ ca kālatthambo yojetabbo. kālantare vā bhattakiccaṁ kātabbaṁ. avasesaṁ khādanīyaṁ nāmā 'ti ettha yaṁ tāva sakkhalimodakādi pubbaṇṇāparaṇṇamayaṁ tattha vattabbam eva n' atthi. yam pi vanamūlādippabhedaṁ[6] āmisagatikaṁ hoti, seyyathīdaṁ, mūlakhādanīyaṁ kaṇḍakhādanīyaṁ mulālakhādanīyaṁ[7] matthakakhādanīyaṁ khandhakhādanīyaṁ tacakhādanīyaṁ pattakhādanīyaṁ pupphakhādaniyaṁ phalakhādanīyaṁ aṭṭhikhādanīyaṁ piṭṭhakhādanīyaṁ niyyāsakhādanīyan ti, idam pi khādanīyasaṅgahaṁ[8] eva gacchati. tattha pana āmisagatikasallakkhanatthaṁ, idaṁ[9] mukhamattanidassanaṁ.

mūlakhādanīye tāva mūlakamūlaṁ khārakamūlaṁ[10] cuccumūlaṁ[11] tambakamūlaṁ taṇḍuleyyakamūlaṁ vatthuleyyakamūlaṁ[12] vajakalīmūlaṁ[13] jajjharīmūlan ti evam ādīni, sūpey-

---

[1] Bp. kariyati; karīyati.
[2] Bp. ca.
[3] Bp. °yāyaṁ.
[4] Bp. °jjhanhiko.
[5] Ssp. kāla°.
[6] Ssp. paṇṇamūlādi°.
[7] Bp. muḷā°; Ssp. mūḷā°.
[8] Bp. °saṅkhyam.
[9] Ssp. *inserts* khādanīyaṁ *after* idaṁ.
[10] Ssp. varaka°.
[11] Bp. caccu°; Ssp. puccu°.
[12] Ssp. vattha°.
[13] Ssp. vajjaka°.

yapaṇṇamūlāni āmisagatikāni, ettha ca vajakalīmūle[1] jaraṭṭhaṁ[2] chinditvā chaḍḍenti, taṁ yāvajīvikaṁ hoti, aññam pi evarūpaṁ eten' eva nayena veditabbaṁ. mūlakakhārakajajjharīmūlānaṁ[3] pana jaraṭṭhāni[4] pi āmisagatikān' evā 'ti vuttaṁ. yāni pana pāḷiyaṁ, anujānāmi bhikkhave mūlāni bhesajjāni haḷiddaṁ siṅgiveraṁ[5] vacaṁ vacatthaṁ ativisaṁ kaṭukarohiṇī usīraṁ bhaddamuttakaṁ, yāni vā pan' aññāni pi atthi mūlāni bhesajjāni n' eva khādanīye khādanīyatthaṁ pharanti na bhojanīye bhojanīyatthaṁ pharantī 'ti vuttāni tāni yāvajīvikāni, tesaṁ cūḷapañcamūlaṁ[6] mahāpañcamūlan ti ādinā nayena gaṇīyamānānaṁ gaṇanāya anto n' atthi, khādanīyatthaṁ bhojanīyatthaṁ ca apharaṇabhāvo[7] yeva pana[8] tesaṁ lakkhaṇaṁ, tasmā yaṁ kiñci mūlaṁ tesu tesu janapadesu pakati āhāravasena manussānaṁ khādanīyatthaṁ bhojanīyatthañ ca pharati taṁ yāvakālikaṁ itaraṁ yāvajīvakan ti veditabbaṁ. te[9] subahuṁ vatvāpi hi imasmiṁ yeva lakkhaṇe ṭhātabbaṁ. nāmasaññāsu pana vuccamānāsu taṁ taṁ nāmaṁ ajānantānaṁ sammoho yeva hoti, tasmā nāmasaññāya ādaraṁ akatvā lakkhaṇam eva dassitaṁ. yathā ca mūle evaṁ kandādīsu pi yaṁ lakkhaṇaṁ dassitaṁ tass' eva vasena vinicchayo veditabbo. yañ ca taṁ pāḷiyaṁ haḷiddādi aṭṭhavidhaṁ vuttaṁ tassa khandatacapupphaphalam pi sabbaṁ yāvajīvikan ti vuttaṁ mūlakhādanīyaṁ.[10]

kandakhādanīye duvidho kando[11] dīgho ca rasso ca, bhisakiṁsukakandādi vaṭṭo ca uppalakaserukakandādi, yaṁ gaṇṭhī 'ti pi vadanti. tattha sabbesaṁ kandānaṁ jiṇṇajaraṭṭhānaṁ[12] ca jalliṁ ca sukhumamūlāni ca yāvajīvikāni, taruṇo pana sukhakhādanīyo sālakaḷyānipotakakando, kiṁsukapotakakando ambāṭakakando ketakakando māluvakando bhisasaṅkhāto padumapuṇḍarīkakando piṇḍālumasāluādayo

---

[1] Bp. vajjaka°.
[2] Bp. jaraḍḍha°.
[3] Ssp. mūlakavārakajajjharimūlāni.
[4] Ssp. jaraḍḍhāni.
[5] Ssp. siṅgaveraṁ.
[6] Bp. Ssp. cūḷa.
[7] Bp. pharaṇa°.
[8] Bp. pan' etesaṁ.
[9] Ssp. *omits* te.
[10] Ssp. *omits this.*
[11] Ssp. *inserts* dīgho ca vaṭṭo ca *after* kando.
[12] Ssp. °jaraḍḍhaṭṭhānaṁ.

ca khīravallikando[1] āluvakando siggukando tālakando nīluppalarattuppalakumudasogandhikānaṁ kandā kadalīkando veṇukando[2] kaserukakando ti evam ādayo tesu tesu janapadesu pakati āhāravasena manussānaṁ khādanīyatthaṁ bhojanīyatthaṁ ca pharaṇakandā yāvakālikā. khīravallīkando adhoto yāvajīviko dhoto yāvakāliko. khīrakākoli-jīvikausabhaka-lasuṇādīsu kandā pana yāvajīvikā. te pāḷiyaṁ yāni vā pan' aññāni pi atthi mūlāni bhesajjānī 'ti evaṁ mūlabhesajjasaṅgahen' eva saṅgahītā.

muḷālakhādanīye padumamuḷālaṁ puṇḍarīkamuḷālasadisaṁ yeva. erakamūlaṁ kaṇḍulamūlan ti evam ādi tesu tesu janapadesu pakati āhāravasena manussānaṁ khādanīyatthaṁ ca bhojanīyatthaṁ ca pharaṇakamuḷālaṁ[3] yāvakālikaṁ. haḷiddi siṅgivera makaci caturassavalli ketaka tāla hintāla kuntāla nālikera pūgarukkhādi muḷālaṁ pana yāvajīvikaṁ. taṁ sabbam pi pāḷiyaṁ yāni vā pan' aññāni pi atthi mūlāni bhesajjānī 'ti evaṁ mūlabhesajjasaṅgahen' eva saṅgahītaṁ.

matthakakhādanīye tāla hintāla kuntāla ketaka nālikera pūgarukkha khajjūri vettaeraka kadalīnaṁ[4] kaḷīrasaṅkhātā matthakā veṇukaḷīro naḷakaḷīro ucchukaḷīro mūlakakaḷīro sāsapakaḷīro satavārikaḷīro[5] sattannaṁ dhaññānaṁ kaḷīrā 'ti evam ādi tesu tesu janapadesu pakati āhāravasena manussānaṁ khādanīyatthaṁ bhojanīyatthaṁ ca pharaṇako rukkhavalliādīnaṁ matthako yāvakāliko. haḷiddi[6] siṅgivera vaca makaci lasuṇānaṁ kaḷīrā tāla hintāla kuntāla nāḷikerakaḷīrānañ ca chinditvā pātito jaraṭṭhabundo yāvajīviko. khandakhādanīye anto paṭhavīgato sālakaḷyaṇikhandho ucchukhando nīluppala rattuppala kumuda sogandhikānaṁ daṇḍakā[7] 'ti evam ādi tesu tesu janapadesu pakati āhāravasena manussānaṁ khādanīyatthaṁ bhojanīyatthaṁ ca pharaṇako khandho yāvakāliko, uppalajātīnaṁ pana daṇḍako[8] padumajātīnaṁ sabbo pi daṇḍako karavandakadaṇḍādayo[9] ca

1 Ssp. vallīka°.
2 Bp.Ssp. veḷu°.
3 Ssp. °muḷalaṁ.
4 Ssp. kaddalīnaṁ.
5 Bp.Ssp. satāvari°.
6 Ssp. halidda.
7 Bp. khandhakā; Ssp. khandhā.
8 Ssp. paṇṇadaṇḍako.
9 Bp. karavindaka°; Ssp. aravindaka°.

avasesā sabbakhandhā yāvajīvikā. tacakhādanīye ucchukataco[1] 'va eko yāvakāliko, so pi saraso, seso sabbo yāvajīviko, tesaṁ pana matthakakhandhatacānaṁ tiṇṇam pi pāḷiyaṁ kasāvabhesajjena saṅgaho veditabbo. vuttaṁ h' etaṁ, anujānāmi bhikkhave kasāvāni bhesajjāni nimbakasāvaṁ kuṭajakasāvaṁ[2] phaggavakasāvaṁ[3] nattamālakasāvaṁ yāni vā pan' aññāni pi atthi kasāvāni bhesajjāni n' eva khādanīye khādanīyatthaṁ pharanti na bhojanīye bhojanīyatthaṁ pharantī 'ti ettha etesaṁ saṅgaho sijjhati, vuttakasāvāni ca sabbāni kappiyāni kasāvānī[4] 'ti veditabbāni.

pattakhādanīye mūlakaṁ[5] varako[6] cuccutambako[7] taṇḍuleyyako papuṇṇāgo[8] vatthuleyyako vajakalī[9] jajjharī sellu[10] siggu kāsamandako[11] ummā cīnamuggo māso rājamāso ṭhapetvā mahānippāvaṁ[12] avasesanippāvo[12] aggimattho[13] sunīsinnako[14] setavaraṇo nālikā[15] bhūmiyaṁ jātalonī 'ti etesaṁ pattāni aññāni ca evarūpāni tesu tesu janapadesu pakati āhāravasena manussānaṁ khādanīyatthaṁ bhojanīyatthaṁ ca pharanakāni pattāni ekaṁsena yāvakālikāni. yā pan' aññā mahānakhapiṭṭhimattā paṇṇaloṇi rukkhe ca gacche ca ārohati tassa[16] pattaṁ yāvajīvikaṁ, brahmīpattaṁ ca yāvakālikan ti dīpavāsino vadanti, ambapallavaṁ yāvakālikaṁ, asokapallavaṁ pana yāvajīvikaṁ, yāni vā pan' aññāni pāḷiyaṁ, anujānāmi bhikkhave paṇṇāni bhesajjāni nibbapaṇṇaṁ[17] kuṭajapaṇṇaṁ[18] paṭolapaṇṇaṁ sulasapaṇṇaṁ[19] kappāsikapaṇṇaṁ yāni vā pan' aññāni pi atthi paṇṇāni bhesajjāni n' eva khādanīye khādanīyatthaṁ na bhojanīye bhojanīyatthaṁ pharantī 'ti vuttāni tāni yāvajīvikāni. na kevalaṁ ca paṇṇāni yeva

---

1 Ssp. ucchuttaco.
2 Ssp. kudajakasāvaṁ.
3 Ssp. pagga°.
4 Bp. *omits this.*
5 Ssp. mūlako.
6 Bp. khārako; Ssp. vārako.
7 Bp. caccu°; Ssp. puccu°.
8 Ssp. punnāgo.
9 Ssp. vajjakali.
10 Ssp. selu.
11 Bp.Ssp. °maddako.
12 Bp.Ssp. nipphā°.
13 Bp. mantho; Ssp. maṭṭho.
14 Bp. sunisannako; Ssp. sunisaṇṇako.
15 Ssp. nāliko.
16 Ssp. tassā.
17 Bp.Ssp. nimba°.
18 Ssp. kudaja°.
19 Bp.Ssp. sulasi°.

tesaṁ pupphaphalādīni pi yāvajīvikāni,[1] paṇṇānaṁ[2] pana phaggavapaṇṇaṁ[3] ajjukapaṇṇaṁ phaṇijjakapaṇṇaṁ paṭolapaṇṇaṁ tambūlapaṇṇaṁ[4] padumiṇīpaṇṇan ti evaṁ gaṇanavasena anto n' atthi.

pupphakhādanīye mūlakapupphaṁ khārakapupphaṁ cuccupupphaṁ[5] tambakapupphaṁ vajakalipupphaṁ[6] jajjhalīpupphaṁ[7] cūḷhanippāvapupphaṁ[8] mahānipphāvapupphaṁ kaserukapupphaṁ nālikeratālaketakāṇaṁ[9] taruṇapupphāni setavaraṇapupphaṁ siggupupphaṁ uppalapadumajātikānaṁ pupphānaṁ[10] [11]kaṇṇikāmattaṁ,[12] agandhikapupphaṁ karīrapupphaṁ[13] jīvantīpupphan[14] ti evam ādi tesu tesu janapadesu pakati āhāravasena manussānaṁ khādanīyatthaṁ bhojanīyatthaṁ ca pharaṇakapupphaṁ[15] yāvakālikaṁ. asoka vakula[16] kuyhaka[17] punnāga campaka jāti sumana kaṇavīra[18] kaṇikāra[19] kunda[20] navamālika mallikādīnaṁ pana pupphaṁ yāvajīvikaṁ, tassa gaṇanāya anto n' atthi. pāḷiyaṁ pan' assa kasāvabhesajjen' eva saṅgaho veditabbo. phalakhādanīye pan' sa labuja tāla nāḷikera amba jambū ambāṭaka tintiṇika mātuluṅga kapittha lābu[21] kumbaṇḍa pussaphala timbarūsaka tipusa vātiṅgaṇa coma[22] moca madhukādīnaṁ phalāni yāni loke tesu tesu janapadesu pakati āhāravasena manussānaṁ khādanīyatthaṁ bhojanīyatthañ ca pharanti, sabbāni tāni yāvakālikāni. nāmagaṇanāvasena ca nesaṁ na sakkā pariyantaṁ dassetuṁ. yāni ca pana pāḷiyaṁ, anujānāmi bhikkhave phalāni bhesajjāni bilaṅgaṁ[23] pipphaliṁ maricaṁ harīṭakaṁ vibhītakaṁ āmalakaṁ goṭṭhaphalaṁ,

---

1 Ssp. *omits this.*
2 Ssp. yāvajīvikapaṇṇānaṁ.
3 Ssp. pagga°.
4 Ssp. tambola°.
5 Bp. caccu°; Ssp. puccu°.
6 Ssp. vajjakali°.
7 Bp.Ssp. jajjharī°.
8 Bp.Ssp. cūḷanipphāva°.
9 Bp.Ssp. nāḷikera°.
10 Ssp. pupphāni.
11 Ssp. kaṇṇikārapupphaṁ.
12 Bp. kaṇṇika°; Ssp. kaṇṇavira°.
13 Bp. kaḷīra°.
14 Ssp. jīva°.
15 Bp. pharaṇapu°.
16 Ssp. bakula.
17 Bp. kuyyaka°; Ssp. kuleyyaka.
18 Bp. kalavīra; Ssp. kaṇṇavira.
19 Ssp. kaṇṇikāra.
20 Ssp. kaṇḍa.
21 Ssp. lāvu.
22 Ssp. coca.
23 Ssp. vilaṅgaṁ.

yāni vā pan' aññāni pi atthi phalāni bhesajjāni n' eva khādanīye khādaniyattham pharanti na bhojanīye bhojaniyattham pharantī 'ti vuttāni, tāni yāvajīvikāni. tesam pi aparipakkāni accī[1] ca bimba varaṇa ketaka kāsmari[2] ādīnam phalāni jātiphalam kaṭukaphalam elāla[3] takkolan ti evam nāmavasena na sakkā pariyantam dassetum.

aṭṭhikhādanīye labujaṭṭhi panasaṭṭhi ambāṭakaṭṭhi sālaṭṭhi khajjuri[4] ketaka timbarūsakānam taruṇaphalaṭṭhi tintiṇikaṭṭhi bimbaphalaṭṭhi kosambaṭṭhi uppalapadumajātīnam pokkharaṭṭhī 'ti evam ādīni tesu tesu janapadesu manussānam pakatiāhāravasena khādanīyattham bhojanīyattham ca pharaṇakāni aṭṭhīni yāvakālikāni. madhukaṭṭhi punnāgaṭṭhi harīṭakādīnam aṭṭhīni siddhatthakaṭṭhi rājakaṭṭhī[5] 'ti evam ādīni aṭṭhīni yāvajīvikāni, tesam pāḷiyam phalabhesajjen' eva saṅgaho veditabbo.

piṭṭhakhādanīye sattannam tāva dhaññānam dhaññānulomānam aparaṇṇānam ca piṭṭham panasapiṭṭham labujapiṭṭham ambāṭakapiṭṭham sālapiṭṭham dhotakam tālapiṭṭham ca khīravallīpiṭṭham cā 'ti evam ādīni tesu tesu janapadesu pakati āhāravasena manussānam khādanīyattham bhojanīyattham ca pharaṇakāni piṭṭhakāni yāvakālikāni. adhotakam tālapiṭṭham khīravallīpiṭṭham assagandhādi piṭṭhāni ca yāvajīvikāni, tesam pāḷiyam kasāvehi ca mūlaphalehi ca saṅgaho veditabbo.

niyyāsakhādanīye eko ucchunīyyāso 'va sattāhakāliko, sesā anujānāmi bhikkhave jatūni bhesajjāni hiṅgu hiṅgujatu hiṅgusipāṭikam takam[6] takapaṇṇim[7] sajjulasam yāni vā pan' aññāni pi atthi jatūni bhesajjānī 'ti evam pāḷiyam vuttaniyyāsā yāvajīvikā. tattha yevāpanakavasena gahitānam ambaniyyāso kaṇikāraniyyaso ti evam nāmavasena na sakkā pariyantam dassetum.

evam imesu mūlakhādanīyādīsu yam kiñci yāvakālikam sabbam pi imasmim atthe avasesam khādanīyam nāmā 'ti

---

1 Bp.Ssp. acchiva.
2 Ssp. kasmiri.
3 Bp. eḷā; Ssp. elā.
4 Bp.Ssp. khajjūrī.
5 Bp.Ssp. rājika°.
6 Bp. takapattim; Ssp. takkam.
7 Ssp. takka°.

saṅgahītaṁ. bhojanīyaṁ nāma pañcabhojanānī 'ti ādimhi yaṁ vattabbaṁ taṁ vuttam eva. khādissāmi bhuñjissāmī 'ti paṭiganhatī[1] 'ti yo bhikkhu vikāle etaṁ khādanīyañ ca bhojanīyañ ca patiganhāti tassa paṭiggahaṇe tāva āpatti dukkaṭassa, sesam ettha uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ kāyato ca kāyacittato ca samuṭṭhāti, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. vikālabhojanasikkhāpadaṁ sattamaṁ.

Aṭṭhamasikkhāpade, *Belaṭṭhisīso* nāma jaṭilasahassassa abbhantaro mahāthero. *araññe viharatī* 'ti Jetavanassa avidūre padhānaghare ekasmiṁ āvāse vasati. *sukkhakhuran*[2] ti asūpabyañjanaṁ odanaṁ, so kira antogāme bhuñjitvā pacchā piṇḍāya caritvā tādisaṁ odanaṁ āharati, taṁ ca kho appicchatāya na paccayagiddhatāya, thero kira sattāhaṁ nirodhasamāpattiyā vītināmetvā samāpattito vuṭṭhāya taṁ piṇḍapātaṁ udakena temetvā bhuñjati, tato puna sattāhaṁ samāpattiyā nisīdati, evaṁ dve pi tīṇi pi cattāri pi sattāhāni vītināmetvā gāmaṁ piṇḍāya pavisati, tena vuttaṁ cirena gāmaṁ piṇḍāya pavisatī 'ti. kāro karaṇaṁ kiriyā 'ti atthato ekaṁ, sannidhikāro[3] assā 'ti *sannidhikāraṁ*, sannidhikāram eva sannidhikārakaṁ, sannidhikriyan ti attho, paṭiggahetvā ekarattiṁ vītināmitass' etaṁ adhivacanaṁ, ten' ev' assa padabhājane vuttaṁ sannidhikārakaṁ nāma ajjapaṭiggahitaṁ aparajjū[4] 'ti. *patiganhāti āpatti dukkaṭassā* 'ti, evaṁ sannidhikataṁ yaṁ kiñci yāvakālikaṁ vā yāmakālikaṁ vā ajjhoharitukāmatāya ganhantassa paṭiggahaṇe tāva āpatti dukkaṭassa, ajjhoharato pana ekam ekasmiṁ ajjhohāre pācittiyaṁ. sace pi patto duddhoto hoti, yaṁ aṅguliyā ghaṁsantassa lekhā paññāyati gaṇḍikapattassa[5] vā gaṇḍikantarena[6] sneho paviṭṭho hoti so uṇhe otāpentassa paggharati uṇhayāguyā gahitāya sandissati, tādise patte pi punadivasaṁ bhuñjantassa pācittiyaṁ, tasmā pattaṁ dhovitvā puna tattha acchodakaṁ vā āsiñcitvā aṅguliyā vā ghaṁsitvā

1 Ssp. °hāti āpatti dukkaṭassā 'ti.
2 Bp. °kūran; Ssp. °kuran.
3 Bp. sannidhiṁ kāro.
4 Ssp. jjun° ti.
5 Bp.Ssp. gaṇṭhika°.
6 Bp. Ssp. gaṇṭikantare.

nisnehabhāvo[1] jānitabbo. sace hi udake vā snehabhāvo patte vā aṅgulilekhā paññāyati duddhoto hoti, telavaṇṇapatte pana aṅgulilekhā paññāyati, sā abbohārikā, yaṁ bhikkhū nirapekkhā sāmaṇerānaṁ pariccajanti, taṁ ce sāmaṇerā nidahitvā denti sabbaṁ vaṭṭati. sayaṁ paṭiggahetvā apariccattam eva hi dutiyadivase na vaṭṭati, tato hi ekasittham[2] pi ajjhoharato pācittiyam eva. akappiyamaṁsesu manussamaṁse thullaccayena saddhiṁ pācittiyaṁ, avasese[3] dukkaṭena saddhiṁ, yāmakālikaṁ sati paccaye ajjhoharato pācittiyaṁ, āhāratthāya ajjhoharato dukkaṭena saddhiṁ pācittiyaṁ. sace pavārito hutvā anatirittakaṁ[4] ajjhoharati pakatiāmise dve pācittiyāni, manussamaṁse thullaccayena saddhiṁ dve, sesa akappiyamaṁse[5] dukkaṭena saddhiṁ. yāmakālikaṁ sati paccaye sāmisena mukhena ajjhoharato dve, nirāmisena ekam eva. āhāratthāya ajjhoharato vikappadvaye pi dukkaṭaṁ vaḍḍhati, sace vikāle ajjhoharati pakatibhojane sannidhipaccayā ca vikālabhojanapaccayā ca dve pācittiyāni, akappiyamaṁsesu[6] thullaccayañ ca dukkaṭaṁ ca vaḍḍhati, yāmakālikesu vikālapaccayā anāpatti, anatirittapaccayā pana vikāle sabbavikappesu anāpatti.

sattāhakālikaṁ yāvajīvikaṁ āhāratthāyā 'ti āhāratthāya paṭigaṇhato paṭiggahaṇapaccayā tāva dukkaṭaṁ, ajjhoharato pana sace nirāmisaṁ hoti ajjhohāre ajjhohāre dukkaṭaṁ. atha āmisasaṁsaṭṭhaṁ paṭiggahetvā ṭhapitaṁ hoti yathāvatthukaṁ pācittiyam eva. anāpatti yāvakālikan ti ādimhi vikālabhojanasikkhāpade niddiṭṭhaṁ khādanīyabhojanīyaṁ yāva majjhantikasaṅkhāto kālo tāva bhuñjitabbato yāvakālikaṁ, saddhiṁ anulomapānehi, aṭṭhavidhaṁ pānaṁ yāva rattiyā pacchimayāmasaṅkhāto yāmo tāva paribhuñjitabbato yāmo kālo assā 'ti yāmakālikaṁ. sappiādi pañcavidhaṁ bhesajjaṁ sattāhaṁ nidhetabbato sattāho kālo assā 'ti sattāhakālikaṁ, ṭhapetvā udakaṁ avasesaṁ sabbam pi yāvajīvaṁ pariharitvā sati paccaye paribhuñjitabbo[7] yāvajīvikan ti

---

[1] Ssp. nissnehabhāvo.
[2] Ssp. ekaṁ siṭṭhaṁ.
[3] Bp.Ssp. avasesesu.
[4] Bp. °ttakataṁ; Ssp. °ttaṁ kataṁ.
[5] Ssp. seseka°.
[6] Ssp. °maṁse.
[7] Bp. bhuñjitabbato; Ssp. paribhuñjitabbato.

vuccati. tattha aruṇodaye paṭiggahītaṁ yāvakālikaṁ satakkhattum pi nidahitvā yāvakālo nātikkamati tāva, yāmakālikaṁ ekaṁ ahorattaṁ, sattāhakālikaṁ sattarattaṁ, itaraṁ sati paccaye yāvajīvam pi paribhuñjantassa anāpatti, sesam ettha uttānam eva. aṭṭhakathāsu pana imasmiṁ ṭhāne pāṇakakathā[1] kappiyānulomakakathā[2] kappati nu kho yāvakālikena yāmakālikan ti ādikathā ca kappiyabhūmikathā ca vitthāritā, taṁ mayaṁ āgataṭṭhāne yeva kathayissāma. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ kāyato ca kāyacittato ca samuṭṭhāti, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kayakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. sannidhikārasikkhāpadaṁ aṭṭhamaṁ.

Navamasikkhāpade, *paṇītabhojanānī* 'ti uttamabhojanāni. *kassa sampannaṁ na manāpan* ti sampattiyuttaṁ kassa na ppiyaṁ. *sādun* ti surasaṁ. *yo pana bhikkhu evarūpāni paṇītabhojanāni agilāno attano atthāya viññāpetvā bhuñjeyyā* 'ti ettha suddhāni sappiādīni viññāpetvā bhuñjanto pācittiyaṁ nāpajjati, sekhiyesu sūpodanaviññatti dukkaṭani āpajjati, odanasaṁsaṭṭhāni pana viññāpetvā bhuñjanto pācittiyaṁ āpajjatī 'ti veditabbo. ayaṁ pan'[3] ettha adhippāyo, ten' eva ca paṇītāṇī 'ti avatvā paṇītabhojanānī 'ti sutte vuttaṁ. paṇītānī 'ti vutte sappiādīnaṁ yeva gahaṇaṁ hoti, paṇītabhojanānī 'ti vutte pana paṇītasaṁsaṭṭhāni sattadhaññanibbattāni bhojanāni paṇītabhojanānī 'ti ayam attho paññāyati.

idāni viññāpeti payoge dukkaṭan ti ādīsu ayaṁ vinicchayo, sappinā bhattaṁ dehi sappiṁ ākiritvā dehi sappimissakaṁ katvā dehi saha sappiṁ[4] dehi sappiñ ca bhattaṁ ca dehī 'ti viññāpentassa viññattiyā dukkaṭaṁ paṭiggahaṇe dukkaṭaṁ ajjhohāre pācittiyaṁ. sappibhattaṁ dehī 'ti vutte pana yasmā sālibhattaṁ viya sappibhattaṁ nāma n' atthi tasmā sūpodanaviññatti dukkaṭam eva veditabbaṁ. sace pana sappinā bhattaṁ dehī 'ti vutte[5] bhattaṁ[6] datvā sappiṁ katvā bhuñjati navanītaṁ vā khīraṁ vā dadhi vā deti mūlaṁ

---

[1] Bp.Ssp. pāṇakathā.
[2] Bp.Ssp. °lomakathā.
[3] Bp.Ssp. kir'.
[4] Bp. sappinā; Ssp. sasappiṁ *for* saha sappiṁ.
[5] Ssp. *adds* pana.
[6] Bp. *omits* bhattaṁ datvā.

vā pana deti iminā sappiṁ gahetvā bhuñjā 'ti yathā vatthum[1] eva. gosappinā bhattaṁ dehī 'ti vutte pana gosappinā vā detu gosappimhi asati purimanayen' eva gonavanītādīni vā gāviṁ yeva vā detu ito sappinā bhuñjā 'ti yathāvatthukaṁ eva. sace pana gosappinā yācito ajiyā sappiādīhi deti visaṅkhetaṁ, evaṁ hi sati aññaṁ yācitena aññaṁ dinnaṁ nāma hoti, tasmā anāpatti. esa nayo ajiyā sappinā dehī 'ti ādīsu pi, kappiyasappinā dehī 'ti vutto[2] akappiyasappinā deti visaṅketam eva. akappiyasappinā dehī 'ti vutte akappiyasappinā deti paṭiggahaṇe pi paribhoge pi dukkaṭam eva, akappiyasappimhi asati purimanayen' eva akappiyanavanītādīni deti sappiṁ katvā bhuñjā 'ti akappiyasappinā 'va dinnaṁ hoti, akappiyasappinā 'ti vutte kappiyena deti visaṅketaṁ eva. sappinā 'ti vutte sesesu navanītādīsu aññatarena deti visaṅketam eva. esa nayo navanītena dehī 'ti ādīsū 'pi, yena yena hi viññattaṁ[3] hoti, tasmiṁ vā tassa mūle vā laddhe taṁ taṁ laddham eva hoti. sace pana aññaṁ pāḷiyaṁ[4] āgataṁ vā anāgataṁ vā denti[5] visaṅketaṁ, pāḷiyaṁ āgatanavanītādīni ṭhapetvā aññehi navanītādīhi viññāpentassa dukkaṭaṁ, yathā ca sappibhattaṁ dehī 'ti vutte sāḷibhattassa viya sappibhattassa abhāvā sūpodanaviññatti dukkaṭam eva hotī 'ti vuttaṁ, evaṁ navanītabhattaṁ dehī 'ti ādīsu pi. paṭipāṭiyā ekam ekaṁ vitthāretvā vuccamāne pi ayam ev' attho vattabbo siyā, so ca saṅkhepena pi sakkā ñātuṁ, kiṁ tattha vitthārena, tena vuttaṁ esa nayo navanītena dehī 'ti ādīsu pī 'ti. sace pana sabbehi pi sappiādīhi ekaṭṭhāne vā nānāṭṭhāne vā viññāpetvā paṭiladdhaṁ ekabhājane ākiritvā ekarasaṁ katvā tato kusaggenā 'pi jivhagge binduṁ ṭhapetvā ajjhoharati nava pācittiyāni āpajjati, vuttam pi c' etaṁ Parivāre:

> kāyikāni na vācasikāni, sabbāni nava[6]
> nānāvatthukāni
> apubbaṁ acarimaṁ āpajjeyya ekato,
> paṇhā me sā kusalehi cintitā 'ti.

---

[1] Bp.Ssp. vatthukaṁ.
[2] Bp. vutte.
[3] Ssp. viññatti.
[4] Bp. pāḷiyā.
[5] Ssp. deti.
[6] Bp.Ssp. *omit* nava.

agilāno gilānasaññī 'ti ettha sace gilānasaññī 'pi hutvā bhesajjatthāya pañca bhesajjāni viññāpeti Mahānāmasikkhāpadena kāretabbo. nava panītabhojanāni viññāpento pana iminā sikkhāpadena kāretabbo. bhikkhunīnaṁ pana etāni pāṭidesaniyavatthūni honti, sūpodanaviññattiyā[1] ubhayesam pi sekhapaṇṇattidukkaṭam eva. sesam ettha uttānam eva. catusamuṭṭhānaṁ, kāyato kāyavācato kāyacittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti. kiriyā nosaññāvimokkaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. paṇītabhojanasikkhāpadaṁ navamaṁ.

Dasamasikkhāpade, catūsu paccayesu antamaso dantakaṭṭham pi sabbaṁ paṁsukūlikam[2] eva assā 'ti sabbapaṁsukūliko. so kira susāne chaḍḍitabhājanam eva pattaṁ katvā tattha chaḍḍitacoḷakeh' eva cīvaraṁ katvā tattha chaḍḍitamañcapīṭhakāni yeva gahetvā paribhuñjati. ayyavosāṭikatānī 'ti ettha ayyā kho[3] vuccanti kālakatā[4] pitipitāmahā, vosāṭikatāni[5] vuccanti tesaṁ atthāya susānādīsu chaḍḍitakāni khādanīyabhojanīyāni, manussā kira kālakataññātake uddissa yaṁ tesaṁ sajīvakāle piyaṁ hoti, taṁ etesu susānādīsu piṇḍapiṇḍaṁ[6] katvā ñātakā no paribhuñjantū 'ti ṭhapenti, so bhikkhu taṁ gahetvā bhuñjati, aññaṁ paṇītam pi dīyyamānaṁ na icchati. tena vuttaṁ susāne pi rukkhamūle pi ummāre pi ayyavosaṭikatāni[7] sāmaṁ gahetvā paribhuñjatī 'ti. *thero* ti thiro ghanabaddho. *vaṭṭharo*[8] ti thūlo, thūlo ca ghaṇasarīro cāyaṁ bhikkhū' ti vuttaṁ hoti. *manussamaṁsaṁ maññe khādatī* 'ti manussamaṁsaṁ khādatī 'ti sallakkhema, manussamaṁsaṁ khādantā hi īdisā bhavantī 'ti ayaṁ tesaṁ adhippāyo. *udakadantapoṇe kukkuccāyantī* 'ti ettha te bhikkhū adinnaṁ mukhadvāraṁ āhāraṁ āhareyyā 'ti padassa sammā atthaṁ asallakkhetvā kukkuccāyiṁsu. bhagavā pana yathā uppannassa vatthussa vasena pitā viya dārake te bhikkhū saññāpento anuppaññattiṁ ṭhapesi. *adinnan* ti kāyena vā kāyapaṭibad-

---

1 Bp.Ssp. °ttiyaṁ.
2 Bp.Ssp. °kūlaṁ.
3 Ssp. ti *for* kho.
4 Bp. kālaṅkatā.
5 Bp.Ssp. vosāṭitakāni.
6 Bp. piṇḍaṁ piṇḍaṁ.
7 Bp.Ssp. °vosaṭitakāni.
8 Ssp. vaddharo.

dhena vā gaṇhantassa kāyakāyapatibaddhanissaggiyānaṁ aññataravasena na dinnaṁ. etad eva hi sandhāya padabhājane adinnaṁ nāma appaṭiggahītakaṁ vuccatī 'ti vuttaṁ. dutiyapārājike pana adinnaṁ nāma paraparigghahītakaṁ vuccatī 'ti vuttaṁ. *dinnan* ti idaṁ padaṁ tass' eva adinnassa paṭipakkhavasena lakkhaṇadassanatthaṁ uddhaṭaṁ, niddese c' assa kāyena vā kāyapaṭibaddhena vā nissaggiyena vā dentī 'ti, evaṁ aññasmiṁ dadamāne hatthapāse ṭhito kāyena vā kāyapaṭibaddhena vā patigaṇhatī 'ti taṁ evaṁ dīyyamānaṁ antamaso rathareṇum pi sace pubbe vuttalakkhaṇe hatthapāse ṭhito kāyena vā kāyapaṭibaddhena vā paṭigaṇhāti, evaṁ etaṁ paṭiggahītaṁ dinnaṁ nāma vuccati, idaṁ[1] gaṇha idaṁ tava hotū 'ti ādivacanena nissaṭṭhaṁ. tattha *kāyena vā* 'ti hatthādīsu yena kenaci sarīrāvayavena antamaso pādaṅguliyāpi dīyyamānaṁ kāyena dinnaṁ nāma hoti, paṭiggahaṇe pi es' eva nayo. yena kenaci sarīrāvayavena gahitaṁ kāyena gahitam eva hoti. sace pi natthukaraṇīyā dīyyamānaṁ nāsāpuṭena akallako vā[2] mukhena patigaṇhāti, ābhogam[3] eva hi ettha pamāṇan ti,[4] ayaṁ nayo Mahāpaccariyaṁ vutto. *kāyapaṭibaddhenā* 'ti kaṭacchuādīsu yena kenaci upakaraṇena dinnaṁ kāyapaṭibaddhena dinnaṁ nāma hoti. paṭiggahaṇe pi es' eva nayo, yena kenaci sarīrasambandhena[5] sattathālakādinā gahitaṁ kāyapaṭibaddhena gahitam eva hoti. nissaggiyenā 'ti kāyato ca kāyapaṭibaddhato ca mocetvā hatthapāse ṭhitassa kāyena vā kāyapaṭibaddhena[6] vā pātiyamānaṁ hi nissaggiyena payogena dinnaṁ nāma hoti, ayaṁ tāva pāḷivaṇṇanā.

ayaṁ pan' ettha pāḷimuttakavinicchayo,[7] pañcahi aṅgehi paṭiggahaṇaṁ rūhati, thāmamajjhimassa purisassa uddhāraṇamattaṁ[8] hoti hatthapāso paññāyati abhihāro paññāyati devo vā manusso vā tiracchānagato vā[9] deti, taṁ ce[10] bhikkhu kāye-

[1] Ssp. na idaṁ gaṇha *for* idaṁ gaṇha.
[2] Ssp. 'va.
[3] Bp.Ssp. ābhogamattam.
[4] Ssp. *omits* 'ti.
[5] Bp. sarīrapaṭibaddhena; Ssp. sarīrasaṁbaddhena.
[6] Bp. °paṭibaddhe.
[7] Ssp. *adds* veditabbo.
[8] Ssp. uccāraṇamattaṁ.
[9] Bp. *inserts* kāyena vā kāyapaṭibaddhena vā nissaggiyena vā *after* vā.
[10] Ssp. pana *for* ce.

na vā kāyapaṭibaddhena vā patiganhāti, evaṁ pañcah' aṅgehi paṭiggahaṇaṁ rūhati, tattha ṭhitanisinnanipannānaṁ pavāraṇasikkhāpade vuttanayen' eva hatthapāso veditabbo. sace pana dāyakapaṭiggāhakesu eko ākāse hoti eko bhūmiyaṁ bhummaṭṭhassa ca sīsena ākāsaṭṭhassa ca ṭhapetvā dātuṁ vā gahetuṁ vā pasāritahatthaṁ yaṁ āsannataraṁ aṅgaṁ tassa orimantena hatthapāsappamāṇaṁ paricchinditabbaṁ. sace pi eko kūpe hoti eko kūpataṭe[1] eko vā pana rukkhe eko paṭhaviyaṁ vuttanayen' eva hatthapāsappamāṇaṁ paricchindittabbaṁ. evarūpe hatthapāse ṭhatvā sace pi pakkhī mukhatuṇḍakena vā hatthī vā soṇḍāya gahetvā pupphaṁ vā phalaṁ vā deti paṭiggahaṇaṁ rūhati. sace pana aḍḍhaṭṭhamaratanassāpi hatthino khande nisinno tena soṇḍāya dīyyamānaṁ gaṇhāti vaṭṭati yeva. eko bahūni bhattabuñjanabhājanāni[2] sīse katvā bhikkhussa santikaṁ āgantvā ṭhitako 'va gaṇhathā 'ti vadati na tāva abhihāro paññāyati, tasmā na gahetabbam. sace pana īsakam pi onamati bhikkhunā hatthaṁ pasāsetvā heṭṭhimabhājanaṁ ekadesenāpi sampaṭicchitabbaṁ. ettāvatā sabbabhājanāni paṭiggahitāni honti, tato paṭṭhāya oropetvā vā ugghāṭetvā vā yaṁ icchati taṁ gahetuṁ[3] vaṭṭati, bhattapacchiādimhi pana ekabhājane vattabbam eva n' atthi, kājena bhattaṁ haranto 'pi sace kājaṁ onamitvā[4] deti vaṭṭati. [5]tiṁsahaṭṭho veṇu hoti ekasmiṁ ante guḷakumbho baddho hoti ekasmiṁ sappikumbho taṁ ce paṭiganhāti sabbaṁ paṭiggahitam eva, ucchuyantadoṇito paggharantam eva rasaṁ gaṇhathā 'ti vadati abhihāro na paññāyatī 'ti na gahetabbo, sace pana kasaṭaṁ chaḍḍetvā hatthena ussiñcitvā[6] ussiñcitvā deti vaṭṭati. bahū pattā mañce vā pīṭhe vā kaṭasārake vā doṇiyaṁ vā phalake vā ṭhapitā honti, yattha ṭhitassa dāyako hatthapāse hoti, tattha ṭhatvā paṭiggahaṇasaññāya mañcādīni aṅguliyāpi phusitvā ṭhitena vā nisinnena vā nipannena vā yaṁ tesu pattesu dīyyati taṁ sabbaṁ paṭiggahītaṁ hoti, sace paṭiggahessāmī 'ti mañcādīni abhirūhitvā nisīdati vaṭṭati

---

[1] Bp. kūpatīre.
[2] Ssp. bhattabyañja°.
[3] Bp. gahetvā bhuñjituṁ *for* gahetuṁ.
[4] Ssp. omāmitvā.
[5] Ssp. *inserts* sace pi *before this.*
[6] Bp. *does not repeat this.*

yeva.[1] paṭhaviyaṁ pana sace pi kucchiyā kucchiṁ āhacca ṭhitā honti yaṁ yaṁ aṅguliyā vā sūciyā vā phusitvā nisinno hoti tattha tattha diyyamānam eva paṭiggahītaṁ hoti, katthaci[2] katthaci mahākaṭasārahatthattharādīsu ṭhapitapatte paṭiggahaṇaṁ na rūhatī 'ti vuttaṁ, taṁ hatthapāsātikkamaṁ sandhāya vuttan ti veditabbaṁ. hatthapāse pana sati yattha katthaci vaṭṭati aññatra tatra[3] jātakā, tattha jātake pana paduminīpaṇṇe vā kiṁsukapaṇṇādimhi vā na vaṭṭati, na hi taṁ kāyapaṭibaddhasaṅkhyaṁ gacchati. yathā ca tattha jātake evaṁ khāṇuke bandhitvā ṭhapitamañcādimhi asaṁhārime phalake vā pāsāṇe vā na rūhati yeva. te pi hi tattha jātakasaṅkhe[4] pūpagā honti, bhūmiyaṁ atthatesu sukhumesu tintiṇikādipaṇṇesu pi paṭiggahaṇaṁ na rūhati, na hi tāni sandhāretuṁ[5] samatthānī 'ti. mahantesu pana paduminīpaṇṇādīsu rūhati yeva. sace tattha hatthapāsaṁ atikkamma ṭhito dīghadaṇḍakena uḷuṅkena deti āgantvā dehī 'ti vattabbo. vacanaṁ asutvā vā anādiyitvā vā patte ākirati yeva puna paṭiggahetabbaṁ, dūre ṭhatvā bhattapiṇḍaṁ khipante pi es' eva nayo. sace pattatthavikato nīhariyamāne patte rajanacuṇṇāni honti sati udake dhovitabbo, asati rajanacuṇṇaṁ puñchitvā paṭiggahetvā piṇḍāya caritabbaṁ, sace piṇḍāya carantassa rajaṁ patati paṭiggahetvā bhikkhā gaṇhitabbā, apaṭiggahetvā gahaṇhato vinayadukkaṭaṁ, taṁ pana puna paṭiggahetvā bhuñjato anāpatti, sace pana paṭiggahetvā dethā 'ti vutte vacanaṁ asutvā vā anādiyitvā vā bhikkhaṁ denti yeva vinayadukkaṭaṁ, n' atthi, puna paṭiggahetvā aññā bhikkhā gahetabbā. sace mahāvāto tato tato rajaṁ pāteti na sakkā hoti bhikkhaṁ gahetuṁ anupasampannassa dassāmī 'ti suddhacittena ābhogaṁ katvā gaṇhituṁ vaṭṭati. evaṁ piṇḍāya caritvā vihāraṁ vā āsanasālaṁ vā gantvā taṁ anupasampannassa datvā puna tena dinnaṁ vā tassa vissāsena vā paṭiggahetvā bhuñjituṁ vaṭṭati. sace bhikkhācāre sarajaṁ pattaṁ bhikkhussa deti so vattabbo imaṁ paṭiggahetvā bhikkhaṁ vā gaṇheyyāsi paribhuñjeyyāsī 'ti, tena tathā kātabbaṁ.

[1] Bp. *inserts* sace pana mañcādīni hatthena gahetvā mañce nisīdati vattabbam eva n' atthi.

[2] Bp.Ssp. yattha.

[3] Bp.Ssp. tattha.

[4] Ssp. jātake saṅkhe.

[5] Ssp. saṇṭhātuṁ.

sace rajaṁ upari uplavati[1] kañjitaṁ[2] pavāhetvā sesaṁ bhuñjitabbaṁ. sace anto paviṭṭho hoti paṭiggahetabbaṁ, anupasampanne asati hatthato amocenten' eva, yattha anupasampanno atthi tattha netvā paṭiggahetabbaṁ. sukkhabhatte patitarajaṁ apanetvā bhuñjituṁ vaṭṭati. sace atisukhumaṁ hoti upari bhattena saddhiṁ apanetabbaṁ, paṭiggahetvā vā bhuñjitabbaṁ. yāguṁ vā sūpaṁ vā purato ṭhapetvā āḷulentānaṁ bhājane[3] phusitāni uggantvā patte patanti patto paṭiggahetabbo, uḷuṅkena āharitvā dentānaṁ paṭhamataraṁ uḷuṅkato thevā patte patanti supatitā abhihaṭattā doso n' atthi, sace pi carukena bhatte ākirayamāne carukato masi vā chārikā vā patati abhihaṭattā n' ev' atthi doso. anantarassa bhikkhuno dīyyamānaṁ pattato uppatitvā itarassa patte patati supatitaṁ paṭiggahitakam[4] eva hi taṁ[5] hoti. sace jajjharisākādiṁ[6] phāletvā ekassa bhikkhuno dentānaṁ sākato[7] phusitāni aññassa bhikkhuno patte patanti patto paṭiggahetabbo, yassa pattassa upari phālenti tassa patte patitesu dātukāmatāya abhihaṭattā doso n' atthi. pāyāsassa pūretvā pattaṁ denti, uṇhattā heṭṭhā gahetuṁ na sakkoti mukhavaṭṭiyāpi gahetuṁ vaṭṭati. sace tathāpi na sakkoti ādhārakena gaṇhitabbo, āsanasālāya pattaṁ gahetvā nisinno bhikkhu niddaṁ okkanto hoti, n' ev' āharīyamānaṁ na dīyyamānaṁ jānāti apaṭiggahitakaṁ hoti, sace pana ābhogaṁ katvā nisinno hoti vaṭṭati, sace pi so hatthena ādhārakaṁ muñcitvā[8] pādena pelletvā[9] niddāyati vaṭṭati yeva. pādena ādhārakaṁ akkamitvā patiganhantassa pana jāgarantassa pi anādarapaṭiggahanaṁ hoti, tasmā na kātabbaṁ. keci evaṁ ādhārakena paṭiggahanaṁ kāyapaṭibaddhapaṭibaddhena paṭiggahanaṁ nāma hoti, tasmā na vaṭṭatī 'ti vadanti, taṁ[10] vacanamattam eva, atthato pana sabbam p' etaṁ kāyapaṭibaddham eva hoti, kāyasaṁsagge pi c' eva nayo dassito. yam pi bhikkhussa dīyyamānaṁ patati tam pi sāmaṁ gahetvā parihuñjituṁ vaṭṭati.

---

[1] Ssp. uppalavati.
[2] Ssp. kañjikaṁ.
[3] Bp.Ssp. bhājato.
[4] Bp. °hitaṁ.
[5] Ssp. *omits* hi taṁ.
[6] Bp. °sākhādiṁ.
[7] Bp. sākhato.
[8] Ssp. mañcitvā.
[9] Ssp. pīḷetvā.
[10] Bp. *inserts* tesaṁ *after* taṁ.

tatr' idaṁ suttaṁ, anujānāmi bhikkhave yaṁ dīyyamānaṁ patati taṁ sāmaṁ gahetvā paribhuñjituṁ, taṁ kissa hetu, pariccattaṁ taṁ bhikkhave dāyakehī 'ti. idaṁ ca pana suttaṁ neyyatthaṁ tasmā evam ettha adhippāyo veditabbo. yaṁ dīyyamānaṁ dāyakassa hatthato parigalitvā suddhāya vā bhūmiyā paduminīpaṇṇavatthakaṭasārakādīsu vā patati taṁ sāmaṁ gahetvā paribhuñjituṁ vaṭṭati. yaṁ pana sarajāya bhūmiyā patati taṁ rajaṁ puñchitvā vā dhovitvā vā paṭiggahetvā paribhuñjitabbaṁ. sace pana vaṭṭantaṁ aññassa bhikkhuno santikaṁ gacchati tena āharāpetum pi vaṭṭati. sace taṁ bhikkhuṁ vadati tvaṁ yeva khādā 'ti tassāpi khāditum vaṭṭati, anānattena[1] pana tena na gahetabbaṁ. aṇānattenā[1] pi itarassa dassāmī 'ti gahetuṁ vaṭṭatī 'ti Kurundiyaṁ vuttaṁ. kasma pan' etaṁ itarassa bhikkhuno gahetuṁ na vaṭṭatī 'ti. bhagavatā ananuññātattā, bhagavā hi sāmaṁ gahetvā paribhuñjitun vadantena yass' eva taṁ dīyyamānaṁ patati tassa apaṭiggahitakam pi taṁ gahetvā paribhogo anuññāto. pariccattaṁ taṁ bhikkhave dāyakehī 'ti vacanena pan' ettha parasantakābhāvo dīpito, tasmā aññassa sāmaṁ gahetvā vā paribhuñjituṁ na vaṭṭati, tassa pana āṇattiyā vaṭṭati,[2] ayaṁ kir' ettha adhippāyo, yasmā ca taṁ apaṭiggahītakattā anuññātaṁ tasmā yathā ṭhitaṁ yeva anāmasitvā kenaci pidahitvā ṭhapitaṁ dutiyadivase pi paribhuñjituṁ vaṭṭati. sannidhippaccayā anāpatti, paṭiggahetvā pana paribhuñjitabbaṁ. taṁ divasaṁ yeva hi tassa sāmaṁ gahetvā paribhogo anuññāto, na tato paran ti ayam pi kir' ettha adhippāyo.

idāni abbohārikanayo vuccati, bhuñjantānaṁ hi dantā khīyanti nakhā khīyanti pattassa vaṇṇo khīyati sabbaṁ abbohārikaṁ, [3]satthakena ucchuādīsu phālitesu malaṁ paññāyati etaṁ navasamuṭṭhitaṁ nāma paṭiggahetvā paribhuñjitabbaṁ. satthakaṁ dhovitvā phālitesu malaṁ na paññāyati lohagandhamattaṁ hoti taṁ abbohārikaṁ, yam pi satthakaṁ gahetvā pariharanti tena phālite[4] pi es' eva nayo, na hi taṁ paribhogatthāya pariharantī 'ti. mūlabhesajjādīni pi santānaṁ

---

[1] Bp.Ssp. anāṇa°.

[2] Bp. vaṭṭatī 'ti.

[3] Bp. *inserts* yam pi *before this.*

[4] Ssp. °tesu.

vā koṭṭentānaṁ[1] vā nisadanisadapotakaudukkhalamusalāni[2] khīyanti, pariharaṇakavāsiṁ tāpetvā bhesajjatthāya takke vā khīre vā pakkhipanti, tattha nīlikā paññāyati, satthake vuttasadiso 'va vinicchayo. āmakatakkādīsu pana sayaṁ na pakkhipitabbā, pakkhipati ce sāmapākato na muccati, deve vassante piṇḍāya carantassa sarīrato vā cīvarato vā kiliṭṭhaudakaṁ patte patati taṁ paṭiggahetabbaṁ. rukkhamūlādīsu bhuñjamānassa patite pi 'es eva nayo. sace pana sattāhaṁ vassante deve suddhaṁ udakaṁ hoti abbhokāsato vā patati vaṭṭati.

sāmaṇerassa odanaṁ dentena tassa pattagataṁ acchupanten' eva dātabbo, patto v' āssa paṭiggahetabbo. apaṭiggahīte odanaṁ chupitvā puna attano patte odanaṁ gaṇhantassa uggahitako hoti. sace pana dātukāmo hutvā āhara sāmaṇera pattaṁ odanaṁ gaṇhā 'ti vadati, itaro ca alaṁ mayhan ti paṭikkhipati puna tav' etaṁ mayā pariccattan ti ca vutte pi na mayhaṁ eten' attho ti vadati satakkhatum pi pariccajatu yāva attano hatthagataṁ paṭiggahitakam[3] eva hoti. sace pana ādhārake ṭhitaṁ nirapekkho gaṇhā[4] 'ti vadati puna paṭiggahetabbaṁ. sace sāpekkho ādhārake pattaṁ ṭhapetvā etto[5] pūvaṁ vā bhattaṁ vā gaṇhā 'ti sāmaṇeraṁ vadati. sāmaṇero hatthaṁ dhovitvā sace pi satakkhattuṁ gahetvā attano pattagataṁ aphusanto 'va attano patte pakkhipati puna paṭiggahanakiccaṁ n' atthi. yadi pana attano pattagataṁ phusitvā tato gaṇhāti sāmanerasantakena[6] saṁsaṭṭhaṁ hoti puna paṭiggahetabbaṁ. keci pana sace pi gayhamānaṁ chijjitvā tattha patati puna paṭiggahetabban ti vadanti, taṁ ekaṁ bhattapiṇḍaṁ gaṇha ekaṁ pūvaṁ gaṇha imassa guḷapiṇḍassa ettakaṁ padesaṁ gaṇhā 'ti evaṁ paricchinditvā vutte veditabbaṁ. idha pana paricchedo n' atthi, tasmā yaṁ sāmaṇerassa patte patati, tad eva paṭiggahanaṁ vijahati, hatthagataṁ pana yāva sāmaṇero vā alan ti na oramati bhikkhu vā na vāreti tāva bhikkhuss' eva santakaṁ tasmā paṭiggahanaṁ na vijahati. sace attano vā bhikkhūnaṁ vā yāgupa-

---

[1] Bp. koṭṭantānaṁ.
[2] Bp. °lādīni.
[3] Bp. °hitaṁ.
[4] Ssp. gaṇhahī 'ti.
[5] Ssp. eto.
[6] Ssp. sāmaṇerassa santakena.

canakabhājane kesañci atthāya bhattam[1] pakkhipati, sāmaṇera bhājanassa upari hatthaṁ karohī ti vatvā tassa hatthe pakkhipitabbaṁ, tassa hatthato bhājane patitaṁ[2] hi dutiyadivase bhājanassa akappiyabhāvaṁ na karoti pariccattattā. sace evaṁ akatvā pakkhipati pattam iva bhājanaṁ nirāmisaṁ katvā paribhuñjitabbaṁ, dāyakā yāgukūṭaṁ[3] ṭhapetvā gatā, taṁ daharasāmaṇero patiganhāpetuṁ na sakkoti. bhikkhu pattaṁ upanāmeti sāmaṇero kūṭassa[4] gīvaṁ pattassa mukhavaṭṭiyaṁ ṭhapetvā āvajjeti,[5] pattagatā yāgu paṭiggahitā 'va hoti. athavā bihkkhū bhūmiyaṁ hatthaṁ ṭhapeti, sāmaṇero pavaṭṭetvā tattha[6] āropeti vaṭṭati, pūvapacchibhattapacchiucchubhārādīsu pi es' eva nayo.

sace paṭiggahaṇūpagaṁ bhāraṁ dve tayo sāmaṇerā denti, ekena vā balavatā ukkhittaṁ dve tayo bhikkhū gaṇhanti vaṭṭati, mañcassa vā pīṭhassa vā pāde[7] telaghaṭaṁ vā phāṇitaghaṭaṁ vā navaṇītaghaṭaṁ vā lagenti[8] bhikkhussa mañce pīṭhe pi nisīdituṁ vaṭṭati, uggahitakaṁ nāma na hoti. nāgadantake vā aṅkusake vā dve telaghaṭā laggitā honti, upari paṭiggahitako heṭṭhā apaṭiggahitako uparimaṁ gahetuṁ vaṭṭati, heṭṭhā paṭiggahitako upari apaṭiggahitako, uparimaṁ gahetvā itaraṁ gaṇhato uparimo uggahitako hoti, heṭṭhā mañce apaṭiggahitakaṁ telathālakaṁ hoti, tañ ce sammajjanto sammujaniyā ghaṭṭeti uggahitakaṁ na hoti, paṭiggahitaṁ gaṇhissāmī 'ti apaṭiggahitakaṁ gaṇhitvā ñatvā puna gahitaṭṭhāne ṭhapeti uggahitakaṁ na hoti, bahi nīharitvā sañjānāti, bahi aṭṭhapetvā haritvā tatth' eva ṭhapetabbaṁ, n' atthi doso. sace pana pubbe vivaritvā ṭhapitaṁ na pidahitabbaṁ, yathā pubbe ṭhitaṁ tath' eva ṭhapetabbaṁ. sace bahi ṭhapeti puna na cchupitabbaṁ. atha heṭṭhā pāsādaṁ orohanto nisseṇimajjhe sañjānāti anokāsattā uddhaṁ vā adho vā haritvā[9] ṭhapetabbaṁ, paṭiggahitake telādimhi kaṇṇikaṁ[10] uṭṭheti, siṅgiverādimhi ghanacuṇṇaṁ,[11] taṁ samuṭ-

[1] Bp. odanaṁ *for this*.
[2] Ssp. patati, taṁ hi *for* patitaṁ hi.
[3] Ssp. °kuṭaṁ.
[4] Bp.Ssp. kuṭassa.
[5] Ssp. āvaṭṭeti.
[6] Bp. hatthaṁ *for* tattha.
[7] Ssp. pādesu.
[8] Bp.Ssp. laggenti.
[9] Bp. haritvā; Ssp. nīharitvā.
[10] Ssp. kaṇikā.
[11] Ssp. ghuṇacuṇṇaṁ.

ṭhānam eva nām'[1] etaṁ puna paṭiggahaṇakiccaṁ n' atthi, tālaṁ vā nāḷikeraṁ vā āruḷho yottena phalapiṇḍiṁ otāretvā upari ṭhito 'va gaṇhathā 'ti vadati na gahetabbaṁ. sace aññe bhūmiyaṁ ṭhito yottapāsake gahetvā ukkhipitvā deti vaṭṭati. saphalaṁ mahāsākhaṁ kappiyaṁ kāretvā paṭigaṇhāti phalāni paṭiggahitān' eva honti, yathāsukhaṁ paribhuñjituṁ vaṭṭati. anto vatiyaṁ ṭhatvā vatiṁ chinditvā ucchuṁ vā timbarūsakaṁ vā denti hatthapāse sati vaṭṭati. daṇḍakesu[2] appaharitvā niggataṁ gaṇhantassa vaṭṭati, paharitvā niggate aṭṭhakathāsu doso na dassito. mayaṁ pana yaṁ ṭhanaṁ pahaṭaṁ tato sayaṁ patitam iva[3] hotī 'ti takkayāma, tam pi[4] ṭhatvā gacchante yujjati, suṁkaghātato pavaṭṭetvā bahi patitabhaṇḍaṁ viya, vatiṁ vā pākāraṁ vā laṅghāpetvā denti, sace pana na puthulo pākāro antopākāre ca bahipākāre ca ṭhitassa hatthapāso pahoti hatthasatam pi uddhaṁ gantvā sampattaṁ gahetuṁ vaṭṭati.

bhikkhu gilānaṁ sāmaṇeraṁ khandhena vahati so phalāphalaṁ disvā gahetvā khandhe nisinno 'va deti vaṭṭati. aparo bhikkhuṁ vahanto khandhe nisinnassa bhikkhuno deti vaṭṭati yeva. bhikkhu phaliniṁ[5] sākhaṁ chāyatthāya gahetvā gacchati, phalāni khādituṁ citte uppanne paṭiggāhāpetvā khādituṁ vaṭṭati. macchikāvāraṇatthaṁ kappiyaṁ kāretvā paṭigaṇhāti, khāditukāmo c' eva hoti mūlapaṭiggahaṇam eva vaṭṭati, khādantassa n' atthi doso. bhikkhu paṭiggahaṇāraheṁ bhaṇḍaṁ manussānaṁ yāne ṭhapetvā maggaṁ gacchati, yānaṁ kaddame laggati, daharo cakkaṁ gahetvā ukkhipati vaṭṭati. uggahitakaṁ nāma na hoti. nāvāya ṭhapetvā nāvaṁ arittena vā pājeti hatthena vā kaḍḍhati vaṭṭati yeva, ulumpe pi es' eva nayo. cāṭiyaṁ[6] kuṇḍake vā ṭhapetvāpi taṁ anupasampannena gāhāpetvā anupasampannaṁ bāhāyaṁ gahetvā tarituṁ vaṭṭati. tasmim pi asati anupasampannaṁ gāhāpetvā taṁ bāhāyaṁ gahetvā tarituṁ vaṭṭati. upāsakā gamikabhikkhūnaṁ pātheyya-

[1] Bp. nāma, taṁ *for* nām' etaṁ.
[2] Bp.Ssp. vatidaṇḍakesu.
[3] Bp. eva.
[4] Bp. tasmim pi aṭṭhatvā; Ssp. taṁ pi aṭṭhatvā *for* tam pi ṭhatvā.
[5] Bp. phalinī.
[6] Ssp. pāṭiyā vā kuṇḍake vā ghaṭe vā.

taṇḍule denti sāmaṇerā bhikkhūnaṁ taṇḍule gahetvā attano taṇḍule gahetuṁ na sakkonti, bhikkhū tesaṁ taṇḍule gaṇhanti sāmaṇerā attano[1] gahitataṇḍulesu khīṇesu itarehi taṇḍulehi yāguṁ pacitvā sabbesaṁ pattāni paṭipāṭiyā ṭhapetvā yāguṁ ākiranti, paṇḍito sāmaṇero attano pattaṁ gahetvā therassa deti therassa pattaṁ dutiyatherassā[2] 'ti evaṁ sabbāni parivatteti, sabbehi sāmaṇerassa santakam eva bhuttaṁ hoti vaṭṭati. sace pi sāmaṇero apaṇḍito hoti attano patte yāguṁ sayam eva pātuṁ ārabhati āvuso tuyhaṁ yāguṁ mayhaṁ dehī 'ti evaṁ therehi patipāṭiyā yācitvāpi pivituṁ vaṭṭati. sabbehi sāmaṇerassa santakam eva bhuttaṁ hoti, n' eva uggahitapaccayā na sannidhipaccayā vajjaṁ phusanti. ettha pana mātāpitunnaṁ telādīni chāyādīnaṁ atthāya sākhādīni ca harantānaṁ imesañ ca viseso na dissati, tasmā kāraṇaṁ upaparikkhitabbaṁ. sāmaṇero bhattaṁ pacitukāmo taṇḍule dhovitvā niccāletuṁ na sakkoti, bhikkhunā taṇḍule ca bhājanañ ca paṭiggahetvā taṇḍule dhovitvā niccāletvā bhājanaṁ uddhanaṁ āropetabbo, aggi na kātabbo, pakkakāle vivaritvā pakkabhāvo jānitabbo. sace duppakkaṁ hoti pākatthāya pidahituṁ na vaṭṭati. rajassa vā chārikāya vā apatanatthāya vaṭṭati. pakkakāle oropetum pi bhuñjitum pi vaṭṭati. [3]puna paṭiggahaṇakiccaṁ n' atthi, sāmaṇero paṭibalo pacituṁ khaṇo pan' assa n' atthi katthaci gantukāmo bhikkhunā sataṇḍulodakaṁ bhājanaṁ paṭiggahetvā uddhanaṁ āropetvā aggiṁ jāletvā gacchati[4] vattabbo, tato paraṁ purimanayen' eva sabbaṁ kātuṁ vaṭṭati. bhikkhu yāguatthāya suddhaṁ bhājanaṁ āropetvā udakaṁ tāpeti vaṭṭati. tatte udake sāmaṇero taṇḍule pakkhipati, tato paṭṭhāya bhikkhunā aggi na kātabbo. pakkayāguṁ paṭiggahetvā pātuṁ vaṭṭati. sāmaṇero yāguṁ pacati, hatthakukkuccako bhikkhu kiḷanto bhājanaṁ āmasati pidhānaṁ āmasati uggataṁ pheṇaṁ taṁ[5] chinditvā harati, tass' eva pātuṁ na vaṭṭati. durupaciṇṇaṁ nāma hoti, sace pana dabbiṁ vā uḷuṅkaṁ vā gahetvā anukkhipanto āloleti[6] sabbesaṁ na vaṭṭati. sāmaṁ

[1] Ssp. attanā.
[2] Bp. anutherassā 'ti.
[3] Ssp. *inserts* tato paṭṭhāya *before* puna.
[4] Bp. gacchatī 'ti.
[5] Bp.Ssp. *omit* taṁ.
[6] Bp. āluḷeti; Ssp. āluleti.

pākaṁ c' eva hoti durupaciṇṇaṁ ca, sace ukkhipati uggahitakam pi hoti, bhikkhunā piṇḍāya caritvā ādhārake patto ṭhapitō hoti, tatra ce añño lolabhikkhu kīḷanto pattaṁ āmasati pattapidhānaṁ āmasati tass' eva tato laddhabhattaṁ na vaṭṭati. sace pana pattaṁ ukkhipitvā ṭhapeti sabbesaṁ na vaṭṭati. tattha jātaphalāni sākhāya vā valliyā vā gahetvā cāleti, tass' eva tato laddhaphalaṁ na vaṭṭati. durupaciṇṇadukkaṭaṁ ca āpajjati, phalarukkhaṁ pana apassāyituṁ[1] vā tattha kaṇṭake vā bandhituṁ na[2] vaṭṭati. durupaciṇṇaṁ na hotī 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. araññe patitaṁ pana ambaphalādiṁ disvā sāmaṇerassa dassāmī 'ti āharitvā dātuṁ vaṭṭati. sīhavighāsādiṁ disvāpi sāmaṇerassa dassamī 'ti paṭiggahetvā vā apaṭiggahetvā vā āharitvā dātuṁ vaṭṭati. sace pana sakkoti vitakkaṁ sodhetuṁ tato laddhaṁ khāditum pi vaṭṭati, n' eva āmakamaṁsapaṭiggahaṇapaccayā na uggahitakapaccayā vajjaṁ phusati, mātāpitunnaṁ atthāya telādīni gahetvā gacchato antarāmagge vyādhi[3] uppajjati, tato yaṁ icchati taṁ paṭiggahetvā paribhuñjituṁ vaṭṭati. sace pana mūle 'pi paṭiggahitaṁ hoti puna paṭiggahaṇakiccaṁ n' atthi, mātāpitunnaṁ taṇḍule āharitvā deti, tato[4] yeva yāguādīni sampādetvā tassa denti vaṭṭati. sannidhipaccayā vā uggahitakapaccayā vā doso n' atthi. bhikkhu pidahitvā udakaṁ tāpeti, yāva parikkhayā paribhuñjituṁ vaṭṭati. sace pan' ettha chārikā patati paṭiggahetabbaṁ. dīghasaṇḍāsena thālakaṁ gahetvā telaṁ pacantassa chārikā patati, hatthena amuñcanten' eva pacitvā otāretvā paṭiggahetabbaṁ. sace agārā[5] pi dārūni pi vā paṭiggahetvā ṭhapitāni mūlapaṭiggahaṇam eva vaṭṭati. bhikkhu ucchuṁ khādati, sāmaṇero mayham pi dethā 'ti vadati, ito chinditvā gaṇhāti vutto gaṇhāti, avasesesu puna paṭiggahaṇakiccaṁ n' atthi, guḷapiṇḍakaṁ khādantassāpi es' eva nayo. vuttokāsato bhinditvā[6] gahitāvasesaṁ hi ajahitapaṭiggahaṇam eva hoti, bhikkhu guḷaṁ bhājento paṭiggahetvā koṭṭhāse karoti, bhikkhū 'pi sāmaṇerāpi āgantvā ekagahaṇen' eva ekam ekaṁ koṭṭhāsaṁ

---

[1] Bp. apassayituṁ.
[2] Bp.Ssp. *omit* na.
[3] Bp.Ssp. byādhi.
[4] Ssp. *inserts* te *before* tato.
[5] Ssp. aṅgārā.
[6] Ssp. chinditvā.

gaṇhanti, gahitāvasesaṁ paṭiggahitaṃ eva hoti. sace lolasāmaṇero gaṇhitvā gaṇhitvā puna ṭhapeti tassa gahitāvasesaṁ apaṭiggahitakaṁ hoti, bhikkhu dhūmavattiṁ paṭiggahetvā dhūmaṁ pivati, mukhañ ca kaṇṭho ca manosilāya litto viya hoti, yāvakālikaṁ bhuñjituṁ vaṭṭati. yāvakālikena yāvajīvikasaṁsaggadoso[1] n' atthi, pattaṁ vā rajanaṁ vā pacantassa kaṇṇanāsamukhacchiddehi dhūmo pavisati vyādhipaccayā pupphaṁ vā phalaṁ vā upasiṅghati, abbohārikattā vaṭṭati, bhattuggāro[2] tāluṁ āhacca anto yeva pavisati, avisayattā vaṭṭati. mukhaṁ[3] paviṭṭhaṁ puna ajjhoharato vikāle āpatti. tad anantare[4] laggassa āmisassa raso pavisati āpatti yeva. sace sukhumaṁ āmisaṁ hoti raso na paññāyati abbohārikapakkhaṁ bhajati, upakaṭṭhe kāle nirudakaṭṭhāne bhattaṁ bhuñjitvā kakkhāretvā[5] dve tayo kheḷapiṇḍe pātetvā udakaṭṭhānaṁ gantvā mukhaṁ vikkhaletabbaṁ. paṭiggahetvā ṭhapitasiṅgiverādīnaṁ aṁkurā nikkhamanti, puna paṭiggahaṇakiccaṁ n' atthi, loṇe asati samuddodakena loṇakiccaṁ kātuṁ vaṭṭati. paṭiggahetvā ṭhapitaṁ loṇodakaṁ loṇaṁ hoti, loṇaṁ vā udakaṁ hoti, raso[6] vā phāṇitaṁ vā raso hoti, mūlapaṭiggahaṇam eva vaṭṭati, himakarakā udakagatikā eva, pārihārikena katakaṭṭhinā udakaṁ pasādenti taṁ abbohārikaṁ na[7] āmisena saddhiṁ vaṭṭati, āmisagatikehi kapiṭṭhaphalādīhi pasāditaṁ purebhattam eva vaṭṭati. pokkharaṇīādīsu udakaṁ bahalaṁ hoti vaṭṭati. sace pana mukhe ca hatthe ca laggati na vaṭṭati, paṭiggahetvā paribhuñjitabbaṁ. khettesu kasitaṭṭhāne bahalaṁ udakaṁ hoti paṭiggahetabbaṁ. sace sanditvā kandarādīni pavisitvā nadiṁ pūreti vaṭṭati. kakudhasobbhādayo honti rukkhato patitehi pupphehi sañchannodakā, sace puppharaso na paññāyati paṭiggahaṇakiccaṁ n' atthi, parittaṁ udakaṁ hoti raso paññāyati paṭiggahetabbaṁ. pabbatakandarādīsu kāḷavaṇṇapaṇṇacchannaudake pi es' eva nayo. pānīyaghaṭe sareṇukāni vā savaṇṭakhīrāni vā pupphāni pakkhittāni honti paṭiggahetabbaṁ. pupphāni vā

---

[1] Bp. °gge doso. [2] Ssp. bhuttuttāro. [3] Ssp. mukha.
[4] Ssp. dantantare. [5] Ssp. kakkāretvā.
[6] Ssp. ucchuraso phāṇitaṁ hoti *for* raso vā.
[7] Ssp. *omits* na.

paṭiggahetvā pakkhipitabbāni, pāṭali[1] campaka mallikā pakkhittā honti vāsamattaṁ tiṭṭhati taṁ abbohārikaṁ, dutiyadivase pi āmisena saddhiṁ vaṭṭati. bhikkhunā ṭhapitapupphavāsitapānīyato sāmaṇero pānīyaṁ gahetvā pītāvasesaṁ tatth' eva ākirati paṭiggahetabbaṁ. padumasarādīsu udakaṁ santharitvā[2] ṭhitaṁ pupphareṇuṁ ghaṭena vikkhambhetvā udakaṁ gahetuṁ vaṭṭati. kappiyaṁ kāretvā paṭiggahetvā ṭhapitaṁ dantakaṭṭhaṁ hoti, sace tassa rasaṁ pivitukāmo mūlapaṭiggahaṇam eva vaṭṭati. apaṭiggahetvā ṭhapitaṁ paṭiggahetabbaṁ, ajānantassa rase paviṭṭhe pi āpatti yeva, acittakaṁ hi idaṁ sikkhāpadaṁ. mahābhūtesu kiṁ vaṭṭati kiṁ na vaṭṭatī 'ti, khīraṁ tāva vaṭṭati. kappiyamaṁsakhīraṁ vā akappiyamaṁsakhīraṁ vā hotu pivantassa anāpatti. assu kheḷo siṁghānikā muttaṁ karīsaṁ semhaṁ dantamalaṁ akkhigūthako kaṇṇagūthako sarīre uṭṭhitaloṇan ti idaṁ sabbaṁ vaṭṭati. yaṁ pan' ettha ṭhānato cavitvā patte vā hatthe vā patati taṁ paṭigahetabbaṁ. aṅgalaggaṁ paṭiggahitakam eva, uṇhaṁ pāyāsaṁ bhuñjantassa sedo aṅgulianusārena ekabaddho 'va hutvā pāyāse santiṭṭhati piṇḍāya vā carantassa hatthato pattassa mukhavaṭṭiṁ[3] tato pattatalaṁ orohati, ettha paṭiggahaṇakiccaṁ n' atthi. jhāmamahābhūtesu[4] idaṁ nāma na vattatī 'ti n' atthi, dujjhāmitaṁ[5] pana na vaṭṭati, sujjhāmitaṁ[6] manussaṭṭhi[7] cuṇṇaṁ katvā lehe upanetuṁ vaṭṭati. cattāri mahāvikaṭāni asati kappiyakārake sāmam pi gahetvā paribhuñjituṁ vaṭṭati. ettha ca dubbaco pi asamattho pi kappiyakārako asantapakkhe yeva tiṭṭhati. chārikāya asati sukkhadāruṁ jhāpetvā chārikā gahetabbā. sukkhadārumhi asati alladāruṁ rukkhato chinditvāpi kātuṁ vaṭṭati. idañ ca pana catubbidham pi mahāvikaṭaṁ kālodissaṁ nāma sappadaṭṭhakkhaṇe yeva vaṭṭati, sesam ettha uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kāyato ca kāyacittato ca samuṭṭhāti, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ[8] ti-

---

1 Bp.Ssp. pāṭalika *and omit* campaka.
2 Sp. pattharitvā.
3 Bp. °ṭṭito vā *for* °ṭṭiṁ tato.
4 Ssp. jhāmakamahā°.
5 Ssp. dujjhāpitaṁ.
6 Ssp. sujjhāpitaṁ.
7 Ssp. °aṭṭhiṁ pi.
8 Bp.Ssp. *omit* vacī°.

cittaṁ tivedanan ti. dantapoṇasikkhāpadaṁ dasamaṁ. samatto vaṇṇanakammena bhojanavaggo catuttho.

Acelakavaggassa paṭhamasikkhāpade, *parivesanan* ti parivisanaṭṭhānaṁ, *paribbājakasamāpanno* ti pabbajjāsamāpanno,[1] *deti āpatti pācittiyassā* 'ti samatittikaṁ yāgupattaṁ[2] ekapayogena deti ekaṁ pācittiyaṁ, vicchinditvā[3] vicchinditvā[3] deti payoge payoge pācittiyaṁ, esa nayo pūvabhattādīsu. *titthiye atitthiyasaññī* 'ti mātā vā pitā vā titthiyesu pabbajati, tesaṁ mātāpitusaññāya dentassāpi pācittiyam eva hoti. *dāpetī* 'ti anupasampannena dāpeti, upanikkhipitvā detī 'ti tathārūpe bhājane ṭhapetvā taṁ bhājanaṁ tesaṁ santike bhūmiyaṁ nikkhipitvā deti, tesaṁ vā bhājane[4] nikkhipāpetvā tattha deti, pattaṁ ādhārake vā bhūmiyaṁ vā ṭhapetvā pi ito vā gaṇhathā 'ti vattuṁ vaṭṭati. sace titthiyo vadati mayhaṁ nāma idaṁ santakaṁ idha naṁ ākirathā 'ti ākiritabbaṁ, tassa santakattā sahatthā dānaṁ nāma na hoti, sesam ettha uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti. acelakasikkhāpadaṁ paṭhamaṁ.

Dutiyasikkhāpade, *paṭikkamane pī* 'ti āsanasālāyam pi bhattavissaggaṁ ti bhattabbakiccaṁ, *na saṁbhāvesī* 'ti na pāpuṇi, *anācāraṁ* ti uttāvasesaṁ[5] kāyavacīdvāravītikkamaṁ, dassanūpacāraṁ vā savanūpacāraṁ vā vijahantassā 'ti ettha yadi ṭṭhito vā nisinno vā uyyojeti, yo uyyojito so vijahati tassa ca āpatti nāma n' atthi, tasmiṁ pana vijahante pi atthato itarena vijahitam eva hoti, tasmā yo uyyojeti tass' ev' āyaṁ āpatti. tattha sace upacārabbhantare eko pādo hoti dukkaṭaṁ, sīmātikkame pācittiyaṁ. ettha ca dassanūpacārassa ajjhokāse dvādasahatthappamāṇaṁ, tathā savaṇūpacārassa. sace pana antarā kuḍḍidvārapākārādayo[6] honti, tehi[7] tehi antaritabhāvo dassanūpacārātikkamano tassa vasena

---

[1] Ssp. pabbajjaṁ samā°.
[2] Bp.Ssp. yāgubhattaṁ.
[3] Bp.Ssp. avacchin°.
[4] Bp.Ssp. °janaṁ.
[5] Bp.Ssp. vuttāvasesa.
[6] Bp. kuṭṭa°; Ssp. kuḍḍa°.
[7] Bp. *does not repeat this.*

āpatti veditabbā, na añño koci paccayo hotī 'ti ṭhapetvā uttappakāramanācāraṁ[1] aññaṁ kiñci kāraṇaṁ na hoti. *kalisāsanaṁ āropetī* 'ti kalī 'ti kodho tassa sāsanaṁ āropeti, kodhassa āṇaṁ āropeti, kodhavasena ṭhānanisajjādīsu dosaṁ dassetvā passatha bho imassa ṭhānaṁ nisajjaṁ ālokitaṁ vilokitaṁ khāṇu[2] viya tiṭṭhati sunakho viya nisīdati makkaṭo viya ito cito ca viloketī 'ti evaṁ amanāpavacanaṁ vadati app' eva nāma iminā pi ubbāḷho pakkameyyā 'ti, sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ tivedanan ti. uyyojanasikkhāpadaṁ dutiyaṁ.

Tatiyasikkhāpade, *sayanīghare* 'ti sayanīyaghare,[3] *yato ayyassa bhikkhā dinnā* 'ti yasmā bhikkhā dinnā, yaṁ āgatena laddhabbaṁ taṁ[4] laddhaṁ gacchathā 'ti adhippāyo. pariyuṭṭhito ti rāgapariyuṭṭhito methunādhippayo ti attho. *sabhojane* 'ti saha ubhohi janehī 'ti sabhojanaṁ tasmiṁ sabhojane. athavā sabhojane 'ti sabhoge. rāgapariyuṭṭhitassa purisassa hi itthī bhogo itthiyā ca puriso, ten' ev' assa padabhājane itthī c' eva hoti puriso vā 'ti ādi vuttaṁ. *mahallake ghare* 'ti mahallake sayanīghare. [5]*piṭṭhasaṅghāṭakassa*[6] *hatthapāsaṁ vijahitvā* 'ti tassa sayanīgharagabbhassa[7] yo piṭṭhasaṁghāṭo[5] tassa hatthapāsaṁ vijahitvā antosayanassa āsanne ṭhāne nisīdatī 'ti attho. īdisaṁ ca sayanīgharaṁ mahācatussālādīsu hoti, piṭṭhivaṁsaṁ atikkamitvā 'ti iminā majjhātikkamaṁ dasseti, tasmā yathātathā[8] vā katassa khuddakassa sayanīgharassa majjhātikkame āpatti veditabbā, sesam ettha uttānam eva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ akusalacittaṁ dvivedanan ti. sabhojanasikkhāpadaṁ tatiyaṁ.

Catutthapañcamasikkhāpadesu, yaṁ vattabbaṁ siyā taṁ sabbaṁ aniyatadvaye vuttanayam eva. yathā ca sabhoja-

---

[1] Bp.Ssp. vutta°.
[2] Bp. khāṇuko.
[3] Ssp. sayanaghare.
[4] Bp. *adds* vo.
[5] Ssp piṭṭhi°.
[6] Ssp. piṭṭhighāṭassa.
[7] Bp.Ssp. sayanīghare ga°.
[8] Bp.Ssp. yathā vā tathā vā.

nasikkhāpadaṁ evam etāni pi paṭhamapārājikasamuṭṭhānān' evā 'ti.

Chaṭṭhasikkhāpade, *deth' āvuso bhattan* ti ettha taṁ kira bhattaṁ abhihaṭaṁ ahosi tasmā evam āhaṁsu. anabhihaṭe pana evaṁ vattuṁ na labbhati payuttavācā hoti, *tena hi bhikkhave paṭiggahetvā nikkhipathā* 'ti idaṁ pana bhagavā kulassa saddhānurakkhaṇatthāya āha. yadi[1] bhājetvā khādathā 'ti vadeyya manussānaṁ pasādaññathattaṁ siyā, *ussādiyitthā*[2] 'ti paṭiharīyittha, gharaṁ yeva naṁ gahetvā agamaṁsū 'ti vuttaṁ hoti. *santaṁ bhikkhun* ti ettha kittāvatā santo hoti kittāvatā asanto.[3] anto vihāre yattha[4] ṭhitassa kulāni payirupāsanacittaṁ uppannaṁ, tato paṭṭhāya yaṁ passe vā abhimukhe vā passati yassa sakkā hoti pakativacanena ārocetuṁ ayaṁ santo nāma, ito cito ca pariyesitvā ārocanakiccaṁ pana n' atthi, yo hi evaṁ pariyesitabbo so asanto yeva. api ca anto upacārasīmāya bhikkhuṁ disvā āpucchissāmī 'ti[5] tattha yaṁ passati so āpucchitabbo. no ce passati asantaṁ bhikkhuṁ anāpucchā paviṭṭho nāma hoti. *antarārāman* ti anto gāme vihāro hoti taṁ gacchati. *bhattiyagharan* ti nimantitagharaṁ vā salākabhattādidāyakānaṁ vā gharaṁ. *āpadāsū* 'ti jīvitabrahmacariyantarāye sati gantuṁ vaṭṭati, sesam ettha uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānam, kāyavācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyākiriyaṁ nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. cārittasikkhāpadaṁ chaṭṭhaṁ.

Sattamasikkhāpade, *Mahānāmo* nāma bhagavato cūḷapituputto māsamattena mahallakataro dvīsu phalesu patiṭṭhito ariyasāvako. *bhesajjaṁ ussannaṁ hotī* 'ti vajato āharitvā ṭhapitaṁ sappi bahuṁ hoti. *sāditabbā* 'ti tasmiṁ samaye rogo n' atthī 'ti na paṭikkhitabbā, roge sati viññāpessāmī 'ti adhivāsetabbā. *ettakehi bhesajjehi pavāremī* 'ti nāmavasena sappitelādīsu dvīhi vā tīhi vā parimāṇavasena patthena nāḷiyā

---

[1] Ssp. yadi hi bhagavā bhājetvā.

[2] Bp. ussāriyitthā 'ti; Ssp. ussādayitthā 'ti.

[3] Bp. *adds* 'ti.

[4] Bp. *adds* katthaci.

[5] Ssp. *adds* gantvā *after* 'ti.

āḷhakenā 'ti vā, *aññaṁ bhesajjaṁ viññāpetī* 'ti sappinā pavārito telaṁ viññāpeti, āḷhakena pavārito doṇam, *na bhesajjena karaṇīye*[1] 'ti missakabhattena pi ce[2] yāpetuṁ sakkoti na bhesajjakaraṇīyaṁ nāma hoti. *pavāritānan* ti ye attano puggalikāya pavāraṇāya pavāritā tesaṁ pavāritānurūpena viññattiyā anāpatti. saṅghavasena pavāritesu pana pamāṇaṁ sallakkhetabbam evā 'ti, sesaṁ uttanām eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. Mahānāmasikkhāpadaṁ sattamaṁ.

Aṭṭhame, *abbhuyyāto* ti abhiuyyāto, parasenaṁ abhimukho[3] gamissāmī 'ti nagarato niggato ti attho. *uyyuttan* ti katauyyogaṁ[4] gāmato nikkhantan ti attho. *dvādasapuriso hatthī* 'ti cattāro ārohakā ekekapādarakkhaṇakā dve dve 'ti evaṁ dvādasapuriso hoti. *tipuriso asso* ti eko ārohako dve pādarakkhakā 'ti evaṁ tipuriso hoti. *catupuriso ratho* ti eko sārathī eko yodho dve āṇirakkhakā 'ti evaṁ catupuriso hoti. *cattāro purisā sarahatthā* 'ti āyudhahatthā[5] cattāro purisā 'ti ayaṁ pacchimakoṭiyā caturaṅgasamannāgatā senā nāma, īdisaṁ senaṁ dassanāya gacchato pade pade dukkaṭaṁ. *dassanūpacāraṁ vijahitvā* 'ti kenaci antaritā[6] vā ninnaṁ orūḷhā vā na dissati idha ṭhatvā na sakkā daṭṭhun ti aññaṁ ṭhānaṁ gantvā passato payoge payoge pācittiyan ti attho. *ekam ekan* ti hatthiādīsu catūsu aṅgesu ekam ekaṁ. antamaso ekapurisārūḷhakahatthim pi ekam pi padahatthaṁ[7] purisaṁ anuyuttā nāma. rājā uyyānaṁ vā nadiṁ vā gacchati evaṁ anuyuttā[8] hoti. āpadāsū 'ti jīvitabrahmacariyantarāye[9] sati ettha gato muñcissāmī 'ti gacchato anāpatti, sesam uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ akusalacittaṁ, tivedanan ti. uyyuttasenāsikkhāpadaṁ aṭṭhamaṁ.

---

1 Bp. °yenā.
2 Bp. *omits* ce.
3 Bp. °mukhaṁ.
4 Ssp. katauyyātaṁ.
5 Bp.Ssp āvudha°.
6 Bp. antarikā.
7 Bp.Ssp. sarahatthaṁ.
8 Bp. °yutt°.
9 Ssp. °tarāyesu.

Navame, *atthaṅgate suriye senāya vasatī* 'ti tiṭṭhatu vā nisīdatu vā sayatu vā sace pi ākāse iddhiyā kañci iriyāpathaṁ kappeti pācittiyam eva. *senāya vā paṭisenāya ruddhā hotī* 'ti yathā sañcāro chijjati evaṁ ruddhā hoti. *paḷibuddho* ti verikena vā issareṇa vā ruddho, sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. senāvāsasikkhāpadaṁ navamaṁ.

Dasame, uggantvā[1] uggantvā ettha yujjhantī 'ti *uyyodhikaṁ*, saṁpahāraṭṭhānass' etaṁ adhivacanaṁ. balassa aggaṁ jānanti etthā 'ti *balaggaṁ*, balagaṇanaṭṭhānan ti attho, senāya viyūhaṁ senābyūhaṁ senānivesass' etaṁ adhivacanaṁ. tayo hatthī pacchimaṁ *hatthānīkan* ti yo pubbe vutto dvādasapuriso hatthī 'ti tena hatthinā tayo hatthī. sesesu pi es' eva nayo, sesaṁ uyyuttasenāsikkhāpade vuttanayen' eva veditabbaṁ saddhiṁ samuṭṭhānādīhī 'ti. uyyodhikasikkhāpadaṁ dasamaṁ. samatto vaṇṇanākkamena acelakavaggo pañcamo.

Surāpānavaggassa paṭhasikkhāpade, *Bhaddavatikā* 'ti eko gāmo, so bhaddikāya vatiyā samannāgatattā etaṁ nāmaṁ labhi, *pathāvino* ti addhikā, *tejasā tejan* ti attano tejasā ānubhāvena nāgassa tejaṁ, *kāpotikā* 'ti kapotapādasamavaṇṇarattobhāsā.[2] *pasannā* 'ti surāmaṇḍass' etaṁ adhivacanaṁ. *ananucchaviyaṁ bhikkhave Sāgatassā* 'ti pañcābhiññassa sato majjapānaṁ nāma na anucchaviyan ti vuttaṁ hoti. *pupphāsavo* nāma madhukapupphādīnaṁ rasena kato, *phalāsavo* nāma muddikāphalādīni madditvā tesaṁ rasena kato, *madhvāsavo* nāma muddikānaṁ[3] jātirasena kato, makkhikāmadhunāpi kayiratī 'ti vadanti. *guḷāsavo* nāma ucchurasādīhi karīyati. *surā* nāma piṭṭhakiṇṇapakkhittānāḷikerādīnaṁ rasena katā surā tv eva saṅkhyaṁ gacchatī 'ti. tassā yeva kiṇṇapakkhittāya maṇḍe gahite *merayā* tv eva saṅkhyaṁ gacchatī 'ti vadanti. *antamaso kusaggena pi pivatī* 'ti etaṁ suraṁ vā merayaṁ vā bījato paṭṭhāya kusaggena pivato 'pi

[1] Ssp. *does not repeat this.*
[2] Ssp. kapotānaṁ pāda°.
[3] Ssp. muddikādīnaṁ.

pācittiyan ti attho. ekena pana payogena bahum pi pivantassa ekā āpatti, vicchinditvā vicchinditvā pivato payogagaṇāya āpattiyo. *amajjañ ca hoti majjavaṇṇaṁ majjagandhaṁ majjarasaṇ* ti loṇasovīrakaṁ[1] vā suttaṁ[2] vā hoti. *sūpasampāke* 'ti vāsagāhāpanatthaṁ īsakaṁ majjaṁ pakkhipitvā sūpaṁ pacanti tasmiṁ anāpatti. *maṁsasampāke* pi es' eva nayo. telaṁ pana vātabhesajjattham pi majjena saddhiṁ pacanti tasmim pi anatikkhittamajje yeva anāpatti, yaṁ pana atikkhittamajjaṁ[3] hoti yattha majjassa vaṇṇagandharasā paññāyanti tasmiṁ āpatti yeva. *amajjaṁ ariṭṭhan* ti yo ariṭṭho majjaṁ na hoti tasmiṁ anāpatti. āmalakādīnaṁ yeva kira rasena ariṭṭhaṁ karonti so majjavaṇṇagandharaso c' eva hoti na ca majjaṁ, taṁ sandhāy' etaṁ vuttaṁ. yo pana sambhārapakkhitto so majjaṁ hoti bījato paṭṭhāya na vaṭṭati, sesam ettha uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ akusalacittaṁ tivedanan ti. vatthuajānanatāya c' ettha acittakatā veditabbā, akusalen' eva pātabbatāya lokavajjatā ti. surāpānasikkhāpadaṁ paṭhamaṁ.

Dutiye,[4] *aṅgulipatodako*[5] ti aṅgulīhi upakacchādighaṭṭanaṁ[6] vuccati. *uttasanto*[7] ti atihāsena kīḷanto.[8] anassāsako ti upacchinnaassāsapassāsasañcāro hutvā. *anupasampannaṁ kāyena kāyan* ti ettha bhikkhunī 'pi anupasampannaṭṭhāne ṭhitā tam pi khiḍḍādhippāyena phusantassa dukkataṁ, sesam ettha uttānam eva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ akusalacittaṁ dvivedanan ti. aṅgulipatodakasikkhāpadaṁ dutiyaṁ.

Tatiye, *appakataññuno*[9] ti yaṁ bhagavatā pakataṁ yaṁ[10] paññattaṁ taṁ na jānantī 'ti attho. *udake hassadhammo* ti

---

[1] Ssp. °socirakaṁ.
[2] Ssp. surattaṁ.
[3] Bp. atikhiṇamajjaṁ.
[4] Ssp. dutiyasikkhāpade.
[5] Bp. °patodakenā 'ti; Ssp. °paṭodake 'ti.
[6] Bp. upakacchakādi°.
[7] Bp. uttanto.
[8] Ssp. kilamanto.
[9] Bp. apaka°.
[10] Ssp. taṁ.

udakakiḷikā[1] vuccati. *upari gopphake* 'ti gopphakānaṁ upari-bhāgappamāṇe, *hassādhippāyo* ti kīḷādhippayo. *nimujjati vā* 'ti ādīsu nimujjanatthāya orohantassa padavāre padavāre dukkaṭaṁ. nimujjanummujjanesu payoge payoge pācittiyaṁ. nimujjitvā anto udake yeva gacchantassa hatthavārapadavāresu sabbattha pācittiyaṁ. *plavatī*[2] 'ti tarati, hatthehi tarantassa hatthavāre hatthavāre pācittiyaṁ, pādesu pi es' eva nayo. yena yena aṅgena tarati tassa tassa payoge payoge pācittiyaṁ. tīrato vā rukkhato vā udake patati pācittiyam eva. nāvāya kīḷatī 'ti piyārittādīhi[3] nāvaṁ pājento vā tīre ussādento vā nāvāya kīḷati dukkaṭaṁ. hatthena vā 'ti ādīsu pi payoge payoge dukkaṭaṁ. keci hatthena udake khittāya kaṭhalāya patanuppatanavāresu dukkaṭaṁ vadanti taṁ na gahetabbaṁ. tattha hi ekapayogattā ekam eva dukkaṭaṁ. api ca upari gopphake vuttāni ummujjanādīni ṭhapetvā aññena yena kenaci ākārena udakaṁ otaritvā vā anotaritvā vā yattha katthaci ṭhitaṁ udakaṁ antamaso binduṁ gahetvā khipanakīḷāya pi kīḷantassa dukkaṭaṁ eva. atthajjotakam pana akkharaṁ likhituṁ vaṭṭati, ayam ettha vinicchayo, sesaṁ uttānam eva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ akusalacittaṁ tivedanan ti. hassadhammasikkhāpadaṁ tatiyaṁ.

Catutthe, *kathāyaṁ nasseyyā* 'ti kathaṁ ayaṁ dhammo tan ti paveṇī nasseyya. *taṁ vā na sikkhitukāmo* ti yena paññattena vuccati taṁ paññattaṁ na sikkhitukāmo. appaññattenā 'ti sutte vā abhidhamme vā āgatena. *evaṁ amhākaṁ ācariyānaṁ uggaho* ti ettha gārayhācariyuggaho[4] na gahetabbo paveṇiyā āgato ācariyuggaho 'va gahetabbo. Kurundiyaṁ pana lokavajje ācariyuggaho na vaṭṭati paṇṇattivajje pana vaṭṭatī 'ti vuttaṁ. Mahāpaccariyaṁ suttaṁ suttānulomañ ca uggahitakānaṁ yeva ācariyānaṁ uggaho pamāṇaṁ, ajānantānaṁ kathā appamāṇan ti vuttaṁ, taṁ sabbaṁ paveṇiyā āgate samodhānaṁ gacchati, sesaṁ uttānam eva. tisamuṭ-

[1] Bp. udake kīḷikā.
[2] Ssp. palavati.
[3] Bp.Ssp. phiyā°.
[4] Bp. gārayho āca°.

ṭhānaṁ, kāyacittato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. anādariyasikkhāpadaṁ catutthaṁ.

Pañcame, rūpūpahārādayo manussaviggahe vuttanayen' eva veditabbā, sesaṁ uttānam eva. samuṭṭhānādīni anādariyasadisāne vā 'ti. bhiṁsāpanasikkhāpadaṁ pañcamaṁ.

Chaṭṭhe, *Bhaggā* 'ti janapadassa nāmaṁ. *Suṁsumāragiran* 'ti nagarassa nāmaṁ. *Bhesakaḷāvanan* ti taṁ nissitavanassa nāmaṁ, taṁ pana migānaṁ phāsuvihāratthāya dinnattā migadāyo ti vuccati. *samādahitvā* 'ti jāletvā. *paripātesī* 'ti anubandhi. *sayaṁ samādahatī* 'ti ettha jotiṁ samādahitukāmatāya araṇīsaṇṭhapanato paṭṭhāya yāva jālā na uṭṭhahati tāva sabbappayogesu dukkaṭaṁ. padīpe pī 'ti padīpujjalane 'pi. *jotike pī* 'ti pattapacanasedakammādīsu jotikaraṇe. *tathārūpappaccayā* 'ti padīpādīnaṁ[1] paccayā. *paṭilātaṁ ukkhipatī* 'ti ḍayhamānaṁ alātaṁ patitaṁ[2] ukkhipati, puna yathāṭṭhāne ṭhapetī 'ti attho. evaṁ avijjhātaṁ ukkhipitvā pakkhipantass' eva dukkaṭaṁ, vijjhātaṁ puna[3] jālāpentassa pācittiyam eva. tathārūpappaccayā 'ti ṭhapetvā padīpādīni, aññena pi tathārūpena paccayena samādahantassa anāpatti. *āpadāsū* 'ti duṭṭhavāḷamigaamanussehi[4] upaddavo hoti tattha samādahantassāpi anāpatti, sesaṁ uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññavimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. jotisikkhāpadaṁ[5] chaṭṭhaṁ.

Sattame, *cuṇṇena vā mattikāya vā* 'ti ettha cuṇṇamattikānaṁ abhisaṅkharaṇakālato paṭṭhāya sabbapayogesu dukkaṭaṁ. *pāraṁ gacchanto nhāyatī* 'ti ettha sukkhāya nadiyā vāḷikaṁ[6] ukkiritvā kataāvāṭakesu[7] pi nhāyituṁ vaṭṭati. *āpadāsū* 'ti

---

[1] Ssp. padīpādi.
[2] Ssp. patati taṁ.
[3] Ssp. pana.
[4] Ssp. sappadaṭṭhacoraruddhabāḷamiga°.
[5] Ssp. jotisamādahanasi°.
[6] Ssp. vālukaṁ.
[7] Ssp. °vāṭesu.

bhamarādīhi anubaddhassa[1] udake nimuñjituṁ vaṭṭatī 'ti, sesaṁ ettha uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānam, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. nhānasikkhāpadaṁ sattamaṁ.

Aṭṭhame, *navaṁ pana bhikkhunā cīvaralābhenā* 'ti ettha alabhī 'ti labho labho yeva lābho. kiṁ alabhi,[2] cīvaraṁ. kīdisaṁ, navaṁ, iti navaṁ cīvaraṁ[3] lābhenā 'ti vattabbe anunāsikalopaṁ katvā navaṁ cīvaralābhenā 'ti vuttaṁ, paṭiladdhanavacīvarenā 'ti attho. majjhe ṭhitapadadvaye panā 'ti nipāto. bhikkhunā 'ti yena laddhaṁ tassa nidassanaṁ, padabhājane pana padavyañjanaṁ[4] anādiyitvā yaṁ laddhaṁ taṁ dassetuṁ cīvaraṁ nāma channaṁ cīvarānan ti ādi vuttaṁ. *cīvaran* ti ettha yaṁ nivāsetuṁ vā pārupituṁ vā sakkā hoti tad eva veditabbaṁ. ten' eva vikappanūpagapacchiman ti na vuttaṁ. *kaṁsanīlan* ti cammakāranīlaṁ. Mahāpaccariyaṁ pana ayomalaṁ[5] lohamalaṁ etaṁ kaṁsanīlaṁ nāmā 'ti vuttaṁ. *palāsanīlaṁ* ti yo koci nīlavaṇṇo paṇṇaraso. *dubbaṇṇakaraṇaṁ ādātabban* ti etaṁ kappabinduṁ sandhāya vuttaṁ, na nīlādīhi sakalacīvarassa dubbaṇṇakaraṇaṁ, tañ ca pana kappaṁ ādiyantena cīvaraṁ rajitvā catūsu vā koṇesu tīsu vā dvīsu vā ekasmiṁ vā koṇe morassa akkhimaṇḍalamattaṁ vā maṅkuṇapiṭṭhimattaṁ[6] vā ādātabbaṁ. Mahāpaccariyaṁ patte[7] vā gaṇṭhiyaṁ vā na vaṭṭatī 'ti vuttaṁ. Mahāaṭṭhakathāyaṁ pana vaṭṭati yevā 'ti vuttaṁ. pāḷikappakaṇṇikakappādayo pana sabbattha paṭisiddhā, tasmā ṭhapetvā ekaṁ vaṭṭabinduṁ aññena kenaci pi vikārena kappo na kātabbo. *aggaḷe*[8] 'ti ādīsu etāni aggaḷādīni kappakatacīvare pacchā āropetvā kappakaraṇakiccaṁ n' atthi, sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā[9] nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. dubbaṇṇakaraṇasikkhāpadaṁ aṭṭhamaṁ.

---

[1] Bp. anubandhassa.
[2] Bp. alabbhi.
[3] Ssp. cīvara.
[4] Bp.Ssp. vyañjanaṁ.
[5] Ssp. aya°.
[6] Bp. maṅgulapiṭṭhi°.
[7] Ssp. paṭe.
[8] Bp.Ssp. aggaḷe.
[9] Ssp. kiriyākiriyaṁ.

Navame, *tassa vā adinnan* ti tassa cīvarasāmikassa paribhuñjāhi[1] vā vissajjehi vā yaṭhāpaccayaṁ vā karohī 'ti evaṁ vatvā adinnaṁ. *tassa vā avissāsanto* ti yena vinayakammaṁ kataṁ tassa avissāsena vā, tena pana dinne vā tassa vissāsena vā paribhuñjantassa anāpatti, sesam ettha timsakavaṇṇanāyaṁ[2] vuttanayattā uttānam evā 'ti. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ, kāyavācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyākiriyaṁ nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. vikappanasikkhāpadaṁ navamaṁ.

Dasame, *apanidhentī* 'ti apanetvā nidhenti. *hassāpekkho*[3] ti hassādhippāyo. *aññaṁ parikkhāran* ti pāḷiyā anāgataṁ pattatthavikādiṁ. dhammakathaṁ[4] kathetvā[5] 'ti samaṇena nāma anihitaparikkhārena bhavituṁ na vaṭṭatī 'ti evaṁ dhammakathaṁ kathetvā dassāmī 'ti nikkhipato anāpatti, sesam ettha uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ tivedanan ti. cīvarāpanidhānasikkhāpadaṁ dasamaṁ. samatto vaṇṇanākkamena surāpānavaggo chaṭṭho.

Sappāṇavaggassa[6] paṭhamasikkhāpade, *issāso hotī* 'ti gihīkāle dhanuggahācariyo hoti. *jīvitā voropitā* 'ti jīvitā viyojitā, sikkhāpade 'pi *voropeyyā* 'ti viyojeyya, yasmā pana vohāramattam ev' etaṁ na hatthe kiñci viyojite sīsālaṅkāre sīsaṁ viya jīvitā voropite pāṇe jīvitaṁ nāma visuṁ na tiṭṭhati, aññad atthu antaradhānam eva gacchati tasmā tam atthaṁ dassetuṁ padabhājane jīvitindriyaṁ upacchindatī 'ti ādi vuttaṁ. imasmiṁ sikkhāpade tiracchānagato yeva pāṇo ti veditabbo. taṁ khuddakam pi mahantam pi mārentassa āpatti nānākaraṇaṁ n' atthi. mahante pana upakkamamahattā[7] akusalamahattaṁ[8] hoti. *pāṇe pāṇasaññī* 'ti antamaso mañcapīthaṁ sodhento maṅkuṇabījake[9] pi pāṇasaññī[10] nikkā-

---

[1] Bp. °ñja.
[2] Ssp. timsakaṇḍavaṇ°.
[3] Bp. hasā°.
[4] Bp.Ssp. dhammiṁ kathaṁ.
[5] Ssp. katvā.
[6] Bp.Ssp. sappāṇaka°.
[7] Bp. °mahantattā.
[8] Bp. °mahantaṁ.
[9] Bp. maṅgula°.
[10] Ssp. paṇakasaññī.

ruṇikatāya taṁ bhindanto apaneti pācittiyaṁ. tasmā evarūpesu ṭhānesu kāruññaṁ upaṭṭhāpetvā appamattena vattaṁ kātabbaṁ, sesaṁ manussaviggahe vuttanayen' eva veditabbaṁ saddhiṁ samuṭṭhānādīhī 'ti. sañciccapāṇasikkhāpadaṁ paṭhamaṁ.

Dutiye, *sappāṇakan* ti ye pāṇakā paribhogena maranti tehi pāṇakehi sappāṇakaṁ, tādisaṁ hi jānaṁ paribhuñjato payoge payoge pācittiyaṁ. pattapūram pi avicchinditvā ekapayogena pivato ekā āpatti. tādisena udakena sāmisaṁ pattaṁ āvichitvā[1] dhovane[2] pi tādisena[3] udakena uṇhayāgupattaṁ nibbāpayato taṁ udakaṁ hatthena vā uḷuṅkena vā gahetvā nhāyato pi payoge payoge pācittiyaṁ. udakasoṇḍiṁ vā pokkharaṇiṁ vā pavisitvā bahi nikkhamanatthāya vīciṁ uṭṭhāpayato 'pi soṇḍiṁ vā pokkharaṇiṁ vā sodhentehi tato gahitaudakaṁ udake yeva āsiñcitabbaṁ. samīpamhi udake asati kappiyaudakassa aṭṭha vā dasa vā ghaṭe udakasaṇṭhānakappadese āsiñcitvā tattha āsiñcitabbaṁ. pavaṭṭitvā udake patissatī 'ti uṇhapāsāṇe udakaṁ n' āsiñcitabbaṁ, kappiyaudakena pana pāsāṇaṁ nibbāpetvā āsiñcituṁ vaṭṭati, sesam ettha uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. ettha ca paṭaṅgapāṇakānaṁ patanaṁ ñatvā 'pi suddhacittatāya dīpajālane[4] viya sappāṇakabhāvaṁ ñatvāpi udakasaññāya paribhuñjitabbato paṇṇattivajjatā veditabbā 'ti. sappāṇakasikkhāpadaṁ dutiyaṁ.

Tatiye, *ukkoṭentī* 'ti tassa tassa bhikkhuno santikaṁ gantvā, akataṁ kamman ti ādīni vadantā uccālenti yathā patiṭṭhitabhāvena patiṭṭhātuṁ na denti. *yathādhamman* ti yo yassa adhikaraṇassa vūpasamanāya dhammo vutto ten' eva dhammenā 'ti attho. *nihatādhikaraṇan*[5] ti nihataṁ adhikaraṇaṁ, satthārā vuttadhammen' eva vūpasamitaṁ adhikaraṇan ti attho. *dhammakamme dhammakammasaññī* 'ti yena kammena

---

[1] Bp. avi°; Ssp. āvijjhitvā.
[2] Bp.Ssp. dhovato.
[3] Ssp. tādise.
[4] Ssp. dīpujjalane.
[5] Ssp. nīhaṭa° *for* nihata°.

taṁ adhikaraṇaṁ vūpasamitaṁ tañ ce dhammakammaṁ hoti, tasmiṁ dhammakamme ayam pi dhammakammasaññī hutvā yadi ukkoṭeti pācittiyaṁ āpajjatī 'ti attho. etena nayena sesapadāni pi veditabbāni, ayaṁ ettha saṁkhepo. vitthāro pana imesaṁ catunnaṁ adhikaraṇānaṁ kati ukkoṭanā 'ti ādinā nayena Parivāre vuttaṁ. aṭṭhakathāsu taṁ sabbaṁ āharitvā tass' eva attho vaṇṇito. mayaṁ pana taṁ[1] tatth' eva vaṇṇayissāma idha āharitvā vaṇṇiyamāne hi suṭṭhutaraṁ sammoho bhaveyyā 'ti na vaṇṇayimha, sesam ettha uttānam eva. tisamuṭṭhānam, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ, lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. ukkoṭanasikkhāpadaṁ tatiyaṁ.

Catutthe, *duṭṭhullā nāma apattī* 'ti ettha cattāri pārājikāni atthuddhāravasena dassitāni, saṅghādisesāpatti pana adhippetā, taṁ chādentassa pācittiyaṁ. *dhuraṃ nikkhittamatte* 'ti dhure nikkhittamatte, sace pi dhuraṁ nikkhipitvā pacchā āroceti na rakkhati, dhuraṁ nikkhittamatte yeva pācittiyan ti vuttaṁ hoti. sace pana evaṁ dhuraṁ nikkhipitvā paṭicchādanattham eva aññassa āroceti so pi aññassā 'ti eten' upāyena samaṇasatam pi samaṇasahassam pi āpattiṁ āpajjati yeva tāva[2] yāva koṭi na cchijjati. kadā pana koṭi cchijjati. Mahāsummatthero tāva vadati āpattiṁ āpanno ekassa āroceti so paṭinivattitvā tass' eva āroceti evaṁ koṭi chijjatī 'ti. Mahāpadumatthero pan' āha, ayaṁ hi vatthu puggalo yeva āpattiṁ āpanno pana paṭicchādanatthaṁ[3] ekassa bhikkhuno āroceti ayaṁ aññassa āroceti so paṭinivattitvā yen' assa ārocitaṁ tass' eva āroceti evaṁ tatiyena puggalena dutiyassa ārocite koṭi cchinnā hotī 'ti. *aduṭṭhullaṁ āpattin* ti avasesapañcāpattikkhandhe.[4] *anupasampannassa duṭṭhullaṁ va aduṭṭhullaṁ vā ajjhācāran* ti ettha anupasampannassa sukkavisaṭṭhi ca kāyasaṁsaggo cā 'ti ayaṁ duṭṭhullaajjhācāro nāma, sesam ettha uttānam eva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, kāyavācācittato samuṭṭhāti, akiriyaṁ nosaññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ

---

[1] Bp. *omits* taṁ; Ssp. naṁ.
[2] Ssp. *omits* tāva.
[3] Bp.Ssp. *omits* paṭi°.
[4] Bp.Ssp. avasese pañca°.

akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. duṭṭhullasikkhāpadaṁ catuttthaṁ.

Pañcame, *aṅguliyo dukkhā bhavissantī* 'ti akkharāni likhantassa aṅguliyo dukkhā bhavissantī 'ti cintesuṁ. *urassa* dukkho ti gaṇanaṁ sikkhantena bahu cintetabbaṁ hoti ten' assa uro dukkho bhavissatī 'ti maññiṁsu. *akkhīni*[1] *dukkhā bhavissantī* 'ti rūpasuttaṁ sikkhantena kahāpaṇā[2] parivattetvā[3] parivattetvā passitabbā[4] honti ten' assa akkhīni dukkhā[5] bhavissantī 'ti maññiṁsu. ḍaṁsādīsu[6] *ḍaṁsā* 'ti piṅgalamakkhikāyo. *dukkānan* ti dukkhamānaṁ. *tibbānan* ti bahulānaṁ.[7] *kharānan* ti tikhiṇānaṁ. *kaṭukānan* ti pharusānaṁ, amanāpatāya vā kaṭukarasasadisānaṁ. *asātānan* ti amadhurānaṁ. *pāṇaharānan* ti jīvitaharānaṁ. *sīmaṃ sammannatī* 'ti navaṁ sīmaṁ bandhati. Kurundiyaṁ pana udakukkheparicchindane 'pi dukkaṭaṁ vuttaṁ. *paripuṇṇavīsativasso* ti paṭisandhigahaṇato paṭṭhāya paripuṇṇavīsativasso. gabbhavīso 'pi hi paripuṇṇavīsativasso tv eva saṅkhaṁ gacchati. yath' āha, tena kho pana samayena āyasmā Kumārakassapo gabbhavīso upasampanno hoti. atha kho āyasmato Kumārakassapassa etad ahosi: bhagavatā paññattaṁ na ūnavīsativasso puggalo upasampadetabbo ti ahañ c' amhi gabbhavīso upasampanno upasampanno nu kho 'mhi nanu kho upasampanno ti. bhagavato etam atthaṁ ārocesuṁ. yaṁ bhikkhave mātukucchismiṁ[8] paṭhamaṁ cittaṁ upannaṁ paṭhamaṁ viññāṇaṁ pātubhūtaṁ tad upādāya sā vassajāti, anujānāmi bhikkhave gabbhavīsaṁ upasampādetun ti. tattha yo dvādasamāse mātukucchismiṁ vasitvā mahāpavāraṇāya jāto so tato paṭṭhāya yāva ekūnavīsatime vasse mahāpavāraṇā taṁ atikkāmetvā pāṭipade upasampādetabbo, eten' upāyena hāpanavaḍḍhanaṁ[9] veditabbaṁ. porāṇakattherā pana ekūnavīsativassaṁ sāmaṇeraṁ nikkhamanīyapuṇṇamāsiṁ atikkamma pāṭipadadivase upasampādenti. taṁ kasmā 'ti vuccate.

---

[1] Ssp. akkhīni 'ssa dukkhāni *for* akkhīni dukkhā.
[2] Ssp. °ṇāni.
[3] Bp. parivattitvā.
[4] Ssp. °bbāni.
[5] Ssp. dukkhāni.
[6] Bp. *omits* ḍaṁādīsu.
[7] Ssp. bahalānaṁ.
[8] Bp. °kucchimhi.
[9] Bp. hāyana°.

ekasmiṁ vasse chacātudassī[1] uposathā honti, iti vīsatiyā vassesu cattāro māsā parihāyanti, rājāno tatiye tatiye vasse vassaṁ upakkaḍḍhanti,[2] iti aṭṭhārasasu vassesu chammāsā vaḍḍhanti. tato uposathavasena parihīne cattāro māse apanetvā dve māsā avasesā honti. te dve māse gahetvā vīsati vassāni paripuṇṇāni hontī 'ti nikkaṅkhā hutvā nikkhamanīyapuṇṇamāsiṁ atikkamma pāṭipade upasampadenti. ettha pana yo pavāretvā vīsativasso bhavissati taṁ sandhāya ekūnavīsativassan ti vuttaṁ. tasmā yo mātukucchismiṁ dvādasamāse vasi so ekavīsativasso hoti, yo sattamāse vasi so sattamāsādhikavīsativasso, chammāsajāto[3] pana na jīvati. anāpatti ūnavīsativassaṁ puggalaṁ paripuṇṇasaññī 'ti ettha knicāpi upasampādentassa anāpatti. puggalo pana anupasampanno 'va hoti, sace pana so dasavassaccayena aññaṁ upasampādeti tañ ce muñcitvā gaṇo pūrati sūpasampanno, so pi ca yāva na jānāti tāv' assa n' eva saggantarāyo na mokkhantarāyo, ñatvā pana puna upasampajjitabbaṁ, sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ paṇṇativajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. ūnavīsativassasikkhāpadaṁ pañcamaṁ.

Chaṭṭhe, *paṭiyālokan* ti suriyālokassa paṭimukhaṁ pacchimadisan[4] attho. *kammikā*[5] 'ti saṁkaṭṭhāne kammikā. *rājānaṁ vā theyyaṁ gacchantī* 'ti rājānaṁ vā thenetvā vañcetvā rañño santakaṁ kiñci gahetvā idāni tassa na dassāmā[6] 'ti gacchanti. *visaṅketenā* 'ti kālavisaṅketena divasavisaṅketen' eva ca gacchato anāpatti, maggavisaṅketena pana aṭavīvisaṅkentena vā āpatti yeva. sesam ettha bhikkhunīvagge vuttanayattā uttānam eva. theyyasatthasamuṭṭhānaṁ, kāyacittato ca kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. theyyasatthasikkhāpadaṁ chaṭṭhaṁ.

---

1 Bp. °cātuddasika°; Ssp. cātuddasikā.
2 Bp.Ssp. ukka°.
3 Bp. chammāse jāto.
4 Bp. pacchimaṁ divasan.
5 Bp. kammiyā.
6 Bp. °mī 'ti.

Sattame, *padhūpento nisīdī* 'ti pajjhāyanto attānaṁ yeva paribhāsanto nisīdi.[1] *na ayyo so bhikkhu maṁ nippātesī*[2] 'ti ayyo ayaṁ bhikkhu maṁ na nikkhāmesi, na maṁ gahetvā agamāsī 'ti attho. sesam ettha bhikkhuniyā saddhiṁ saṁvidhānasikkhāpade vuttanayan' eva veditabbaṁ saddhiṁ samuṭṭhānadīhī 'ti. saṁvidhānasikkhāpadaṁ sattamaṁ.

Aṭṭhame, gaddhe bādhayiṁsū 'ti *gaddhabādhino*, gaddhabādhino pubbapurisā assā 'ti *gaddhabādhipubbo*, tassa gaddhabādhipubbassa gijjhaghātakakulappasuttassā[3] 'ti attho. saggamokkhānaṁ antarāyaṁ karontī 'ti antarāyikā, te kammakilesavipākaupavādaāṇāvītikkamavasena pañcavidhā, tattha pañcānantariyakammā kammantarāyikā nāma, tathā bhikkhunīdūsakakammaṁ, taṁ pana mokkhass' eva antarāyaṁ karoti na saggassa, niyatamicchādiṭṭhidhammā kilesantarāyikā nāma, paṇḍakatiracchānagataubhatobyañjanakādīnaṁ[4] paṭisandhidhammā vipākantarāyikā nāma, ariyūpavādāupavādantarāyikā nāma, te pana yāva ariye na khāmāpenti tāvad eva na tato paraṁ, sañcicca āpannāpattiyo āṇāvītikkamantarāyikā nāma, tāpi yāva bhikkhubhāvaṁ vā paṭijānāti na vuṭṭhāti vā na deseti vā tāvad eva na tato paraṁ. tatr' āyaṁ bhikkhu bahussuto dhammakaṭhiko sesantārayike jānāti, vinaye pana akovidattā paṇṇattivītikkamantarāyike na jānāti, tasmā rahogato evaṁ cintesi ime agārikā[5] pañcakāmaguṇe paribhuñjantā sotāpannā pi sakadāgāmino 'pi anāgāmino 'pi honti, bhikkhū 'pi manāpikāni cakkhuviññeyyāni rūpāni passanti . . . pe . . . kāyaviññeyye poṭṭhabbe phusanti, mudukāni attharaṇapāpuraṇādīni paribhuñjanti, etaṁ sabbaṁ vaṭṭati. kasmā itthīrūpā . . . pe . . . itthīpoṭṭhabbā eva na vaṭṭanti ete pi vaṭṭantī 'ti. evaṁ rasena rasaṁ saṁsandetvā[6] sacchandarāgaparibhogañ ca nicchandarāgaparibhogañ ca ekaṁ katvā thūlavākehi saddhiṁ atisukhumasuttaṁ upanento[7] viya sāsapena saddhiṁ Sineruṁ upasaṁharanto viya pāpakaṁ diṭṭhigataṁ uppādetvā kiṁ bhaga-

[1] Bp. nisīdati.
[2] Ssp. nippādesī.
[3] Ssp. °ppasūtassā 'ti.
[4] Bp.Ssp. °kānaṁ.
[5] Ssp. āgārikā.
[6] Bp.Ssp. °ditvā.
[7] Bp. chaṭṭento; Ssp. ghaṭento *for* upa°.

vatā mahāsamuddaṁ bandhantena viya mahatā ussāhena paṭhamaṁ pārājikaṁ paññattaṁ n' atthi ettha doso ti sabbaññutañāṇena saddhiṁ paṭivirujjhanto sabbapuggalānaṁ āsaṁ chindanto jinassa āṇācakke pahāram adāsi. ten' āha tath' āhaṁ bhagavatā dhammaṁ desitaṁ ājānāmī 'ti ādi. aṭṭhikaṁkalūpamā 'ti ādimhi aṭṭhikaṁkalūpamā appassādaṭṭhena, maṁsapesūpamā bahusādhāraṇaṭṭhena, tiṇukkūpamā anudahanaṭṭhena, aṅgārakāsūpamā mahābhitāpaṭṭhena, supinakūpamā ittarapaccupaṭṭhānaṭṭhena, yācitakūpamā tāvakālikaṭṭhena, rukkhapharūpamā sabbaṅgapaccaṅgapaḷibhañjanaṭṭhena, asisūnūpamā adhikuṭṭanaṭṭhena, sattisūlūpamā vinivijjhanaṭṭhena, sappasirūpamā sāsaṁkasappaṭibhayaṭṭhenā 'ti ayam ettha saṁkhepo, vitthāro pana Papañcasūdaniyā Majjhimanikāyaṭṭhakathāya gahetabbaṁ. *evaṁ byā kho* ti evaṁ viya kho. sesam ettha pubbe vuttayayattā uttānam eva. samanubhāsanasamuṭṭhānaṁ, kāyavācācittato samuṭṭhāti, akiriyaṁ saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ, kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. ariṭṭhasikkhāpadaṁ aṭṭhamaṁ.

Navame, *akaṭānudhammenā* 'ti anudhammo vuccati āpattiyā adassane vā appaṭikamme vā pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge vā dhammena vinayena satthusāsanena ukkhittakassa anulomavattaṁ disvā katā osāraṇā, so osāraṇasaṁkhāto anudhammo yassa na kato, ayaṁ akaṭānudhammo nāma, tādisena saddhin ti attho. ten' ev' assa padabhājane *akaṭānudhammo nāma ukkhitto anosārito* ti vuttaṁ. *deti vā patiganhā 'ti vā* 'ti ekapayogena bahum pi dadato gaṇhato vā ekaṁ pācittiyaṁ. vicchinditvā vicchinditvā dentassa gaṇhantassa vā payogagaṇanāya pācittiyāni, sesam ettha uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ sacittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. ukkhittasambhogasikkhāpadaṁ navamaṁ.

Dasame, *diṭṭhigataṁ uppannan* ti Ariṭṭhassa viya etassāpi ayoniso ummujjantassa uppannaṁ diṭṭhigataṁ. *nāsetū* 'ti ettha tividhā nāsanā saṁvāsanāsanā liṅganāsanā daṇḍakammanāsanā 'ti. tattha āpattiyā adassanādīsu ukkhepanā

saṁvāsanāsanā nāma. dūsako nāsetabbo Mettiyaṁ bhikkhuniṁ nāsethā 'ti ayaṁ liṅganāsanā nāma. ajjatagge te āvuso samaṇuddesa na c' eva so bhagavā satthā apadisitabbo ti ayaṁ daṇḍakammanāsanā nāma, ayaṁ idha adhippetā. ten' āha evañ ca pana bhikkhave nāsetabbo . . . pe . . . vinassā 'ti. tattha *carā* 'ti gaccha. *pire* 'ti para amāmaka. *vinassā* 'ti nassa, yattha te na passāma tattha gacchā 'ti. *upalāpeyyā* 'ti saṅgaṇheyya. *upaṭṭhāpeyyā* 'ti tena attano upaṭṭhānaṁ kārāpeyya, sesaṁ ariṭṭhasikkhāpade vuttanayan' eva veditabbaṁ saddhiṁ samuṭṭhānādīhī 'ti. kaṇṭakasikkhāpadaṁ dasamaṁ. samatto vaṇṇanākkamena sappāṇakavaggo sattamo.

Sahadhammikavaggassa paṭhamasikkhāpade, *etasmiṁ sikkhāpade* 'ti etasmiṁ sikkhāpade yaṁ vuttaṁ taṁ na tāva sikkhissāmi. *āpatti pācittiyassā* 'ti ettha pana vācāya vācāya āpatti veditabbā. *sikkhamānena bhikkhave bhikkhunā* 'ti ovādaṁ sirasā sampaṭicchitvā sikkhitukāmen' eva bhutvā ājānitabbañ c' eva pucchitabbañ ca upaparikkhitabbañ ca, sesam ettha dubbacasikkhāpade vuttanayen' eva padatthato veditabbaṁ. vinicchayato uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. sahadhammikasikkhāpadaṁ paṭhamaṁ.

Dutiye, *vinayakathaṁ kathetī* 'ti vinayakathā nāma kappiyākappiya-āpattānāpattisaṁvarapahānapaṭisaṁyuttakathā taṁ katheti. *vinayassa vaṇṇaṁ bhāsatī* 'ti vinayassa vaṇṇo nāma pañcannam pi sattannam pi āpattikkhandhānaṁ vasena mātikaṁ nikkhipitvā padabhājanena vaṇṇanā taṁ bhāsati. *vinayapariyattiyā vaṇṇaṁ bhāsatī* 'ti vinayaṁ pariyāpuṇantānaṁ vinayapariyattimūlakaṁ vaṇṇaṁ guṇaṁ ānisaṁsaṁ bhāsati. vinayadharo hi vinayapariyattimūlake pañcānisaṁse chaānisaṁse sattānisaṁse aṭṭhānisaṁse navānisaṁse dasānisaṁse ekādasānisaṁse ca labhatī[1] 'ti te sabbe bhāsatī 'ti attho. katame pañcānisaṁse labhatī[2] 'ti, attano sīlakkhan-

[1] Bp.Ssp. labhati *and omit* 'ti.

[2] Ssp. labhati *and omits* 'ti.

dhasuguttiādike. vuttaṁ h' etaṁ, pañcime bhikkhave ānisaṁsā vinayadhare puggale attano sīlakkhandho sugutto hoti surakkhito, kukkuccapakatānaṁ bhikkhūnaṁ[1] paṭisaraṇaṁ hoti, visārado saṅghamajjhe voharati, paccatthike sahadhammena suniggahītaṁ niggaṇhāti, saddhammaṭṭhitiyā paṭipanno hotī 'ti. kathamassa attano sīlakkhandho sugutto hoti surakkhito. idh' ekacco bhikkhu āpattiṁ āpajjanto chah' ākārehi āpajjati alajjitā aññāṇatā kukkuccapakattā akappiye kappiyasaññitā kappiye akappiyasaññitā satisammosā.[2] kathaṁ alajjitā[3] āpajjati. akappiyabhāvaṁ jānanto yeva madditvā vītikkamaṁ karoti. vuttaṁ pi c' etaṁ:

sañcicca āpattiṁ āpajjati āpannaṁ[4] parigūhati
agatigamanañ ca gacchati ediso vuccati alajjī puggalo ti.

kathaṁ aññāṇatā āpajjati. aññāṇipuggalo[5] hi mando momuho kattabbākattabbaṁ ajānanto akattabbaṁ karoti kattabbaṁ virādheti evam aññāṇatā[6] āpajjati. kathaṁ kukkuccapakaṭatā[7] āpajjati. kappiyākappiyaṁ nissāya kukkucce uppanne vinayadharaṁ pucchitvā kappiyañ ce kattabbaṁ siyā akappiyañ ce na kātabbaṁ siyā ayaṁ pana vaṭṭatī 'ti madditvā vītikkamati yeva, evaṁ kukkuccapakatatā[7] āpajjati. kathaṁ akappiye kappiyasaññitā[8] āpajjati. acchamaṁsaṁ sūkaramaṁsan ti khādati, dīpimaṁsaṁ migamaṁsan ti khādati, akappiyabhojanaṁ kappiyabhojanan ti bhuñjati, vikāle kālasaññāya bhuñjati, akappiyapānakaṁ kappiyapānakan ti pivati, evaṁ akappiye kappiyasaññitā[9] āpajjati. kathaṁ kappiye akappiyasaññitā[9] āpajjati. sūkaramaṁsaṁ acchamaṁsan ti khādati, migamaṁsaṁ dīpamaṁsan ti khādati, kappiyabhojanaṁ akappiyabhojanan ti bhuñjati, kāle vikālasaññāya bhuñjati, kappiyapānakaṁ akappiyapānakan ti pivati, evaṁ kappiye akappiyasaññitā āpajjati. kathaṁ satisammosā[10] āpajjati. sahaseyya-cīvaravippavāsa-bhesajjacīvarakālātikkamanapaccayā āpattiñ ca satisammosā[10] āpajjati.

---

1 Bp.Ssp. *omit this.*
2 Ssp. *adds* 'ti.
3 Bp. °tāya *and inserts* āpattiṁ.
4 Bp.Ssp. āpattiṁ.
5 Bp. aññāṇapu°.
6 Ssp. °ṇatāya.
7 Bp.Ssp. °tatāya.
8 Bp.Ssp. °saññitāya.
9 Bp.Ssp. °tāya *sic passim.*
10 Bp.Ssp. mosāya.

evam idh' ekacco bhikkhu imehi chahi ākārehi āpattiṁ āpajjati. vinayadharo pana imehi chahi ākārehi āpattiṁ na āpajjati. kathaṁ alajjitā[1] n' āpajjati. so hi passatha bho ayaṁ kappiyākappiyaṁ jānanto yeva paṇṇattivītikkamaṁ karotī 'ti idaṁ parūpavādaṁ rakkhanto pi n' āpajjati. evaṁ alajjitā[2] n' āpajjati. sahasā āpannam pi desanāgāminiṁ desetvā vuṭṭhānagāminiyā vuṭṭhahitvā suddhante patiṭṭhāti, tato[3]:

sañcicca āpattiṁ na āpajjati āpannaṁ[4] na parigūhati
agatigamañ ca na gacchati ediso vuccati lajjī puggalo ti.

imasmiṁ lajjībhāve patiṭṭhito 'va hoti. kathaṁ aññāṇatā[5] n' āpajjati. so hi kappiyākappiyaṁ jānāti, tasmā kappiyaṁ yeva karoti akappiyaṁ na karoti, evaṁ aññāṇatā[6] n' āpajjati. kathaṁ kukkuccapakatatā n' āpajjati. so hi kappiyākappiyaṁ nissāya kukkucce uppanne vatthuṁ oloketvā mātikaṁ padabhājanaṁ antarāpattiṁ anāpattiṁ ca oloketvā kappiyañ ce karoti akappiyañ ce na karoti evaṁ kukkuccapakatatā n' āpajjati. kathaṁ akappiye[7] kappiyasaññitādīhi n' āpajjati. so hi kappiyākappiyaṁ jānāti, tasmā akappiye kappiyasaññī na hoti, kappiye akappiyasaññī na hoti, supatiṭṭhitā v' assa[8] sati hoti, adhiṭṭhātabbaṁ adhiṭṭheti vikappetabbaṁ vikappeti, iti imehi chahi ākāreḥi āpattiṁ n' āpajjati. anāpajjanto akhaṇḍasīlo hoti parisuddhasīlo, evam assa attano sīlakkhandho sugutto hoti surakkhito. kathaṁ kukkuccapakatānaṁ paṭisaraṇaṁ hoti.[9] tiroraṭṭhesu tirojanapadesu ca uppannakukkuccā bhikkhū asukasmiṁ kira vihāre vinayadharo vasatī 'ti dūrato 'pi tassa santikaṁ āgantvā kukkuccaṁ pucchanti, so tehi katassa kammassa vatthuṁ oloketvā āpattānāpattiṁ garukalahukādibhedaṁ sallakkhetvā desanāgāminiṁ desāpetvā vuṭṭhānagāminiyā vuṭṭhāpetvā suddhante patiṭṭhāpeti, evaṁ kukkuccapakatānaṁ paṭisaraṇaṁ hoti. visārado saṅghamajjhe voharatī 'ti avinayadharassa hi saṅgha-

---

[1] Bp. °tāya.
[2] Bp. lajjitā.
[3] Ssp. *adds* paṭṭhāya.
[4] Bp.Ssp. āpattiṁ.
[5] Bp.Ssp. ñāṇatāya.
[6] Ssp. °ṇatāya.
[7] Bp. akappiyādisaññitāya *for* akappiye kappiyasaññitādīhi.
[8] Bp.Ssp. c' assa.
[9] Ssp. hotī 'ti.

majjhe kathentassa bhayaṁ sārajjaṁ okkamati, vinayadharassa taṁ na hoti, kasmā, evaṁ kathentassa doso hoti, evaṁ na doso ti ñatvā kathanato. paccatthike sahadhammena suniggahītaṁ niggaṇhātī 'ti ettha dvidhā paccatthikā nāma attapaccatthikā ca sāsanapaccatthikā ca, tattha Mettiyabhummajakā ca bhikkhū vaḍḍho ca Licchavī amūlakena antimavatthunā codesuṁ, ime attapaccatthikā nāma. ye vā pan' aññe pi dussīlā pāpadhammā sabbe te attapaccatthikā nāma. viparītadassanā pana Ariṭṭhabhikkhu Kaṇṭakasāmaṇera Vesālikavajjiputtakā parūpahāraaññāṇakaṅkhāparavitaṇādivādā mahāsaṅghikādayo ca abuddhasāsanaṁ buddhasāsanan ti vatvā katapaggahā sāsanapaccatthikā nāma. te sabbe pi sahadhammena sakāraṇena vacanena yathā taṁ asaddhammaṁ patiṭṭhāpetuṁ na sakkonti evaṁ suniggahītaṁ katvā niggaṇhāti. sadhammaṭhitiyā paṭipanno hotī 'ti ettha pana tividho saddhammo pariyatti paṭipatti adhigamavasena, tattha tepiṭakaṁ buddhavacanaṁ pariyattisaddhammo nāma, terasa dhutaṅguṇā cuddasakhandhakavattāni dveasīti mahāvattānī 'ti ayaṁ paṭipattisaddhammo nāma. cattāro maggā cattāri phalāni ca ayaṁ adhigamasaddhammo nāma. tattha keci therā, yo vo[1] Ānanda mayā dhammo ca vinayo ca desito paññatto so vo mam' accayena satthā 'ti iminā suttena sāsanassa pariyatti mūlan ti vadanti. keci therā, ime ca Subhadda bhikkhū sammā vihareyyuṁ asuñño loko arahantehi assā 'ti iminā suttena sāsanassa paṭiyatti mūlan ti vatvā yāva pañca bhikkhū sammā paṭipannā saṁvijjanti tāva sāsanaṁ ṭhitaṁ hotī 'ti āhaṁsu. itare pana therā, pariyattiyā antarahitāya suppaṭipannassāpi dhammābhisamayo n' atthī 'ti āhaṁsu. sace pi pañca bhikkhū cattāri pārājikāni rakkhaṇakā honti te saddhe kulaputte pabbājetvā paccantime janapade upasampādetvā dasavaggaṁ gaṇaṁ pūretvā majjhimajanapade 'pi upasampadaṁ karissanti, etena upāyena vīsativaggaṁ[2] saṅghaṁ pūretvā attano pi abbhānakammaṁ katvā sāsanaṁ vuddhiṁ[3] virūḷhiṁ vepullaṁ gamayissanti. evam ayaṁ

[1] Bp. kho *for* vo.

[2] Bp. °vaggagaṇaṁ saṅghaṁ; Ssp. bhikkhusaṅghaṁ *for* saṅghaṁ.

[3] Bp.Ssp. vuḍḍhiṁ.

vinayadharo tividhassāpi saddhamassa ciraṭṭhitiyā paṭipanno hoti.[1] evam ayaṁ vinayadharo ime tāva pañca ānisaṁse paṭilabhatī 'ti veditabbo. katame cha ānisaṁse labhatī 'ti. tassādheyyo uposatho pavāraṇā saṅghakammaṁ pabbajjā upasampadā nissayaṁ deti sāmaṇeraṁ upaṭṭhāpeti. ye hi[2] ime cātuddasiko paṇṇarasiko sāmaggī uposatho saṅghe uposatho gaṇapuggale[3] uposatho suttuddeso uposatho pārisuddhi uposatho adhiṭṭhānauposatho ti navauposathā, sabbe te vinayadharāyattā. yāpi ca imā cātuddasikā paṇṇarasikā sāmaggīpavāraṇā saṅghapavāraṇā gaṇapuggalapavāraṇā[4] tevācikā dvevācikā samānavassikapavāraṇā 'ti navapavāraṇāyo, tāpi vinayadharāyattā eva tassa santakā so tāsaṁ sāmi. yāni pi imāni apalokanakammaṁ ñattikammaṁ ñattidutiyakammaṁ ñatticatutthakamman ti cattāri saṅghakam-, māni, tāni[5] vinayadharāyattāni, yāpi c' āyaṁ upajjhāyena hutvā kulaputtānaṁ pabbajjā ca upasampadā ca kātabbā, ayam pi vinayadharāyattā 'va, na hi añño dvipiṭakadharo pi etaṁ kātuṁ labhati. so eva nissayaṁ deti sāmaṇeraṁ upaṭṭhāpeti. añño n' eva nissayaṁ dātuṁ labhati na sāmaṇeraṁ upaṭṭhāpetuṁ. sāmaṇerūpaṭṭhāpanaṁ[6] paccāsiṁsanto pana vinayadharassa santike upajjhaṁ gāhāpetvā vattapaṭivattaṁ[7] sāditum labhati. ettha ca nissayadānaṁ c' eva samaṇerūpaṭṭhānaṁ ca ekam aṅgaṁ. iti imesu chasu ānisaṁsesu ekena saddhiṁ purimāni[8] pañca cha honti, dvīhi saddhiṁ satta, tīhi saddhiṁ aṭṭha, catūhi saddhiṁ nava, pañcahi saddhiṁ dasa, sabbehi p' etehi saddhiṁ ekādasā 'ti evaṁ vinayadharo puggalo pañca cha satta aṭṭha nava dasa ekādasa ca ānisaṁse labhatī 'ti veditabbo. evaṁ bhagavā ime ānisaṁse dassento vinayapariyattiyā vaṇṇaṁ bhāsatī 'ti veditabbo. *ādissa ādissā* 'ti punappunaṁ vavatthapetvā[9] visuṁ visuṁ katvā. *āyasmato Upālissa vaṇṇaṁ bhāsātī* 'ti vinayapariyattiṁ

---

[1] Bp.Ssp. hotī 'ti.
[2] Bp. pi *for* hi.
[3] Ssp. gaṇe uposatho puggale *for this.*
[4] Bp. gaṇe puggale pavāraṇā; Ssp. gaṇe pavāraṇā puggale pavāraṇā.
[5] Ssp. *omits* tāni vina° yattāni.
[6] Bp. °paṭṭhānaṁ.
[7] Bp.Ssp. paṭipattiṁ.
[8] Bp. purimā.
[9] Ssp. vavaṭṭhapetvā.

nissāya Upālittherassa guṇaṁ bhāsati thometi pasaṁsati. kasmā, ḥpp' eva nāma mama vaṇṇanaṁ sutvāpi bhikkhū Upālissa santike vinayaṁ uggahetabbaṁ pariyāpuṇitabbaṁ maññeyyuṁ, evam idaṁ sāsanaṁ addhaniyaṁ bhavissati, pañca vassasahassāni vattissatī 'ti. *te 'dha bahū bhikkhū* 'ti te imaṁ bhagavato vaṇṇanaṁ sutvā ime kir' ānisaṁse n' eva suttantikā na ābhidhammikā labhantī 'ti yathā parikittitānisaṁsādhigame[1] ussāhajātā bahū bhikkhū therā ca navā ca majjhimā ca āyasmato Upālissa santike vinayaṁ pariyāpuṇantī 'ti ayam ettha attho. idhā 'ti padaṁ[2] nipātamattam eva. *uddissamāne* 'ti ācariyena antevāsikassa uddissamāne. so pan' āyasmā ācariye attano ruciyā uddisante vā taṁ ācariyaṁ yācitvā antevāsike uddisāpento vā yo naṁ dhāreti tasmiṁ sajjhāyaṁ karonte vā uddissamāno nāma hoti, tasmā uddisante vā uddisāpente vā sajjhāyaṁ vā karonte 'ti padabhājanaṁ vuttaṁ. *khuddānukhuddakehī* 'ti khuddakehi ca anukhuddakehi ca. *yāvad evā* 'ti tesaṁ saṁvattanamariyādāparicchedavacanaṁ,[3] idaṁ vuttaṁ hoti. etāni hi ye uddisanti uddisāpenti sajjhāyanti vā tesaṁ tāva saṁvattanti yāva kappati nu kho na kappati nu kho ti kukkuccasaṁkhāto vippaṭisāro vihesā vicikicchāsaṁkhātā[4] manovilekhā[5] ca uppajjati yeva. athavā, *yāvad evā* 'ti atisayavavatthāpanaṁ. tassa saṁvattantī 'ti iminā sambaddho,[6] kukkuccāya vihesāya vilekhāya ativiya saṁvattanti yevā 'ti vuttaṁ hoti. *upasampannassa vinayaṁ vivaṇṇetī* 'ti upasampannassa santike tassa tasmiṁ vimatiṁ uppādetukāmo vinayaṁ vivaṇṇeti nindati garahati; sesam ettha uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. vilekhanasikkhāpadaṁ dutiyaṁ.

Tatiye, *anvaddhamāsan*[7] ti anupaṭipāṭiyā addhamāse addhamāse, yasmā pana so uposathadivase uddisiyyati[8] tasmā anūposathikan ti padabhājane vuttaṁ. *uddissamāne* 'ti

1 Bp. parikittānisaṁ°.
2 Bp. *omits* padaṁ.
3 Bp.Ssp. mariyādapa°.
4 Bp.Ssp. khāto.
5 Bp.Ssp. °vilekho.
6 Bp.Ssp. sambandho.
7 Ssp. anvaḍḍhamāsan.
8 Bp.Ssp. °siyati.

uddisiyamāne, yasmā pana so pātimokkhuddesakena uddisante uddisiyamāno nāma hoti, tasmā uddisante 'ti padabhājane vuttaṁ. yaṁ ca tattha āpattiṁ āpanno ti tasmiṁ anācāre ciṇṇe[1] yaṁ āpattiṁ āpanno. yathādhammo 'kāretabbo ti aññāṇena āpannattā tassā āpattiyā mokkho n' atthi, yathā pana dhammo ca vinayo ca ṭhito tathā kāretabbo, desanāgāminiṁ ce āpanno hoti desāpetabbo, vuṭṭhānagāminiṁ ce vuṭṭhāpetabbo ti attho. *sādhukan* ti suṭṭhu. *aṭṭhīkatvā*[2] 'ti aṭṭhikabhāvaṁ katvā, aṭṭhiko hutvā 'ti vuttaṁ hoti. *dhammakamme* 'ti ādīsu mohāropanakammaṁ adhippetaṁ, sesam ettha uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ, akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. mohanasikkhāpadaṁ tatiyaṁ.

Catutthe, *pahāraṁ dentī* 'ti āvuso pīṭhakaṁ paññāpetha pādadhovanaṁ āharathā 'ti ādīni vatvā tathā akarontānaṁ pahāraṁ denti. *pahāraṁ deti āpatti pācittiyassā* 'ti ettha paharitukāmatāya pahāre dinne sace pi marati pācittiyam eva. pahārena hattho vā pādo vā bhijjati sīsaṁ vā chiddaṁ[3] hoti pācittiyam eva. yath' āyaṁ saṅghamajjhe na virocati tathā naṁ karomī 'ti evaṁ virūpakaraṇādhippāyena kaṇṇaṁ vā nāsaṁ vā chindati dukkaṭaṁ. *anupasampannassā* 'ti gahaṭṭhassa vā pabbajitassa vā itthiyā vā purisassa vā antamaso tiracchānagatassāpi pahāraṁ deti dukkaṭaṁ. sace pana rattacitto itthiṁ paharati saṅghādiseso. *kenaci viheṭhiyamāno* ti manussena vā tiracchānagatena vā viheṭhiyamāno. mokkhādhippāyo ti tato attano mokkhaṁ patthayamāno. *pahāraṁ detī* 'ti kāyakāyapaṭibaddhanissaggiyānaṁ aññatarena pahāraṁ deti anāpatti. sace pi antarāmagge coraṁ vā paccatthikaṁ vā viheṭhetukāmaṁ disvā upāsaka etth' eva tiṭṭha mā āgamā[4] 'ti vatvā vacanaṁ anādiyitvā āgacchantaṁ gaccha re 'ti muggarena vā satthakena vā paharitvā yāti. so ce tena pahārena marati anāpatti yeva, vāḷamigesu pi es' eva nayo. sesam ettha uttānam eva. samuṭṭhānādīni pan'

[1] Ssp. āciṇṇe.
[2] Bp. aṭṭhiṁ katvā; Ssp. aṭṭhi katvā.
[3] Ssp. bhinnaṁ.
[4] Bp. āgamitthā 'ti; Ssp. āgamī 'ti.

assa paṭhamapārājikasadisāni. idaṁ pana dukkhavedanan ti. pahārasikkhāpadaṁ catutthaṁ.

Pañcame, *talasattikaṁ uggirantī* 'ti pahāradānākāraṁ dassetvā kāyam pi kāyapaṭibaddham pi uccārenti. *te pahārasamuñcitā rodantī* 'ti te pahāraparicitā pubbe pi laddhapahārattā, idāni ca pahāraṁ dassantī 'ti maññamānā rodantī 'ti attho. pahārassa mucchitā 'ti pi sajjhāyanti,[1] tattha pahārassa bhītā 'ti attho. *uggirati āpatti pācittiyassā* 'ti ettha sace uggiritvā viraddho pahāraṁ deti, avassaṁ vāretuṁ[2] asakkontassa pahāro sahasā patati na paharitukāmatāya dinnattā dukkaṭaṁ. tena pahārena hatthādīsu yaṁ kiñci bhijjati dukkaṭam eva. paharitukāmassa yena kenaci daṇḍādinā pahāro vā mokkhito attanā vā satiṁ paṭilabhitvā na paharati dukkataṁ. paharantassa kenaci vā hattho dhārito dukkaṭaṁ. *mokkhādhippāyo talasattikaṁ uggiratī* 'ti ettha pubbe vuttesu vatthūsu purimanayen' eva talasattikaṁ uggirantassa anāpatti. sace pi virajjhitvā pahāraṁ deti anāpatti yeva. sesaṁ purimasadisam eva saddhiṁ samuṭṭhānādīhi. talasattikasikkhāpadaṁ pañcamaṁ.

Chaṭṭhe, *anuddhaṁsentī* 'ti te kira sayaṁ ākiṇṇadosattā evaṁ bhikkhū n' eva amhe codessanti na sāressantī 'ti attaparittānaṁ karonto[3] paṭigacc' eva bhikkhū amūlakena saṅghādisesena codenti. sesam ettha terasakakaṇḍamhi amūlakasikkhāpade vuttanayattā uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. amūlakasikkhāpadaṁ chaṭṭhaṁ.

Sattame, *upadahantī* 'ti uppādenti. *kukkuccaṁ upadahati āpatti pācittiyassā* 'ti vācāya vācāya āpatti. *anupasampannassā* 'ti sāmaṇerassa, mātugāmena saddhiṁ raho maññe tayā nisinnaṁ nipannaṁ bhuttaṁ pītaṁ saṅghamajjhe idañ c' idañ ca kataṁ ti ādinā nayena kukkuccaṁ upadahati vācāya vācāya dukkaṭaṁ. sesam ettha uttānam eva. samuṭṭhānā-

[1] Bp. sajjāyanti.
[2] Ssp. dhāretuṁ.
[3] Bp. karontā.

dīni pi amūlakasadisān' evā 'ti. sañciccasikkhāpadaṁ sattamaṁ.

Aṭṭhame, adhikaraṇajātānan ti etehi bhaṇḍanādīhi uppannavivādādhikaraṇānaṁ. *upassutin* ti sutisamīpaṁ, yattha ṭhatvā sakkā hoti tesaṁ vacanaṁ sotuṁ tatthā 'ti attho. *gacchati āpatti dukkaṭassā* 'ti ettha padavāre padavāre dukkaṭaṁ. *mantentan* ti aññena saddhiṁ aññasmiṁ mantayamāne. mantente 'ti vā pāṭho ayam ev' attho. *vūpasamessāmī* 'ti upasamissāmi vūpasamaṁ gamissāmi kalahaṁ na karissāmi. *attānaṁ parimocessāmī* 'ti mama akārakabhāvaṁ kathetvā attānaṁ mocessāmi, sesam ettha uttānam eva, theyyasatthasamuṭṭhānaṁ, kāyacittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti. siyā kiriyā sotukāmatāya gamanavasena, siyā akiriyaṁ[1] ṭhitaṭṭhānaṁ āgantvā mantayamānānaṁ ajānāpanavasena, rūpiyaṁ aññavādaṁ[2] upassutī 'ti imāni hi tīṇi sikkhāpadāni ekaparicchedāni. saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akulacittaṁ dukkhavedanan ti. upassutisikkhāpadaṁ aṭṭhamaṁ.

Navame, *sace ca mayaṁ jāneyyāmā* 'ti sace mayaṁ jāneyyāma, ca-kāro pana nipātamattam eva. *dhammikānan* ti dhammena vinayena satthusāsanena katattā dhammo etesu atthī 'ti dhammikāni, tesaṁ dhammikānaṁ catunnaṁ saṅghakammānaṁ. *khīyati• āpatti pācittiyassā* 'ti ettha vācāya vācāya pācittiyaṁ. sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. kammapaṭibāhanasikkhāpadaṁ navamaṁ.

Dasame, *vatthuṁ*[3] *ārocitan* ti codake ca[4] cuditakena ca attano kathā kathitā anuvijjako sammato ettāvatā vatthum eva ārocitaṁ hoti. sesam ettha uttānam eva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, kāyavācācittato samuṭṭhāti, kiriyākiriyaṁ saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacī-

[1] Ssp. akiriyā. [2] Bp.Ssp. aññavādakaṁ.
[3] Bp. vatthu vā; Ssp. vatthuṁ vā ārocitaṁ hotī 'ti codanake ca.
[4] Bp. na *for* ca.

kammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. chandaṁadatvāgaṇanasikkhāpadaṁ dasamaṁ.

Ekādasame, *yathāmittatā* 'ti yathā mittatāya yo yo mitto tassa tassa detī 'ti vuttaṁ hoti. esanayo sabbapadesu, sesaṁ ujjhāpanakādīsu vuttanayattā uttānattham eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti. Dabbasikkhāpadaṁ[1] ekādasamaṁ.

Dvādasame, yaṁ vattabbaṁ siyā taṁ sabbaṁ tiṁsakakaṇḍe pariṇāmanasikkhāpade vuttanayam eva. ayaṁ eva hi viseso. tattha attano pariṇāmitattā nissaggiyaṁ pācittiyaṁ. idha puggalassa pariṇāmitattā suddhikapācittiyan ti. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ tivedanan ti. pariṇāmanasikkhāpadaṁ dvādasamaṁ. samatto vaṇṇanākkamena sahadhammikavaggo aṭṭhamo.

Rājavaggassa paṭhamasikkhāpade, *orako* ti parittako. *upari pāsādavaragato* ti pāsādavarassa upari gato. *ayyānaṁ vāhasā* 'ti ayyānaṁ kāraṇā, tehi jānāpitattā jānāmī 'ti vuttaṁ hoti. *pitaraṁ patthetī* ti antaraṁ passitvā ghātetuṁ icchati. *rājantepuraṁ hatthisammaddan* ti ādisu satthīhi sammaddo etthā 'ti hatthisammaddaṁ, hatthisambādhan ti attho, assarathasammaddapade pi es' eva nayo, sammatan ti keci paṭhanti, taṁ na gahetabbaṁ. rañño antepure hatthisammaddan ti pi pāṭho, tattha hatthīnaṁ sammaddaṁ hatthisammaddan ti attho, rañño antepure hatthisammaddo atthī 'ti vuttaṁ hoti, es' nayo sesapadesu pi. *rajanīyānī*[2] 'ti tasmiṁ antepure edisāni rūpādīni. *muddhāvasittassā*[3] 'ti muddhani avasittassa,[4] [5]anikkhanto rājā ito ti *anikkhantarājakaṁ*,[5] tasmiṁ anikkhantarājake sayanīghare 'ti attho.

[1] Bp. Dubbalasikkhāpadaṁ ekādasamaṁ.

[2] Bp. rajjanīyā 'ti.

[3] Ssp. muddhābhisi°.

[4] Ssp. abhi°.

[5–5] Ssp. anikkhantarājake 'ti anikkhanto rāhā ito ti anikkhantarājakaṁ.

ratanaṁ vuccati mahesī, *nībhatan*[1] ti nikkhantaṁ, anībhataṁ[1] ratanaṁ ito ti anībhataratanakaṁ,[2] tasmiṁ anībhataratanake[2] sayanīghare 'ti attho, sesam ettha uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ, kāyavācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti. kiriyākiriyaṁ nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. rājante purasikkhāpadaṁ[3] paṭhamaṁ.

Dutiye, *vissaritvā* 'ti pammussitvā.[4] *puṇṇapattaṁ* nāma satato pañca kahāpaṇā. *kyāhaṁ karissāmī* 'ti kiṁ ahaṁ karissāmi. *ābharaṇaṁ omuñcitvā* 'ti mahālataṁ[5] ñāma navakoṭiagghanakaṁ alaṅkāraṁ apanetvā. *antevāsī* 'ti paricārako.[6] *aparikkhittassa upacāro* ti ettha upacāro nāma ārāmassa dve leḍḍupātā, āvasathassa pana suppapāto vā musalapāto vā 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. uggaṇhāti āpatti pācittiyassā 'ti ettha jātarūparajataṁ attano atthāya uggaṇhantassa vā uggaṇhāpentassa vā nissaggiyaṁ pācittiyaṁ. saṅghagaṇapuggalacetiyanavakammānaṁ atthāya dukkaṭaṁ. avasesaṁ muttādiratanaṁ attano vā saṅghādīnaṁ vā atthāya uggaṇhantassa vā uggaṇhāpentassa vā dukkaṭaṁ. kappiyavatthu vā akappiyavatthu vā hotu antamaso mātukaṇṇapiḷandhanatālapaṇṇam[7] pi gihīsantakaṁ bhaṇḍāgārikasīsena paṭisāmentassa pācittiyam eva. sace pana mātāpitunnaṁ santakaṁ avassaṁ paṭisāmetabbaṁ kappiyabhaṇḍaṁ hoti attano atthāya gahetvā paṭisāmetabbo. idaṁ paṭisāmetvā dehī 'ti pana vutte na vaṭṭatī 'ti paṭikkhipitabbaṁ. sace paṭisāmehī 'ti pātetvā gacchanti paḷibodho nāma hoti paṭisāmetuṁ vaṭṭati. vihāre kammaṁ karonto vaḍḍhakīādayo vā rājavallabhā vā attano upakaraṇabhaṇḍaṁ vā sayanabhaṇḍaṁ vā paṭisāmetvā dethā ti vadanti chandena pi bhayena pi na kātabbam eva. guttaṭṭhānaṁ pana dassetuṁ vaṭṭati. balakkārena pātetvā gatesu ca paṭisāmetuṁ vaṭṭati. ajjhārāme vā ajjhāvasathe vā 'ti ettha sace mahāvihārasadiso mahārāmo hoti tattha pākāraparikkhitte pariveṇe yattha katthaci[8]

[1] Bp. niggatan.
[2] Bp. aniggatarata°.
[3] Bp.Ssp. antepura°.
[4] Ssp. pamu°.
[5] Bp. mahallataṁ.
[6] Bp. °rakā; Ssp. °rikā.
[7] Ssp. mātusantakaṁ kaṇṇa°.
[8] Ssp. *omits this.*

bhikkhūhi vā sāmaṇerehi vā gahitaṁ bhavissatī 'ti saṅkā uppajjati tādise eva ṭhāne uggaṇhitvā vā uggaṇhāpetvā vā ṭhapetabbaṁ, mahābodhidvārakoṭṭhakaambaṅgaṇasadisesu pana mahājanasañcaraṇaṭṭhānesu na gahetabbaṁ.[1] Kurundiyaṁ pana vuttaṁ eko maggaṁ gacchanto nimmanussaṭṭhāne[2] kiñci bhaṇḍaṁ passati ākiṇṇamanusse pi jāte manussā tam eva bhikkhuṁ āsaṅkanti tasmā maggā okkamma[3] nisīditabbaṁ, sāmikesu āgatesu taṁ ācikkhitabbaṁ, sace sāmike na passati patirūpaṁ karissatī 'ti. rūpena vā nimittena vā saññāṇaṁ katvā 'ti ettha rūpaṁ nāma antobhaṇḍikāya bhaṇḍaṁ, tasmā bhaṇḍikaṁ muñcitvā[4] gaṇetvā ettakā kahāpaṇā vā jātarūparajataṁ vā 'ti sallakkhetabbo. nimittan ti lañchanādi,[5] tasmā lañchitāya[6] bhaṇḍikāya mattikālañchanan[7] ti vā lākhālañchanan[7] ti vā nīlapilotikāya bhaṇḍikāya katā 'ti vā setapilotikāya katā 'ti vā evam ādi sabbaṁ sallakkhetabbaṁ. bhikkhū patirūpā 'ti lajjino kukkuccakā, lolajātikānaṁ hi hatthe ṭhapetuṁ na labbhati.[8] yo pana n' eva tamhā āvāsā pakkamati na sāmike passati tenāpi attano cīvarādimūlaṁ na kātabbaṁ. thāvaraṁ pana senāsanaṁ vā cetiyaṁ vā pokkharaṇī vā kāretabbaṁ.[9] sace dīghassa addhuno accayena sāmiko āgacchati upāsaka tava santakena idaṁ nāma kataṁ anumodāhī 'ti vattabbo. sace anumodati icc' etaṁ kusalaṁ, no ce anumodati mama dhanaṁ dethā 'ti codeti yeva aññaṁ samādapetvā dātabbaṁ. ratanasammataṁ vissāsaṁ gaṇhātī 'ti ādīsu āmāsam eva sandhāya vuttaṁ, anāmāsaṁ na vaṭṭati, sesam ettha uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. ratanasikkhāpadaṁ dutiyaṁ.

Tatiye, *tiracchānakathan* ti ariyamaggassa tiracchānabhūtaṁ kathaṁ. *rājakathan* ti rājapaṭisamyuttakathaṁ, corakathādīsu pi es' eva nayo. *santaṁ bhikkhun* ti ettha yaṁ vattab-

---

[1] Bp.Ssp. *add* palibodho na hoti.
[2] Bp. nimanu°.
[3] Bp. ukka°.
[4] Ssp. omuñci°.
[5] Bp. lañjanādi.
[6] Bp. lañjityā.
[7] Bp. °lañjanan.
[8] Bp. labhati.
[9] Bp.Ssp. °tabbā.

baṁ taṁ cārittasikkhāpade vuttam eva. sace sambahulā kenaci kammena gāmaṁ pavisanti vikāle gāmappavesanaṁ āpucchāmī[1] 'ti sabbehi aññamaññaṁ āpucchitabbaṁ, tasmiṁ gāme taṁ kammaṁ na sampajjatī 'ti aññaṁ gāmaṁ gacchanti gāmasatam pi hotu puna āpucchanakiccaṁ n' atthi. sace pana ussāhaṁ paṭippassambhetvā vihāraṁ gacchantā antarā aññaṁ gāmaṁ pavisitukāmā honti puna āpucchitabbam eva, kulaghare vā āsanasālāya vā bhattakiccaṁ katvā telabhikkhāya vā sappibhikkhāya vā caritukāmo hoti. sace passe bhikkhu atthi āpucchitvā gantabbaṁ, asante n' atthī 'ti gantabbaṁ, vīthiṁ otaritvā bhikkhuṁ passati āpucchanakiccaṁ n' atthi, anāpucchitvā vicaritabbam eva, gāmamajjhena maggo hoti tena gacchantassa telādibhikkhāya carissāmī 'ti citte uppanne sace passe bhikkhu atthi āpucchitvā caritabbaṁ, maggā anokkamma bhikkhāya carantassa pana āpucchanakiccaṁ n' atthi. aparikkhitassa gāmassa upacāro adinnādāne vuttanayen' eva veditabbo. antarārāman ti ādīsu na kevalaṁ anāpucchā kāyabandhanaṁ abandhitvā saṅghāṭiṁ apārupitvā gacchantassāpi anāpatti. āpadāsū 'ti sīho vā vyaggho vā āgacchati, megho vā uṭṭheti,[2] añño vā koci upaddavo uppajjati anāpatti. evarūpāsu āpadāsu bahigāmato antogāmaṁ pavisituṁ vaṭṭati. sesam ettha uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ kāyavācato kāyavācacittato ca samuṭṭhāti kiriyākiriyaṁ nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ, vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. vikāle gāmappavesanasikkhāpadaṁ tatiyaṁ.

Catutthe, bhedanam eva bhedanakaṁ taṁ assa atthī 'ti *bhedanakam* eva. *araṇike* 'ti araṇidhanuke. *vīṭhe*[3] 'ti vīṭhake, sesam ettha uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. sūcigharasikkhāpadaṁ catutthaṁ.

Pañcame, chedanakaṁ vuttanayam eva. *chinditvā paribhuñjatī* 'ti ettha sace na chinditukāmo hoti bhūmiyaṁ nikha-

[1] Ssp. °cchāmā 'ti.
[2] Ssp. uṭṭhahati.
[3] Bp. vidhe 'ti vedhake; Ssp. vīthe *for* vīṭhe.

ṇitvā ‚pamāṇaṁ upari dasseti uttānaṁ katvā paribhuñjati. ukkhipitvā vā tulāsaṅghāṭe ṭhapetvā aṭṭaṁ katvā paribhuñjati sabbaṁ vaṭṭati. sesaṁ uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ. mañcasikkhāpadaṁ pañcamaṁ.

Chaṭṭhe, tūlaṁ onaddham etthā 'ti *tūlonaddhaṁ*. tūlaṁ pakkhipitvā upari cilimikāya[1] onaddhan ti vuttaṁ hoti. sesaṁ uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ. tūlonaddhasikkhāpadaṁ chaṭṭhaṁ.

Sattame, *nisīdanam anuññātaṁ hotī* 'ti, kattha anuññātaṁ. cīvarakkhandhake paṇītabhojanavatthusmiṁ. vuttaṁ hi tattha anujānāmi bhikkhave kāyaguttiyā cīvaraguttiyā senāsanaguttiyā nisīdanan ti. seyyathāpi purāṇasikoṭṭho ti yathā nāma purāṇacammakaro ti attho, yathā hi cammakāro cammaṁ vitthataṁ karissāmī 'ti ito cito ca samañchati[2] kaḍḍhati evaṁ so pi taṁ nisīdanaṁ, tena taṁ bhagavā evam āha. nisīdanaṁ nāma sadasaṁ vuccatī 'ti santhatasadisaṁ santharitvā ekasmiṁ ante sugatavidatthiyā vidatthimatte padese dvīsu ṭhānesu phāletvā tisso dasā kayiranti. tāhi dasāhi sadasaṁ nāma vuccati. sesam ettha uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ. nisīdanasikkhāpadaṁ sattamaṁ.

Aṭṭhame, *kaṇḍupaṭicchādī anuññātā hotī 'ti*, kattha anuññātā. cīvarakkhandhake Belaṭṭhisīsavatthusmiṁ.[3] vuttaṁ hi tattha anujānāmi bhikkhave yassa kaṇḍu vā pīḷakā vā assāvo vā thullakacchu[4] vā ābādho kaṇḍupaṭicchādin ti. yassa adhonābhi ubbhajānumaṇḍalan ti yassa bhikkhuno nābhiyā heṭṭhā jānumaṇḍalānaṁ upari. *kaṇḍū* 'ti kacchu. *pīḷakā* 'ti lohitutaṇḍikā sukhumapīḷakā. *assāvo* ti arisa bhagandara pamehādīnaṁ[5] vā vasena asucipaggharaṇaṁ.[6] *thullakacchu*[4] *vā ābādho* ti mahāpiḷakābadho vuccati. sesam ettha uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ. kaṇḍupaṭicchādīsikkhāpadaṁ aṭṭhamaṁ.

---

[1] Ssp. vimili°.
[2] Bp. °chaviṁ.
[3] Ssp. Velaṭṭha°.
[4] Ssp. thūlaccho.
[5] Bp.Ssp. madhumehādīnaṁ.
[6] Bp. asūci°.

Navame, *vassikasāṭikā anuññātā hotī* 'ti, kattha anuññātā, cīvarakkhandhake visākhāvatthusmiṁ. vuttam hi tattha anujānāmi bhikkhave vassikasāṭikan ti. sesam ettha uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ. vassikasāṭikasikkhāpadaṁ navamaṁ.

Dasame, *caturaṅgulomako* ti catuhi aṅglīhi[1] ūnakappamāṇo. sesaṁ uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ. Nandattherasikkhāpadaṁ dasamaṁ. samatto vaṇṇanākkamena rājavaggo navamo.

uddiṭṭhā kho ti ādi vuttanayam evā 'ti.

Samantapāsādikāya vinayasaṁvaṇṇanāya khuddakavaṇṇanā samattā.

---

[1] Bp. aṅgulehi.

[PĀṬIDESANĪYĀ DHAMMĀ]

pāṭidesanīyā dhammā khuddakānaṁ anantarā,
ṭhapitā ye ayaṁ dāni tesaṁ bhavati vaṇṇanā.

Paṭhamapāṭidesanīye tāva, *paṭikkamanakāle* 'ti piṇḍāya caritvā paṭiāgamanakāle. *sabbe 'va aggahesī* 'ti sabbam eva aggahesi. *pavedhentī* 'ti kampamānā. *apehī* 'ti apagaccha na okāsam dethā 'ti attho. gārayhaṁ āvuso ti ādi paṭidesetabbākāradassanaṁ. *rathikā* 'ti racchā. *vyūhan* ti anibbijjhitvā[1] ṭhitā gatapaccāgataracchā. *siṁghāṭakan* ti catukoṇaṁ[2] vā tikoṇaṁ vā maggasamodhānaṭṭhānaṁ. *gharan* ti kulagharaṁ. etesu rathikādīsu yattha katthaci ṭhatvā gaṇhantassa gahaṇe dukkaṭaṁ. ajjhohāragaṇanāya[3] pāṭidesanīyaṁ, hatthisālādīsu gaṇhantassāpi es' eva nayo. bhikkhunī rathikāya ṭhatvā deti bhikkhu sace[4] pi antarārāmādīsu ṭhatvā gaṇhāti āpatti yeva. *antaragharaṁ paviṭṭhāyā* 'ti hi vacanato bhikkhuniyā antaraghare ṭhatvā dadamānāya vasen' ettha āpatti veditabbā. bhikkhussa ṭhitaṭṭhānaṁ pana appamāṇaṁ. tasmā sace pi vīthiādīsu ṭhito bhikkhu antarārāmādīsu ṭhatvā dadamānāya bhikkhuniyā gaṇhāti anāpatti yeva. yāmakālikaṁ sattāhakālikaṁ yāvajīvikaṁ āhāratthāya paṭigaṇhāti āpatti dukkaṭassa. *ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassā* 'ti idaṁ āmisena asambhinnaṁ sandhāya vuttaṁ. sambhinne pana ekarase pāṭidesanīyam eva. *ekato upasampannāyā* 'ti bhikkhunīnaṁ santike upasampannāya, bhikkhūnaṁ santike upasampannāya pana yathā vatthukam eva. *dāpeti na detī* 'ti aññātikā aññena kenaci dāpeti taṁ gaṇhantassa anāpatti. *upanikkhipitvā detī* 'ti bhūmiyaṁ ṭhapetvā idaṁ ayya tumhākaṁ dammī 'ti deti. evaṁ dinnaṁ sādhu bhaginī 'ti sampaṭicchitvā tāya eva vā bhikkhuniyā aññena vā kenaci paṭiggāhāpetvā bhuñjituṁ vaṭṭati.

---

[1] Ssp. anivijjhitvā.
[2] Bp.Ssp. catukkoṇaṁ.
[3] Bp. *inserts* ajjhohāre.
[4] Ssp. *omits* sace pi.

sace hi hatthagate patte āmisaṁ gaṅheyya pariccattaṁ te mayā 'ti deti bhikkhu gahitaṁ bhaginī 'ti paṭiggaṇhāti gaṇhantassa āpattī 'ti vadanti. *sikkhamānāya sāmaṇerāyā* 'ti etāsaṁ dadamānānaṁ gaṇhantassa anāpatti. sesaṁ ettha uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇativajjaṁ kāyakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. paṭhamapāṭidesanīyaṁ.

Dutiye, *apasakka tāva bhaginī* 'ti ādi apasādetabbākāradassanaṁ. *attano bhattaṁ dāpeti n' detī* 'ti ettha sace pi attano bhattaṁ deti iminā sikkhāpadena anāpatti yeva, purimasikkhāpadena āpatti. *aññassa bhattaṁ deti na dāpetī* 'ti ettha pana sace dāpeyya iminā sikkhāpadena āpatti bhaveyya. dentiyā pana n' eva iminā na purimena āpatti. sesam ettha uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ, kiriyākiriyaṁ nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. dutiyapāṭidesanīyaṁ.

Tatiye, *ubhato pasannan* ti dvīhi pasannaṁ, upāsakena pi upāsikāya pi, tasmiṁ kira kule ubho 'pi te sotāpannā yeva. *bhogena hāyatī* 'ti edisaṁ[1] hi kulaṁ sace pi asītikoṭidhanaṁ hoti bhogehi hāyati yeva. kasmā, yasmā tattha n' eva upāsikā na upāsako bhoge rakkhati. *gharato nīharitvā dentī* 'ti āsanasālaṁ vā vihāraṁ vā ānetvā denti. sace pi anāgate bhikkhumhi paṭhamaṁ yeva nīharitvā dvāre ṭhapetvā pacchā sampattassa denti vaṭṭati. bhikkhuṁ pana disvā anto gehato nīharitvā dīyyamānaṁ na vaṭṭatī 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. sesam ettha uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā nosaññāvimokkham acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ ticittaṁ tivedanan ti. tatiyapāṭidesanīyaṁ.

Catutthe, *avaruddhā hontī* 'ti paṭiviruddhā honti. *pañcannaṁ paṭisamviditan* ti pañcasu sahadhammikesu yaṁ kiñci pesetvā khādanīyaṁ bhojanīyaṁ āharissāmā 'ti paṭisaṁviditaṁ katam pi appaṭisaṁviditam evā 'ti attho. *ārāmaṁ ārāmūpacāraṁ ṭhapetvā* 'ti āraññakasenāsanārāmañ ca tassa

[1] Ssp. īdisaṁ.

upacārañ ca ṭhapetvā upacārato nikkhantaṁ antarāmagge bhikkhuṁ disvā vā gāmaṁ āgatassa vā paṭisaṁviditaṁ katam pi appaṭisaṁviditam eva hotī 'ti veditabbaṁ. *sace sāsaṅkaṁ hoti sāsaṅkan ti ācikkhitabban* ti kasmā ācikkhitabbaṁ. ārāme core vasante amhākaṁ n' ārocentī 'ti vacanapaṭimocanatthaṁ, corā vattabbā mamussā idh' ūpacārantī 'ti kasmā vattabbā. attano upaṭṭhākehi amhe gaṇhāpentī 'ti vacanapaṭimocanatthaṁ, yāguyā paṭisaṁvidite tassā parivāro āhariyyatī 'ti yāguyā paṭisaṁviditaṁ katvā kiṁ suddhayāguyā dinnāya pūvabhattāni pi etissā yāguyā paricāraṁ katvā dassāmā 'ti evaṁ yaṁ kiñci āharanti sabbaṁ paṭisamviditam eva hoti. bhattena paṭisaṁvidite 'ti ādīsu pi es' eva nayo. asukaṁ nāma kulaṁ paṭisaṁviditaṁ katvā khādanīyādīni gahetvā gacchatī 'ti sutvā aññāni pi tena saddhiṁ attano deyyadhammaṁ āharanti vaṭṭati. yāguyā paṭisaṁviditaṁ katvā pūvaṁ vā bhattaṁ vā āharanti etam pi vaṭṭī 'ti Kurundiyaṁ vuttaṁ. *gilānassā* 'ti appaṭisaṁvidite pi gilānassa anāpatti. *paṭisaṁvidite vā gilānassa vā sesakan* ti ekass' atthāya paṭisaṁviditaṁ katvā āhaṭaṁ, tassa sesakaṁ aññassāpi bhuñjituṁ vaṭṭati. catunnaṁ vā pañcannaṁ vā paṭisaṁviditaṁ katvā bahuṁ āhaṭaṁ hoti aññesam pi dātuṁ icchanti, etam pi paṭisaṁviditasesakam eva sabbam[1] pi vaṭṭati. atha adhikam eva hoti sannidhiṁ mocetvā ṭhapitaṁ dutiyadivase pi vaṭṭati. gilānassa āhaṭāvasese 'pi es' eva nayo. yaṁ pana appaṭisaṁviditam eva katvā āhaṭaṁ taṁ bahi ārāmaṁ pesetvā paṭisaṁviditaṁ kāretvā āharāpetabbaṁ. bhikkhūhi vā gantvā antarāmagge gahetabbaṁ. yam pi vihāramajjhena gacchanto vā vanacarakādayo vā vanato āharitvā denti purimanayen' eva paṭisaṁviditaṁ kāretabbaṁ. *tattha jātakan* ti ārāme jātakam eva, mūlahkādanīyādiṁ aññena kappiyaṁ katvā dinnaṁ paribhuñjato anāpatti. sace pana taṁ gāmaṁ haritvā pacitvā āharanti na vaṭṭati, paṭisaṁviditaṁ kāretabbaṁ, sesam ettha uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ, kiriyākiriyaṁ nosaññāvimokkhaṁ acittakaṁ paṇṇattivajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ ticittaṁ tivedanan ti.

---

[1] Bp.Ssp. sabbesam

catutthapāṭidesanīyaṁ samattaṁ. Samantapāsādikāya vinayavaṇṇanāya pāṭidesanīyavaṇṇanā niṭṭhitā.

yāni sikkhitasikkhena sekhiyānī 'ti tādinā,
bhāsitāni ayaṁ dāni tesam pi vaṇṇanākkamo.

Tattha *parimaṇḍalan* ti samantato maṇḍalaṁ. nābhimaṇḍalaṁ jānumaṇḍan ti uddhaṁ nābhimaṇḍalaṁ adho jānumaṇḍalaṁ paṭicchādento[1] jānumaṇḍalassa heṭṭhā jaṅghaṭṭikato paṭṭhāya aṭṭhaṅgulamattaṁ nivāsanaṁ otāretvā nivāsetabbaṁ. tato paraṁ otārentassa dukkaṭan ti vuttaṁ. tathā[2] nisinnassa jānumaṇḍalato heṭṭhā caturaṅgulamattaṁ paṭicchannaṁ hotī 'ti Maṭhāpaccariyaṁ vuttaṁ. evaṁ nivāsentassa pana nivāsanaṁ pamāṇikaṁ vaṭṭati. tatr' idaṁ pamāṇaṁ, dīghato muṭṭhipañcamaṁ tiriyaṁ aḍḍhateyyahatthaṁ, tādisassa pana alābhe tiriyaṁ dvihatthappamāṇam pi vaṭṭati jānumaṇḍalapaṭicchādanatthaṁ nābhimaṇḍalaṁ pana cīvarenāpi sakkā paṭicchādetun ti. tattha ekapaṭṭacīvaraṁ evaṁ nivattham pi ṭhāne na tiṭṭhati dupaṭṭaṁ pana tiṭṭhati. *olambento nivāseti āpatti dukkaṭassā* 'ti ettha na kevalaṁ purato vā[3] pacchato vā[3] olambetvā nivāsentass' eva dukkaṭaṁ. ye pan' aññe tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū gihīnivatthaṁ nivāsenti hatthisoṇḍakaṁ macchavāḷakaṁ catukkaṇṇakaṁ tālavaṇṭakaṁ satavallikaṁ[4] nivāsentī 'ti ādinā nayena khandhake nivāsanadosā vuttā tathā nivāsentassāpi dukkaṭam eva. te sabbe vuttanayena parimaṇḍalaṁ nivāsentassa na hontī ti ayam ettha saṁkhepo, vitthārato pana tath' eva āvibhavissati. *asañciccā* 'ti purato vā pacchato vā olambetvā nivāsessāmī 'ti evaṁ asañcicca atha kho parimaṇḍalaṁ yeva nivāsessāmī 'ti virajjhitvā aparimaṇḍalaṁ nivāsentassa anāpatti. *asatiyā* 'ti aññāvihitassāpi tathā nivāsentassa anāpatti. ajānantassā 'ti ettha nivāsanavattaṁ ajānantassa mokkho n' atthi, nivāsanavattaṁ hi sādhukaṁ uggahetabbaṁ, tassa anuggahaṇam ev' assa anādariyaṁ. taṁ pana sañcicca anuggahaṇtass' eva yujjati. tasmā uggahitavatto 'pi yo āruḷhabhā-

---

[1] Ssp. °dentena.
[2] Ssp. yathā.
[3] Bp.Ssp. ca.
[4] Ssp. satavalikaṁ.

vaṁ vā oruḷhabhāvaṁ vā na jānāti, tassa anāpatti. Kurundiyaṁ pana parimaṇḍalaṁ nivāsetuṁ ajānantassa anāpattī 'ti vuttaṁ. yo pana sukkhajaṅgho vā mahāpiṭṭhikamaṁso vā hoti tassa sāruppatthāya[1] aṭṭhaṅgulādikam[2] pi otāretvā nivāsetuṁ vaṭṭati. *gilānassā* 'ti jaṅghāya vā pāde vā vaṇo hoti ukkhipitvā vā otāretvā vā nivāsetuṁ vaṭṭati. *āpadāsū* 'ti vāḷamigā vā corā vā anubandhanti evarūpāsu āpadāsu anāpatti, sesam uttānam eva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ[3] dukkhavedanan ti. Phussadevatthero pana sacittakaṁ paṇṇattivajjaṁ tivedanan ti āha. Upatissatthero pana anādariyaṁ paṭiccā 'ti vuttattā lokavajjaṁ, akusalacittaṁ dukkhavedanan ti āha.

parimaṇḍalaṁ pārupitabban ti tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū gihīpārupanaṁ[4] pārupantī 'ti evaṁ vuttaṁ anekappakāraṁ gihīpārupanaṁ[4] apārupitvā idha vuttanayen' eva ubho kaṇṇe samaṁ katvā pārupanavattaṁ pūrentena parimaṇḍalaṁ pārupitabbaṁ. imāni ca dve pi sikkhāpadāni avisesena vuttāni, tasmā vihāre pi antaraghare pi parimaṇḍalam eva nivāsetabbañ ca pārupitabbañ cā 'ti. samuṭṭhānādīni paṭhamasikkhāpade vuttanayān'[5] eva saddhiṁ theravādena.

kāyaṁ vivaritvā 'ti jānum pi uram pi vivaritvā. *supaṭicchannenā* 'ti na sasīsaṁ pārutena, atha kho gaṇṭhikaṁ paṭimuñcitvā ubhato anuvātantena gīvaṁ paṭicchādetvā ubho kaṇṇe samaṁ katvā paṭisaṁharitvā yāva maṇibandhaṁ[6] paṭicchādetvā antaraghare gantabbaṁ.

dutiyasikkhāpade, galavāṭakato paṭṭhāya sīsaṁ maṇibandhato paṭṭhāya hatthe piṇḍikamaṁsato ca paṭṭhāya pāde vivaritvā nisīditabbaṁ. vāsūpagatassā 'ti vāsatthāya upagatassa rattibhāge vā divasabhāge vā kāyaṁ vivaritvā nisīdato anāpatti. *susaṁvuto* ti hatthaṁ vā pādaṁ vā akīḷāpento suvinīto ti attho.

okkhittacakkhū 'ti heṭṭhā khittacakkhu hutvā. *yugamattaṁ*

---

[1] Ssp. *inserts* jānumaṇḍalato.
[2] Ssp. °ādhikaṁ.
[3] Bp. acittakaṁ; Ssp. *inserts* lokavajjaṁ kāyakammaṁ akusalacittaṁ *after* sacittakaṁ.
[4] Ssp. gihipārutaṁ.
[5] Bp.Ssp. °nayen' eva.
[6] Ssp. °bandhanā.

pekkhamāno[1] ti yugayuttako hi danto ājāneyyo[2] yugamattaṁ pekkhati purato catūhatthappamāṇaṁ bhūmibhāgaṁ iminā pi ettakaṁ pekkhantena gantabbaṁ. *yo anādariyaṁ paṭicca tahaṁ tahaṁ olokento* ti yo taṁ taṁ disābhāgaṁ pāsādaṁ kūṭāgāraṁ vīthiṁ olokento gacchati āpatti dukkaṭassa. ekasmiṁ pana ṭhāne ṭhatvā hatthiassādiparissayābhāvaṁ oloketuṁ vaṭṭati. nisīdantenāpi okkhittacakkhunā 'va nisīditabbaṁ. *ukkhittakāyā* 'ti ukkhepena, itthambhūtalakkhaṇe karaṇavacanaṁ, ekato vā ubhato vā ukkhittacīvaro hutvā 'ti attho. anto indakhīlato paṭṭhāya evaṁ na gantabbaṁ. nisinnakāle dhammakarakaṁ nīharantenāpi cīvaraṁ anukkhipitvā nīharitabban ti. paṭhamo vaggo.

ujjagghikāyā 'ti mahāhasitaṁ hasanto, vuttanayen' ev' ettha karaṇavacanaṁ. *appasaddo antaraghare* 'ti ettha kittāvatā appasaddo hoti. dvādasahatthe gehe ādimhi saṅghatthero majjhe dutiyatthero ante tatiyatthero ti evaṁ nisinnesu saṅghatthero dutiyena saddhiṁ manteti. dutiyatthero tassa saddaṁ c' eva suṇāti kathañ ca vavatthapeti.[3] tatiyatthero pana saddam eva suṇāti kathaṁ na vavatthapeti. ettāvatā appasaddo hoti. sace pana tatiyatthero kathaṁ vavatthapeti mahāsaddo nāma hotī[4] 'ti. *kāyaṁ paggahetvā* 'ti niccalaṁ katvā ujukena kāyena samena iriyāpathena gantabbaṁ c' eva nisīditabbañ ca. *bāhuṁ paggahetvā* 'ti niccalaṁ katvā. *sīsaṁ paggahetvā* 'ti niccalaṁ ujuṁ ṭhapayitvā. dutiyo vaggo.

khambhakato nāma kaṭiyaṁ hatthaṁ ṭhapetvā katakhambho. *oguṇṭhito* ti sasīsaṁ pāruto. *ukkuṭikāyā* 'ti ettha ukkuṭikā vuccati paṇhiyo ukkhipitvā aggapādehi vā aggapāde ukkhipitvā paṇhīhi yeva vā bhūmiṁ phusantassa gamanaṁ, karaṇavacanaṁ pan' ettha vuttalakkhaṇam eva. *dussapallatthikāyā* 'ti ettha āyogapallatthikāpi dussapallatthikāy' eva. *ākirante pī* 'ti piṇḍapātaṁ dente pi. *sakkaccaṁ* ti satiṁ upaṭṭhapetvā. *pattasaññī* 'ti patte saññaṁ katvā. *sama-*

---

[1] Ssp. pekkhantenā 'ti.
[2] Ssp. ājānīyo.
[3] Ssp. vavaṭṭha°.
[4] Bp. hoti.

sūpako nāma yattha bhattassa catutthabhāgappamāṇo sūpo hoti. *muggasūpo māsasūpo* ti ettha kulatthādīhi katasūpā pi saṁgahaṁ gacchanti yevā 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. *rasarase* 'ti ettha ṭhapetvā dve sūpe avasesāni loni[1] sāka sūpeyya maccharasa maṁsarasādīni rasarasā 'ti veditabbāni, taṁ rasarasaṁ bahum pi gaṇhantassa anāpatti. *samatittikan* ti samapuṇṇaṁ samabharitaṁ. *thūpīkataṁ piṇḍapātaṁ patigaṇhāti āpatti dukkatassā* 'ti ettha thūpīkato nāma pattassa antomukhavaṭṭilekhaṁ atikkamitvā kato patte pakkhitto racito pūrito ti attho. evaṁ kataṁ agahetvā antomukhavaṭṭilekhāsamappamāṇo gahetabbo, tattha thūpīkataṁ nāma pañcahi bhojanehi katan ti Abhayatthero āha. tipiṭaka-Cūḷanāgatthero pana piṇḍapāto nāma yāgu pi bhattam pi khādanīyam pi cuṇṇapiṇḍo pi dantakaṭṭham pi dasikasuttam pī 'ti, idaṁ suttaṁ vatvā dasikasuttam pi thūpīkataṁ na vaṭṭatī 'ti āha. tesaṁ vādaṁ sutvā bhikkhū rohaṇaṁ gantvā cūḷa-Summattheraṁ pucchiṁsu, bhante thūpīkatapiṇḍapāto kena paricchinno ti tesañ ca therānaṁ vādaṁ ārocesuṁ. thero sutvā āha, aho Cūḷanāgo sāsanato bhaṭṭho aho tena bahunnaṁ dvāraṁ dinnaṁ ahaṁ etassa sattakkhattuṁ vinayaṁ vācento na kadāci evaṁ avacaṁ ayaṁ kuto labhitvā evaṁ vadatī 'ti. bhikkhū theraṁ yāciṁsu kathetha dāni bhante kena paricchinno ti. yāvakālikena āvuso ti thero āha. tasmā yaṁ kiñci yāgubhattaṁ vā phalāphalaṁ vā āmisajātikaṁ samatittikam eva gahetabbaṁ. tañ ca kho adhiṭṭhānūpagena pattena, itarena pana thūpīkatam pi vaṭṭati. yāmakālika sattāhakālika yāvajīvikāni pana adhiṭṭhānūpage[2] patte 'pi thūpīkatāni vaṭṭanti. dvīsu pattesu bhattaṁ gahetvā ekasmiṁ pūretvā vihāraṁ pesetuṁ vaṭṭatī 'ti Mahāpaccariyaṁ pana vuttaṁ, yaṁ patte pakkhippamānaṁ pūvaucchukhaṇḍaphalāphādi heṭṭhā orohati taṁ thūpīkataṁ nāma na hoti. pūvavaṭaṁsakaṁ ṭhapetvā piṇḍapātaṁ denti thūpīkatam eva hoti. pupphavaṭaṁsakatakkolakakaṭukaphalādi vaṭaṁsake pana[3] ṭhapetvā dinnaṁ thūpīkataṁ na hoti. bhattassa upari thālakaṁ vā pattaṁ vā ṭhapetvā

[1] Bp. oloṇi; Ssp. oloṇī.
[2] Bp.Ssp. °paga.
[3] Bp. pannaṁ *for* pana.

pūretvā gaṇhāti thūpīkataṁ nāma na hoti. Kurundiyaṁ vuttaṁ thālake vā paṇṇe[1] vā pakkhipitvā taṁ pattamatthake ṭhapetvā denti pāṭekkabhājanaṁ vaṭṭatī 'ti. idha anāpattiyaṁ gilāno na āgato, tasmā gilānassāpi thūpīkataṁ na vaṭṭati. sabbattha pana paṭiggahetum eva na vaṭṭati, paṭiggahītaṁ pana supaṭiggahītam eva hoti, paribhuñjituṁ vaṭṭatī 'ti. tatiya vaggo.

sakkaccan ti[2] ca pattasaññī ti cā 'ti ubhayaṁ vuttanayam eva. *sapadānan*[3] ti tattha tattha odhiṁ akatvā anupaṭipāṭiyā, samasūpake vattabbaṁ vuttam eva. *thūpato*[4] ti matthakato, vemajjhato[5] ti attho. *paṭicchādetvā dentī* 'ti māghātasamayādīsu paṭicchannaṁ vyañjanaṁ katvā denti, viññattiyaṁ vattabbaṁ n' atthi, ujjhānasaññīsikkhāpade pi gilāno na muccati. *nātimahanto kabaḷo* ti mayūraṇḍaṁ atimahantaṁ, kukkuṭaṇḍaṁ atikhuddakaṁ, tesaṁ vemajjhappamāṇo. *khajjake* 'ti ettha mūlakhādanīyādi sabbaṁ gahetabbaṁ. catuttho vaggo.

anāhaṭe 'ti anāharite, mukhadvāraṁ asampāpite 'ti attho. *sabbaṁ hatthan* ti sakalahatthaṁ. *sakabaḷenā* 'ti ettha dhammaṁ kathento harīṭakaṁ vā laṭṭhimadhukaṁ vā mukhe pakkhipitvā katheti, yattakena vacanaṁ aparipuṇṇaṁ na hoti tattakena mukhamhi sante kathetuṁ vaṭṭati. *piṇḍukkhepakan* ti piṇḍaṁ ukkhipitvā ukkhipitvā. *kabaḷāvacchedakan* ti kabalaṁ avacchinditvā avacchinditvā. *avagaṇḍakārakan* ti makkaṭo viya gaṇḍe katvā katvā. *hatthaniddhūnakan* ti hatthaṁ niddhūnitvā niddhūnitvā. *sitthāvakārakan* ti sitthāni avakiritvā avakiritvā. *jīvhānicchārakan* ti jīvhaṁ nicchāretvā nicchāretvā. *capucapukārakan* ti capucapū 'ti evaṁ saddaṁ katvā katvā. pañcamo vaggo.

surusurukārakan ti surusurū 'ti evaṁ saddaṁ katvā katvā. *davo* ti parihāsavacanaṁ, taṁ yena kenaci pariyāyena kiṁ

---

[1] Bp. patte.

[2] Ssp. *inserts* etthāpi asakkaccaṁ paṭiggahaṇe yeva āpatti. paṭiggahitam eva, sakkaccan ti.

[3] Bp. sappadānan.

[4] Bp. thūpakato.

[5] Bp. majjhato.

buddho sīlakabuddho[1] paṭibuddho, kiṁ dhammo godhammo ajadhammo, kiṁ saṅgho migasaṅgho pasusaṅgho ti ādinā nayena tīṇi ratanāni ārabbha na kātabban ti attho. *hatthanillehakan* ti hatthaṁ nillehitvā nillehitvā, bhuñjantena hi aṅgulimattam pi nillehituṁ na vaṭṭati. ghanayāguphāṇitapāyāsādike pana aṅgulīhi gahetvā aṅguliyo mukhe pavesetvā pavesetvā bhuñjituṁ vaṭṭati. pattanillehakaoṭṭhanillehakādīsu pi es' eva nayo, tasmā ekaṅguliyāpi patto na nillehitabbo ekaoṭṭho pi jīvhāya na nillehitabbo. oṭṭhamaṁsehi eva pana gahetvā anto..pavesetuṁ vaṭṭati. *kokanade*[2] 'ti evaṁ nāmake, kokanadan[3] ti padumaṁ vuccati. so ca pāsādo padumakasaṇṭhāno, ten' assa kokanado[3] tv' eva nāmaṁ akaṁsu.

na sāmikena hatthena pānīyathālakan ti etaṁ paṭikkūlavasena paṭikkhittaṁ, tasmā saṁghikam pi puggalikam pi gihīsantakam pi attano santakam pi saṁkham pi sarāvam pi thālakam pi na gahetabbam eva, gaṇhantassa dukkaṭaṁ. sace pana hatthassa ekadoso āmisamakkhito na hoti tena padesena gahetuṁ vaṭṭati. *uddharitvā vā* ti sitthāni[4] udakato uddharitvā ekasmiṁ ṭhāne rāsiṁ katvā udakaṁ chaḍḍeti. *bhinditvā* 'ti sitthāni[4] bhinditvā udakagatikāni katvā chaḍḍeti. *paṭiggahe vā* 'ti paṭiggahena paṭicchannāniṁ[5] paṭiggahe chaḍḍeti. *nīharitvā* 'ti bahi nīharitvā chaḍḍeti, evaṁ chaḍḍentassa anāpatti. setacchattan ti vatthapaliguṇṭhitaṁ paṇḍaracchattaṁ. kilañjacchattan ti vilīvachattaṁ. *paṇṇacchattan* ti tālapaṇṇādīhi yehi kehici kataṁ. *maṇḍalabaddhaṁ salākabaddhan* ti idaṁ pana tiṇṇam pi chattānaṁ pañjaradassanatthaṁ vuttaṁ, tāni hi maṇḍalabaddhāni c' eva honti salākabaddhāni ca, yam pi tattha jātakadaṇḍakena kataṁ ekapaṇṇacchattaṁ hoti tam pi chattam eva, etesu yaṁ kiñci chattaṁ pāṇimhi assā 'ti chattapāṇī, so taṁ chattaṁ dhārayamāno vā aṁse vā katvā ūrumhi vā ṭhapetvā yāva hatthena na muñcati tāv' assa dhammaṁ desetuṁ na vaṭṭati, desentassa vuttanayena dukkaṭaṁ. sace pan' assa aññō

---

[1] Bp.Ssp. silaka°.
[2] Bp. °nude.
[3] Bp. kokanu°.
[4] Ssp. siṭṭhāni.
[5] Bp. °tāniṁ; Ssp. paṭicchanto naṁ.

chattaṁ dhāreti chattapādukāya vā ṭhitaṁ hoti hatthato apagatamatte chatte chattapāṇi nāma na hoti tassa dhammaṁ desetuṁ vaṭṭati. dhammaparicchedo pan' ettha padaso dhamme vuttanayen' eva veditabbo. *daṇḍapāṇissā* 'ti ettha daṇḍo nāma majjhimassa purisassa catūhatthappamāṇo daṇḍo, daṇḍapāṇibhāvo pan' assa chattapāṇimhi vuttanayen' eva veditabbo, *satthapāṇimhi* pi es' eva nayo. asiṁ sannayhitvā[1] ṭhito pi hi satthapāṇisaṅkhaṁ na gacchati. *āyudhapāṇissā*[2] 'ti ettha kiñcāpi vuttaṁ *āyudhaṁ nāma cāpo kodaṇḍo* ti atha kho sabbāpi dhanuvikatī saddhiṁ saravikatiyā āyudhan ti veditabbaṁ. tasmā saddhiṁ vā sarena dhanuṁ gahetvā suddhadhanuṁ vā suddhasaraṁ vā sajīyadhanuṁ vā nijjiyadhanuṁ vā gahetvā ṭhitassa vā nisinnassa vā dhammo desetuṁ na vaṭṭati. sace pan' assa dhanukaṇṭhe pi paṭimukkaṁ hoti, yāva hatthena na gaṇhāti tāva dhammaṁ desetuṁ vaṭṭati yevā 'ti. chaṭṭho vaggo.

akkantassā 'ti chattadaṇḍake aṅgulantaraṁ appavesetvā kevalaṁ pādukaṁ akkamitvā ṭhitassa. *paṭimukkassā* 'ti paṭimuñcitvā ṭhitassa, upāhanāya pi es' eva nayo. *omukko* ti pan' ettha paṇhikavaṭṭaṁ[3] omuñcitvā ṭhito vuccati. *yānagatassā* 'ti ettha sace pi dvīhi janehi hatthasaṁghātena gahito sāṭake vā ṭhapetvā vaṁsena vayhati, ayutte vā vayhādike yāne visaṁkharitvā vā ṭhapite cakkamatte pi nisinno yānagato tv eva saṁkhaṁ gacchati. sace pana dve pi ekayāne nisinnā honti vaṭṭati, visuṁ nisinnesu pi ucce yāne nisinnena nīce nisinnassa dhammaṁ desetuṁ vaṭṭati, samappamāṇe pi vaṭṭati, purime yāne nisinnena pacchime nisinnassa vaṭṭati, pacchime pana uccatare pi nisinnena desetuṁ na vaṭṭati. *sayanagatassā* 'ti antamaso kaṭasārake pi pakatibhūmiyam pi nipannassa ucce pi mañce vā pīṭhe vā bhūmippadese vā ṭhitena nisinnena vā desetuṁ na vaṭṭati, sayanagatena pana sayanagatassa uccatare vā samappamāṇe vā nipannena desetuṁ vaṭṭati, nipannena ca ṭhitassa vā nisinnassa vā desetuṁ vaṭṭati, nisinnenāpi ṭhitassa vā nisinnassa vā vaṭṭati, ṭhitena

[1] Bp.Ssp. sannahitvā.
[2] BpSsp. āvudha° *for* āyudha°.
[3] Bp. °baddhaṁ *for* °vaṭṭaṁ.

ṭhitass' eva vā vaṭṭati. *pallatthikāyā* 'ti ayogapallatthikāya vā hatthapallatthikāya vā dussapallatthikāya vā yāya kāyaci pallatthikāya nisinnassa agilānassa desetuṁ na vaṭṭati. *veṭhitasīsassā* 'ti dussaveṭhanena vā moḷiādīhi[1] vā yathā kesanto na dissati evaṁ veṭhitasīsassa. *oguṇṭhitasīsassā* 'ti sasīsaṁ pārutassa. *chamāya*[2] *nisinnenā* 'ti bhūmiyaṁ nisinnena. *āsane nisinnassā* 'ti antamaso vattham pi tiṇāni pi santharitvā nisinnassa. chapakassā[3] 'ti caṇḍālassa. *chapakī*[4] 'ti caṇḍālī. *nilīno* ti paṭicchanno hutvā. *yatra hi nāmā* 'ti yo nāma. *sabbam*[5] *idañ ca parigatan* ti tatth' eva paripaṭī 'ti sabbo ayaṁ loko saṁkaraṁ gato nimmariyādo[6] ti imaṁ vacanaṁ vatvā tatth' eva tesaṁ dvinnam pi antarā rukkhato patito, patitvā ca pana ubhinnam pi purato ṭhatvā imaṁ gāthaṁ abhāsi, ubho atthaṁ na jānanti . . . pe . . . asmā kumbhamīvābhidā 'ti. tattha *ubho atthaṁ na jānantī* 'ti dve pi janā pāliyā[7] atthaṁ na jānanti. *dhammaṁ na passare* 'ti pāliṁ na passanti. katame te ubho,[8] *yo c' āyaṁ mantaṁ vāceti yo ca adhammena adhiyatī*[9] 'ti evaṁ brāhmaṇaṁ ca rājānaṁ ca ubho 'pi adhammikabhāve ṭhapeti, tato brāhmaṇo *sālīnan* ti gātham āha. tass' attho, jānām' aham bho ayaṁ dhammo ti, api ca kho mayā dīgharattaṁ saputtadāraparijanena raññō santako sālīnaṁ odano bhutto. sucimaṁsūpasecano ti nānappakāravikatisampāditaṁ sucimaṁsūpasecanaṁ missīkaraṇamassā[10] 'ti sucimaṁsūpasecano. *tasmā dhamme na vattāmī* 'ti yasmā evaṁ mayā raññō odano bhutto aññe ca bahulā vā[11] laddhā tasmā dhamme ahaṁ na vattāmi udare baddho hutvā na dhammaṁ ajānanto, ayaṁ hi dhammo ariyehi vaṇṇito pasattho thomito ti jānāmi, atha naṁ chapako[12] dhiratthū 'ti ādinā gāthādvayena ajjhabhāsi, tassa attho yo tayā dhanalābho ca yasalābho ca laddho *dhir atthu taṁ dhanalābhaṁ yasalābhañ*

---

1 Ssp. mālādīhi.
2 Bp.Ssp. chamāyaṁ.
3 Ssp. chavakassa.
4 Ssp. chavakā.
5 Bp. sabbam idaṁ carima katan ti.
6 Bp. nimariyado ti.
7 Bp. pāḷi.
8 Bp.Ssp. *add* 'ti.
9 Ssp. dhīyatī 'ti.
10 Ssp. āmisakara°.
11 Bp. bhāladdhā *for* vā laddhā; Ssp. bahū lābhā laddhā *for* bahulā vā laddhā.
12 Ssp. chavako.

ca brāhmaṇa. kasmā, yasmā ayaṁ tayā laddhalābho āyatiṁ apāyesu vinipātanahetunā hoti[1] sampati[2] ca adhammacaraṇena vutti nāma hoti, evarūpā yā vutti āyatiṁ vinipātena idha adhammacaraṇena vā nipphajjati kiṁ tāya vuttiyā, tena vuttaṁ:

dhir atthu taṁ dhanalābhaṁ yasalābhañ ca brāhmaṇa,
yā vutti vinipātena adhammacaraṇena vā 'ti.

paribbaja mahābrahme 'ti mahābrāhmaṇa ito desā sīghaṁ palāyassu. *pacant' aññe pi pāṇino* ti aññe pi sattā pacanti c' eva bhuñjanti ca na kevalaṁ tvañ c' eva rājā ca. mā tvaṁ adhammo ācarito, asmā kumbhamivābhidā 'ti sace hi tvaṁ ito aparibbajitvā imaṁ adhammaṁ ācarissasi, tato tvaṁ[3] so adhammo evaṁ ācarito, yathā udakakumbhaṁ pāsāṇo bhindeyya evaṁ mā[4] bhijjati, tena mayaṁ taṁ vadāma:

paribbaja mahābrahme pacant' aññe pi pāṇino,
mā tvaṁ adhammo ācarito asmā kumbham iv' ābhidā 'ti.

ucce āsane 'ti antamaso bhūmippadese pi unnataṭṭhāne nisinnassa desetuṁ na vaṭṭati. *na ṭhitena nisinnassā* 'ti sace pi therūpaṭṭhānaṁ gantvā ṭhitaṁ daharabhikkhuṁ āsane nisinno mahāthero pañhaṁ pucchati na kathetabbaṁ, gāravena pana theraṁ uṭṭhahitvā pucchathā 'ti vattuṁ na sakkā, passe ṭhitabhikkhussa[5] kathemī 'ti kathetuṁ vaṭṭati. *na pacchato gacchanto*[6] ti ettha sace purato gacchanto pacchato gacchantaṁ pañhaṁ pucchati na kathetabbaṁ. pacchimassa bhikkhuno kathessāmī 'ti kathetuṁ vaṭṭati. saddhiṁ uggahitadhammaṁ pana sajjhāyituṁ vaṭṭati, samaḍhurena gacchantassa kathetuṁ vaṭṭati. *na uppathenā* 'ti etthāpi sace dve pi sakaṭapathena[7] ekekacakkapathena vā uppathen' eva vā samadhuraṁ gacchanti[8] vaṭṭati. *asañciccā* 'ti paṭicchannaṭṭhānaṁ gacchantassa sahasā uccāro vā passāvo vā nikkhamati asañcicca kato nāma anāpatti. *na harite* 'ti ettha

---

[1] Bp. *omits* hoti.
[2] Ssp. sampatti.
[3] Ssp. taṁ *for* tvaṁ.
[4] Bp.Ssp. *omit* mā.
[5] Ssp. ṭhitassa bhikkhussa.
[6] Ssp. °cchantenā 'ti.
[7] Ssp. °pathe.
[8] Bp. gacchati.

yam pi jīvarukkhassa mūlaṁ paṭhaviyaṁ dissamānaṁ gacchati sākhā vā bhūmilaggā gacchati sabbaṁ haritasaṁkhātam eva, khandhe nisīditvā appaharitaṭṭhāne pātetuṁ vaṭṭati, appaharitaṭṭhānaṁ olokentass' eva sahasā nikkhamati gilānaṭṭhāne ṭhito hoti vaṭṭati. *appaharite kato ti* appaharitaṁ alabhantena tiṇaṇḍūpakaṁ vā palālaṇḍūpakaṁ vā ṭhapetvā kato 'pi pacchā haritaṁ ottharati vaṭṭati yeva, kheḷena c' ettha siṁghāṇikāpi saṁgahitā 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. *na udake* 'ti etaṁ paribhogaudakam eva sandhāya vuttaṁ, vaccakuṭīsamuddādi udakesu pana aparibhogesu anāpatti. deve vasante samantato udakogho hoti, anudakaṁ ṭhānaṁ olokentass' eva nikkhamati vaṭṭati. Mahāpaccariyaṁ pana vuttaṁ etādise kāle anudakaṭṭhānaṁ alabhantena kātuṁ vattī 'ti, sesaṁ sabbasikkhāpadesu uttānattham eva. sattamo vaggo.

samuṭṭhānādi dīpanatthāya pan' ettha idaṁ pakiṇṇakaṁ, ujjagghikauccāsaddapaṭisaṁyuttāni cattāri, sakabaḷena mukhena byāharaṇaṁ ekaṁ, chamānīcāsanaṭṭhānapacchatogamanauppathagamanapaṭisaṁyuttāni pañcā 'ti imāni dasasikkhāpadāni samanubhāsanasamuṭṭhānāni, kāyavācācittato samuṭṭhanti, kiriyā saññāvimokkhāni sacittakāni lokavajjāni kāyakammāni vacīkammāni akusalacittāni dukkhavedānī 'ti. sūpodanaviññattisikkhāpadaṁ theyyasatthasamuṭṭhānaṁ, kāyacittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā saññāvimokkhaṁ sacittakaṁ lokavajjaṁ kāyakammaṁ vacīkammaṁ akusalacittaṁ dukkhavedanan ti. chattapāṇi daṇḍapāṇi satthapāṇi āyudhapāṇi pāduka upāhana yāna sayana pallatthika veṭhita oguṇṭhita nāmakāni ekādasasikkhāpadāni dhammadesanasamuṭṭhānāni, vācācittato samuṭṭhahanti, kiriyākiriyāni saññāvimokkhāni sacittakāni lokavajjāni vacīkammāni akusalacittāni dukkhavedanānī 'ti. avasesāni tepaṇṇāsasikkhāpadāni paṭhamapārājikasamuṭṭhānānī 'ti, sabbasekhiyesu ābādhappaccayā anāpatti, thūpīkatapiṇḍapāte sūpavyañjanapaṭicchādane[1] ujjhānasaññimhī 'ti tīsu sikkhāpadesu gilāno n' atthī 'ti. sekhiyavaṇṇanā niṭṭhitā.

[1] Bp. °ñjanena paṭi°.

Adhikaraṇasamathesu sattā 'ti tesaṁ dhammānaṁ samkhāparicchedo, catubbidhaṁ adhikaraṇaṁ samenti vūpasamentī 'ti adhikaraṇasamathā. tesaṁ vitthārato[1] Khandhake ca Parivāre ca vutto, tass' atthaṁ tatth' eva vaṇṇayissāma. sesaṁ sabbattha uttānam evā 'ti.

Samantapāsādikāya vinayavaṇṇanāya Bhikkhuvibhaṅgavaṇṇanā niṭṭhitā.[2]

---

[1] Ssp.Ssp. vitthāro.

[2] Ssp. *adds* *; Bp. *adds* * *and* †.

* anantarāyena yathā niṭṭhitā vaṇṇanā ayaṁ, anantarāyena tathā santiṁ pappontu pāṇino.

† ciraṁ tiṭṭhatu saddhammo kāle vassaṁ ciraṁ pajaṁ tappetu devo dhammena rājā rakkhatu medanin ti.

BHIKKHUNĪ VIBHAṄGAVAṆṆANĀ

NAMO TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀSAMBUDDHASSA.

Yo bhikkhūnaṁ Vibhaṅgassa saṅgahīto anantaraṁ bhikkhunīnaṁ Vibhaṅgassa tassa saṁvaṇṇanākkamo.

patto yato tato tassa apubbapadavaṇṇanā[1]
kātuṁ pārājike tāva hoti saṁvaṇṇanā ayaṁ.

Tena samayena buddho bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati . . . pe[2] *. . . Sāḷho Migāranattā*[3] 'ti ettha[4] *Sāḷho* ti tassa nāmaṁ, Migāramātāya[5] pana nattā[3] hoti, tena vuttaṁ Migāranattā[6] 'ti. *navakammikan*[7] ti navakammaadhiṭṭhāyikaṁ.[8] *paṇḍitā* ti paṇḍiccena samannāgatā. *vyattā* 'ti veyyattiyena samannāgatā. *medhāvinī* 'ti pāligahaṇe[9] sati puḇbaṅgamāya paññāya atthagahaṇe[10] paññā pubbaṅgamāya satiyā samannāgatā. *dakkhā* 'ti chekā, avirajjhitvā sīghaṁ[11] kattabbakāriṇī 'ti attho. *analasā* 'ti ālasiyavirahitā.[12] *tatrupāyāyā*[13] 'ti tesu tesu kammesu upāyabhūtāya. *vīmaṁsāyā* 'ti kattabbakammūpaparikkhāya. *samannāgatā* 'ti[14] sampayuttā. *alaṁ kātun* ti samatthā taṁ taṁ kammaṁ kātuṁ. *alaṁ saṁvidhātun* ti evañ ca evañ ca idaṁ hotū 'ti evaṁ saṁvidahitum pi samatthā. *katākataṁ jānitun* ti katañ ca akatañ ca jānituṁ. *te* ti te ubho, sā ca Sundarīnandā so ca Sāḷho ti attho. *bhattagge* 'ti parivesanaṭṭhāne. *nikūṭe*[15] 'ti koṇasadisaṁ katvā

---

1 B²Bp.Ssp. °vaṇṇaṁ.
2 B² *omits* . . . pe . . .
3 B² nettā.
4 Ssp. *omits* ettha.
5 Bp. °mātuyā.
6 B² °nettā.
7 B² °kammakan.
8 B²Ssp. °kammaṁ adhi; Bp. °kammāditthayakaṁ.
9 Bp. pāḷiggahaṇe.
10 Bp.Ssp. °ggahaṇe.
11 Ssp. sīghakatta°.
12 B² alasaya°; Ssp. ālasya°.
13 Ssp. tatrū°.
14 B²Bp. *omit* 'ti.
15 B² nikuṭṭe; Ssp. nikkuḍḍe.

dassite gambhīre. *vissaro me bhavissatī* 'ti virūpo me saro bhavissati, vippakārasaddo bhavissatī 'ti attho. *patimānentī* 'ti apekkhamānā. *kyāhan* ti kiṁ ahaṁ. *jarādubbalā* 'ti jarāya dubbalā. *caraṇagilānā* 'ti pādarogena samannāgatā. *avassutā* 'ti kāyasaṁsaggarāgena avassutā, tintā kilinnā[1] 'ti attho. padabhājane pan' assa tam eva rāgaṁ gahetvā sārattā 'ti ādi vuttaṁ. tattha *sārattā* 'ti vatthaṁ viya raṅgajātena kāyasaṁsaggarāgena suṭṭhu rattā. *apekkhavā*[2] 'ti tass' eva rāgassa vasena tasmiṁ purise pavattāya apekkhāya samannāgatā. *paṭibaddhacittā* 'ti tena rāgena tasmiṁ purise bandhitvā ṭhapitacittā viya. es' eva[3] nayo dutiyapade[4] vibhaṅge 'pi. *purisapuggalassā* 'ti purisasaṅkhātassa puggalassa. *adhakkhakan* ti akkhakānaṁ adho. *ubbhajāṇumaṇḍalan* ti jāṇumaṇḍalānaṁ upari, padabhājane pana padapaṭipāṭiyā eva heṭṭhakkhakaṁ upari jāṇumaṇḍalan ti vuttaṁ. ettha ca ubbhakapparam pi ubbhajāṇumaṇḍalen' eva saṅgahītaṁ. sesaṁ Mahāvibhaṅge vuttanayen' eva veditabbaṁ. *purimāyo upādāyā* 'ti sādhāranapārājikehi pārājikāyo catasso upādāyā 'ti attho. *ubbhajāṇumaṇḍalikā* 'ti idaṁ pana imissā pārājikāya nāmamattaṁ, tasmā padabhājane na vicāritaṁ. evaṁ uditṭhasikkhāpadaṁ padānukkamena vibhajitvā idāni avassutādibhedena āpattibhedaṁ dassetuṁ. *ubhato avassute* 'ti ādim āha. tattha *ubhato avassute* 'ti ubhato[5] avassave, bhikkhuniyā c' eva purisassa ca kāyasaṁsaggarāgena avassutabhāve satī 'ti attho. *kāyena kāyaṁ āmasatī* 'ti bhikkhunī yathāparicchinnena kāyena purisassa yaṁ kiñci kāyaṁ, puriso vā yena kenaci kāyena bhikkhuniyā yathāparicchinnaṁ kāyaṁ āmasati ubhayathāpi bhikkhuniyā pārājikaṁ. *kāyena kāyapaṭibaddhan* ti vuttappakāren' eva attano kāyena purisassa kāyapaṭibaddhaṁ. *āmasatī* 'ti ettha sayaṁ vā āmasatu tassa vā āmasanaṁ sādiyatu thullaccayam eva. *kāyapaṭibaddhena kāyan* ti attano vuttappakārakāyapaṭibaddhena[6] purisassa kāyaṁ. *āmasatī* 'ti idhāpi sayaṁ vā āmasatu tassa vā āmasanaṁ sādiyatu thullaccayam eva. avasesapadesu pi iminā

---

[1] B² killinā.
[2] Ssp. apekkhavatī 'ti.
[3] B²Ssp. esa *for* es' eva.
[4] B²Bp.Ssp. °pada.
[5] B² ubho avassute.
[6] B² °ppakārena kāya°.

'va nayena vinicchayo veditabbo. sace pana bhikkhu c' eva bhikkhunī ca hoti tatra ce[1] bhikkhunī āmasati bhikkhu niccalo hutvā cittena sādiyati bhikkhu āpattiyā na kāretabbo, sace bhikkhu āmasati bhikkhunī niccalā hutvā citten' eva adhivāseti kāyaṅgaṁ acopayamānāpi pārājikakkhette pārājikena thullaccayakkhette thullaccayena dukkaṭakhette dukkaṭena kāretabbā. kasmā, kāyasaṁsaggaṁ sādiyeyyā 'ti vuttattā. ayaṁ aṭṭhakathāsu vinicchayo, evaṁ pana sati kiriyāsamuṭṭhānatā na dissati, tasmā tabbahulanayena sā vuttā ti veditabbā. *ubbhakkhakan* ti akkhakānaṁ upari. *adho jāṇumaṇḍalan* ti jāṇumaṇḍalānaṁ heṭṭhā, ettha ca adho kapparam pi adhojāṇumaṇḍalen' eva saṁgahītaṁ. *ekato avassute* 'ti ettha kiñcapi ekato ti avisesena vuttaṁ, tathāpi bhikkhuniyā eva avassave[2] sati ayaṁ āpattibhedo vutto ti veditabbo. tatrāyaṁ ādito paṭṭhāya vinicchayo, bhikkhunī kāyasaṁsaggarāgena avassutā puriso 'pi tath' eva adhakkhake ubbhajāṇumaṇḍale kāyappadese kāyasaṁsaggasādiyane sati bhikkhuniyā pārājikaṁ, bhikkhuniyā kāyasaṁsaggarāgo purisassa methunarāgo vā gehasitapemaṁ vā suddhacittaṁ vā hotu thullaccayam eva, bhikkhuniyā methunarāgo purisassa kāyasaṁsaggarāgo vā methunarāgo vā gehasitapemaṁ vā suddhacittaṁ vā hotu dukkaṭaṁ, bhikkhuniyā gehasitapemaṁ purisassa vuttesu catūsu yaṁ vā taṁ vā hotu dukkaṭam eva, bhikkhuniyā suddhacittaṁ purisassa vuttesu catūsu yaṁ vā taṁ vā hotu anāpatti. sace pana bhikkhu c' eva hoti bhikkhunī ca ubhinnaṁ kāyasaṁsaggarāgo bhikkhussa saṅghādiseso bhikkhuniya pārājikaṁ, bikkhuniyā kāyasaṁsaggarāgo[3] bhikkhussa methunarāgo vā gehasitapemaṁ vā bhikkhuniyā thullaccayaṁ bhikkhussa dukkaṭaṁ, ubhinnaṁ methunarāgo gehasitapemaṁ vā ubhinnam pi dukkaṭam eva, yassa yattha suddhacittaṁ[4] tassa tattha anāpatti, ubhinnam pi suddhacittaṁ ubhinnam pi anāpatti. *anāpatti asañciccā* 'ti ādīsu virajjhitvā vā āmasantiyā aññāvihitāya vā ayaṁ puriso vā itthī vā 'ti ajānantiyā vā tena phuṭṭhāya 'pi taṁ phassaṁ asādiyantiyā vā[5] āmasane 'pi sati anāpatti. sesaṁ sabbattha

---

[1] Ssp. sace.
[2] B²Ssp. avassute.
[3] B² °rāge.
[4] B² suddhaṁ cittaṁ.
[5] B² va.

uttānam eva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkham, sacittakaṁ, lokavajjam, kāyakammaṁ, akusalacittaṁ, dvivedanan ti

paṭhamapārājikasikkhāpadaṁ.[1]

Dutiyapārājike, *kacci no sā* 'ti kacci nu ṣā. *avaṇṇo* ti aguṇo. *akittī* 'ti nindā. *ayaso* ti parivāravipatti parammukhagarahā vā. *sā vā āroceti* ti yā pārājikaṁ āpannā sā ayaṁ āroceti. *aṭṭhannaṁ pārājikānaṁ aññataran* ti bhikkhūhi sādhāraṇānaṁ catunnaṁ asādhāranānaṁ ca catunnam eva aññataraṁ, idaṁ ca pārājikaṁ pacchā paññattaṁ, tasmā aṭṭhannan ti Vibhaṅge vuttaṁ, purimena pana saddhiṁ yugalakattā[2] imasmiṁ okāse ṭhapitan ti veditabbaṁ. *dhuraṁ*[3] *nikkhittamatte* 'ti dhure[4] nikkhittamatte. vitthārakathā pan' ettha sappāṇakavaggamhi duṭṭhullasikkhāpade vuttanayen' eva veditabbā. tatra hi pācittiyaṁ idha pārājikan ti ayam eva hi viseso. sesaṁ tādisam eva. *vajjapaṭicchādikā* 'ti idam pi imissā pārājikāya nāmamattam eva, tasmā padabhājane na vicāritaṁ, sesam ettha uttānam eva. dhuranikkhepa[5] samuṭṭhānaṁ, kāyavācācittato samuṭṭhāti, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti

dutiyapārājikaṁ.

Tatiye, *dhammenā* 'ti bhūtena vatthunā. *vinayenā* 'ti codetvā sāretvā, padabhājanaṁ pan' assa yena dhammena yena vinayena ukkhitto suukkhitto hotī 'ti imam adhippāyamattaṁ dassetuṁ vuttaṁ. *satthusāsanenā* 'ti ñattisampadāya c' eva anusāvaṇasampadāya ca. padabhājane pan' assa *jinasāsanena buddhasāsanenā* 'ti vevacanamattam eva vuttaṁ. *saṅghaṁ vā gaṇaṁ vā* 'ti ādīsu yena saṅghena kammaṁ kataṁ[6] saṅghaṁ vā tattha [7]sambahulapuggala-

[1] B²Bp. °pārājikaṁ *and omit* sikkhāpadaṁ.
[2] B² yugalattā; Bp. yugaḷattā.
[3] B² dhūraṁ.
[4] B² dhūre.
[5] B² dhūra°.
[6] Bp.Ssp. *insert* taṁ.
[7] B² sampahūla°.

saṅkhātaṁ gaṇaṁ vā ekapuggalaṁ vā, taṁ kammaṁ vā[1] na ādiyati na anuvattati na tattha ādaraṁ janetī 'ti attho. *samānasaṁvāsakā bhikkhū vuccanti sahāyā so tehi saddhiṁ n' atthī* 'ti ettha ekaṁ[2] kammaṁ ekuddeso samasikkhātā[3] 'ti ayaṁ tāva saṁvāso, samāno saṁvāso etesan ti samānasaṁvāsakā, evarūpā bhikkhū bhikkhussa tasmiṁ saṁvāse saha ayanabhāvena[4] sahāyā 'ti vuccanti, idāni yena saṁvāsena te samānasaṁvāsakā 'ti vuttā so saṁvāso tassa ukkhittakassa tehi saddhiṁ n' atthi, yehi ca saddhiṁ tassa so saṁvāso n' atthi na tena te bhikkhū attano sahāyā katā honti, tasmā vuttaṁ *samānasaṁvāsakā bhikkhū vuccanti sahāyā so tehi saddhiṁ n' atthi tena vuccati akatasahāyo* ti. sesaṁ saṅghabhedasikkhāpadādīsu vuttanayattā uttānam eva. samanubhāsanasamuṭṭhānaṁ, kāyavācācittato samuṭṭhāti, akiriyaṁ,[5] saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti,

tatiyapārājikaṁ.

Catutthe, *avassutā* 'ti lokassādamittasanthavavasena[6] kāyasaṁsaggarāgena avassutā. dutiyapade 'pi es' eva nayo. *purisapuggalassa hatthagahaṇan*[7] vā 'ti ādīsu pana yaṁ purisapuggalena hatthe gahaṇaṁ kataṁ taṁ purisapuggalassa hatthagahaṇan[7] ti vuttaṁ, esanayo[8] saṅghāṭikaṇṇagahaṇe 'pi. *hatthagahaṇan* ti ettha ca hatthagahaṇañ ca aññam pi apārājikakkhette gahaṇañ ca ekajjhaṁ katvā hatthagahaṇan ti[9] vuttan ti veditabbaṁ. ten' ev' assa padabhājane hatthagahaṇaṁ vā sādiyeyyā 'ti hattho nāma kapparaṁ upādāya yāva agganakhā etassa asaddhammassa patisevanatthāya ubbhakkhaka[10] adhojāṇumaṇḍalagahaṇaṁ sādiyati āpatti thullaccayassā 'ti vuttaṁ. ettha ca *asaddhammo* ti kāyasaṁsaggo veditabbo, na methunadhammo, na hi methunassa

---

[1] B²Bp. *omit* vā.
[2] B²Bp.Ssp. eka.
[3] Bp. °sikkhatā.
[4] B² sayana°.
[5] B² akiriyā.
[6] B² °sandhava°.
[7] Bp.Ssp. °ggahaṇaṁ.
[8] Ssp. es' eva nayo.
[9] B² *omits* ti.
[10] B²Bp.Ssp. °kkhakaṁ.

sāmantā thullaccayaṁ hoti, viññū paṭibalo kāyasaṁsaggaṁ samāpajjitun ti vacanam pi c' ettha sādhakaṁ,

tiss' itthiyo methunaṁ taṁ na seve,
tayo purise tayo ca anariyapaṇḍake,[1]
na c' ācare methunaṁ vyañjanasmiṁ,
chejjā[2] siyā methunadhammapaccayā,
pañhā me sā kusalehi cintitā 'ti.

imāya Parivāre vuttāya sedamocanakagāthāya virujjhatī 'ti, ce. na, methunadhammassa pubbabhāgattā. Parivāre yeva hi methunadhammassa pubbabhāgo jānitabbo ti vaṇṇo[3] avaṇṇo kāyasaṁsaggo duṭṭhullavācā attakāmapāricariyā gamanuppādanan[4] ti evaṁ sukkavisaṭṭhiādīni pañca sikkhāpadāni methunadhammassa pubbabhāgo ti vuttāni. tasmā kāyasaṁsaggo methunadhammassa pubbabhāgattā paccayo hoti. iti chejjā[5] siyā methunadhammapaccayā 'ti ettha iminā pariyāyena attho veditabbo. eten' upāyena sabbapadesu pi vinicchayo veditabbo. api ca *saṁketaṁ vā gaccheyyā* 'ti etassa padabhājane itthannāmaṁ āgacchā 'ti evaṁ nāmakaṁ ṭhānaṁ āgacchā 'ti attho. *aṭṭhamaṁ vatthuṁ paripūreti*[6] *assamaṇī hotī* 'ti anulomato vā paṭilomato vā ekantarikāya vā yena tena nayena aṭṭhamaṁ vatthuṁ paripūrentī yeva assamaṇī hoti, yā pana ekaṁ vā vatthuṁ satta vā vatthūni sattakkhattum pi pūreti n' eva assamaṇī hoti, āpannā āpattiyo desetvā muccati api c' ettha gaṇanūpikā āpatti veditabbā. vuttam h' etaṁ, atth' āpatti desitā gaṇanūpikā, atth' āpatti desitā na gaṇanūpikā 'ti. tatrāyaṁ vinicchayo, idāni nāpajjissāmī 'ti dhuranikkhepaṁ katvā desitā gaṇanūpikā desitagaṇanaṁ[7] upeti pārājikassa aṅgaṁ na hoti. tasmā yā ekaṁ āpannā[8] dhuranikkhepaṁ katvā desetvā puna kilesavasena āpajjati puna deseti evaṁ aṭṭha vatthūni pūrentī pi pārājikā na hoti. yā pana āpajjitvā puna pi aññaṁ vatthuṁ

[1] B[2] anariye paṇḍake.
[2] Ssp. chejjaṁ.
[3] Bp. vaṇṇāvaṇṇo *for* vaṇṇo ava°.
[4] Ssp. vanamanuppā°.
[5] B[2] chajjā; Ssp. chejjaṁ.
[6] B[2]Bp. °pūrenti.
[7] B[2] desitāga°.
[8] Bp. āpannaṁ.

āpajjissāmī 'ti saussāhā 'va deseti tassā sā āpatti na[1] gaṇanūpikā, desitāpi adesitā[2] hoti, desitagaṇanaṁ na gacchati, pārājikass' eva aṅgaṁ hoti, aṭṭhame vatthumhi paripuṇṇamatte pārājikā hoti. sesaṁ uttānam evā[3] 'ti dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, kāyavācācittato samuṭṭhāti, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, tivedanan ti.

catutthapārājikasikkhāpadaṁ samattaṁ.[4]

uddiṭṭhā kho ayyāyo aṭṭha pārājikā dhammā 'ti bhikkhū[5] ārabbha paññattā sādhāraṇā cattāro ime ca cattāro ti evaṁ pātimokkhuddesamāggena uddiṭṭhā kho ayyāyo aṭṭha pārājikā dhammā 'ti evam ettha attho daṭṭhabbo. sesaṁ Mahāvibhaṅge vuttanayam evā 'ti.

Samantapāsādikāya vinayasaṁvaṇṇanāya[6] Bhikkhunīvibhaṅge pārājikakaṇḍavaṇṇanā niṭṭhitā.[7]

Pārājikānantarassa ayaṁ dāni bhavissati.
saṅghādisesakaṇḍassa anuttānatthavaṇṇanā.

Uddositan[8] ti bhaṇḍasālā. *māyyo evaṁ avacā* 'ti ayyo mā evaṁ avaca. *api nāyye*[9] 'ti api nu ayye.[10] *accāvadathā*[11] 'ti atikkamitvā vadatha, akkosathā 'ti vuttaṁ hoti. *ussayavādikā*[12] 'ti mānussayavasena[13] kodhussayavasena[14] vivadamānā, yasmā pana sā atthato aṭṭakārikā hoti tasmā ussayavādikā[15] nāma aṭṭakārikā vuccatī 'ti padabhājane vuttaṁ. ettha ca *aṭṭo* ti vohārikavinicchayo vuccati, yaṁ pabbajitā adhikaraṇan ti pi vadanti. *dutiyaṁ vā pariyesatī* 'ti

---

[1] B²Bp.Ssp. agaṇanūpikā *for* na gaṇa°.
[2] Ssp. *adds* 'va.
[3] B² eva *for* evā 'ti.
[4] B²Bp.Ssp. *add* vaṇṇanākammenā 'ti *after this.*
[5] B² bhikkhuṁ.
[6] Bp. °nāyaṁ.
[7] Ssp. *adds* sattarasakaṇḍavaṇṇanā.
[8] Bp. udositan.
[9] B² neyye; Bp. nāyyo; Ssp. nvayyā.
[10] B² ayyo; Bp. ayyo; Ssp. ayyā.
[11] B² accavadathā 'ti.
[12] Ssp. usūya°.
[13] Ssp. mānusūya°.
[14] Ssp. kodhusūya°.
[15] Ssp. usūya°.

sakkhiṁ vā sahāyaṁ vā pariyesati dukkaṭaṁ. *gacchati vā* 'ṭi upassayo vā hoti bhikkhācāramaggo vā yattha ṭhitāya aṭṭaṁ karissāmī 'ti cittaṁ uppajjati, tato vohārikānaṁ santikaṁ gacchantiyā padavāre padavāre dukkaṭaṁ. *ekassa ārocetī* 'ti dvīsu janesu yassa kassaci ekassa kathaṁ yo koci vohārikānaṁ āroceti. *dutiyassa ārocetī* 'ti etthāpi es' eva nayo. ayaṁ pan' ettha asammohatthāya vitthārakathā. yattha katthaci antamaso bhikkhunīupassayaṁ āgate 'pi vohārike disvā bhikkhunī attano kathaṁ āroceti bhikkhuniyā dukkaṭaṁ. upāsako attano kathaṁ āroceti bhikkhuniyā thullaccayaṁ, paṭhamaṁ upāsako attaṇo kathaṁ āroceti bhikkhuniyā dukkaṭam. atha sā attano kathaṁ āroceti thullaccayaṁ. bhikkhunī upāsakaṁ vadati mamañ[1] ca tavañ ca kathaṁ tvaṁ yeva ārocehī 'ti. so attano vā kathaṁ paṭhamaṁ ārocetu bhikkhuniyā vā paṭhamārocane dukkaṭaṁ, dutiyārocane thullaccayaṁ. upāsako bhikkhuniṁ[2] vadati mamañ[1] ca tavañ ca kathaṁ tvaṁ yena ārocehī, 'ti, etthāpi es' eva nayo. bhikkhunī kappiyakārakena kathāpeti, tattha kappiyakārako vā bhikkhuniyā kathaṁ paṭhamaṁ ārocetu itaro vā attano kathaṁ kappiyakārako vā ubhinnam pi kathaṁ itaro vā ubhinnam pi kathaṁ ārocetu, yathā vā tathā vā ārociyamāne paṭhame ārocane bhikkhuniyā dukkaṭaṁ, dutiye thullaccayaṁ. yathā vā tathā vā ārocitaṁ pana ubhinnam pi kathaṁ sutvā vohārikehi vinicchaye kate parājite[3] aṭṭakārike[4] aṭṭapariyosānaṁ nāma hoti, tasmiṁ aṭṭapariyosāne bhikkhuniyā jaye 'pi parājaye[5] 'pi saṅghādiseso. sace pana gatigataṁ adhikaraṇaṁ hoti sutapubbaṁ vohārikehi, atha te bhikkhuniṁ ca aṭṭakārakaṁ ca disvā 'va tumhākaṁ kathanakiccaṁ n' atthi jānāma mayaṁ etam atthan ti sayam eva vinicchinitvā[6] denti, evarūpe aṭṭapariyosāne 'pi bhikkhuniyā anāpatti, paṭhamaṁ āpatti etassā 'ti paṭhamāpattiko, vītikkamakkhaṇe yeva āpajjitabbo ti attho, taṁ paṭhamāpattikaṁ, padabhājane pana adhippāyamattaṁ dassetuṁ

---

[1] B²Bp.Ssp. mama ca tava ca.
[2] B² °nī.
[3] Bp.Ssp. *omit* parājite aṭṭakārike.
[4] B² °kārake.
[5] B² parājiye.
[6] Bp. vinicchitvā.

saha vatthajjhācārā[1] *āpajjati asamanubhāsanāyā*[2] 'ti vuttā.[3] ayaṁ h' ettha attho: saha vatthajjhācārāyaṁ[1] bhikkhunī āpajjati na tatiyāya samanubhāsanāya, ayaṁ paṭhamam eva saha vatthajjhācārena[1] āpajjitabbattā paṭhamāpattiko ti, bhikkhuniṁ[4] saṅghato nissāretī 'ti nissāraṇīyo, taṁ nissāraṇīyaṁ, padabhājane pana adhippāyamattaṁ dassetuṁ *saṅghamhā nissārīyatī* ti vuttaṁ. tattha yaṁ āpannā bhikkhunī saṅghato nissārīyati[5] so nissāraṇīyo ti evam attho daṭṭhabbo. na hi so eva dhammo saṅghamhā kenaci nissārīyati, tena pana[6] dhammena bhikkhunī nissārīyati, tasmā so nissāretī 'ti nissāraṇīyo. *ākaḍḍhiyamānā gacchatī* 'ti aṭṭakārakamanussehi sayaṁ vā āgantvā dūtaṁ vā pesetvā ehī 'ti vuccamānā vohārikānaṁ santikaṁ gacchati, tato aṭṭakārako attano vā kathaṁ paṭhamaṁ ārocetu bhikkhuniyā vā, n' eva paṭhamārocane dukkaṭaṁ, na dutiyārocane thullaccayaṁ, sace[7] amaccehi vinicchinitvā[8] kate aṭṭapariyosāne 'pi anāpatti yeva. sace 'pi aṭṭakārako bhikkhuniṁ[9] vadati, mamañ ca[10] tavañ ca kathaṁ tvam eva kathehī 'ti. taṁ[11] kathentiyāpi kathaṁ sutvā kate aṭṭapariyosāne 'pi anāpatti yeva. *rakkhaṁ*[12] *yācatī* 'ti dhammikaṁ[13] rakkhaṁ yācati anāpatti, idāni yathā yācitārakkhā dhammikā hoti[14] taṁ dassetuṁ *anodissa*[15] *ācikkhatī* 'ti āha. tattha atītaṁ ārabbha atthi odissa[16] ācikkhanā atthi anodissa[15] ācikkhanā, anāgataṁ ārabbhāpi atthi odissa ācikkhanā atthi anodissa ācikkhanā. kathaṁ atītaṁ ārabbha odissa ācikkhanā hoti.[17] bhikkhunīupassaye gāmadārakā dhuttādayo vā ye keci anācāraṁ vā ācaranti rukkhaṁ vā chindanti phalāphalaṁ vā āharanti parikkhāre vā acchindanti, bhikkhunī vohārike upasaṁkamitvā amhākaṁ upassaye idaṁ nāma katan ti vadati, kenā 'ti

---

[1] B²Bp.Ssp. vatthujj°.
[2] B² samanu°.
[3] Ssp. vuttaṁ.
[4] B²Ssp. °nī.
[5] B² °yatī 'ti.
[6] B² *omits* pana.
[7] Ssp. *omits* sace.
[8] B² vinicchitvā.
[9] B² °nī.
[10] Bp.Ssp. mama ca tava ca.
[11] B²Bp.Ssp. *omit* taṁ.
[12] Ssp. ārakkhaṁ.
[13] Ssp. °mmika.
[14] B² hotī 'ti.
[15] Ssp. anuddissa, *sic passim.*
[16] Ssp. uddissa, *sic passim.*
[17] Bp. hotī 'ti.

vutte asukena ca asukena cā 'ti ācikkhati, evaṁ atītaṁ ārabbha odissa ācikkhanā hoti, sā na vaṭṭati, taṁ ce sutvā te vohārikā tesaṁ daṇḍaṁ karonti, sabbaṁ bhikkhuniyā gīvā hoti, daṇḍaṁ gaṇhissantī 'ti adhippāye 'pi sati gīvā yeva hoti, sace pan'[1] assa daṇḍaṁ gaṇhathā 'ti vadati pañcamāsakamatte gahite pārājikaṁ hoti, kenā 'ti vutte pana asukenā 'ti vattuṁ[2] amhākaṁ na vaṭṭati, tumhe yeva jānissatha, kevalaṁ hi mayaṁ rakkhaṁ yācāma, taṁ no detha avahaṭabhaṇḍañ ca āharāpethā 'ti vattabbaṁ. evaṁ anodissācikkhanā hoti, sā vaṭṭati. evaṁ vutte sace 'pi te vohārikā kārake gavesetvā[3] tesaṁ daṇḍaṁ karonti, sabbasāpateyye[4] 'pi gahite bhikkhuniyā n' eva gīvā na āpatti. parikkhāraṁ harante disvā tesaṁ anatthakāmatāya cora[5] corā 'ti vattum pi na vaṭṭati, evaṁ vutte 'pi[6] yaṁ tesaṁ daṇḍam karonti sabbam pi bhikkhuniyā givā hoti, attano vacanakaraṁ pana iminā me parikkhāro gahito taṁ āharāpehi, mā c' assa daṇḍaṁ karohī 'ti vattuṁ vaṭṭati, dāsadāsī vāpi ādīnaṁ atthāya aṭṭaṁ karonti ayaṁ akappiyaaṭṭo nāma, na vaṭṭati. kathaṁ anāgataṁ ārabbha odissācikkhanā hoti. vuttanayen' eva parehi anācārādīsu katesu bhikkhunī vohārike evaṁ vadati amhākaṁ upassaye idaṁ ca idaṁ ca karonti, rakkhaṁ no detha āyatiṁ akaraṇatthāyā 'ti. kena evaṁ katan ti vutte ca asukena ca asukena cā 'ti ācikkhati, evaṁ anāgataṁ ārabbha odissa[7] ācikkhanā hoti, sāpi na vaṭṭati. tesaṁ hi daṇḍe kate purimanayen' eva sabbaṁ bhikkhuniyā gīvā; sesaṁ purimasadisam eva. sace pana vohārikā bhikkhunīupassaye evarūpaṁ anācāraṁ karontānaṁ imaṁ nāma daṇḍaṁ karomā 'ti bheriṁ carāpetvā āṇāya atiṭṭhamāne pariyesitvā daṇḍenti[8] bhikkhuniyā n' eva gīvā na āpatti. yo cāyaṁ[9] bihkkhunīnaṁ vutto bhikkhūnam pi es' eva nayo. bhikkhuno 'pi hi odissācikkhanā na vaṭṭati, yaṁ tathā[10] ācikkhite daṇḍaṁ karonti

[1] B²Bp. pana tassa.
[2] B² *inserts* pana *after this.*
[3] B²Bp.Ssp. gavesitvā.
[4] B²Bp.Ssp. sabbaṁ sāpateyyaṁ pi.
[5] Ssp. corācorā 'ti.
[6] B²Bp. 'pi hi.
[7] B² odissā.
[8] B² daṇḍe denti; Bp. daṇḍaṁ karonti.
[9] B² cāraṁ yaṁ.
[10] B² tath'.

sabbaṁ gīvā hoti, vuttanayen' eva daṇḍaṁ gaṇhāpentassa pārājikaṁ. yo pana daṇḍaṁ karissantī[1] 'ti jānanto 'pi anodissa[2] katheti, te ca pariyesitvā daṇḍaṁ karonti yeva na doso. vihārasīmāya rukkhādīni chindantānaṁ vāsipharasuādīni gahetvā pāsāṇehi koṭṭenti[3] na vaṭṭati. sace dhārā bhijjati kārāpetvā dātabbā, upadhāvitvā tesaṁ parikkhāre gaṇhanti tam pi na kātabbaṁ, lahuparivattaṁ hi cittaṁ theyyacetanāya uppannāya mūlacchejjaṁ pi gaccheyya, sesaṁ uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, no saññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, cicittaṁ, tivedanan ti.

sattarasake paṭhamasikkhāpadaṁ.

Dutiye, *varabhaṇḍan* ti muttāmaṇiveḷuriyādi mahaggham bhaṇḍaṁ. *anapaloketvā* 'ti anāpucchitvā. *gaṇaṁ vā* 'ti mallagaṇabhaṭṭiputtagaṇādikaṁ.[4] *pūgan* ti dhammagaṇaṁ. *senin* ti gandhikasenī dussikasenī[5] ādikaṁ. yattha yattha hi rājāno gaṇādīnaṁ gāmanigame nīyyātenti[6] tumhe 'va ettha anusāsathā 'ti, tattha tattha te eva issarā honti, tasmā te sandhāya idaṁ vuttaṁ. ettha ca rājānaṁ vā gaṇādike vā āpucchitvāpi bhikkhunīsaṅgho āpucchitabbo 'va. *ṭhapetvā kappan* ti titthiyesu vā aññabhikkhunīsu vā pabbajitapubbaṁ kappagatikaṁ ṭhapetvā 'ti,[7] sesaṁ uttānam eva. corīvuṭṭhāpanasamuṭṭhānaṁ, kenaci karaṇīyena pakkantāsu bhikkhunīsu āgantvā[8] khaṇḍasīmaṁ yathā nisinnaṭṭhāne yeva attano nissitakaparisāya saddhiṁ uṭṭhāpentiyā[9] vācācittato samuṭṭhāti, khaṇḍasīmaṁ vā nadiṁ vā gantvā vuṭṭhāpentiyā kāyavācācittato samuṭṭhāti anāpucchā vuṭṭhāpanavasena kiriyākiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, cicittaṁ, tivedanan ti.

dutiyasikkhāpadaṁ.

---

[1] B²Bp. karissatī 'ti.
[2] Ssp. anuddissa.
[3] Ssp. koṭṭetuṁ.
[4] B² °gaṇanādikaṁ; Bp. °bhaṭiputta°; Ssp. °bhaddiputta°.
[5] B² dussaka°.
[6] B² niyyādhenti; °denti.
[7] B² *omits* 'ti.
[8] B²Bp.Ssp. agantvā.
[9] B²Bp.Ssp. vutthā°.

Tatiye, *parikkhepaṁ*[1] *atikkāmentiyā*[2] 'ti ettha ekaṁ pādaṁ atikkāmentiyā[2] thullaccayaṁ, dutiye atikkantamatte saṅghādiseso. *aparikkhittassa gāmassa upacāran* ti ettha parikkhepārahaṭṭhānaṁ ekena pādena atikkamati thullaccayaṁ, dutiyena atikkantamatte saṅghādiseso. api c' ettha ekagāmato[3] nikkhamantiyā gāmantarapaccayā anāpatti, nikkhamitvā pana gāmantaraṁ gacchantiyā padavāre padavāre dukkaṭaṁ, ekena pādena itarassa gāmassa parikkhepe vā upacāre vā atikkantamatte[4] thullaccayaṁ, dutiyena atikkantamatte saṅghādiseso, tato nikkhamitvā puna sakaṁ[5] gāmaṁ pavisantiyāpi es' eva nayo. sace pana khaṇḍapākārena vā vaticchiddena vā bhikkhunīvihārabhūmiṁ[6] yeva sakkā hoti pavisituṁ, evaṁ pavisamānā[7] kappiyabhūmiṁ[6] nāma paviṭṭhā hoti, tasmā vaṭṭati. sace 'pi hatthipiṭṭhiādīhi vā iddhiyā vā pavisati vaṭṭati yeva. padasā gamanam eva hi idhādhippetaṁ.[8] ten' eva *paṭhamaṁ pādaṁ atikkāmentiyā*[9] 'ti ādim āha. dve gāmā bhikkhunīvihārena sambandhavatikā honti, yasmiṁ gāme bhikkhunīvihāro tattha piṇḍāya caritvā puna vihāraṁ pavisitvā sace vihāramajjhena itarassa gāmassa maggo atthi, gantuṁ vaṭṭati, tato pana gāmato ten' eva maggena paccāgantabbaṁ. sace pana[10] gāmadvārena nikkhamitvā āgacchati, purimanayen' eva āpattibhedo veditabbo. sakagāmato kenaci karaṇīyena bhikkhunīhi saddhiṁ nikkhantāya puna pavisanakāle hatthī vā muccati ussāraṇā vā hoti, itarā bhikkhuniyo sahasā gāmaṁ pavisanti, yāva aññā bhikkhunī āgacchati tāva bahigāmadvāre ṭhātabbaṁ, sace na[11] āgacchati dutiyikā bhikkhunī pakkantā nāma hoti, pavisituṁ vaṭṭati, pubbe mahāgāmo hoti majjhe bhikkhunīvihāro pacchā taṁ gāmaṁ cattāro janā labhitvā visuṁ visuṁ vatiparikkhepaṁ katvā vibhajitvā bhuñjanti, vihārato ekaṁ gāmaṁ gantuṁ vaṭṭati, tato aparaṁ gāmaṁ dvārena vā vatic-

---

[1] Ssp. *omits this.*
[2] B² atikka°.
[3] B²Bp. sakagāmato.
[4] B² atikkamante; Bp.Ssp. atikkante.
[5] B²Ssp. sakagamaṁ.
[6] B²Bp. °bhumi.
[7] Bp. °mānāya.
[8] B² °ppetā.
[9] B²Bp. atikkame°.
[10] B²Bp.Ssp. *omit* pana.
[11] B² pana.

chiddena vā pavisituṁ na vaṭṭati, puna vihāram eva paccāgantuṁ vaṭṭati. kasmā. vihārassa catugāmasādhāraṇattā. *antaravāsako temīyatī* 'ti yattha yathā timaṇḍalapaṭicchādanaṁ hoti evaṁ nivatthāya bhikkhuniyā vassakāle titthena[1] vā atitthena[2] vā otaritvā yattha katthaci uttarantiyā ekadvaṅgulamattam pi antaravāsako temīyati,[3] tesaṁ[4] nadīlakkhaṇaṁ nadīnimittakathāya[5] āvibhavissati, evarūpaṁ nadiṁ titthena[1] vā atitthena[2] vā otaritvā uttaraṇakāle paṭhamaṁ pādaṁ uddharitvā tīre ṭhapentiyā thullaccayaṁ, dutiyapāduddhāre saṅghādiseso, setunā gacchati anāpatti, padasā otaritvā uttaraṇakāle setuṁ ārohitvā uttarantiyāpi anāpatti, setunā pana gantvā uttaraṇakāle padasā gacchantiyā āpatti yeva. yānanāvāākāsagamanādīsu pi es' eva nayo. orimatīrato pana[6] paratīram eva akkamantiyā anāpatti, rajanakammattaṁ gantvā dārusaṁkaḍḍhanādikiccena dve tisso ubhayatīresu vicaranti vaṭṭati. sace pan' ettha kāci kalahaṁ katvā itaraṁ tīraṁ gacchati āpatti, dve ekato uttaranti ekā majjhe nadiyā kalahaṁ katvā nivattitvā orimatīram eva āgacchati āpatti, itarassā[7] pana ayaṁ pakkantaṭṭhāne ṭhitā hoti tasmā paratīraṁ gacchantiyāpi anāpatti, nahāyituṁ vā pātuṁ vā otiṇṇā tam eva tīraṁ paccuttarati anāpatti. *saha aruṇuggamanā* 'ti ettha sace sajjhāyaṁ vā padhānaṁ vā aññaṁ vā kiñci kammaṁ kurumānā pure aruṇe[8] yeva dutiyikāya santikaṁ āgamissāmī[9] 'ti ābhogaṁ karoti[10] ajānantiyā yeva c' assā aruṇo uggacchati anāpatti, atha pana yāva aruṇuggamanā idh' eva bhavissāmī 'ti ābhogena vā anābhogena vā vihārassa ekadese acchati, dutiyikāya hatthapāsaṁ na otarati aruṇuggamane saṅghādiseso, hatthapāso eva hi idha pamāṇaṁ, hatthapāsātikkame ekagabbho pi na rakkhati. *agāmake araññe* 'ti ettha nikkhamitvā bahi indakhīlā sabbam etaṁ araññan ti evaṁ vuttalakkhaṇam eva araññaṁ taṁ pan' etaṁ kevalaṁ gāmābhāvena agāmakan ti vuttan, na Viñjhāṭavisadisatāya,[11]

---

[1] Ssp. tiṭṭhena.
[2] Ssp. atiṭṭhena.
[3] B[2] temiyyati.
[4] B[2] sesaṁ.
[5] B[2]Bp. °thāyaṁ.
[6] B[2]Bp. *omit* pana.
[7] B[2]Bp.Ssp. itarissā.
[8] B[2] aruṇaṁ.
[9] B[2] gamissamī 'ti.
[10] B[2] karonti.
[11] Ssp. Vijjhāṭavī°.

tādise araññe okkante dassanūpacāre vijahite sace pi savaṇūpacāro atthi āpatti, ten' eva vuttaṁ aṭṭhakathāyaṁ, sace bhikkhunīsu mahābodhiaṅgaṇaṁ pavisantīsu ekā bahi tiṭṭhati tassāpi āpatti, lohapāsādaṁ pavisantīsu 'pi pariveṇaṁ pavisantīsu 'pi es' eva nayo. Mahācetiyaṁ vandamānāsu 'pi[1] ekā uttaradvārena nikkhamitvā gacchati tassāpi āpatti, Thūpārāmaṁ pavisantīsu ekā bahi tiṭṭhati tassāpi āpattī 'ti. ettha ca dassanūpacāro nāma yattha ṭhitaṁ dutiyikā passati, sace pana sāṇipākārantarikāpi hoti dassanūpacāraṁ vijahati nāma. savaṇūpacāro nāma yattha ṭhitā maggamūḷhasaddena[2] viya dhammasavaṇārocanasaddena viya ca ayye[3] 'ti saddāyantiyā saddaṁ suṇāti ajjhokāse dūre 'pi savaṇūpacāro nāma hoti, so evarūpe savaṇūpacāre vijahite na rakkhati, vijahitamatte 'va āpatti saṅghādisesassa, ekā maggaṁ gacchantī ohīyati saussāhā ce hutvā idāni pāpuṇissāmī 'ti anubandhati anāpatti, sace purimāyo aññena maggena gacchanti pakkantā nāma honti, anāpatti yeva. dvinnaṁ gacchantīnaṁ ekā anubandhituṁ asakkontī gacchatu ayan ti ohīyati, itarāpi ohīyatu ayan ti gacchati dvinnam pi āpatti, sace pana gacchantīsu purimāpi aññaṁ maggaṁ gacchati[4] pacchimāpi aññaṁ, ekā ekissā pakkantaṭṭhāne tiṭṭhati dvinnam pi anāpatti. *pakkhasaṁkantā vā* 'ti tiṭṭhāyatanaṁ saṅkantā, sesaṁ uttānam eva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

tatiyasikkhāpadaṁ.

Catutthe, *pādapīṭhaṁ*[5] nāma dhotapādaṭṭhapanakam. *pādakaṭhalikā* nāma adhotapādaṭṭhapanakaṁ. *anaññāya gaṇassa chandan* ti tass' eva kārakagaṇassa chandaṁ ajānitvā.[6] *vatte vattantin*[7] 'ti tecattāḷīsappabhede[8] netthāravatte vattamānaṁ, sesaṁ uttānam eva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, kāyavācācittato samuṭṭhāti, kiriyākiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ,

---

[1] B² *omits* 'pi.
[2] B² maggamūḷa°.
[3] B² ayyā 'ti.
[4] Bp.Ssp. gaṇhāti.
[5] B² °pīdhaṁ.
[6] B² jānitvā.
[7] Bp. vattantī 'ti.
[8] B²Bp. °līsa°.

sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ akusala cittaṁ, dukkhavedanan ti.

catutthasikkhāpadaṁ.

Pañcame, *ekato avassute* 'ti ettha bhikkhuṇiyā avassutabhāvo daṭṭhabbo ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ, Mahāaṭṭhakathāyaṁ pan' etaṁ na vuttaṁ, taṁ pāliyā sameti, sesaṁ uttānam eva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

pañcamasikkhāpadaṁ.

Chaṭṭhe *yato tvan* ti yasmā tvaṁ. *uyyojeti āpatti dukkaṭassā* 'ti ādikā saṅghādisesapariyosānā āpattiyo kassā hontī 'ti. uyyojikāya, vuttaṁ c' etaṁ Parivāre 'pi:

> na deti na patigaṇhāti paṭiggaho tena na vijjati,
> āpajjati garukaṁ na[1] lahukaṁ tañ ca paribhogapaccayā,
> pañhā me sā kusalehi cintitā 'ti.

ayaṁ hi gāthā imaṁ uyyojikaṁ sandhāya vuttā. itarissā pana āpattibhedo paṭhamasikkhāpade vibhatto ti, sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, tivedanan ti.

chaṭṭhasikkhāpadaṁ.

Sattame, yāva tatiyakapadattho[2] Mahāvibhaṅge vuttanayen' eva veditabbo, sesaṁ uttānam evā[3] 'ti. samanubhāsanasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

sattamasikkhāpadaṁ.

Aṭṭhame, *kismiñcid*[4] *eva adhikaraṇe* 'ti catunnaṁ aññatarasmiṁ. padabhājane pana kevalaṁ adhikaraṇavibhāgaṁ

---

[1] Sp. *omits* na.
[2] B[2] °madattho.
[3] B[2] eva *for* evā 'ti.
[4] B[2] kiṁsmiñcid.

dassetuṁ *adhikaraṇaṁ nāma cattāri adhikaraṇānī* 'ti ādi vuttaṁ, sesaṁ uttānam eva saddhiṁ samuṭṭhānādīhī 'ti.

aṭṭhamasikkhāpadaṁ.

Navame, *saṁsaṭṭhā* 'ti missībhūtā. *ananulomikenā*[1] 'ti pabbajitānaṁ ananulomikena kāyikavācasikena. *saṁsaṭṭhā* 'ti gihīnaṁ koṭṭanapacanagandhapiṁsanamālāgaṇṭhanādinā[2] kāyikena sāsanapaṭisāsanāharaṇasaṁcarittādinā vācasikena ca saṁsaṭṭhā. pāpo kittisaddo etāsan ti *pāpasaddā*. pāpo ājīvasaṁkhāto siloko etāsan ti *pāpasilokā*, sesaṁ uttānam eva saddhiṁ samuṭṭhānādīhī 'ti.

navamasikkhāpadaṁ.

Dasame, *evācārā* 'ti evaṁ ācārā. yādiso tumhākaṁ ācāro tādisācārā[3] 'ti attho. esa[4] nayo sabbattha. *uññāyā*[5] 'ti avaññāya, nīcaṁ katvā jānanāya. *paribhavenā* 'ti kiṁ imā[6] karissantī 'ti evaṁ paribhavitvā jānanena. *akkhantiyā* 'ti asahanatāya, kopenā[7] 'ti attho. *vebhassā*[8] 'ti balavabhassabhāvena, attano balappakāsanena[9] samutrāsanenā 'ti attho. *dubbalyā*[10] 'ti tumhākaṁ dubbalabhāvena. sabbattha *uññāya ca paribhavena cā* 'ti evaṁ samuccayattho daṭṭhabbo. *viviccathā* 'ti vinā hotha. sesaṁ uttānam eva saddhiṁ samuṭṭhānādīhī 'ti.

dasamasikkhāpadaṁ.

Uddiṭṭhā kho ayyāyo sattarasa saṅghādisesā 'ti ettha channaṁ paṭhamāpattikānaṁ anantarā sañcarittaṁ dve duṭṭhadosā 'ti imāni tīṇi sikkhāpadāni Mahāvibhaṅgato pakkhipitvā nava paṭhamāpattikā, catunnam yāva tatiyakānaṁ anantarā Mahāvibhaṅgato pi cattāro yāva tatiyake pakkhipitvā aṭṭha vāva tatiyakā veditabbā. evaṁ sabbe pi

---

1 B² °lomenā 'ti.
2 B² °pisana°.
3 B² tādisa ācārā 'ti; Ssp. tādiso ācāro ti.
4 B² es' eva *for* esa.
5 Ssp. aññāyā 'ti.
6 B² imhā.
7 B²Bp. kodhenā 'ti.
8 B²Bp. vebhassiyā 'ti.
9 Ssp. °kāsana.
10 Ssp. dubalyā 'ti.

pātimokkhuddesamaggena *uddiṭṭhā kho ayyāyo sattarasa saṅghādisesā dhammā* 'ti evaṃ ettha attho daṭṭhabbo. sesaṃ uttānam eva aññatra pakkhamānattā. taṃ pana khandhake vitthārena vaṇṇayissāmā ti.

Samantapāsādikāya vinayasaṃvaṇṇanāya Bhikkhuṇīvibhaṅge sattarasakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Timsa nissaggiyā dhammā bhikkhunīnaṃ pakāsitā
ye tesaṃ dāni bhavati ayaṃ saṃvaṇṇanākkamo ti.

āmattikāpaṇan ti amattāni[1] vuccanti bhājanāni, tāni ye vikkiṇanti[2] te vuccanti āmattikā, tesaṃ āpaṇo āmattikāpaṇo. taṃ vā pasāressantī 'ti attho. *patta sannicayaṃ*[3] *kareyyā* 'ti pattasannidhiṃ kareyya, ekāhaṃ anadhiṭṭhahitvā[4] vā[5] avikappetvā vā[6] pattaṃ ṭhapeyyā 'ti attho. sesaṃ Mahāvibhaṅge vuttanayen' eva veditabbaṃ. ayam eva hi viseso, tattha dasāhaṃ parihāro, idha ekāham pi n' atthi, sesaṃ tādisam eva. idam pi kaṭhinasamuṭṭhānaṃ, kāyavācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, akiriyaṃ, nosaññāvimokkham, acittakaṃ, paṇṇattivajjaṃ, kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, ticittaṃ, tivedanan ti.

paṭhamasikkhāpadam.

Dutiye, *duccoḷā*[7] 'ti virūpacoḷā, jiṇṇacoḷā 'ti attho. *apayyāhī* 'ti api ayyāhi. *ādissa dinnan* ti sampattā bhājentū 'ti vatvāpi idaṃ gaṇassa idaṃ tumhākaṃ dammī 'ti vatvā vā dātukamyatāya pādamūle ṭhapetvā vā dinnam pi ādissa dinnaṃ nāma hoti. etaṃ sabbam pi akālacīvaraṃ. *ayyāya dammī* 'ti evaṃ paṭiladdhaṃ pana yathādāne yeva upanetabbaṃ. sesaṃ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṃ, kiriyā, saññāvimokkhaṃ, sacittakaṃ, lokavajjaṃ, kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, akusalacittaṃ, tivedanan ti.

dutiyasikkhāpadaṃ.

---

1 Ssp. āmattā.
2 Ssp. vikkī°.
3 B² °niccayaṃ.
4 B² °hetvā.
5 Bp.Ssp. *omit* vā.
6 B² *omits* vā.
7 Ssp. °colā *for* °coḷā.

Tatiye, *handā* 'ti gaṇha. *sayaṁ acchindatī* 'ti ekaṁ datvā ekaṁ acchindantiyā ekaṁ nissaggiyaṁ, bahūsu bahūni; sace saṁharitvā ṭhapitāni ekato acchindati vatthugaṇanāya āpattiyo, bandhitvā ṭhapitesu pana ekā 'va āpatti. sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ dukkhavedanan ti.

tatiyasikkhāpadaṁ.

Catutthe, *kayenā* 'ti mūlena. *na me āvuso sappinā attho telena me attho* ti idaṁ kira sā āhaṭasappiṁ datvā telam pi āharissatī 'ti maññamānā āha. *viññāpetvā* 'ti jānāpetvā, idaṁ nāma āharā 'ti yācitvā vā. *taṁ ñeva viññāpetī* 'ti yaṁ paṭhamaṁ viññattaṁ taṁ thokaṁ na ppahoti, tasmā puna taññ eva viññāpetī 'ti attho. *aññaṁ ca viññāpetī* 'ti sace paṭhamaṁ sappi[1] viññattaṁ yamakaṁ, pacitabban ti ca vejjena[2] vuttattā telena attho hoti, tato telenāpi me attho ti evaṁ aññaṁ ca viññāpeti. *ānisaṁsaṁ dassetvā* 'ti sace kahāpaṇassa sappi ābhataṁ hoti iminā mūlena diguṇam[3] telaṁ labbhati, tenāpi[4] ca idaṁ kiccaṁ nipphajjati[5] tasmā telaṁ āharā 'ti evaṁ ānisaṁsaṁ dassetvā viññāpetī 'ti. sesaṁ uttānaṁ eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakam, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

catutthasikkhāpadaṁ.

Pañcame, *na*[6] *me sikkhamāne* 'ti idaṁ kira sā kuladhītā ayaṁ addhā[7] evaṁ vuttā, idaṁ telaṁ ṭhapetvā sappim pi me attano kulagharā āharissatī 'ti maññamānā āha. *cetāpetvā* 'ti viññāpetvā[8] jānāpetvā icc eva attho. sesaṁ sabbattha catutthasadisam evā 'ti.

pañcamasikkhāpadaṁ.

---

[1] Ssp. sappiṁ.
[2] B² vajjena.
[3] B² duguṇaṁ.
[4] B²Bp. telenāpi.
[5] Bp.Ssp. nippajjati.
[6] Ssp. *omits* na me.
[7] Ssp. aḍḍhā.
[8] Ssp. *omits this.*

Chaṭṭhe, *chaṇḍakan*[1] ṭi idaṁ nāma dhammakiccaṁ karissāma yaṁ sakkotha[2] taṁ ḍethā 'ti evaṁ paresaṁ chandañ ca ruciñ ca uppādetvā gahitaparikkhārass' etaṁ adhivacanaṁ. *aññadatthikenā* 'ti aññass' atthāya dinnena. *aññuddissikenā* 'ti aññaṁ uddisitvā dinnena. *saṅghikenā* 'ti saṅghassa pariccattena. *sesakaṁ upanetī* 'ti yad atthāya dinno taṁ cetāpetvā avasesaṁ aññass' atthāya upaneti. *sāmike apaloketvā* 'ti tumhehi cīvaratthāya dinno amhākañ ca cīvaraṁ atthi telādīhi pana attho ti evaṁ āpucchitvā upaneti. *āpadāsū* 'ti tathārūpesu upaddavesu bhikkhuniyo vihāraṁ chaḍḍhetvā[3] pakkamanti, evarūpāsu āpadāsu yaṁ vā taṁ vā cetāpetuṁ vaṭṭati. sesaṁ uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyākiriyaṁ, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

chaṭṭhasikkhāpadaṁ.

Sattame, *saññācikenā* 'ti sayaṁ yācitakena. etad ev' ettha nānākaraṇaṁ. sesaṁ chaṭṭhasadisam evā 'ti.

sattamasikkhāpadaṁ.

Aṭṭhame, *mahājanikenā*[4] 'ti gaṇassa pariccattena. etad ev' ettha nānākaraṇaṁ.

aṭṭhamasikkhāpadaṁ.

Navamasikkhāpade, *saññācikenā* 'ti idaṁ padaṁ ito adhikataraṁ.

navamasikkhāpadaṁ.

Dasame, *pariveṇaṁ uddiyatī*[5] 'ti pariveṇaṁ vinassati paripaṭati[6] idañ[7] ca padaṁ. *puggalikena saññācikenā* 'ti idañ ca ettakam eva nānākaraṇaṁ. sesaṁ pubbasadisam evā 'ti.

dasamasikkhāpadaṁ.

---

[1] Bp. Ssp. chandakan.
[2] B² sakkoti.
[3] Ssp. chaḍḍetvā.
[4] Bp. °niyenā 'ti.
[5] Ssp. uddariyatī 'ti.
[6] B² °ṭatī 'ti; Bp.Ssp. °tatī 'ti.
[7] Ssp. attho *for* idañ ca padaṁ.

Ekadasame, *garupāpuraṇan* ti sītakāle pāpuraṇaṁ. catukaṁsaparaman ti ettha kaṁso nāma catukahāpaṇiko hoti, tasmā padabhājane soḷasakahāpaṇagghanakan[1] ti vuttaṁ.

ekādasamasikkhāpadaṁ.

Dvādasame, *lahupāpuraṇan* ti uṇhakāle pāpuraṇaṁ. sesaṁ sikkhāpadadvaye 'pi uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

dvādasamasikkhāpadaṁ.

Uddiṭṭhā kho ayyāyo tiṁsanissaggiyā pācittiyā dhammā 'ti ettha Mahāvibhaṅge cīvaravaggato dhovanañ ca paṭiggahaṇañ cā 'ti dve sikkhāpadāni apanetvā akālacīvaraṁ kālacīvaran ti adhiṭṭhahitvā vibhajitasikkhāpadena[2] ca parivattetvā acchinnacīvarena ca paṭhamavaggo pūretabbo. puna eḷakalomavaggassa ādito satta sikkhāpadāni apanetvā satta aññadatthikāni pakkhipitvā dutiyavaggo pūretabbo, tatiyavaggato paṭhamapattaṁ vassikasāṭikaṁ araññakasikkhāpadan[3] ti imāni tīṇi apanetvā paṭtasannicayagarupāpuraṇa[4]-lahupāpuraṇa-sikkhāpadehi vaggo[5] pūretabbo; iti bhikkhunīnaṁ dvādasa sikkhāpadāni ekato paññattāni aṭṭhārasa ubhato paññattānī 'ti evaṁ sabbe 'pi pātimokkhuddesamaggena *uddiṭṭhā kho ayyāyo tiṁsa ṇissaggiyā pācittiyā dhammā* 'ti evam ettha attho daṭṭhabbo. sesaṁ vuttanayam evā 'ti.

Samantapāsādikāya vinayasaṁvaṇṇanāya bhikkhunīvibhaṅge tiṁsakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Khuddakavaṇṇanā.[6]

Tiṁsakānantaraṁ dhammā chasaṭṭhisatasaṅgahā,
saṇgītā[7] ye ayaṁ dāni hoti tesam pi vaṇṇanā.

Tattha lasuṇavaggassa tāva paṭhamasikkhāpade *dve tayo bhaṇḍike* 'ti dve vā tayo vā poṭṭalike[8] sampuṇṇamiñjānam

[1] B² °kahāpanaaḍḍhagghanakan ti.
[2] B²Bp.Ssp. bhājita°.
[3] Ssp. āraññaka°.
[4] B² °sanniccaya°.
[5] Ssp. tatiyavaggo.
[6] B²Bp.Sp. *omit this.*
[7] B² saṅgahītā.
[8] B² poṭalake; Bp. phoṭalake; Ssp. poṭṭalake.

etaṁ adhivacanaṁ. *na mattaṁ jānitvā* 'ti paṁāṇaṁ ajānitvā, khettapālassa vārentassa bahuṁ lasuṇaṁ harāpesi. *aññataraṁ haṁsayonin* ti suvaṇṇahaṁsayoniṁ. *so tāsaṁ ekekan* ti so haṁso jātissaro ahosi, atha pubbasinehena āgantvā tāsaṁ ekekaṁ pattaṁ deti, taṁ tāpanatāḷanacchedenakkhamaṁ[1] suvaṇṇam eva hoti. *Māgadhakan* ti Magadhesu jātaṁ, Magadharaṭṭhe jātalasuṇam eva hi idha lasuṇan ti adhippetaṁ, tam pi bhaṇḍikalasuṇam[2] eva, na ekadvitimiñjakaṁ. Kurundiyaṁ pana jātadesaṁ[3] avatvā Māgadhakaṁ nāma bhaṇḍikalasuṇan[4] ti vuttaṁ. *ajjhohāre ajjhohāre* 'ti ettha sace dve tayo bhaṇḍike[5] ekato yeva saṁkhāditvā[6] ajjhoharati ekaṁ pācittiyaṁ, bhinditvā ekekamiñjaṁ[7] khādantiyā pana payogagaṇanāya pācittiyānī 'ti. palaṇḍukādīnaṁ vaṇṇena vā miñjāya vā nānattaṁ veditabbaṁ, vaṇṇena tāva palaṇḍuko nāma[8] paṇḍuvaṇṇo hoti, bhañjanako lohitavaṇṇo, harītako harītapaṇṇavaṇṇo, miñjāya pana palaṇḍukassa ekā miñjā hoti, bhañjanakassa dve, harītakassa tisso, cāpalasuṇo amiñjako aṅkuramattam[9] eva hi tassa hoti. Mahāpaccariādīsu pana palaṇḍukassa tīṇi miñjāni, bhañjanakassa dve, harītakassa ekan ti vuttaṁ. ete palaṇḍukādayo sakabhāven'[10] eva vaṭṭanti, sūpasampākādīsu pana Māgadhakam pi vaṭṭati, taṁ hi paccamānesu muggasūpādīsu vā macchamaṁsavikatiyā vā telādīsu[11] vā badarasāḷavādīsu[12] vā ambilasākādīsu vā uttaribhaṅgesu vā yattha katthaci antamaso yāgubhatte 'pi pakkhittaṁ vaṭṭati, sesam ettha uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

lasuṇasikkhāpadaṁ paṭhamaṁ.

Dutiye, *sambādhe* 'ti paṭicchannokāse. tassa vibhāgadassanatthaṁ pana ubho upakacchakā muttakaraṇan ti vuttaṁ.

---

1 B²Bp. tāpanaphālanacchedanakkhamaṁ.
2 Bp. gaṇṭhika°. 3 B²Bp.Ssp. jātidesaṁ.
4 B² bhaṇḍikan ti lasuṇan; Bp. gaṇṭhikalasuṇan.
5 Bp. gaṇṭhike. 6 B² saṁkhāritvā; Ssp. saṁgharitvā.
7 B²Bp.Ssp. ekekaṁ miñjaṁ. 8 Bp. *omits* nāma.
9 Bp. aṅkurakamattam. 10 B²Ssp. sabhāven'.
11 Ssp. tele. 12 B² padara°; Ssp. badarasāla°.

ekam pi loman ti kattariyā vā saṇḍāsakena vā khurena vā yena kenaci payogena[1] ekaṁ vā bahūni vā saṁharāpentiyā payogagaṇanāya pācittiyāni, na lomagaṇanāya. *ābādappaccayā* 'ti kaṇḍukacchuādi ābādhapaccayā saṁharāpentiyā anāpatti. sesaṁ uttānam eva. catusamuṭṭhānaṁ, kāyato kāyavācato kāyacittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇativajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

dutiyasikkhāpadaṁ.

Tatiye, *talaghātake*[2] 'ti muttakaraṇatalaghātane.[3] *antamaso uppalapattenāpī* 'ti ettha pattaṁ tāva mahantaṁ kesarenāpi pahāraṁ dentiyā āpatti yeva. ābādhapaccayā 'ti gaṇḍaṁ[4] vā vaṇaṁ vā paharituṁ vaṭṭati. sesaṁ uttānam eva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ,[5] akusalacittaṁ, tivedanan ti.

tatiyasikkhāpadaṁ.

Catutthe, *purāṇarājorodhā* 'ti purāṇe gihībhāve raññō orodhā. *cirāciraṁ*[6] *gacchatī* 'ti cirena[6] cirena[6] gacchati. *dhārethā* 'ti sakkotha. *kass' idaṁ kamman* ti vutte anārocite 'pi etā mayi āsaṅkaṁ karissantī 'ti maññamānā evam āha *mayh' idaṁ kamman* ti. *jatumaṭṭake* 'ti jatunā kate maṭṭadaṇḍake. vatthuvasen' ev' etaṁ vuttaṁ, yaṁ kiñci pana daṇḍakaṁ pavesentiyā āpatti yeva. tenāha *antamaso uppalapattam pi muttakaraṇaṁ pavesetī* 'ti. etam pi ca atimahantaṁ, kesaramattam pi pana pavesentiyā āpatti yeva. sesam uttānam eva. samuṭṭhānādīni talaghātake vuttasadisān' evā 'ti.

catutthasikkhāpadaṁ.

---

[1] B²Bp. ekapayogena vā nānāpayogena vā; Ssp. ekappayogena *for this* payogena.

[2] B² °takan; Ssp. ṭake.

[3] Ssp. °ghāṭake.

[4] Ssp. gaṇḍuṁ.

[5] B²Bp.Ssp. *omit this.*

[6] B² cī° *for* ci°.

Pañcame, *atigambhīraṁ udakasuddhikaṁ ādiyantī* 'ti atianto pavesetvā udakena[1] dhovanaṁ kurumānā. *kesaggamattam pi*[2] *atikkāmetī*[3] 'ti vitthārato tatiyaṁ vā catutthaṁ vā aṅgulaṁ gambhīrato dvinnaṁ pabbānaṁ upari kesaggamattam pi pavesentiyā pācittiyan ti attho. vuttaṁ h' etaṁ Mahāpaccariyaṁ, ekissā aṅguliyā tīni pabbāni ādātuṁ na labhati, tiṇṇaṁ vā[4] catunnaṁ vā ekekam[5] pi pabbaṁ ādātuṁ na labhatī 'ti. sesaṁ uttānam eva. samuṭṭhānādīni pi talaghātake vuttasadisān' evā 'ti.

pañcamasikkhāpadaṁ.

Chaṭṭhe, *bhattavissaggan* ti bhattakiccaṁ. *pānīyena ca vidhūpanena ca upatiṭṭhitvā*[6] 'ti ekena hatthena pānīyathālakaṁ ekena vījaniṁ gahetvā vījayamānā,[7] samīpe ṭhatvā 'ti attho. *accāvadatī* 'ti pubbe 'pi tumhe evaṁ bhuñjatha ahaṁ evaṁ upaṭṭhānaṁ karomī 'ti pabbajitacārittaṁ atikkamitvā[8] gehasitakathaṁ kathetī 'ti attho. *yaṁ kiñci pānīyan* ti suddhaudakaṁ vā hotu takkadadhimatthurasakhīrādīnaṁ[9] vā aññataraṁ. *yā kāci vījanī* 'ti antamaso cīvarakaṇṇo 'pi.[10] *hatthapāse tiṭṭhati āpatti pācittiyassā* 'ti idha ṭhānappaccayā 'va pācittiyaṁ vuttaṁ, pahārapaccayā[11] pana khandhake dukkaṭaṁ paññattaṁ. *deti dāpetī* 'ti pānīyaṁ vā sūpādiṁ[12] vā imaṁ pivatha iminā bhuñjathā 'ti deti, tālavaṇṭaṁ[13] iminā vījanto bhuñjathā 'ti deti, aññena vā ubhayam pi dāpeti, anāpatti. *anupasampannaṁ āṇāpetī* 'ti upatiṭṭhanatthaṁ sāmaṇerādiṁ[14] āṇāpeti anāpatti. sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

chaṭṭhasikkhāpadaṁ.

---

[1] B²Ssp. udaka.
[2] B² *omits* pi.
[3] B² atikkametī 'ti.
[4] B² *omits* vā.
[5] Ssp. ekaṁ.
[6] B² upatiṭṭhatvā; Ssp. upatiṭhitvā.
[7] B²Bp.Ssp. vījamānā.
[8] B² °metvā.
[9] B²Ssp. dadhimadhurasa°.
[10] B² *omits* 'pi.
[11] B² °paccaye.
[12] B² sūpādi.
[13] B² °vaṇṇaṁ.
[14] B² °ādiṁ.

Sattame, *bhuñjissāmī 'ti patiganhāti āpatti dukkaṭassā* 'ti idaṁ payogadukkaṭaṁ nāma, tasmā na kevalaṁ paṭiggahaṇe yeva hoti, patiganhitvā pana[1] araññato āharaṇe 'pi sukkhāpane 'pi vaddalidivase bhajjanatthāya uddhanasajjane 'pi kapallasajjane 'pi dabbisajjane 'pi dārūni ādāya aggikaraṇe 'pi kapallamhi dhaññapakkhipane 'pi dabbiyā saṁghaṭṭanesu 'pi koṭṭanatthaṁ udukkhalamusalādisajjanesu 'pi koṭṭanapapphoṭanadhovanādīsu[2] 'pi yāva mukhe ṭhapetvā ajjoharaṇatthaṁ dantehi saṁkhādati tāva sabbapayogesu dukkaṭāni, ajjohārakāle[3] pana ajjohāragaṇanāya[3] pācittiyāni, ettha ca viññatti c' eva bhojanañ ca pamāṇaṁ, tasmā sayaṁ viññāpetvā aññāya bhajjanakoṭṭanapacanādīni[4] kārāpetvā bhuñjantiyāpi āpatti. aññāya viññāpetvā sayaṁ bhajjanādīni katvā bhuñjantiyāpi āpatti. Mahāpaccariyaṁ pana vuttaṁ, idaṁ āmakadhaññaṁ nāma mātaram pi viññāpetvā bhuñjantiyā pācittiyam eva, aviññattiyā laddhaṁ [5]tañ ce sayaṁ vā[5] bhajjanādīni katvā vā kārāpetvā vā bhuñjantiyā dukkaṭaṁ, aññāya viññattiyā vā laddhaṁ sayaṁ vā bhajjanādīni katvā tāya vā kārāpetvā aññāya vā kārāpetvā bhuñjantiyāpi dukkaṭam evā *'ti*. puna pi vuttaṁ aññāya viññattiyā laddhaṁ tam ce sayaṁ bhajjanādīni katvā bhuñjantiyā pācittiyam eva, bhajjanādīni kārāpetvā bhuñjantiyā pana dukkaṭan ti. taṁ pubbāparaviruddhaṁ hoti. na hi bhajjanādīnaṁ[6] karaṇe vā kārāpane vā viseso atthi. Mahāaṭṭhakathāyaṁ pana, aññāya viññattaṁ bhuñjantiyā dukkaṭan ti avisesena vuttaṁ. taṁ[7] yuttaṁ *ābādhappaccayā* 'ti sedakammādīnaṁ atthāya dhaññaviññattiyā[8] anāpatti. aviññattiyā labbhamānam pana nava kammatthāya sampaṭicchituṁ vaṭṭatī 'ti Mahāpaccariyaṁ vuttaṁ. *aparannaṁ*[9] *viññāpetī* 'ti ṭhapetvā satta dhaññāni muggamāsādiṁ[10] vā[11] alābukumbhaṇḍādiṁ vā aññaṁ yaṁ kiñci

---

[1] B²Ssp. puna.
[2] B² °pabbodhana°.
[3] B²Bp. ajjhoharana° *for* ajjhohāra°.
[4] B²Bp.Ssp. °pacanāni.
[5-5] B² *omits* tañ ce sayaṁ vā; Ssp. sayaṁ *for these*.
[6] B² °nādīni.
[7] B²Bp.Ssp. *omit* taṁ yuttaṁ.
[8] B² viññatiya *for this*.
[9] Bp. aparaṇṇaṁ.
[10] B² °sādīni.
[11] B² vālābu°.

ñātakapavāritaṭṭhāne viññāpentiyā anāpatti. āmakadhaññam pana ñātakapavāritaṭṭhāne 'pi na vaṭṭati. sesaṁ uttānam eva. catusamuṭṭhānaṁ, kāyato kāyavācato kāyacittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇativajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

sattamasikkhāpadaṁ.

Aṭṭhame, *nibbiṭṭharājabhaṭo*[1] ti nivitthā rañño bhati keṇi etenā 'ti nibbiṭṭharājabhaṭo, ekaṁ ṭhānantaraṁ keṇiyā gahetvā tato laddhaudayo ti attho. *taṁ yeva bhaṭapathaṁ*[2] *yācissāmī* 'ti rañño keṇiṁ datvā puna taṁ yeva ṭhānantaraṁ yācissāmī 'ti cintento. *paribhāsī*[3] 'ti tā bhikkhuṇiyo mā ssu[4] puna evaṁ karitthā 'ti santajjesi. *sayaṁ chaḍḍetī*[5] 'ti cattāri pi vatthūni ekapayogena chaḍḍentiyā[6] ekā 'va āpatti, pāṭekkaṁ chaḍḍentiyā[6] vatthugaṇanāya āpattiyo; āṇattiyam pi es' eva nayo, dantakaṭṭhacchaḍḍane 'pi bhikkhuṇiyā pācittiyam eva, bhikkhussa sabbattha dukkaṭaṁ. sesaṁ uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyākiriyaṁ, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

aṭṭhamasikkhāpadaṁ.

Navame, *yaṁ manussānaṁ upabhogaparibhogaṁ ropiman*[7] ti khettaṁ vā hotu ṇālikerādi ārāmo vā yattha katthaci ropimaharitaṭṭhāne[8] etāni vatthūni chaḍḍentiyā[9] purimanayen' eva āpattibhedo veditabbo. khette vā ārāme vā nisīditvā bhuñjamānā ucchuādīni vā khādati, gacchamānā ucciṭṭhodakacalakādīni vā[10] haritaṭṭhāne chaḍḍeti,[9] antamaso udakaṁ pivitvā matthakacchinnanāḷikeram pi chaḍḍeti[9] pācittiyam eva, bhikkhuno dukkaṭaṁ, kasitaṭṭhāne pana nikkhittabīje yāva aṅkuraṁ na uṭṭhahati tāva sabbesaṁ dukka-

[1] B²Bp.Ssp. nibbiṭṭho rājabhaṭo *for* nibbiṭṭharājabhaṭo ti nivitthā.
[2] B² bhaṭamathaṁ.
[3] B² paribhāsatī 'ti.
[4] B²Bp. *omit* ssu; Ssp. su.
[5] B² chaṭṭeti.
[6] B² chaṭṭentiyā.
[7] Ssp. ropitan.
[8] Ssp. ropita°.
[9] B² chaṭṭ° *for* chaḍḍ°.
[10] B²Bp.Ssp. *omit* vā.

ṭaṁ, anikkhittabījesu khettesu[1] koṇādīsu vā asañjātaropimesu[2] khettamariyādādīsu vā chaḍḍetuṁ vaṭṭati, mannussānaṁ kacavarachaḍḍanaṭṭhāne 'pi vaṭṭati. *chaḍḍitakhette* 'ti manussesu sassaṁ uddharitvā gatesu chaḍḍitakhettaṁ nāma hoti; tatth'[3] eva vaṭṭati, yattha pana lāyitam pi pubbannādi[4] puna vuṭṭhahissatī[5] 'ti rakkhanti tattha yathā vatthukam eva. sesaṁ uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyākiriyaṁ . . . pe . . . tivedanan ti.

navamasikkhāpadaṁ.

Dasame, *yaṁ kiñci naccan* ti naṭādayo vā naccanti[6] soṇḍā vā antamaso mora-suva-makkaṭādayo 'pi, sabbam p' etaṁ naccam eva. *yaṁ kiñci gītan* ti yaṁ[7] kiñci naṭādīnaṁ vā gītaṁ hotu, ariyānaṁ parinibbāṇakāle ratanattayaguṇūpasaṁhitaṁ[8] sādhukīḷikagītaṁ[9] vā asaññatabhikkūnaṁ[10] dhammabhāṇakagītaṁ vā sabbam p'[11] etaṁ gītam eva. *yaṁ kiñci vāditan* ti tantibaddhādivādanīyabhaṇḍavāditaṁ[12] vā hotu kuṭabherīvāditaṁ[13] vā antamaso udakabherīvāditam pi sabbam p'[11] etaṁ vāditam eva. *dassanāya gacchati āpatti dukkaṭassā* 'ti padavāragaṇanāya āpatti dukkaṭassa. *yattha thitā passati vā suṇāti vā* 'ti ekapayogena olokentī [14]passati tesaṁ yeva gītavāditaṁ[15] suṇāti ekam eva pācittiyaṁ. sace pana ekaṁ disaṁ oloketvā naccaṁ passati puna aññato oloketvā gāyante passati, aññato vādante,[16] pāṭekko[17] āpattiyo. bhikkhunī sayam pi naccituṁ vā gāyituṁ vā vādituṁ vā na labhati, aññaṁ[18] nacca gāya vādehī 'ti vattum pi na labbhati, cetiyassa upahāraṁ detha upāsakā 'ti vattum pi tumhākaṁ cetiyassa upaṭṭhānaṁ karomā 'ti vutte sādhū 'ti

---

[1] B²Bp.Ssp. khetta.
[2] Ssp. °ropitesu.
[3] B² tattha *for* tatth' eva.
[4] Bp. °ṇṇādi.
[5] B²Bp. uṭṭhahissatī 'ti.
[6] B²Bp.Ssp. naccantu.
[7] B²Bp.Ssp. *omit* yaṁ kiñci.
[8] B²Ssp..°guṇopa°.
[9] B²Bp.Ssp. °kīḷitagītaṁ.
[10] B²Bp. asaṁyata°.
[11] B²Ssp. *omit* p'.
[12] Ssp. °bhaṇḍaṁ.
[13] Ssp. kūṭabherī.
[14] B² *inserts* yesaṁ naccaṁ *before* passati.
[15] Ssp. gītaṁ vāditaṁ.
[16] Ssp. vadente.
[17] Bp.Ssp. pāṭekkā.
[18] B²Bp.Ssp. aññe.

sampaṭicchitum pi na labbhati; sabbattha pācittiyan ti sabba aṭṭhakathāsu vuttaṁ, bhikkhuno dukkaṭaṁ; tumhākaṁ cetiyassa upaṭṭhānaṁ karomā 'ti vutte pana[1] upaṭṭhānakaraṇam pana[2] sundaran ti vattuṁ vaṭṭati. *ārāme ṭhitā* 'ti ārāme ṭhatvā antarārame[3] vā bahi ārāme vā naccādīni passati vā suṇāti vā anāpatti. *sati karaṇīye* 'ti salākabhattādīnaṁ vā atthāya aññena vā kenaci karaṇiyena gantvā gataṭṭhāne passati vā suṇāti vā anāpatti. *āpadāsū* 'ti tādisena upaddavena upaddutā samajjaṭṭhānaṁ pavisati, evaṁ pavisitvā[4] passantiyā[5] suṇantiyā vā anāpatti. sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, akusalacittaṁ, tiveḍanan ti.

dasamasikkhāpadaṁ.

Lasuṇavaggo paṭhamo.

Andhakāravaggassa paṭhamasikkhāpade, *appadīpe* 'ti padīpacandasuriyaaggīsu[6] ekenāpi anobhāsite. ten' ev' assa padabhājane anāloke 'ti vuttaṁ. *sallapeyya vā* 'ti gehasitakathaṁ katheyya. *arahopekkhā*[7] *aññavihitā*[8] 'ti na[9] raho assādapekkhā raho assādato aññavihitā[8] 'va hutvā ñātī[10] vā pucchati dāne[11] vā pūjāya vā manteti. sesaṁ uttānam eva. theyyasatthasamuṭṭhānaṁ, kāyacittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ dvivedanan ti.

paṭhamasikkhāpadaṁ.

Dutiye, *paṭicchanne okāse* 'ti idam eva nānaṁ, sesaṁ sabbaṁ purimasadisam evā 'ti.

dutiyasikkhāpadaṁ.

---

[1] Ssp. upāsaka *after* pana.
[2] B²Bp.Ssp. nāma.
[3] Ssp. anto ārāme.
[4] B² pavisantiyā vā *for* pavisitvā passantiyā.
[5] Bp.Ssp. *insert* vā *after* passantiyā.
[6] B²Bp. °sūriya°.
[7] Ssp. arahāpekkhā aññāvihitā.
[8] Ssp. aññāvihitā.
[9] Ssp. narahassādāpekkhā *for* na raho assā°.
[10] B²Bp.Ssp. ñātiṁ.
[11] B² ḍānena.

Tatiye, *ajjhokāse* 'ti nānaṁ. sesaṁ sabbaṁ tādisam evā 'ti.

tatiyasikkhāpadaṁ.

Catutthe, *nikaṇṇikan* ti kaṇṇamūlaṁ vuccati, kaṇṇamūle jappeyyā 'ti vuttaṁ hoti. *sati karaṇīye* 'ti salākabhattādīnaṁ āharaṇatthāya vihāre vā dunnikkhittapaṭisāmanatthāya.[1] sesaṁ uttānam eva. samuṭṭhānādīni[2] purimasadisān' evā 'ti.

catutthasikkhāpadaṁ.

Pañcame, *gharaṁ sodhentā* 'ti tesaṁ kira etad ahosi: theriyā koci kāyikavācasiko vītikkamo na dissati, gharam pi tāva sodhemā 'ti tato gharaṁ sodhentā naṁ addasaṁsu. *anovassakaṁ atikkamentiyā* 'ti paṭhamaṁ pādaṁ atikkamentiyā dukkaṭaṁ, dutiyaṁ atikkamentiyā pācittiyaṁ, upacārātikkame 'pi[3] es' eva nayo. *gilānāyā* 'ti yādisena[4] gelaññena āpucchituṁ na sakkoti. *āpādāsū* 'ti ghare aggi vā uṭṭhito hoti corā vā evarūpe upaddave anāpucchā pakkamanti[5] anāpatti. sesam ettha uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ, kāyavācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyākiriyaṁ, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

pañcamasikkhāpadaṁ.

Chaṭṭhe, *abhinisīdeyyā* 'ti nisīdeyya, nisīditvā gacchantiyā ekā āpatti, anisīditvā nipajjitvā gacchantiyā ekā, nisīditvā nippajjitvā[6] gacchantiyā dve. *dhuvapaññatte*[7] 'ti bhikkhunīnaṁ atthāya niccapaññatte. sesaṁ uttānaṁ eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ . . . pe . . . tivedanan ti.

chaṭṭhasikkhāpadaṁ.

---

[1] B²Bp. °kkhittaṁ paṭi°.
[2] B²Ssp. °nādi.
[3] B²Bp. *omit* 'pi.
[4] B²Bp. yā tādisena; Ssp. tādisena.
[5] B²Bp.Ssp. pakkamati.
[6] B²Ssp. nipajjantiyā *and omits* gacchantiyā.
[7] B² dhuva°.

Sattame pi sabbaṁ chaṭṭhe vuttanayen' eva veditabbaṁ.

sattamasikkhāpadam.

Aṭṭhame sabbaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

aṭṭhamasikkhāpadaṁ.

Navame, *abhisapeyyā* 'ti sapathaṁ kareyya, nirayena[1] abhisapati nāma: niraye nibbattāmi avīcimhi nibbattāmi niraye nibbattatu avīcimhi nibbattatū 'ti evam ādinā nayena akkosati. brahmacariyena abhisapati nāma: gihinī homi odātavatthā homi paribbājikā homi, itarā vā mādisā[2] hotū 'ti evam ādinā nayena akkosati; vācāya vācāya pācittiyaṁ, ṭhapetvā pana nirayañ ca brahmacariyañ ca. sunakhī sūkarī kānā kuṇī 'ti ādinā nayena akkosantiyā vācāya vācāya dukkaṭaṁ. *atthapurekkhārāyā* 'ti aṭṭhakathaṁ kathentiyā. *dhammapurekkhārāyā* 'ti pāliṁ[3] vācentiyā. *anusāsanipurekkhārāyā*[4] 'ti idāni pi tvaṁ edisā sādhu viramassu no ce viramasi addhā puna evarūpāni kammāni katvā niraye uppajjissasi[5] tiracchānayoniyā uppajjissasī[5] 'ti evaṁ anusāsaniyaṁ ṭhatvā vadantiyā anāpatti. sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

navamasikkhāpadaṁ.

Dasame sabbaṁ uttānam eva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, kāyavācācittato samuṭṭhāti, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakam, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

dasamasikkhāpadaṁ.

Andhakāravaggo dutiyo.

---

[1] B² *adds* vā.
[2] B²Bp. īdisā; Ssp. edisā.
[3] B² pāli; Bp. pāḷiṁ.
[4] B² °pūrekkh°.
[5] B²Bp. upapa° *for* uppa°.

Naggavaggassa paṭhamasikkhāpade, *brahmacariyaṁ ciṇṇenā* 'ti brahmacariyena ciṇṇena, athavā brahmacariyassa caraṇenā 'ti, evaṁ karaṇatthe vā sāmiatthe vā upayogavacanaṁ veditabbaṁ. *acchinnacīvarikāyā* 'ti idaṁ udakasāṭikaṁ sandhāya vuttaṁ, na aññaṁ cīvaraṁ, tasmā udakasāṭikāya acchinnāya vā naṭṭhāya vā naggāya nahāyantiyā anāpatti, sace 'pi udakasāṭikacīvaraṁ mahagghaṁ hoti, na sakkā nivāsetvā bahi gantuṁ, evam pi naggāya nahāyituṁ vaṭṭati. sesam ettha uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

paṭhamasikkhāpadaṁ.

Dutiye sabbaṁ uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, no saññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

dutiyasikkhāpadaṁ.

Tatiye, *anantarāyikinī* 'ti dasasu antarāyesu ekena 'pi antarāyena anantarāyā. *dhuraṁ nikkhittamatte* 'ti dhuraṁ nikkhipitvā sace 'pi pacchā sibbati, āpatti yevā 'ti attho. sesaṁ uttānam eva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

tatiyasikkhāpadaṁ.

Catutthe, pañca ahāni[1] pañcāhaṁ, pañcāham eva *pañcāhikaṁ*. saṁghāṭīnaṁ cāro *saṁghāṭicāro*; paribhogavasena vā otāpanavasena vā saṁghaṭitaṭṭhena[2] saṁghāṭī 'ti laddhanāmānaṁ pañcannaṁ cīvarānaṁ parivattanan ti attho. tasmā yeva padabhājane, pañcamaṁ divasaṁ pañca cīvarānī 'ti ādim āha. *āpatti pācittiyassā* 'ti ettha ca ekasmiṁ cīvare ekā āpatti, pañcasu pañca. *āpadāsū* 'ti mahagghaṁ[3] cīvaraṁ, na sakkā hoti corabhayādīsu 'pi[4] paribhuñjituṁ, evarūpe upaddave anāpatti. sesaṁ uttānam eva. kaṭhinasamuṭ-

[1] B² °hānī 'ti.
[2] B² saṁghāti°.
[3] B² mahaggha.
[4] B² *omits* 'pi.

ṭhānaṃ, akiriyaṃ, nosaññāvimokkhaṃ, acittakaṃ, paṇṇattivajjaṃ, kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, ticittaṃ, tivedanan ti.

catutthasikkhāpadaṃ.

Pañcame, *cīvarasaṃkamaṇīyan* ti saṃkametabbaṃ[1] cīvaraṃ aññissā santakaṃ anāpucchā gahitaṃ puna paṭidātabbacīvaran ti attho. *āpadāsū* 'ti sace apārutaṃ vā anivatthaṃ vā corā haranti, evarūpāsu āpadāsu dhārentiyā anāpatti. sesaṃ uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṃ, kiriyākiriyaṃ, nosaññāvimokkhaṃ, acittakaṃ, paṇṇattivajjaṃ, kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, ticittaṃ, tivedanan ti.

pañcamasikkhāpadaṃ.

Chaṭṭhe, *aññaṃ parikkhāran* ti yaṃ kiñci thālakādīnaṃ vā sappitelādīnaṃ vā aññataraṃ. *ānisaṃsan* ti kittakaṃ agghanakaṃ dātukāmatthā 'ti pucchati, ettakaṃ nāmā 'ti vadanti, āgametha tāva idāni vatthaṃ mahagghaṃ, katipāhena kappāse āgate samagghaṃ bhavissatī 'ti evaṃ vatvā nivārentiyā anāpatti. sesaṃ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṃ, kiriyā, saññāvimokkhaṃ, sacittakaṃ, lokavajjaṃ, kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, akusalacittaṃ, tivedanan ti.

chaṭṭhasikkhāpadaṃ.

Sattame, *pakkamiṃsū*[2] 'ti aññesam[3] pi āgamanaṃ āgamenti addhā amhākam pi āgamessantī 'ti tattha tattha agamaṃsu. *paṭibāheyyā* 'ti paṭisedheyya. *ānisaṃsan* ti[4] ekaṃ sāṭakaṃ na ppahoti āgametha tāva katipāhena uppajjissati tato bhājessāmā[5] 'ti evaṃ ānisaṃsaṃ dassetvā paṭibāhentiyā[6] anāpatti. sesaṃ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṃ, kiriyā, saññāvimokkhaṃ, sacittakaṃ, paṇṇattivajjaṃ, kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, ticittaṃ, tivedanan ti.

sattamasikkhāpadaṃ.

---

[1] B² saṃkāmetabba.
[2] B²Bp.Ssp. vipakka°.
[3] B²Bp.Ssp. aññāsam.
[4] Ssp. *inserts* ekissā *after* ti.
[5] B²Bp.Ssp. bhājessāmī 'ti.
[6] B²Bp.Ssp. °bāhantiyā.

Aṭṭhame, *naṭā* nāma ye nāṭakaṁ nāṭenti. *nāṭakā*[1] nāma ye naccanti. *laṅghakā*[2] nāma ye vaṁsavarattādīsu laṅghanakammaṁ karonti. *sokasāyikā*[3] nāma māyākārā. *kumbhathuṇikā*[4] nāma ghaṭakena[5] kīḷanakā, bibbisakavādakā[6] 'ti pi vadanti. *deti āpatti pācittiyassā* 'ti ettha cīvaragaṇanāya āpattiyo veditabbā. sesaṁ uttānam eva. chasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

aṭṭhamasikkhāpadaṁ.

Navame, *dubbalacīvarapaccāsāyā* 'ti dubbalāya cīvarapaccāsāya. *ānisaṁsan* ti kiñcāpi na mayaṁ ayye sakkomā 'ti vadanti idāni[7] tesaṁ kāppāso āgamissati saddho pasanno puriso āgamissati addhā dassatī 'ti evaṁ ānisaṁsaṁ dassetvā nivārentiyā anāpatti. sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, tivedanan ti.

navamasikkhāpadaṁ.

Dasame, *kaṭhinuddhāraṁ na dassantī*[8] 'ti ettha[9] kīdiso kaṭhinuddhāro dātabbo kīdiso na dātabbo ti[10]? yassa atthāramūlako[11] mahānisaṁso[12] ubbhāramūlako[11] appo evarūpo na dātabbo, yassa pana atthāramūlako ānisaṁso[13] appo ubbhāramūlako mahānisaṁso[14] evarūpo dātabbo, samānisaṁso 'pi saddhāparipālanatthaṁ dātabbo 'va.[15] *ānisaṁsan* ti bhikkhuṇīsaṅgho[16] jiṇṇacīvaro kaṭhinānisaṁsamūlako mahālābho

---

1 B² naṭṭakā; Ssp. naṭakā. 2 Ssp. laṅghikā.
3 B² sokachāyi; Bp.Ssp. sokajjhāyikā.
4 B²Ssp. °thūnikā. 5 B² ghaṭikena.
6 B² pippisakavāṭakā tī 'pi; Bp. bimbisakavādikā 'ti pi; Ssp. bibbisaṁkavādakā 'ti pi.
7 B² *adds* pana. 8 B² dassentī 'ti.
9 B² kiṁdiso; Bp. kīdiso *for* ettha kīdiso.
10 B²Bp. *omit* 'ti. 11 B² aṭṭhāyamūlako.
12 Bp. ānisaṁso, *and adds* mahā.
13 Ssp. appānisaṁso *for* ānisaṁso appo.
14 Bp.Ssp. mahā *for this.* 15 B² *omits* 'va.
16 B² °saṅghe.

ti. evarūpaṁ ānisaṁsaṁ dassetvā paṭibahantiyā anāpatti. sesaṁ uttānam eva. ṭisamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittam, tivedanan ti.

dasamasikkhāpadaṁ.

Naggavaggo tatiyo.

Tuvaṭṭavaggassa paṭhamasikkhāpade, *tuvaṭṭeyyun* ti nipajjeyyuṁ. sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

paṭhamasikkhāpadaṁ.

Dutiye ekaṁ attharaṇaṁ c' eva pāpuraṇañ ca etāsan ti *ekattharaṇapāpuraṇā*, saṁhāriyamānānaṁ[1] pāvārattharaṇakaṭasārakādīnaṁ ekaṁ antaṁ attharitvā ekaṁ pārupitvā tuvaṭṭentīnam etaṁ adhivacanaṁ. *vavatthānaṁ dassetvā* 'ti majjhe kāsāvaṁ[2] vā kattarayaṭṭhiṁ vā antamaso kāyabandhanam pi ṭhapetvā nippajjantīnaṁ anāpattī 'ti attho. sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, no saññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ,[3] ticittaṁ, tivedanan ti.

dutiyasikkhāpadaṁ.

Tatiye, *uḷārasambhāvitā* 'ti uḷārakulā pabbajitattā guṇehi ca uḷārattā uḷārā 'ti sambhāvitā. *issāpakatā* 'ti issāya apakatā,[4] abhibhūtā 'ti attho. saññatti bahulā etāsan ti *saññattibahulā*, divasaṁ mahājanaṁ paññāpayamānā[5] 'ti attho. viññatti bahulā etāsan ti *viññattibahulā*. viññattī 'ti hetūdāharaṇādīhi vividhehi nayehi saññāpanā veditabbā, na yācanā, caṁkamane nivattanagaṇanāya āpattiyo veditabbā. *tiṭṭhati vā* ti ādīsu poyogagaṇanāya. *uddisati vā* 'ti ādīsu padādigaṇanāya. sesaṁ uttānam eva. ṭisamuṭṭhānaṁ, ki-

[1] Bp.Ssp. saṁhārimānaṁ.
[2] B² Ssp. kāsāyaṁ.
[3] B² vacīkammaṁ.
[4] Ssp. pakatā.
[5] B² saññāpayamānā.

riyākiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

tatiyasikkhāpadaṁ.

Catutthe, *sati antarāye* 'ti dasavidhe antarāye sati. *pariyesitvā na labhatī* 'ti aññaṁ upaṭṭhāyikaṁ na labhati. *gilānāyā* 'ti sayaṁ gilānāya. *āpadāsū* 'ti tathārūpe upaddave sati anāpatti. sesaṁ uttānam eva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

catutthasikkhāpadaṁ.

Pañcame, *aññaṁ āṇāpetī* 'ti ettha sace nikkaḍḍhāti āṇattā ekapayogena bahūni 'pi dvārāni atikkameti ekā āpatti. atha imañc' imañ ca dvāraṁ atikkamehī 'ti evaṁ āṇattā atikkāmeti dvāragaṇanāya āpattiyo. sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

pañcamasikkhāpadaṁ.

Chaṭṭhe sabbaṁ uttānam eva. samanubhāsanasamuṭṭhānaṁ, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

chaṭṭhasikkhāpadaṁ.

Sattama-aṭṭhama-navamesu sabbaṁ uttānam eva. sabbāni eḷakalomasamuṭṭhānāni, kiriyā, nosaññāvimokkhāni, acittakāni, paṇṇattivajjāni, kāyakammāni, ticittāni, tivedanānī ti.

sattaṭṭhanavamasikkhāpadāni.

Dasame, *āhuṇḍarikā* 'ti sambādhā. *dhuranikkhittamatte*[1] 'ti sace 'pi dhuraṁ nikkhipitvā pacchā pakkamati āpatti yevā

[1] Ssp. dhuraṁ nikkhi°.

'ti attho,' pavāretvā pañca yojanāni gaccchantiyāpi anāpatti. chasu vattabbam eva n' atthi. sace pana tīṇi gantvā ten' eva maggena paccāgacchati na vaṭṭati, aññena maggena āgantuṁ vaṭṭati. *antarāye* 'ti dasavidhe antarāye, pāraṁ[1] gacchissāmī 'ti nikkhantā nadī pūrā[2] puna[3] āgatā[4] corā vā magge honti megho vā uṭṭhāti nivattati[5] vaṭṭati: sesaṁ uttānam eva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

dasamasikkhāpadaṁ.

Tuvaṭavaggo catuttho.

Cittāgāravaggassa paṭhamasikkhāpade, *rājāgāran* ti rañño kīḷanagharaṁ.[6] *cittāgāran* ti kīḷanacittasālaṁ. *ārāman* ti kīḷanaupavanaṁ.[7] *uyyānan* ti kīḷanuyyānaṁ.[8] *pokkharaṇī* 'ti kīḷanapokkharaṇī.[7] tasmā yeva padabhājane, yattha katthaci rañño kīḷitun ti ādi vuttaṁ. *dassanāya gacchati*[9] *āpatti dukkaṭassā* 'ti ettha padavāraganaṇāya dukkaṭaṁ. *yattha ṭhitā passatī* 'ti ettha pana sace ekasmiṁ yeva ṭhāne ṭhitā padaṁ anuddharamānā pañcāpi passati, ekam eva pācittiyaṁ, taṁ taṁ disābhāgaṁ oloketvā passantiyā pana pāṭekkā āpattiyo. bhikkhussa pana sabbattha dukkaṭaṁ. *ārāme ṭhitā* 'ti ajjhārāme rājāgārādīni karonti, tāni passantiyā anāpatti. *gacchantī vā āgacchantī vā* 'ti piṇḍapātādīnaṁ atthāya gacchantiyā maggo hoti, tāni passati ānapatti. *sati karaṇīye gantvā* 'ti rañño santikaṁ kenaci karaṇīyena gantvā passati anāpatti. *āpadāsū* ti kenaci upaddutā pavisitvā passati anāpatti. sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, akusalacittaṁ, tivedanan ti.

paṭhamasikkhāpadaṁ.

---

[1] B²Bp. paraṁ; Ssp. *omits this.*
[2] B²Ssp. pūro.
[3] Ssp. pana.
[4] B²Ssp. āgato.
[5] B²Bp.Ssp. nivattituṁ.
[6] Ssp. kīḷāgāraṁ.
[7] B² kīḷā°.
[8] B² kīḷānu°.
[9] B²Bp. *add* vā.

Dutiye abhinisīdanābhinipajjanesu[1] payogagaṇanāya āpattiyo veditabbā. sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

ḍutiyasikkhāpedaṅ.

Tatiye, *ujjavūjjave* 'ti yatthakaṁ hatthena aññitaṁ[2] hoti, tasmiṁ takkamhi vēṭhite ekā āpatti, kantanato pana pubbe kappāsavicinanaṁ ādiṁ katvā sabbapayogesu hatthavāragaṇanāya ḍukkaṭaṁ. *kantitasuttan* ti dasikasuttādiṁ saṁghāṭetvā kantatī dukkantitaṁ vā paṭikantati.[3] sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

tatiyasikkhāpadaṁ.

Catutthe, *yāguṁ vā* 'ti ādīsu taṇḍulakoṭṭanaṁ ādiṁ katvā sabbesu[4] pubbapayogesu payogagaṇanāya dukkaṭaṁ, yāgubhattesu bhājanagaṇanāya, khādanīyādīsu rūpagaṇanāya pācittiyāni. *yāgupāne* 'ti manussehi saṅghass' atthāya kayiramāne[5] yāgupāne vā saṅghabhatte vā tesaṁ sabhāgabhāvena[6] yaṁ kiñci pacantiyā anāpatti, cetiyapūjāya sahāyikā hutvā gandhādīhi[7] pūjeti vaṭṭati. *attano*[8] *veyyāvaccakarassā* 'ti sace 'pi mātāpitaro āgacchanti yaṁ kiñci vījaniṁ vā sammuñjanīdaṇḍakaṁ[9] vā kārāpetvā veyyāvaccakaraṭṭhāne ṭhapetvā 'va yaṁ kiñci pacituṁ vaṭṭati. sesaṁ uttānam eva. samuṭṭhānādīni tatiyasadisān' evā 'ti.

catutthasikkhāpadaṁ.

Pañcame, *asati antarāye* 'ti dasavidhe antarāye asati, dhuraṁ nikkhipitvā pacchā vinicchinantī āpattiṁ āvajjitvā 'va vinicchinati.[10] *pariyesitvā na labhatī* 'ti sahāyikā bhikkhu-

---

[1] B² °jjananesu.
[2] B² añjitaṁ; Bp.Ssp. añchitaṁ.
[3] B² *adds* anāpatti.
[4] Bp. sabba.
[5] B²Bp. kariyamāne.
[6] B² sabhāyakabhāvena; Bp. sahāyitabhāvena.
[7] B²Bp. °ādīni.
[8] B² *adds* ca.
[9] B² samajjani°.
[10] B² vinicchindati.

niyo na labhati. sesaṁ uttānam eva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

pañcamasikkhāpadaṁ.

Chaṭṭhe sabbaṁ naggavagge agārikasikkhāpade vuttanayen' eva veditabbaṁ. ayaṁ pana viseso: taṁ chasamuṭṭhānaṁ, idaṁ sahatthā 'ti vuttattā eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, no saññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

chaṭṭhasikkhāpadaṁ.

Sattame, *puna pariyāyenā*[1] 'ti puna vāre.[2] *āpadāsū* 'ti mahagghaṁ[3] cīvaraṁ sarīrato mocetvā suppaṭisāmitam pi corā haranti, evarūpāsu āpadāsu anissajitvā[4] nivāsentiyā anāpatti. sesaṁ uttānam evā[5] 'ti. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ, kāyavācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyākiriyaṁ, no saññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

sattamasikkhāpadaṁ.

Aṭṭhame, *anissajitvā*[4] 'ti rakkhaṇatthāya adatvā, imaṁ jaggeyyāsī 'ti evaṁ anāpucchitvā 'ti attho. *pariyesitvā na labhatī* 'ti paṭijaggikaṁ na labhati. *gilānāyā* 'ti vacībhedaṁ kātuṁ asamatthāya. *āpadāsū* 'ti raṭṭhe bhijjante āvāse chaḍḍhetvā[6] āgacchanti evarūpāsu āpadāsu anāpatti. sesaṁ uttānam eva. samuṭṭhānādīni anantarasikkhāpadasadisān' evā 'ti.

aṭṭhamasikkhāpadaṁ.

Navame, *bāhirakaṁ anatthasaṁhitan* ti hatthi-assa-ratha-dhanu-tharu-sippa-athabbanakhīlana[7] vasīkaraṇa-sosāpana-

[1] B²Ssp. °yāye ti.
[2] B² pariyāre.
[3] B²Bp. mahaggha.
[4] Bp.Ssp. °jjitvā.
[5] B²Ssp. eva *for* evā 'ti.
[6] B² chaṭṭetvā; Bp.Ssp. chaḍḍetvā.
[7] B² -atappa-; Bp. -āthabbana-.

mantāgadappayogādibhedaṁ[1] parūpaghātakaraṁ. *parittan* ti yakkhaparittanāgamaṇḍalādibhedaṁ sabbam pi vaṭṭati. sesaṁ uttānam eva. padasodhammasamuṭṭhānaṁ, vācato vācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

navamasikkhāpadaṁ.

Dasame, *vāceyyā* 'ti padaṁ viseso. sesaṁ navame vuttanayen' eva veditabbaṁ saddhiṁ samuṭṭhānādīhī 'ti.

dasamasikkhāpadaṁ.

Cittāgāravaggo pañcamo.

Ārāmavaggassa paṭhamasikkhāpade, *parikkhepaṁ atikkāmentiyā, upacāraṁ okkamantiyā* 'ti ettha paṭhamapāde dukkaṭaṁ, dutiyapāde pācittiyaṁ. *sīsānulokikā* 'ti paṭhamaṁ pavisantīnaṁ bhikkhunīnaṁ sīsaṁ anulokentī[2] pavisati anāpatti. *yattha bhikkhuniyo* ti yattha bhikkhuniyo paṭhamataraṁ pavisitvā sajjhāyacetiyavandanādīni karonti, tattha tāsaṁ santikaṁ gacchāmī 'ti gantuṁ vaṭṭati. *āpadāsū* 'ti kenaci upaddutā hoti evarūpāsu āpadāsu pavisituṁ vaṭṭati. sesaṁ uttānam eva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, kiriyākiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

paṭhamasikkhāpadaṁ.

Dutiye, *āyasmā Kappitako* ti ayaṁ jaṭilasahassassa abbhantaro thero. *saṁharī*[3] 'ti saṁkāmesi. *saṁhaṭo*[4] ti saṁkāmito. *kāsāvaṭo*[5] ti nahāpitā kāsāvaṁ nivāsetvā kammaṁ karonti, taṁ sandhāy' āhaṁsu. sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

dutiyasikkhāpadaṁ.

---

[1] B² °yogabhedaṁ.
[2] B² °kanti.
[3] B²Bp. °haratī 'ti.
[4] Bp. saṁharito.
[5] B²Bp.Ssp. kasā°.

Tatiye, *anusāsanī purekkhārāyā*[1] 'ti idāni 'pi tvaṁ bālā avyattā 'ti ādinā nayena anusāsanīpakkhe ṭhatvā vadantiyā anāpatti. sesaṁ uttānam eva. samuṭṭhānādīni anantarasikkhāpadasadisān' evā 'ti.

tatiyasikkhāpadaṁ.

Catutthe sabbaṁ uttānam eva. catusamuṭṭhānaṁ, kāyato kāyavācato kāyacittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, nimantitāya anāpucchā bhuñjantiyā āpattisambhavato siyā kiriyākiriyaṁ, pavāritāya[2] kappiyaṁ kāretvāpi[3] akāretvāpi[4] bhuñjantiyā āpattisambhavato siyā kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ,[5] ticittaṁ, tivedanan ti.

catutthasikkhāpadaṁ.

Pañcame, kule maccharo kulamaccharo, kulamaccharo etissā atthī 'ti *kulamaccharinī*,[5] kulaṁ vā maccharāyatī 'ti *kulamaccharinī*.[6] *kulassa avaṇṇan* ti taṁ kulaṁ assaddhaṁ appasannan ti. *bhikkhunīnaṁ avaṇṇan* ti bhikkhuniyo dussīlā pāpadhammā 'ti.[7] *santaṁ yeva ādīnavan* ti kulassa vā bhikkhunīnaṁ vā santaṁ aguṇaṁ. sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

pancamasikkhāpadaṁ.

Chaṭṭhe *ovādāyā* 'ti garudhammatthāya. *saṁvāsāyā* 'ti uposathapavāraṇapucchanatthāya. ayam ettha saṁkhepo, vitthāro pana bhikkhunovādasikkhāpadavaṇṇanāya[8] vutto yeva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

chaṭṭhasikkhāpadaṁ.

---

[1] B² purekkhāyā 'ti.
[2] B² °ritā.
[3] B² kāritvāpi.
[4] B² akāpitvāpi.
[5] B² *omits this.*
[6] B²Bp. °rinī 'ti.
[7] B² *omits* 'ti.
[8] B²Bp.Ssp. °ovādakassikh°.

Sattame, *pariyesitvā na labhatī* 'ti bhikkhuṁ na labhati. sesaṁ uttānam eva. imassāpi[1] vitthāro bhikkhunovādake vutto yeva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

sattamasikkhapādaṁ.

Aṭṭhame, *ekaṁ kamman* ti ādīni[2] uposathapavāraṇā yeva vuttāni.[3] sesaṁ uttānam eva. imissāpi vitthāro bhikkhunovādake vutto yeva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

aṭṭhamasikkhāpadaṁ.

Navame sabbaṁ uttānam eva.[4] imissāpi vitthāro bhikkhunovādake vutto yeva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

navamasikkhāpadaṁ.

Dasame, *pasākhe* 'ti adhokāye. adhokāyo hi yasmā tato rukkhassa sākhā viya ubho ūrū pabhijjitvā[5] gatā tasmā pāsākho[6] ti vuccati. *bhindā* 'ti ādīsu sace bhinda phālehī 'ti sabbāni āṇāpeti, so ca tath' eva karoti cha āṇattidukkaṭāni, cha ca[7] pācittiyāni āpajjati, athāpi evaṁ āṇāpeti upāsaka yaṁ kiñci ettha kātabbaṁ taṁ sabbaṁ karotī 'ti. so ca sabbāni 'pi bhedanādīni karoti ekāya[8] vācāya cha dukkaṭāni, cha pācittiyānī 'ti dvādasa āpattiyo, sace pana bhedanādīsu[9] ekaṁ yeva vatvā idaṁ karohī 'ti āṇāpeti so ca sabbāni karoti yaṁ āṇattaṁ tass' eva karaṇe pācittiyaṁ, sesesu anāpatti. sesaṁ uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ, kiriyākiriyaṁ,

---

[1] B² imissāpi.
[2] B²Bp.Ssp. ādīhi.
[3] B²Bp.Ssp. vuttā.
[4] B² *omits* eva.
[5] B² bhijjitvā.
[6] B² pasākhe; Bp. pasākho; Ssp. pasākhā.
[7] B² *omits* ca.
[8] B²Bp.Ssp. eka.
[9] B²Bp. *add* 'pi.

nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

dasamasikkhāpadaṁ.

Samatto ārāmavaggo chaṭṭho.

Gabbhinīvaggassa paṭhamasikkhāpade, *āpannasattā* 'ti kucchiṁ paviṭṭhasattā.

paṭhamasikkhāpadaṁ.

Dutiye, *pāyantī*[1] 'ti thaññaṁ pāyamānaṁ. *mātā vā hotī* 'ti yaṁ dārakaṁ pāyeti tassa mātā vā[2] hoti dhātī vā. sesaṁ uttānam eva. ubhayam pi tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

dutiyasikkhāpadaṁ.

Tatiye, *sikkhāsammutiṁ dātuṁ* ti kasmā dāpesi.[3] mātugāmo nāma lolo hoti dve vassāni chasu dhammesu asikkhitvā sīlāni pūrayamāno kilamati, sikkhitvā pana pacchā na kilamissati. *nittharissatī* 'ti dāpeti.[4] *pāṇātipātā veramaṇiṁ dve vassāni avītikkamasamādānaṁ*[5] *samādiyāmī* 'ti yan taṁ pāṇātipātā veramaṇī 'ti paññattaṁ sikkhāpadaṁ taṁ pāṇātipātā veramaṇīsikkhāpadaṁ dve vassāni avītikkamitabbasamādānaṁ[6] katvā samādiyāmī 'ti attho. esa nayo sabbattha. imā cha sikkhāyo saṭṭhivassāya 'pi pabbajitāya dātabbā yeva. na etāsu asikkhitā upasampādetabbā.

tatiyasikkhāpadaṁ.

Catutthe sabbaṁ uttānam eva. sace pana paṭhamaṁ sikkhāsammuti na dinnā hoti, upasampadamālake 'pi dātabbā yeva. imā dve 'pi mahāsikkhā nāma.

catutthasikkhapadaṁ.

---

[1] B[2] pāyatī.
[2] B[2] *omits* vā.
[3] Ssp. dāpeti.
[4] Bp.Ssp. dāpesi.
[5] Bp. avītikkamma°.
[6] B[2]Bp. °tabbaṁ samā°.

Pañcame, kiñcāpi ūnadvādasavassaṁ paripuṇṇasaññāya vuṭṭhāpentiyā anāpatti, sā pana anupasampannā 'va hoti. sesaṁ uttānam eva.

pañcamasikkhāpadaṁ.

Chaṭṭhe, dasavassāya gihīgatāya sikkhāsammutiṁ datvā paripuṇṇadvādasavassaṁ upasampādetuṁ vaṭṭati.

chaṭṭhasikkhāpadaṁ.

Sattame, sabbaṁ uttānam evā. samuṭṭhānādīni pi sabbesu dutiye vuttasadisān' eva. ayaṁ pana viseso: yattha sammuti atthi tattha kiriyākiriyaṁ hotī 'ti.

sattamasikkhāpadaṁ.

Aṭṭhame, *na anuggaṇhāpeyyā*[1] 'ti imissā ayye uddesādīni dehī 'ti evaṁ uddesādīhi na anuggaṇhāpeyyā.[1] *pariyesitvā* 'ti aññaṁ pariyesitvā na labhati sayaṁ gilānā hoti na sakkoti uddesādīni dātuṁ tassā anāpatti. sesaṁ uttānam eva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ,[2] akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

aṭṭhamasikkhāpadaṁ.

Navame, *na upaṭṭhaheyyā* 'ti cuṇṇena mattikāya dantakaṭṭhena mukhodakenā 'ti evaṁ tena tena karanīyena na upaṭṭhaheyya. sesaṁ uttānam eva. paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṁ, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

navamasikkhāpadaṁ.

Dasame, *n' eva vūpakāseyyā* 'ti na gahetvā gaccheyya. *na vūpakāsāpeyyā* 'ti imaṁ ayye gahetvā gacchā 'ti aṇṇaṁ na āṇāpeyya. sesaṁ ettha uttānam eva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, akiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

dasamasikkhāpadaṁ.

Gabbhinīvaggo sattamo.

---

[1] B²Bp. anuggahā°. [2] B² *omits this.*

Kumārībhūtavaggassa paṭhama-dutiya-tatiya-sikkhāpadāni tīni[1] tīhi[2] gihīgatasikkhāpadehi sadisāni. yā pana tā[3] sabbapaṭhamā dve mahāsikkhamānā tā atikkhantavīsativassā 'ti veditabbā, ta[4] gihīgatā vā hontu agihīgatā vā sikkhamānā icc eva vattabbā, gihīgatā 'ti vā kumārībhūtā 'ti vā na vattabbā. gihīgatāya dasavassakāle sikkhāsammutiṁ datvā dvādasavassakāle upasampadā kātabbā, ekādasavassakāle datvā terasavassakāle kātabbā, dvādasa terasa cuddasa paṇṇarasa soḷasa sattarasa aṭṭhārasa vassakāle sammutiṁ datvā vīsativassakāle upasampadā kātabbā. aṭṭhārasavassakālato paṭṭhāya[5] panāyaṁ gihīgatā 'ti pi kumārībhūtā[6] 'ti pi vattuṁ vaṭṭati, kumārībhūtā pana gihīgatā 'ti na vattabbā, kumārībhūtā icc eva vattabbā, mahāsikkhamānā pana gihīgatā 'ti pi vattuṁ na vaṭṭati, kumārībhūtā 'ti 'pi vattuṁ na vaṭṭati, sikkhāsammutidānavasena pana tisso 'pi sikkhamānā 'ti vattuṁ vaṭṭati.

paṭhama-dutiya-tatiya-sikkhāpadāni.

Catuttha pañcama chaṭṭhesu sabbaṁ uttānam eva. sabbāni tisamuṭṭhānānī[7] 'ti. catutthaṁ kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti. pañcamaṁ kiriyākiriyaṁ, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti. yañ c' ettha *saṅghena paricchinditabbā* 'ti vuttaṁ tassa upaparikkhitabbā 'ti attho. chaṭṭhaṁ kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti. yaṁ pan' ettha *paricchinditvā* ti vuttaṁ tassa upaparikkhitvā 'ti attho.

catuttha-pañcama-chaṭṭha sikkhāpadāni.

Sattame sabbaṁ uttānam eva. dhuranikkhepasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, lokavajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, akusalacittaṁ, dukkhavedanan ti.

sattamasikkhāpadaṁ.

---

[1] Ssp. *omits* tīni. [2] B² *omits* tīhi. [3] B² *omits* tā.
[4] B² *adds* pana *after* tā. [5] B²Bp.Ssp. *add* ca *after this.*
[6] B² kumārabhūtā. [7] B²Bp.Ssp. °nāni *and omit* 'ti.

Aṭṭhame sabbaṁ uttānam eva. samuṭṭhānādīni pi anantarasadisān' evā 'ti.

aṭṭhamasikkhāpadaṁ.

Navame, *sokavassan* ti saṁketaṁ katvā āgacchamānānaṁ[1] purisānaṁ antosokaṁ pavesetī 'ti sokavassā,[2] taṁ sokavassaṁ,[3] ten' ev' āha *sokavassā*[2] *nāma paresaṁ dukkhaṁ uppādetī* 'ti. athavā gharaṁ viya gharasāmikā, ayam pi purisasamāgamaṁ alabhamānā sokaṁ āvisati, iti yaṁ āvisati svāssā āvāso hotī 'ti sokāvāsā, ten' ev' āha *sokaṁ* āvisatī 'ti. *ajānantī* 'ti edisā ayaṁ ti ajānamānā. sesaṁ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṁ, kiriyā, saññāvimokkhaṁ, sacittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ tivedanan ti.

navamasikkhāpadaṁ.

Dasame, *anāpucchā* 'ti anāpucchitvā, bhikkhunīhi dvikkhattuṁ āpucchitabbaṁ, pabbajjākāle[4] ca upasampadākāle ca, bhikkhūnaṁ pana sakiṁ āpucchite[5] 'pi vaṭṭati. *ajānantī* 'ti mātādīnaṁ atthibhāvaṁ ajānantī. sesaṁ uttānam eva. idaṁ[6] apubbasamuṭṭhānasīsaṁ, catusamuṭṭhānaṁ, vācato kāyavācato vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti. kathaṁ. abbhānakammādīsu kenacid eva karaṇīyena khaṇḍasīmāyaṁ[7] nisinnā pakkosatha sikkhamānaṁ idh' eva naṁ upasampādessāmā 'ti upasampādeti, evaṁ vācato samuṭṭhāti, upassayato paṭṭhāya upasampādessāmī 'ti vatvā khaṇḍasīmaṁ gacchantiyā kāyavācato samuṭṭhāti, dvīsu 'pi ṭhānesu paṇṇattibhāvaṁ jānitvā[8] 'va vītikkamaṁ karontiyā vācācittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, ananujānāpetvā upasampādanato kiriyākiriyaṁ, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

dasamasikkhāpadaṁ.

Ekādasame, *pārivāsiyachandadānenā* 'ti pārivāsiyena chandadānena. tattha catubbidhaṁ pārivāsiyaṁ, parisapāri-

[1] B²Ssp. °mānā.
[2] Bp. sokāvāsā; Ssp. sokavasā.
[3] Bp. °vāsaṁ.
[4] B² °jjanakāle.
[5] B² pucchite.
[6] Ssp. *omits* idaṁ.
[7] B² °māya.
[8] B² jānetvā 'va.

vāsiyaṃ rattipārivāsiyaṃ chandapārivāsiyaṃ ajjhāsayapārivāsiyan ti. tattha[1] pārivāsiyaṃ[2] nāma bhikkhū kenacid eva karaṇīyena sannipatitā honti, atha megho vā uṭṭhāti[3] ussāraṇā vā karīyati,[4] manussā vā ajjhottharantā āgacchanti, bhikkhū anokāsā mayaṃ aññattha[5] gacchāmā 'ti chandaṃ avissajitvā[6] 'va uṭṭhahanti, idaṃ parisapārivāsiyaṃ. kiñcāpi parisapārivāsiyaṃ chandassa pana avissaṭṭhattā kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. puna bhikkhū uposathādīni karissāmā 'ti rattiṃ sannipatitvā yāva sabbe sannipatanti tāva dhammaṃ suṇissāmā 'ti ekaṃ ajjhesanti, tasmiṃ dhammakathaṃ kathente yeva aruṇo uggacchati, sace cātuddasikaṃ uposathaṃ karissāmā 'ti nisinnā paṇṇaraso ti kātuṃ vaṭṭati, sace paṇṇarasikaṃ kātuṃ nisinnā pāṭipade anuposathe uposathaṃ kātuṃ na vaṭṭati aññaṃ pana saṅghakiccaṃ kātuṃ vaṭṭati, idaṃ rattipārivāsiyaṃ nāma. puna bhikkhū kiñcid eva abbhānādiṃ[7] saṅghakammaṃ karissāmā 'ti nisinnā honti tatr' eko nakkhattapāṭhako bhikkhu evaṃ vadati ajjaṃ[8] nakkhattaṃ dāruṇaṃ, mā imaṃ kammaṃ karothā 'ti, te tassa vacanena chandaṃ vissajjetvā[9] tatth' eva nisinnā honti, atha[10] añño āgantvā nakkhattaṃ patimānentaṃ attho bālaṃ upaccagā[11] 'ti kiṃ nakkhattena karothā 'ti vadati, idaṃ chandapārivāsiyañ c' eva ajjhāsayapārivāsiyañ ca, etasmiṃ pārivāsiye puna chandapārisuddhiṃ anānetvā kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati. *vuṭṭhitāya parisāyā*[12] 'ti chandaṃ vissajjetvā[9] kāyena vā vācāya[13] vā chandavissajjanamatten' eva vā uṭṭhitāya parisāya[14] anāpatti. *avuṭṭhitāya parisāyā* 'ti chandaṃ avissajjetvā[15] avuṭṭhitāya anāpatti. sesaṃ uttānam eva. tisamuṭṭhānaṃ, kiriyā, saññāvimokkhaṃ, sacittakaṃ,

---

[1] Ssp. *omits* tattha.
[2] Bp.Ssp. parisapārivāsiyaṃ.
[3] B²Bp.Ssp. uṭṭheti.
[4] B² kayirati.
[5] B²Bp. aññatra.
[6] Ssp. avissajjetvā.
[7] B²Bp.Ssp. °nādi.
[8] Bp.Ssp. ajja.
[9] B² °jjitvā.
[10] B²Ssp. ath'.
[11] B² upajjagā 'ti.
[12] B² pariyāyā.
[13] Ssp. *omits* vācāya vā.
[14] Ssp. *omits* parisāya *and* . . . uṭṭhitāya, anāpatti avuṭṭhitāya parisāyā 'ti. . . .
[15] B² avissajjitvā.

paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

ekādasamasikkhāpadaṁ.

Dvādasame, *upassayo na sammatī* 'ti vasanokāso na ppahoti. sesaṁ uttānam eva. samuṭṭhānādīni anantarasadisān' evā 'ti.

dvādasamasikkhāpadaṁ.

Terasame, *ekaṁ vassaṁ dve* 'ti ekantarike ekasmiṁ saṁvacchare dve vuṭṭhāpeti. sesaṁ uttānam eva. samuṭṭhānādīni[1] vuttasadisān' evā 'ti.

terasamasikkhāpadaṁ.

Kumārībhūtavaggo aṭṭhamo.

Chattavaggassa paṭhamasikkhāpade, *sakim pi dhāreti*[2] *āpatti pācittiyassā* 'ti maggagamane ekappayogen' eva divasam pi[3] dhāreti ekā 'va āpatti, sace kaddamādīni patvā upāhanā omuñcitvā chattam eva dharentī gacchati dukkaṭaṁ, atthāpi gacchādīni disvā chattaṁ apanāmetvā upāhanārūḷhā[4] 'va gacchati dukkaṭam eva, sace chattam pi apanāmetvā upāhanāpi omuñcitvā puna dhāreti puna pācittiyaṁ, evaṁ payogagaṇanāya āpattiyo veditabbā. sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

paṭhamasikkhāpadaṁ.

Dutiye, *yānena yāyantī* 'ti etthāpi orohitvā punappunaṁ abhirūhantiyā payogagaṇanāya āpattiyo veditabbo. sesaṁ paṭhame vuttanayam evā 'ti.

dutiyasikkhāpadaṁ.

Tatiye, *vippakiriyiṁsū* 'ti maṇiyo vippakiṇṇā idhāpi omuñcetvā[5] dhārentiyā payogagaṇanāya āpattiyo. samuṭṭhānādīni vuttanayān' eva. kevalaṁ idha akusalacittaṁ hotī 'ti.

tatiyasikkhāpadaṁ.

---

[1] B²Bp. *add* 'pi.
[2] B² dhāreyya.
[3] B² *omits* pi.
[4] B² °rūḷā 'va.
[5] Bp.Ssp. °oitvā.

Catuṭṭhe, sīsūpagādīsu yaṁ yaṁ dhāreti tassa tassa vasena vatthugaṇanāya āpattiyo veditabbā. sesaṁ tatiye vuttanayenevā 'ti.

catutthasikkhāpadaṁ.

Pañcame, *gandhavaṇṇakenā* 'ti gandhena ca vaṇṇakena ca. sesaṁ uttānam eva. samuṭṭhānādīni tatiyasadisān' evā 'ti.

pañcamasikkhāpadaṁ.

Chaṭṭhe sabbaṁ pañcame vuttasadisam[1] evā 'ti.

chaṭṭhasikkhāpadaṁ.

Sattame, *ubbaṭṭāpeti*[2] *āpatti pācittiyassā* 'ti ettha hatthaṁ amocetvā ubbāṭṭane[3] ekā 'va āpatti, mocetvā mocetvā ubbaṭṭane[3] payogagaṇanāya āpattiyo. sambāhane 'pi es' eva nayo. *gilānāyā* 'ti antamaso maggagamanaparissamenāpi ābādhāya. *āpadāsū* 'ti corabhayādīhi sarīrakampanādīsu.[4] sesaṁ uttānam eva. samuṭṭhānādīni tatiyasadisān' evā ti.

sattamasikkhāpadaṁ.

Aṭṭhamādīsu tīsu, *sikkhamānāya sāmaṇerāya gihiniyā* 'ti idam eva nānākaraṇaṁ. sesaṁ sattame vuttasadisam evā 'ti.

aṭṭhama-navama-dasama-sikkhāpadāni.

Ekādasame, *bhikkhussa purato* ti abhimukham evā 'ti attho. idaṁ pana upacāraṁ sandhāya katan[5] ti veditabbaṁ. sesaṁ uttānam eva. kaṭhinasamuṭṭhānaṁ, kāyavācato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyākiriyaṁ, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

ekādasamasikkhāpadaṁ.

Dvādasame, *anokāsakatan* ti asukasmiṁ[6] ṭhāne pucchāmī 'ti evaṁ akataokāsaṁ. ten' ev' āha, anokāsakatan ti anāpucchā

---

[1] B[2] °sadisān' evā 'ti.
[2] B[2]Ssp. ummaddāpeti.
[3] B[2] ummaddane; Ssp. ummajjane.
[4] B[2] sarīrakappanādīsu.
[5] B[2]Bp.Ssp. kathitan ti.
[6] B[2]Bp.Ssp. *add* nāma.

'ti. *anodissā* 'ti asukasmiṁ nāma ṭhāne pucchāmī 'ti evaṁ aniyāmetvā kevalaṁ pucchitabbaṁ atthi pucchāmi ayyā 'ti evaṁ vatvā. sesaṁ uttānam eva. padasodhammasamuṭṭhānaṁ, vācato, vācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyākiriyaṁ, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ,[1] vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

dvādasamasikkhāpadaṁ.

Terasame, *parikkhepaṁ atikkāmentiyā* 'ti ekena pādena atikkamante dukkaṭaṁ, dutiyena pācittiyaṁ, upacāre 'pi es' eva nayo. *acchinnacīvarikāyā* 'ti ādīsu saṁkaccikacīvaram eva cīvaran ti veditabbaṁ. *āpadāsū* 'ti mahaggahaṁ hoti saṁkaccikaṁ pārupitvā gacchantiyā 'va upaddavo uppajjati evarūpāsu āpadāsu.[2] sesaṁ uttānam eva. eḷakalomasamuṭṭhānaṁ, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

terasamasikkhāpadaṁ.

Chattavagga Navamo.

Uddiṭṭhā kho ayyāyo chasaṭṭhisata[3] *pācittiyā dhammā* 'ti ettha sabban' eva bhikkhunīnaṁ khuddake[4] 'pi navuti bhikkhūnaṁ dve navutī 'ti aṭṭhāsītisata[5] sikkhāpadāni, tato sakalaṁ bikhkhunīvaggaṁ[6] paraṁparabhojanaṁ, anatirittabhojanaṁ, anatirittena abhihaṭṭhuṁ[7] pavāraṇaṁ, paṇītabhojanaviññatti, acelakasikkhāpadaṁ, duṭṭhullapaṭicchādanaṁ, ūnavīsativassūpasampādanaṁ,[8] mātugāmena saddhiṁ saṁvidhāya addhānagamaraṁ, rājantepurappavesanaṁ, santaṁ bhikkhuṁ anāpucchā vikāle gāmappavesanaṁ, nisīdanaṁ, vassikasāṭikan ti imāni dvāvīsati sikkhāpadāni apanetvā sesāni satañ ca cha saṭṭhī ca sikkhāpadāni pāṭimokkhuddesamaggena[9] uddiṭṭhāni hontī 'ti veditabbāni. ten' āha, uddiṭṭhā

[1] B² *inserts* kāyakammaṁ.
[2] B²Bp. anāpatti *for this ;* Ssp. *adds* anāpatti *after this.*
[3] B²Ssp. °satā.
[4] B² °kesu ca *for* °ke 'pi; Bp.Ssp. °kesu channavuti.
[5] B² sataṁ.
[6] B² bhikkhunīnaṁ vaggaṁ.
[7] B² abhihataṁ.
[8] B² °padānaṁ.
[9] B² °ddekena maggena.

kho ayyāyo cha saṭṭhi sata pācittiyā dhammā . . . pe . . . evam etaṁ dhārayāmī 'ti. tatrāyaṁ saṁkhepato samuṭṭhānavinicchayo: giraggasammajjaṁ cittāgārasikkhāpadaṁ,[1] saṁghāni itthālaṁkāro, gandhavaṇṇako, vāsitakapiññāko, bhikkhunīādīhi[2] ubbaṭṭanaparimaddanānī[3] 'ti[4] imāni dasa sikkhāpadāni acittakāni, lokavajjāni, ayam pan' ettha adhippāyo: vināpi cittena āpajjitabbattā acittakāni, citte pana sati akusalen' eva āpajjitabbattā lokavajjāni, avesesāni acittakāni paṇṇattivajjān' eva, corī uṭṭhānaṁ,[5] gāmantaraṁ[6] ārāmasikkhāpadaṁ, gabbinīvagge ādito paṭṭhāya satta, kumārībhūtavagge ādito paṭṭhāya panca, purisasaṁsaṭṭhaṁ, pārivāsiyachandadānaṁ, anuvassavuṭṭhāpanaṁ,[7] ekantarikavuṭṭhāpanan ti imāni ekūnavīsati sikkhāpadāni sacittakāni, paṇṇattivajjāni, avasesāni sacittakāni, lokavajjān' evā 'ti.

Samantapāsādikāya vinayasaṁvaṇṇanāya Bhikkhunīvibhaṅge Khuddakavaṇṇanā niṭṭhitā.

Pāṭidesanīyā nāma khuddakānaṁ anantarā
ye dhammā aṭṭha ārūḷhā[8] saṅkhepen' eva saṅgahaṁ
tesaṁ pavattate[9] esā saṅkhepen' eva vaṇṇanā.

Yāni hi ettha pāliyaṁ sappitelādīni niddiṭṭhāni tāni yeva viññāpetvā bhuñjantiyā pāṭidesanīyaṁ,[10] pāḷivinimmuttakesu pana sabbesu dukkaṭaṁ. sesam ettha uttānam eva. aṭṭhavidham pi pan' etaṁ pāṭidesanīyaṁ catusamuṭṭhānaṁ, kāyato kāyavācato kāyacittato kāyavācācittato ca samuṭṭhāti, kiriyā, nosaññāvimokkhaṁ, acittakaṁ, paṇṇattivajjaṁ, kāyakammaṁ, vacīkammaṁ, ticittaṁ, tivedanan ti.

Pāṭidesanīyavaṇṇanā niṭṭhitā.

Sekhiyā pana uddiṭṭhā ye dhammā pañcasattati
tesaṁ anantarā yeva sattādhikaraṇavhayā

---

[1] B² cittāgāraṁ.
[2] B². °ādīnīhi.
[3] Ssp. ummaddanapari°.
[4] B²Ssp. *omit* 'ti.
[5] B²Bp. vuṭṭhānaṁ.
[6] Ssp. °tara.
[7] B² anuvassaṁ vu°.
[8] B² āruḷā.
[9] B² sampavattate.
[10] B²Bp.Ssp. °nīyā.

Mahāvibhaṅge yo vutto tesaṁ atthavinicchayo
bhikkhunīnaṁ Vibhaṅge 'pi tādisaṁ yeva taṁ viduṁ.[1]

yasmā tasmā visuṁ tesaṁ dhammānam atthavaṇṇanā
na vuttā tattha yā vuttā vuttā yeva hi sā[2] idhā 'ti.

Samantapāsādikāya vinayasaṁvaṇṇanāya Bhikkhunī-vibhaṅgavaṇṇanā niṭṭhitā.[3]

Sabbāsavapahaṁ esā niṭṭhitā vaṇṇanā yathā,
sabbāsavapahaṁ maggaṁ pavāpassantunibbutin ti.

---

[1] B²Bp.Ssp. vidū. [2] B² mā.

[3] Bp. *adds*: sabbāsavapahaṁ esā niṭṭhitā vaṇṇanā yathā, sabbāsavapahaṁ maggaṁ patvā passantu nibbutin ti; Ssp. *adds*: ubhato pāṭimokkhānaṁ vibhaṅgaṁ āha yaṁ jino, anantarāyena ayaṁ niṭṭhitā tassa vaṇṇanā, yathā tath' eva sabbe 'pi sattā sabbāsavā pahaṁ, maggaṁ anantarāyena patvā passantu nibbutin ti.

PRINTED IN GREAT BRITAIN BY
BILLING AND SONS, LTD., GUILDFORD AND ESHER

00050741

Digitized with financial assistance from
Shri Brihad Bhartiya Samaj
on 20 February, 2020